

СТИВЪН БАКСТЪР

НАШЕСТВЕНИЦИ ВЪВ ВРЕМЕТО

СТИВЪН БАКСТЪР НАШЕСТВЕНИЦИ ВЪВ ВРЕМЕТО

Превод: Владимир Зарков

chitanka.info

Човечеството построява портал за мигновено пренасяне в пространство-времето и изпраща в далечното бъдеще субсветлинен кораб. Междувременно Земята е окупирана от свръхтехнологични молекулярни създания — Какси, които унищожават всички човешки постижения. Група бунтовници избягва през червеевата дупка 15 века назад във времето, за да осъществи своя Проект — Юпитер трябва да бъде превърнат в черна дупка чрез насочени сингулярности, което ще промени вероятностния хоризонт на пространство-времето. Но не само хората се стремят да променят историята — гигантският портал изхвърля огромни кораби — Сплайни от бъдещето...

Източник: <http://helikon.bg/?act=books&do=detailed&id=67499>

На моята племенница Джесика Бърг

1

Флитерът се издигна от окупираната Земя като камък, хвърлен в синя паница. Малкото цилиндрично корабче се въртеше бавно и проблясваше с набирането на височина.

Джейсофт Парз бе повикан на среща в орбита с какския Губернатор на Земята. Парз потърси причините за тази заповед в ума си, дълбоко набразден от навика през годините на дипломатическата му служба. Разбира се, би трябвало да е свързано със завръщането на проклетата червеева дупка, която възбуди какса като пръчка, мушната в гнездо на стършели.

Но защо го вика сега? Какво се е променило?

С отдалечаването от планетата нарастваха и тежките предчувствия на Парз.

Сам в автоматизирания флитер, той наблюдаваше сноповете небесносиня светлина на Земята, които проникваха през малките илюминатори и се движеха с въртенето на корабчето, сякаш разсичаха прашния въздух около него. Както винаги, греещата невинност на планетата спря дъха му. Двата века окупация на каксите бяха оставили малко видими белези по повърхността на Земята — всъщност доста по-малко от онези, причинени от хората през тяхното бавно, с налучкване издигане до техническата цивилизация. Но въпреки това се разстройваше, като гледаше оградилата всички континенти зеленина на управляваните от каксите ферми за планктон и разпръснатите лъскави стъкловидни равнини по сушата — свидетелства за кратката и безславна борба на човека срещу окупаторите.

Парз бе разглеждал тези огледални полета от космоса — колко ли пъти? Сто, хиляда? И винаги се мъчеше да си спомни своята младежка реакция, когато за пръв път видя разрушените някогашни градове. Онзи освобождаващ, изгарящ гняв. Решимостта да не се примирява, както другите край него. Да, щеше да работи вътре в системата, дори да издрапа нагоре в кариерата в тази омразна

дипломатическа служба, посредник-съглашател между човека и каксите. Но целта му бе да открие как да върне гордостта на хората.

Е, Джейсофт, каза си, и какво стана с твоите прекрасни намерения? Къде се затриха през всичките ти кални години? Парз се опита да пробуди загрубелите си като продъбена кожа чувства. Понякога се чудеше дали все още можеше да изпита нещо искрено. Дори разрушените градове вече не въздействаха така върху неговите възприятия и сега му служеха само като удобен подтик за носталгия по младостта.

Разбира се, стига да искаше, би могъл да обвини каксите и за самото си остаряване. Нали точно те унищожиха технологичната основа на системата Антистарост броени месеци от началото на Окупацията?

Случваше се Парз да размишлява как ли би се чувствал като човек, съхранен с АС. За какво му е носталгията на вечно младия?

Във флитера меко звънна сигнал — предупреждение, че оставаха по-малко от пет минути до срещата с флотата Сплайни. Той се отпусна в креслото и затвори очи, въздъхна леко, когато полуразумните възглавници се приспособиха към извивката на гръбнака му и започнаха да побутват и мушкат болящите го мускули по гърба. Костеливите му пръсти с кафеникави петна по тях легнаха върху чантата на малката масичка пред него. Направи усилие да се съсредоточи върху предстоящата среща с Губернатора. Щеше да му бъде трудно, но коя ли от тези срещи бе преминала леко? Предизвикателството, пред което се изправи Парз, бе да открие начин как да успокои Губернатора — да го убеди да не предприема драстични мерки заради произшествието с червеевата дупка, да не затяга наново законите на Окупацията.

Сякаш по даден знак широкото цяла миля туловище на флагманския кораб Сплайн на Губернатора се плъзна в обсега на погледа му, като превърна флитера в нищожно джудже и заслони Земята. Въпреки нежеланието си Парз всеки път трепваше, щом видеше Сплайн. Флагманският кораб представляваше неравно кълбо, без знаците и емблемите, които украсяваха човешките кораби преди няколко века. Корпусът се състоеше не от метал или пластмаса, а от нагъната, загрубяла кожа, напомняща за някой стар белязан слон. По този корпус-кожа личаха отвори широки цели метри, като дупки от

шарка, но в тях подозрително блестяха сензори и оръжия. В една дупка се завъртя око и се втренчи смущаващо в Парз. То бе лъскава топка с диаметър три метра и стряскащо наподобяваше човешко — свидетелство за могъществото на конвергентната еволюция. Парз се улови, че почти виновно извърща поглед настрана. Както и останалите органи на Сплайн, окото бе закалено да оцелява в суровите условия на космическия полет, включително и в разтърсващите, подвижни перспективи на хиперпространството, и бе приспособено да служи за нуждите на пътниците. Но самият Сплайн беше разумен, Парз знаеше това. И сега не би могъл да каже каква част от тежкия поглед на това огромно око се дължеше на съзнанието на Сплайна и каква — на вторичното внимание на наблюдаващите пътници.

Парз притисна лице към стъклото. Зад хоризонта от плът на Сплайна синя, мамеща ивица от Земята прорязваше мрака. И на стария човек му се стори, че сякаш стоманено въже теглеше сърцето му към тази недостъпна частица от неговата родна планета. А над синята дъга видя друг кораб Сплайн, смален от разстоянието до размерите на юмрука му. Забеляза, че е боен кораб. Плътта му бе настръхнала от разположени по нея оръжия, повечето насочени заплашително към Парз, като че го подканяха да опита нещо дръзко. Смазващата заплаха на широкия една миля боен кораб му се стори комична. Той размаха костеливия си юмрук към него и му се оплези.

Вече различаваше още един кораб зад бойния, но го виждаше само като розово-кафява точка. Бе твърде далеч за да забележи подробности, колкото и зрението му да бе усилено от технологията за подпомагане, вградена в роговицата и ретината на очите. А още по-назад друг Сплайн се рееше в пространството. Като месести луни флотата заобикаляше Земята и без усилие налагаше присъствието си.

Парз беше сред малцината човеци, получили разрешение да напуснат повърхността на планетата след налагането на окупационните закони от каксите и сред още по-малобройните, доближавали някоя част от основната им флота.

За пръв път хората се бяха отдалечили от своята планета преди две и половина хилядолетия, пълни с оптимизъм и надежди, стремящи се да разширят заеманото от тях пространство... поне на Джейсофт сега така му се струваше. Последвал контакт със същества не от

Слънчевата система — груповото съзнание, известно като скуими — и надеждата умряла.

Човешките същества били смазани. Започнала първата окупация на Земята.

Но Скуимите били победени. Хората още веднъж потеглили надалеч от Земята.

След време каксите попаднали на земен космически кораб.

Настъпил меден месец. Били създадени търговски връзки, обсъждали възможностите за културни контакти.

Но това не продължило много.

Щом каксите узнали колко слабо и наивно било всъщност човечеството, дошъл ред на бойните кораби Сплайни.

И все пак този кратък период на първия контакт с каксите бе дал на хората по-голямата част от знанията им за окупаторите и тяхното управление. Например, станало известно, че корабите Сплайни, използвани от Каксите, произхождали от огромни подводни същества с подвижни крайници, които някога се носели из дълбините на океан, покриващ цялата им планета. Сплайните стигнали до полети в космоса и хилядолетия наред кръстосвали между звездите. После, може би преди милион години, те взели стратегическо решение.

Преправили самите себе си.

Бронирали плътта си, закалили вътрешните си органи — и се издигнали над повърхността на своята планета като широки цяла миля, изпъстрени с метал балони.

Сплайните станали превозвачи, заслужили мястото си във вселената като се отдавали под наем на всяка от може би стотина раси.

Парз си каза, че това не е лоша стратегия за оцеляването на вида. Сплайните сигурно работеха далеч извън мехурчето пространство, изследвано от човечеството преди окупацията, дори в по-голям обем от самите какси.

Парз знаеше, че някой ден каксите няма да са тук. Може би човечеството щеше да премахне властта им, а може би не. Но каквото и да станеше, щеше да има търговия под владичеството на нова раса, нови съобщения и товари за пренасяне през космоса. Нови войни. А Сплайните щяха да бъдат на разположение — най-големите достъпни кораби (вероятно с изключение, допускаше Парз, на невъобразимите

флотилии на самите ксийли, все още движещи се сред звездите, незабележими и безсмъртни).

Малкият илюминатор за миг се оцвети в пурпур, напуканата пластмаса заискри от отраженията на лазерния лъч. После преводачът, вграден някъде из флитера, засъска и оживя и Парз вече знаеше, че корабът е установил сигурна лазерна връзка. Нещо в него се сгърчи още повече с приближаването към кулминационната точка на пътуването му. И когато какският Губернатор на Земята заговори със своя равен, смущаващо женствен глас, човекът трепна.

— Посланик Парз, торсът ви е настанен непохватно във вашето кресло. Болен ли сте?

Парз изкриви лице. Известно му беше, че за един какс подобни думи най-много се доближават до любезност. Твърде рядка чест, с която го удостояваха заради отдавнашните му отношения с Губернатора.

— Боли ме гърбът, Губернаторе. Моля да бъда извинен. Няма да позволя това да отклони вниманието ми от нашата работа.

— Вярвам ви. Но защо не го поправите?

Парз се опитваше да съчини вежлив отговор, но в ума му отново изпъкна съзнанието за собствената му старост. Беше на седемдесет години. Ако живееше преди идването на каксите, тепърва щеше да навлиза в зрелостта си, както предполагаше. Тялото му — пречистено и обновено, умът — пълен с енергия, препореден, усъвършенстван, реакциите му — свежи като на дете. Но технологията Антистарост отдавна бе недостъпна. Очевидно за каксите беше по-удобно човечеството неспирно да минава през кланицата на изтичащото време. Някога, спомни си Парз, в него бушуваше безмълвна ярост точно заради това бремене, заради деспотичното прекъсване на живота за милиарди безсмъртни човешки същества, за унищожението на всички тези възможности. Е, напоследък май вече от нищо не изпитваше гняв...

Но си каза горчиво, че измежду всички злини, които каксите отново стовариха върху човечеството, най-вече няма да им прости болките в гърба.

— Благодаря ви за добрината, Губернаторе — отсече той. — Моят гръб не е нещо, което може да бъде ремонтирано. Това е

параметър, в рамките на който ще трябва да работя през остатъка от живота си.

Каксът обмисли това за миг и отговори:

— Загрижен съм, че е засегната вашата функционалност.

— Хората вече не живеят във вечността, Губернаторе — прошепна Парз. И се осмели да добави: — Слава Богу.

Това е единственото утешение на старостта, уморено размишляваше той, докато се гънеше в креслото, за да го подкани да натиска по-силно болезнените точки — несъмнено срещите, подобни на тази, скоро ще се прекратят.

— Добре — изрече каксът с тънък намек за ирония в твърде изискания изкуствен глас, — нека продължим, преди съставните части на вашето тяло да откажат напълно. Червеевата дупка. Обектът вече се намира в кометната ареола на тази система.

— Да, в Облака на Оорт. Едва ли и на една трета светлинна година от Слънцето.

Парз изчака няколко секунди каксът да уточни защо го бе докарал тук. Но той нищо не каза и човекът извади информационните плочи от чантата си. Набързо прегледа списъците с факти, диаграмите и премина през краткото обобщение, което бе подготвил преди срещата.

— Древно изделие на хората, нали? — обади се Каксът.

— Да.

Парз извика образ на своята плоча — светеща рамка на розов като съомга фон, и натисна клавишите, с които я прехвърли към връзката с Губернатора.

— Това е видеозапис от старта на червеевата дупка при орбитата на Юпитер преди около хиляда и петстотин години. Наричали го проект „Интерфейс“.

Той докосваше плочата с нокът, за да посочва подробности.

— Накратко, били построени две рамки с формата на тетраедър. Всяка е широка около пет километра. Те поддържат отворени входовете на пространствено-времева червеева дупка.

Той безцелно впери поглед в тавана. За кой ли път му се прииска да има пред себе си някакво изображение на Губернатора, за да съсредоточи вниманието си в него, поне някаква дреболия, която да

отслаби объркването от тези срещи. Иначе се чувстваше заобиколен от съзнанието на какса, сякаш онзи беше някакъв огромен бог.

— Губернаторе, искате ли подробности? Червеевата дупка дава възможност за мигновено пренасяне между две точки в пространство-времето чрез...

— Продължавайте.

Парз кимна.

— Едната рамка-тетраедър била оставена в орбита около Юпитер, а другата — отдалечена от Земята със субсветлинна скорост към центъра на Галактиката.

— Защо точно в тази посока?

Парз вдигна рамене.

— Посоката била без значение. Целта била просто единият край на червеевата дупка да бъде пренесен на много светлинни години от Земята, а после да бъде върнат.

По плочата му бързо се плъзгаха изображения, предавани направо на какса — инженерни чертежи на тетраедъра във всякакви разрези, страници с релативистични уравнения... На Парз му се стори, че самите портални рамки изглеждаха като изящно произведение на изкуството. Или пък творение на бижутер, както мирно изпъкваша на фона на пъстрата повърхност на Юпитер.

— Как са били направени тетраедрите? — попита каксът.

— От екзотична материя.

— От какво?

— Това е понятие, измислено от хората — рязко каза Парз. — Вижте в справочниците какво означава. Разновидност на материята с особени свойства, позволяващи да задържа отворени краищата на червеева дупка. Технологията е създадена от човек на име Майкъл Пул.

— Вие знаете, че когато човечеството създаде продължаващите и досега тесни икономически връзки с каксите, вторият терминал на червеевата дупка — стационарният, обикалящ около Юпитер — бе унищожен — напомни Губернаторът.

— Да. Имате навика да унищожавате всичко, което не разбирате — сухо отбеляза Парз.

Каксът помълча, после каза:

— Ако влошеното функциониране на вашето тяло ви разстройва, можем да продължим по-късно.

— Нека приключим — настоя Парз. — След петнадесет века другият край на червеевата дупка се връща в Слънчевата система. Тегли го „Коши“, стар товарен кораб, създаден от хората. Ние предполагахме, че релативистичните въздействия са запазили живи хора от епохата на изстрелването на кораба.

— Защо се връщат?

— Защото такава е задачата им. Вижте. — Парз предаде още данни. — Срокът за завръщането им изтичаше някъде по това време и ето ги — идват.

— Вероятно след разрушаването на стационарния тетраедър тази червеева дупка няма да функционира. Следователно би трябвало да разглеждаме това... посещение от звездите като безопасно. Каква е вашата преценка?

— Може и да сте прав.

— А защо предполагате, че грешим?

— Защото първоначалният замисъл на проект „Интерфейс“ е да осигури средство за пътуване не в пространството... а във времето. Аз не съм физик, но се съмнявам, че заради унищожения от вас втори терминал тя ще престане да действа.

Плочата на Парз сега беше запълнена от обикновено изображение на рамката-тетраедър. То беше изчистено до границата, налагана от увеличението на телескопите, и картината беше отчетлива, но без подробности.

Губернаторът попита:

— Нима искате да кажете, че може би виждаме една работеща машина на времето? Проход, тунел през времето, който ни свърза с човечеството отпреди хиляда и петстотин години?

— Да. Вероятно е така.

Парз се вглеждаше в изображението, стараше се да различи отделни елементи по страните на тетраедъра. Възможно ли беше отвъд тези плоскости изкривено пространство да се намира една Слънчева система, свободна от господството на каксите — населена със свободни, безстрашни, безсмъртни хора, достатъчно смели, за да се заемат с дързък проект като „Интерфейс“? Жадуваше да види през тези зърнести пиксели едно по-добро минало. Но данните в това

изображение, заснето от голямо разстояние, бяха недостатъчни и скоро старческите му очи се насълзиха и засмъдяха въпреки всичките си допълнителни устройства.

Каксът мълчеше.

Изображението на екрана бе замръзнало неподвижно, Парз отново се настани в креслото и затвори раздразнените си очи. Вече усещаше умора от играта на Губернатора. Като му дойде времето, щяха да стигнат до същината ѝ.

Потискаше го мисълта колко малко неща научиха за каксите през цялата Окупация — дори посланиците на хората, като Парз например, бяха държани на разстояние. Все пак той използваше мимолетните си контакти, за да пресее парченцата от знание, мъдрост, надзъртане в природата на каксите и всичко това се вписваше в картината, предадена от едно по-щастливо минало.

Както и всички останали, Парз никога не бе виждал какс. Подозираше, че физическите им размери са внушителни, иначе защо биха използвали корабите Сплайни? Както и да е, не телесната им форма, а техните умове и мотиви го привличаха с такава сила. Стигна до убеждението, че само ако познават врага, ако видят вселената през съзнанието на какс, хората ще имат надежда да се освободят от тежкото иго на Окупацията.

Например започваше да се досеща, че сравнително малко на брой индивиди съставляваха расата на Каксите, може би не повече от няколко хиляди. Несъмнено броят им бе несравним с някогашните милиарди на човечеството, в годините преди създаването на АС-технологията. И беше уверен, че само трима или четирима от каксите имаха задачата да надзирават Земята, потънали в топлите търбуси на Сплайните, обикалящи по орбитите си.

Разбира се, от тази хипотеза следваха множество изводи.

Вероятно каксите бяха безсмъртни, поне имаше достатъчно свидетелства, че един и същ Губернатор управляваше Земята от началото на Окупацията. При толкова малобройно и неизменно население, разполагащо с колкото си иска време, всеки какс сигурно опознаваше отблизо останалите от своя вид.

Може би прекалено добре.

Парз си представяше съперничества, трупаци се през столетията. Представяше си интриги, маневри, безкрайни

машинации... и сделки. С такова малобройно и опознало се население никаква форма за официално поддържане на реда няма да е ефикасна. Как да се стигне до консенсус за законите? Как да бъдат съчинени норми, които да не ограничават правата на всеки поотделно?

... Но имаше и природни закони, направляващи всяко общество. Парз, потънал в съзерцателна дрямка, кимна сам на себе си. Беше логично. Каксите би следвало да действат като множество независими корпорации в условията на свободна конкуренция. Направо плаваха в море от пълна информация за постъпките и замислите на всекиго от тях, като в някакво подобие на ред ги задържаха само налагащите се закони на икономиката. Да, тази теория изглеждаше правилна. Каксите бяха търговци по природа. Налагаше им се да бъдат. И търговските отношения определяха естествения им подход към другите раси, от момента, в който бяха излезли извън своята планета.

Освен ако — както се бе случило с човечеството — ги подмамели други възможности, спрямо по-меките и гостоприемни раси...

Парз не вярваше на твърденията, изказвани от мнозина, че каксите са войнствени по природа. С толкова малобройно население никога не биха могли да стигнат до философията на войната. Никога не биха гледали на войниците (от своята раса) като на лесно заменимо пушечно месо, възобновим ресурс, който да бъде съхранен или изразходван според нуждите в някой сблъсък. Убийството на какс би трябвало да се смята за невъобразимо страшно престъпление.

Не, те не бяха склонни да воюват. Бяха победили човечеството и завладели Земята просто защото това се бе оказало твърде лесно.

Разбира се, тези схващания не бяха особено добре приети и Парз се научи да не ги споделя.

— Посланик Джейсофт Парз.

Острият женски глас на Губернатора изведнъж го събуди напълно. Нима наистина беше заспал? Разтърка очи и седна поизправено, като присви очи от болките в гърба.

— Да, Губернаторе. Чувам ви.

— Доведох ви тук, за да обсъдим последните събития.

Парз обърна очи и се съсредоточи върху плочата пред себе си. Най-после, възкликна наум. Виждаше приближаващия тетраедър на „Интерфейс“ в изображение, все така лишено от подробности,

пикселите му се струваха големи като отпечатъци от пръсти. Звездният фон бавно примигваше.

— Това запис ли е? Защо ми го показвате? По-лош е от данните, които ви предоставих.

— Гледайте.

Парз въздъхна и се настани колкото можа по-удобно. Чувствителното кресло сякаш съжалително разтриваше гърба и краката му.

Минаваха минути. На екрана тетраедърът висеше непроменен на прага на междузвездното пространство.

Нещо нахлу от дясната страна на екрана — изненадващо неясно петно, взрив от пиксели, които се забиха в сърцето на тетраедъра и изчезнаха.

Парз забрави за гърба си, изправи се и накара плочата да повтори записа секунда по секунда. Невъзможно беше да различи каквито и да са подробности, но смисълът на станалото беше ясен.

— Господи! — задъхано прошепна той. — Това е кораб, нали?

— Да — отвърна Губернаторът. — Човешки кораб.

Каксът му съобщи още сведения, откъслечни подробности.

Корабът под някаква маскировка излетял от повърхността на Земята. За броени секунди влязъл в хиперпространството, преди кръжащите в орбита Сплайни да направят нещо.

— И премина през тетраедъра?

— Явно група хора са избягали в миналото. Да.

Парз притвори очи, обзе го ликуване, върнало му младостта. Значи затова го повикаха при корабите в орбита.

Бунт...

— Посланик, защо не ме предупредихте за приближаването на устройството „Интерфейс“? Казахте, че задачата му била документирана и ясна, че е наближавал срокът за завръщането му.

Парз вдигна рамене.

— Какво искате да ви кажа? Задача като тази, основаваща се на времева технология, има степен на несигурност, измерваща се с векове. Минали са хиляда и петстотин години, Губернаторе!

— И все пак — изрече безизразно Губернаторът, — нима вашето задължение не е да ме предупреждавате за подобни събития?

Парз иронично сведе глава.

— Разбира се. Mea culpa^[1].

Сигурно каксът се чувстваше по-добре, като то мъреше. Е, да понася вината от името на човечеството беше част от работата на Парз.

— А какво можете да кажете за хората-бегълци? За кораба, който ни се изплъзна? Кой го е направил? Как са прикрили намеренията си? Откъде са се сдобили със средства?

Парз се усмихна, усети как старите му като пергамент бузи се сбръчкват нагоре. Тонът на превеждащото устройство беше мил и сексуално привлекателен, спокоен както винаги. Но си представяше как каксът кипи от ярост в своя подобен на утроба контейнер някъде в Сплайна.

— Губернаторе, нищичко не знам. Очевидно съм ви подвел. И знаете ли какво? Хич не ми пука.

Нито пък, осъзна с облекчение, го интересуваше личната му съдба. Вече не.

Бе чувал, че изправените пред смъртта постигат спокойствие, примирение, доближаващо се до божественото — състояние, което бе отнето на човечеството от АС-технологията. Можеше ли това да изрази настроението му сега, чудното въодушевено спокойствие?

— Посланик — отсече каксът, — мислете.

— Вие му мислете. Или сте неспособен? Губернаторе, каксите са търговци — нали така? — а не завоеватели. Истинските императори опознават душите на своите поданици. А вие и представа си нямате какво става в човешките души... и затова сте толкова уплашен сега. — Очите му пробягаха по безличната кабина на флитера. — От собственото си ужасно невежество при този стряскащ бунт. От това се страхувате, нали?

Преводачът изсъска, но нищо друго не се чу.

---

[1] Виновен съм. (лат.) — Бел.пр. ↑

2

Образът на Хари, бащата на Майкъл Пул, заблещука и възникна по средата на жилищния купол на „Рак-отшелник“. Трептящите пиксели хвърлиха отблясъци върху голия извит таван, преди да се слоят в набита фигура с усмихнато гладко лице, облечена в цял небесносин костюм.

— Радвам се да те видя, синко. Добре изглеждаш.

Майкъл посмукваше малцово уиски от една колба и гледаше намръщено баща си. Покривът не пропускаше светлина, но през прозрачния под се виждаше равномерно разпръснат кометен лед и Хари сякаш увисна над него.

— Как пък не — изръмжа Майкъл.

Гласът му беше загрубял от десетилетията почти пълна самота тук, в Облака на Оорт, и звучеше като стъргане на чакъл в сравнение с овладения глас на баща му.

— По-стар съм и от тебе.

Хари се засмя и нерешително направи крачка напред.

— Няма да споря. Но възрастта ти е резултат от собствения ти избор. Вее пак искам да ти кажа, че не би трябвало да пиеш толкова рано.

Образът на виртуалния беше леко изместен и имаше малка пролука без сенки между елегантните обувки на Хари и пода. Майкъл се усмихна вътрешно, наслаждаваше се на това неуловимо напомняне колко призрачна беше сценката.

— Да те вземат мътните! На двеста и седем години съм. И правя каквото си поискам.

Печална нежност понабръчка челото на Хари.

— Винаги само това си правил, синко. Шегувам се.

Майкъл неволно отстъпи крачка от виртуалния. Прилепващите се подметки на обувките му го задържаха свързан с пода в безтегловността на жилищния купол.

— Защо си тук?

— Исках да те прегърна.

— Да бе.

Майкъл изля малко уиски на върховете на пръстите си и пръсна капки към виртуалния. Златистите клъбца преплуваха през образа, като разпръсваха облачета кубични пиксели по пътя си.

— Ако беше вярно, щеше лично да говориш с мен, а не да ми се възпроизвеждаш тук като виртуален.

— Синко, намираш се на четири светлинни месеца от дома. Какво би искал, да водим разговор, който да продължи до края на живота ни ли? Е, няма значение, нали тези съвременни виртуални са дяволски добри.

В сините очи на Хари пак се появи онзи поглед на принуден да се оправдава човек и върна Майкъл назад през целия му живот към неспокойното детство. Пак си търся извинение, каза си. Хари бе просто недостъпен баща, винаги потънал в своите проекти — едно не много редовно и обременено с угризения явление в живота на Майкъл.

Окончателно прекъснаха връзките си, когато благодарение на АС-технологията Майкъл стана по-възрастен от баща си.

Хари говореше:

— Виртуални като този минават през всички Тюрингови тестове, които някой успява да измисли. Доколкото засяга тебе, Майкъл, това съм аз — Хари, стоя тук и си приказвам с тебе. Ако отделиш необходимото време и усилия, и ти би могъл да изпратиш обратно към Земята свой виртуален.

— Какво искаш, компенсация ли?

— Както и да е, наложи се да пратя виртуален. Нямах време за нищо друго.

Тези думи, изречени безгрижно и делово, разтърсиха ума на Майкъл.

— Нямах време ли? Какво искаш да кажеш?

Хари впи в него развеселения си поглед.

— Не знаеш ли? — попита натъртено. — Не следиш ли новините?

— Не ми пробутвай играчки — уморено изрече Майкъл. — И без това наруши уединението ми. Просто ми кажи какво искаш.

Вместо да отговори направо, Хари се взря надолу през прозрачния под. Ядрото на кометата, широко около миля и

настръхнало от игли древен лед, се плъзгаше в мрака. Насочените лазери на „Рак-отшелник“ изтръгваха от въглеродородите пурпурни и зелени сенки.

— Ама че гледка — промълви Хари. — Нещо като сляпа риба, не си ли съгласен? Чудато, невиждано създание, плуващо в най-тъмните океани на Слънчевата система.

През всичките години, в които изследваше кометата, през ума на Майкъл не бе минал подобен образ. Но щом чу думите, вече знаеше колко точни са. Въпреки това отвърна с натезжал глас:

— Това е само комета. И Облака на Оорт. Кометната ареола, на една трета светлинна година от Слънцето, където всички комети идват да умрат...

— Приятно местенце — подхвърли Хари, без да се смути.

Очите му скачаха по голия купол и изведнъж Майкъл сякаш видя това място през погледа на баща си. Жилищният купол на кораба, негов дом от десетилетия, представляваше полукълбо с диаметър стотина метра. Кресла, контролни пултове, устройства за въвеждане и обработка на данни бяха скупчени около геометричния център. Остатъкът от прозрачния под беше разделен от високи до раменете прегради на лабораторни сектори, кухничка, тренировъчна площадка, място за сън и душ.

Внезапно подредбата, малкото предмети от обзавеждането, ниското единично легло се сториха на Майкъл натрапчиво прости и функционални.

Хари тръгна по прозрачния под към периферията на жилищния купол. Синът му го последва с нежелание, уискито се стопляше в ръката му. Оттук можеха да видят другите части на „Рака“. Гръбнакът със забодени по него антени и сензори се простираше на миля през пространството до буцата лед от Европа, така че целият кораб изглеждаше като елегантен слънчобран, жилищният купол беше разтворената част на чадърчето, а ледът от Европа — дръжката. Буцата със стотици метри ширина, когато я изсякоха от спътника на Юпитер, беше издълбана и разнебитена, сякаш стискана от великански пръсти. ГОТ-двигателят на кораба беше заровен в тази буца — ледът осигуряваше реактивна маса при пътешествието на Майкъл дотук.

Хари наклони глава, загледан в звездите.

— Мога ли да видя Земята?

Майкъл вдигна рамене.

— Отгук същинската Слънчева система е мътно петънце светлина. Като някакво далечно езерце. Нужни са ти уреди, за да различиш Земята.

— Настанил си се доста далеч от дома.

АС бе възстановила косата на Хари — гъста и руса купчина на главата му, очите му бяха като ясносини звезди, лицето му — квадратно, с дребни черти, почти приличаше на пакостливо духче. Синът го оглеждаше любопитно и отново се смая от младежкия вид, който си бе придал баща му. Самият Майкъл запази шестдесетгодишното си тяло, в което времето го беше затворило, преди да се появи АС-технологията. Сега несъзнателно прокара длан до стигналата високо плешивина, по твърдата, прорязана от бръчки кожа на бузите си. По дяволите, Хари дори не бе запазил цветовете, които Майкъл наследи от него — черната коса, кафявите очи.

Бащата хвърли поглед на питието в ръката на Майкъл.

— Голям домакин си, няма що — каза той, но в гласа му нямаше упрек. — Защо не ми предложиш нещо? Сериозно ти говоря. Вече можеш да си купиш чипове за по-гостоприемно отношение към виртуалните. Барчета, кухни. Всичко най-изискано за гостуващите ви виртуални.

Майкъл се разсмя.

— Какъв смисъл има? Нищо от това не е действително.

Баща му присви очи за миг.

— Нима? Толкова ли си сигурен, че знаеш какво чувствам в момента?

— Пукната пара не давам — невъзмутимо отвърна Майкъл.

— Е, да. Вярвам, че не ти пука. За щастие дойдох подготвен.

Хари щракна с пръсти и грамадно стъклено кълбо с бренди кристализира в отворената му длан. Майкъл почти усещаше спиртните пари.

— Нещо като манерка за из път. Е, Майкъл, не мога да кажа, че за мен е голямо удоволствие. Как живееш в това прокълнато място?

Изненадващият въпрос накара Майкъл да трепне.

— Щом искаш, ще ти кажа как я карам. Преработвам веществото на кометата в храна и въздух. В леда има предостатъчно въглеродороди и азот. И аз...

— Значи си един високотехнологичен отшелник. Точно като кораба ти. Рак-отшелник, прокрадващ се по края на Слънчевата система, твърде далеч от дома си, за да си поговориш с някое друго човешко същество. Прав ли съм?

— Имам си причини. — Майкъл се опитваше думите му да не звучат като оправдание. — Виж какво, Хари, това ми е работата. Изучавам кваркови късове...

Баща му отвори уста, после очите му загубиха фокус за миг, като че оглеждаше някакъв загубен вътре в него пейзаж. Накрая каза с лека усмивка:

— Очевидно някога съм знаел какво означава това.

Майкъл изпръхтя отвратно.

— Късовете са като разширени нуклеони...

Усмивката на Хари стана принудена.

— Продължавай.

Майкъл заговори бързо, не желаше да помогне с нещо на баща си.

Нуклеоните, протони и неутрони, били съставени от комбинации кварки. При крайно високи налягания — в ядрото на неутронна звезда или по време на самия Голям взрив — било възможно да се създадат по-разширени структури. Кварковият къс, чудовище сред нуклеоните, би могъл да има маса от цял един тон, но да бъде широк хилядни от сантиметъра.

Повечето късове от времето на Големия взрив се разпаднали. Но някои оцелели.

— И затова е нужно да живееш тук?

— Вътрешната Слънчева система разбира, че такъв къс съществува, едва когато той се удря във външните слоеве на атмосферата и енергията му кристализира в дъжд от екзотични частици. Да, и от това можеш нещо да научиш, но е все едно да гледаш сенките по стената. Аз искам да изучавам самото явление. И затова се отдалечих толкова. По дяволите, само стотина човеци се намират на по-голямо разстояние от Слънцето и повечето са на цели светлинни години, в кораби като „Коши“, пълзят със скорост близка до светлинната, само Бог знае къде. Хари, кварковият къс предизвиква дъгова вълна в междузвездната среда. Като искра от високоенергийни частици, пръснати пред него. Слаба е, но моите детектори могат да я

уловят и — да речем, при шанс едно към десет — да изпратя сонда, за да хване този къс.

Хари опъна с пръст ъгълчето на устните си — жест, който стряскащо напомни на Майкъл за крехкия осемдесетгодишен старец, изчезнал завинаги.

— Звучи страхотно. И какво?

Синът преглътна гневния отговор.

— Това се нарича фундаментално изследване. Нещо, с което ние, хората, се занимаваме вече две хилядолетия...

— Просто ми обясни — меко го прекъсна Хари.

— Защото кварковите късове са буци материя, изтласкани до най-крайни параметри на състоянието им. Някои може би се движат толкова близо до скоростта на светлината, че благодарение на забавянето на времето стигат до моите сензори едва някакъв си милион субективни години след излизането от самата сингуларност.

— Май се впечатлих.

Хари смукна от брeндито си, обърна се и тръгна леко по прозрачния под, без да проявява признаци на световъртеж или объркване. Стигна до метален стол, седна на него и скръсти удобно крака, като пренебрегна ремъците за пристягане при нулево притегляне. Този път илюзията беше добра, трудно се забелязваше минималният процеп между бедрата на виртуалния и повърхността на стола.

— Винаги са ме смайвали твоите постижения. Ти и Мириам Берг, разбира се. Сигурен съм, че знаеш това, въпреки че не съм го казвал често.

— Не си.

— Дори и преди век ти беше авторитетът по екзотична материя. Нали така? И затова ти възложиха толкова отговорности в проекта „Интерфейс“.

— Благодаря за потупването по главичката — Майкъл се взря в небесносинята пустота в очите на баща си. — За това ли си дошъл да си приказваме? Какво остави, когато ти почистиха главата? Въобще нещо остана ли?

Хари вдигна рамене.

— Каквото ми беше нужно. Предимно неща, свързани с тебе. Нещо като тефтерче с глупости...

Той отпи от колбата си, която отразяваше светлината на кометата, и огледа сина си.

Червеевите дупки са пролуки в пространството и времето, които свързват точки, разделени от светлинни години — или векове — с почти мигновени преходи през изкривено пространство. Те са полезни... но трудно се правят.

В мащабите на невидимо малкото, в мащабите на дължините на Планк, където действат загадъчните ефекти на квантовата гравитация, пространство-времето е подобно на пяна, изпъстрена като решето от мънички червееви дупки. Преди век Майкъл Пул и неговият екип измъкнаха такава червеева дупка от пяната и манипулираха устите ѝ, докато я разкривиха до размера и формата, желана от тях.

Достатъчно голяма, за да поеме космически кораб.

Това беше лесната част. Трябваше и да я направят стабилна.

Червеева дупка без материя в гърлото си — „Шварцшилдово“ решение на релативистичните уравнения — е неизползваема. Смъртоносни приливни сили биха преградили порталите на червеевата дупка, а самите те биха се разширявали и свивали със скоростта на светлината и малките смущения, причинени от каквато и да е попаднала вътре материя биха довели до нестабилност и колапс.

Затова екипът на Пул трябваше да укрепи своята червеева дупка с „екзотична“ материя.

Пространството се свиваше към средата на гърлото и трябваше да бъде принудено да се разшири отново. Ефектът на отблъскване в гърлото идваше от екзотичността, отрицателната енергийна плътност на екзотичната материя. Дори и така на червеевата дупка бе присъща нестабилност, но чрез затворени системи за обратна връзка можеха да я направят саморегулираща се.

Някога смятали, че е невъзможно да съществува отрицателна енергия. Подобно на отрицателната маса интуитивно възприемали идеята като невъзможна. Но Майкъл и хората му разполагаха с окуражаващи примери. Хокинговото изпарение^[1] от черните дупки беше един от видовете мека екзотичност... Но Пул имаше нужда от високи равнища на отрицателна енергия, равни на налягането в ядро на неутронна звезда.

Бе време на предизвикателства.

Майкъл усети как независимо от желанията му спомените от онези дни изпълват главата му, по-ярки от образа на невзрачния жилищен купол и несъвършеното изображение на неговия баща. Защо ли старите спомени бяха толкова завладяващи? Майкъл и неговият екип — заедно с Мириам, заместничката му — прекараха повече от четиридесет години, обикаляйки бавно Юпитер. Процесите в екзотичната материя зависеха от манипулацията на енергиите в магнитния индукционен поток, свързващ Юпитер с неговия спътник Йо. Животът бе труден и опасен, но никога еднообразен. Годишите минаваха, те за кой ли път наблюдаваха как сондите-роботи се потапяха в гравитационната яма на Юпитер и се връщаха с още една шепа блестяща екзотична материя, готова за нанасяне върху растящите тетраедри на порталите.

Сякаш гледаха как расте дете.

Мириам и той свикнаха да се опират един на друг, напълно и без съмнения. Понякога обсъждаха дали в тази взаимозависимост не се крие зародиш на любов. Но през повечето време бяха твърде заети, за да мислят за това.

— Никога не си бил по-щастлив, отколкото в онези дни, нали? — смущаващо прямо попита Хари.

Майкъл премълча острия отговор, предизвикан от чувството за вина.

— Знам, че така е било. Но това не беше краят на живота ти.

Майкъл стисна по-силно колбата с уиски, гладката топлина се плъзгаше между пръстите му.

— Да, така се чувствах, когато „Коши“ накрая напусна орбитата на Юпитер, теглейки един от порталите на „Интерфейс“. Бях доказал, че екзотичната материя е нещо повече от чудатост, че може да бъде получена за използване в инженерни проекти с най-грандиозен мащаб. Но завършекът на този експеримент щеше да отнеме цял век...

— Или пък петнадесет века, зависи от гледната точка.

„Коши“ бе потеглил в посока към съзвездието Стрелец — към центъра на галактиката. Трябваше да се върне след един век субективно време, но поради ефекта на забавянето на времето в полета щеше да завари Слънчева система, остаряла с петнадесет века.

И това беше целта на проекта.

Понякога Майкъл разглеждаше виртуални на портала на червеевата дупка, оставен в орбита около Юпитер. Този портал остаряваше толкова бързо, колкото и двойникът, теглен от „Коши“ — също като него и Мириам. Но докато Майкъл и Мириам бяха разделени от нарастващо „разстояние“ в Айнщайновото пространство-време — което скоро започна да се измерва в светлинни години и векове — червеевата дупка все така съединяваше двата портала. И след един век субективно време за Майкъл и Мириам, „Коши“ щеше да завърши своя кръг и да се върне в орбита около Юпитер, загубен в бъдещето спрямо Майкъл.

Тогава чрез червеевата дупка за няколко часа можеха да прекречат през петнадесет века.

Заминаването на кораба и очакването той да завърши обиколката си оставиха дупка в живота и в душата на Майкъл.

— Открих, че съм се превърнал по-скоро в инженер, отколкото в учен... Ограничих вниманието си върху единствения тип материя, който можехме да получим в нашите магнитни ускорители при Йо. Останалото в екзотичната физика остана недокоснато от мен. Така че реших...

— Да избягаш?

Гневът отново прободя Майкъл.

Баща му се наведе напред със скръстени ръце. Сивкавата светлина на кометата отдолу играеше по неговото ясно, красиво лице. Майкъл забеляза, че стъклената колба с бренди е изчезнала като захвърлен предмет от театрален реквизит.

— По дяволите, Майкъл! Ти беше станал могъщ човек. В това имаше не само наука или инженерство. За да започнеш и завършиш проекта „Интерфейс“, ти беше принуден да се научиш как да използваш и хората като строителен материал. Политика. Бюджети. Мотивация. Как да подкарваш нещата, как да ги управляваш — как да постигнеш нещо в света на хората. Можеше да го правиш отново и отново. Щом се научи как става това, можеше да направиш каквото си поискаш.

А ти се отказа от всичко. Избяга и се скри тук. Виж, знам колко те е заболяло, когато Мириам Берг реши да излети с „Коши“, а не да остане с тебе. Но...

— Не се крия, проклет да си! — Майкъл потискаше с усилие разгарящата се ярост. — Казах ти с какво се занимавам тук. Кварковите късове могат да ни дадат нов поглед към фундаменталната структура на материята...

— Ти си дилетант — подхвърли баща му и се облегна на стола с презрителна гримаса. — Това е всичко. Не контролираш онова, което би долетяло при тебе от дълбините на времето и пространството. Вярно, занимателно е. Но не е наука. Все едно да колекционираш пеперуди. Големите проекти във вътрешната система като ускорителя „Серенитатис“ те оставиха с години назад. — Широко отворените очи на Хари не мигваха. — Хайде, докажи ми, че не съм прав.

Вбесеният Майкъл хвърли колбата с уиски на пода. Тя се разби в прозрачната повърхност и жълтата течност, осветена от кометата, се събра като лепило около отскочилите във въздуха парчета.

— Майкъл, оставил си се да остареееш — тъжно отбеляза Хари. — Не е ли вярно? И още по-лошо — позволяваш си да останеш стар.

— Останах си човек — изръмжа Майкъл. — Нямам намерение да натъпча съдържанието на главата си в някакъв чип.

Бащата стана от стола и тръгна към сина си.

— Не е точно така — меко каза той. — По-скоро означава да редактираш спомените си. Да ги разпределиш, да ги подредиш, да ги направиш по-рационални.

Майкъл изпръхтя.

— Що за гнусна дума!

— Знаеш ли, нищо не се губи. Всичко се пази, и то не само в чипове, а и в невронни мрежи, до които можеш да се допитваш или да ги използваш за хранване на Виртуални, ако желаш. — Хари се усмихна. — Можеш да говориш със себе си като по-млад. Всъщност ми се струва, че това би било идеалното занимание за тебе.

— Виж какво — Майкъл притвори очи и притисна с пръсти костта на носа си. — Премислил съм всичко. Дори и с тебе съм го обсъждал преди. И това ли си забравил?

— Ти обаче нямаш избор.

— Разбира се, че имам.

— Не и ако искаш да останеш човек, както сам казваш. Това отчасти означава и способност да мислиш оригинално — да реагираш на нови хора, нови случки, нови обстоятелства. Майкъл, факт е, че

човешката памет има ограничена вместимост. Колкото повече се тъпчеш, толкова по-дълго се налага да си припомняш. С АС-технологията...

— За Бога, не можеш да станеш девственица, като си присадиш ципа!

— Прав си — Хари протегна ръка към сина си, поколеба се и я отпусна. — Грубо, както винаги, но вярно. И аз не се стремя да те убедя, че като си почистиш спомените, ще си върнеш невинността. Тръпката от първото слушане на Бетховен. Чудото на първата целувка. Знам, че се страхуваш да не загубиш онова, което ти е останало от Мириам.

— Твърде много си позволяваш, мътните да те вземат!

— Но, Майкъл, не разполагаш с друга възможност. Иначе ти остава само да се превърнеш във вкаменелост. — Хари се усмихна печално. — Извинявай, синко. Нямах намерение да те наставлям как да се оправяш със собствения си живот.

— Не, нямаше. И никога не си имал, нали? Само дето ти е нещо като навик.

Майкъл прекрачи до сервизния люк, пробяга с пръсти по символите на екрана и си поръча още едно уиски.

— Кажи ми какво толкова спешно има, та трябваше да излъчиш виртуален пакет.

Хари запристъпва бавно по прозрачния под. Безшумните му стъпки изглеждаха тежки при липсата на притегляне и над океана на пространството гледката беше някак призрачна.

— „Интерфейс“ — промълви той.

Майкъл се намръщи.

— Проектът ли? Какво става с него?

Хари огледа сина си с искрена симпатия.

— Както виждам, тук наистина си изтървал нишката на живота си. Майкъл, мина един век от тръгването на „Коши“. Не си ли спомняш плана?

Майкъл помисли. Един век...

— О, Боже! Време е вече, нали?

В онова далечно бъдеще „Коши“ сигурно се е върнал към Слънцето. Майкъл неволно вдигна поглед към Юпитер през прозрачния купол. Вторият портал на червеевата дупка още обикаляше

търпеливо. Възможно ли беше дори и в този миг да е прехвърлен мост през хилядолетие и половина?

— Пратиха ме да те прибера — тъжно говореше Хари. — Казах им, че е загуба на време, че с тебе спорим, откакто си проговорил. И въпреки това ме пратиха. Щял съм да имам по-добър шанс да те убедя от всеки друг.

Майкъл се обърка.

— В какво да ме убедиш?

— Да се върнеш у дома. — Виртуалният огледа купола. — Тази стара каца още може да лети, нали?

— Разбира се, че може.

— Значи най-бързият начин да се върнеш е доброволно да се прибереш с това нещо. Ще ти отнеме около година. Щеше да мине два пъти повече време, ако бяха пратили кораб да те вземе...

— Хари, я по-бавно, дявол те взел! Кои са „те“? И защо изведнъж се оказах толкова важен?

— Те са правителството на Юпитер. И имат подкрепата на всички междуправителствени служби. Доколкото знам, с тях е цялата система. А ти си важен заради съобщението.

— Какво съобщение?

Хари се вгледа в сина си, прекалено младежкото му лице беше невъзмутимо, а гласът — равен.

— Майкъл, порталът се върна. И нещо се появи от червеевата дупка. Кораб от бъдещето. Получихме микровълново съобщение от него. Подозираме, че е изпратено тайно, пряко волята на онези, които управляват кораба.

Майкъл поклати глава. Може би наистина се бе оставил да остарее. Думите на Хари му се сториха недействителни — като описание на сън, невъзможни за разбиране.

— Може ли да се преведе съобщението?

— Съвсем лесно — сухо отвърна Хари. — Беше на английски. Глас без изображение.

— И? Хайде де, Хари!

— Беше за тебе. Назова те по име. Мириам Берг.

Майкъл усети как дъхът му секна въпреки усилията.

Виртуалният на неговия баща се наведе над него с протегнатата ръка, достатъчно близо до лицето на Майкъл, за да различи той

отделните пиксели.

— Майкъл? Добре ли си?

---

[1] На името на световноизвестния английски учен проф. Стивън Хокинг („Кратка история на времето“, „Черни дупки и бебета вселени“ и др.). — Бел.ред. ↑

3

Джейсофт Парз отново висеше в пространството пред Сплайн. Повърхността на товарния кораб беше като пейзаж от сива плът. Парз се взираше в очна ябълка, която се завъртя и отвърна на погледа му измежду гънките закален епидермис, и почувства особено родство с това същество, също като него делови партньор на каксите.

Човекът съзнаваше, че стотици оръжия са насочени към неговия крехък флитер, може би сред тях дори легендарният звездотрошач, излъчващ гравитационни вълни, който каксите бяха откраднали от ксийлите.

Искаше му се да се засмее. Може би към тях се бе втурнала вълна на небитие от промененото минало, а тези пак размахваха детските си играчки срещу един старец.

— Посланик Джейсофт Парз.

Както винаги, гласът на Губернатора излезе от преводача мек, женствен и приятен — и непроницаем.

Парз положи усилие да запази спокойствие в гласа си.

— Тук съм, Губернаторе.

Последва дълго мълчание. После Губернаторът каза:

— Налага се да поискам помощта ви.

Парз усети как от него се свлича някакво напрежение, сякаш мускулите на корема му се нагънаха. Колко уплашен бе от това повикване за среща с Губернатора — първото му излизане в орбита от съдбовния момент, когато по принуда стана свидетел на унижението на Каксите от бунтовната сган, избягала през портала на „Интерфейс“. Парз се бе върнал към обичайните си задължения, но и това се оказа доста трудно за него. Дори тесните дипломатически кръгове, които контролираха планетата, оживено обсъждаха тази смайваща проява на неподчинение. Понякога Парз жадуваше да се измъкне от строгия пръстен на сигурността, който стягаше живота му, и да се потопи в света на обикновените хора. Разбира се, щяха да го унищожат в мига, в

който откриеха, че е помощник на окупаторите... Но може би си струваше, за да чуе чудесния звук на надеждата от хиляди устни.

Но нямаше смелостта, или по-скоро безразсъдната дързост да направи нещо подобно. Вместо това чакаше Губернаторът да реши какво ще прави. Съвсем в стила на Каксите — да изберат начин как да накажат цялата планета за постъпката на неколцина.

Парз не би се изненадал от смъртта.

Парадоксът бе, че той винаги трудно намираще за какво да обвинява каксите при такива действия. За да наложат контрола си над Земята и сродните ѝ светове, просто трябваше да проучат историята и да приспособят методите, използвани от хората за потискане на себеподобните си. Нямаше свидетелства каксите да са създали някога такава тактика като средство да се справят един с друг. Парз си казваше, че те постъпват като всички потисници в човешката история и човечеството можеше да вини само себе си за това. Каксите като че бяха външно възплъщение на човешкото отношение към човека, бяха възмездие на историята.

Но в края на краищата очакванията му не се сбъднаха. А сега Парз бе повикан за още една орбитална среща с мерки за сигурност.

— Кажете ми какво бихте желал, Губернаторе.

— Смятаме, че осигурихме безопасността на портала на „Интерфейс“ — започна каксът. — Обкръжен е от бойни кораби Сплайни. Откровено казано, всяко човешко същество, осмелило се да доближи дори на милион мили, ще бъде ликвидирано.

Парз вдигна вежди.

— Изненадан съм, че не сте унищожили портала.

И отново това нетипично колебание.

— Джейсофт Парз, осъзнавам, че не съм в състояние да определя правилния начин на действие. Човешки кораб, управляван от бунтовници срещу администрацията на каксите, избяга петнадесет века в миналото — в епоха, когато ние не сме имали никакво влияние върху човешките дела. Сигурен съм, че намерението им е да променят някак развитието на събитията, вероятно да подготвят човечеството за съпротива, за отхвърляне на администрацията на каксите. Парз, принуден съм да приема, че миналото вече е променено от тези бунтовници.

Парз кимна.

— И ако унищожите портала, бихте затворили единствения си достъп до миналото.

— Бих загубил всякаква възможност да контролирам събитията.
Да.

Парз промени положението на тялото си в креслото.

— Пратихте ли вече нещо през портала?

— Още не.

Парз се разсмя.

— Губернаторе, мина цяла седмица. Не мислите ли, че сте малко нерешителен? Или затворете проклетото нещо, или го използвайте. По един начин или по друг, но ще бъдете принуден да предприемете някакви действия.

„И през цялото време, докато вие се помайвате, добави той мълчаливо, вълната небитие приближава всички ни с незначителна скорост...“

Парз очакваше остър отговор на заяждането си, но срещна само същата колебливост.

— Не съм способен да съставя план за действия. Посланик, преценете последствията. Тези хора-бунтовници контролират историята през последните хиляда и петстотин години. Опитах се да пресметна потенциалната вреда, но никакъв алгоритъм не ми позволи да определя дори възможната ѝ степен. Уверен съм, че на практика опасността е безкрайна... Моята раса никога не се е сблъсквала с подобна заплаха и вероятно това никога повече няма да се случи.

Парз подръпна устната си.

— Губернаторе, готов съм едва ли не да ви съчувствам.

Остатъците от човешката научна общност също трескаво размишляваха какви са възможните последици от бягството на бунтовниците в миналото. Наистина ли можеха да променят историята? Някои заявяваха, че действията им само биха причинили разширяване на вероятностните функции — че те създават нови алтернативни действителности. Други смятаха, че действителността се движи по една-единствена нишка, която може да бъде разкъсана от бунтовниците, ако те създадат затворена времеподобна крива със своя преход през пространство-времето в миналото. Но и в двата случая никой не знаеше дали съзнанието може да продължи съществуването си при такова разкъсване — щеше ли да научи Джейсофт, ако светът,

неговата собствена история бъде променена около него? Или щеше да преживее минисмърт, за да бъде заменен от леко различаващ се Джейсофт? Нито пък някой можеше да прецени с каква скорост в субективно време приближаваше разкъсването, изникнало от миналото като от дълбините на тъмно море.

За Джейсофт тези разсъждения бяха нереални и все пак придаваха оттенък на недействителност на света, в който живееше, сякаш животът му не бе нищо повече от ярко оцветена повърхност, заобиколена от вакуум. Не се страхуваше или поне така му се струваше, но усещаше, че връзката му с действителността бе разтърсена до основи.

Подозираше, че така би се чувствал при лека форма на лудост.

— Посланик, съобщете какво научихте за бунтовниците.

Джейсофт издърпа плочата си от чантата, разположи я на масата пред себе си и прокара пръсти по повърхността ѝ, извличайки данни от нейните вътрешности.

— Смятаме, че бунтовниците са членове на група, наричаща себе си „Приятелите на Уигнър“. Преди тази единична изумителна акция „Приятелите“ бяха пренебрегвани като незначителна секта, която не представляваше определена опасност за режима.

— Политиката ни включва съзнателно пренебрегване на подобни групи — мрачно вметна каксът. — Използвахме политиката на такива човешки колониални сили като Римската империя, които позволявали на местните религии да процъфтяват... Защо да прахосваме усилия в потискане на нещо безобидно? Може би ще трябва да преразгледаме тази политика.

Парз усети как потреперва от заплахата, скрита в последното изречение, произнесено с такава лекота.

— Не бих ви съветвал да правите това — бързо каза той. — В края на краищата, както сам казахте, вредата вече е причинена.

— Какво ви е известно за кораба им?

Джейсофт съобщи, че корабът бил сглобен под земята на малкия крайбрежен остров, все още наричан Британия.

През десетилетията на Окупацията се осъществяваше програма за премахване възможностите на хората да пътешестват в космоса. Последователно се викаха кораби от всички кътчета на Слънчевата система и близките звезди в малкото пространствено мехурче,

завладяно от хората преди Окупацията. Конфискуваха се и се повреждаха в заводите, превърнати в груби работилници за унищожение. Дори и сега никой не знаеше колко самотни кораба все още се изплъзват от закона на Каксите някъде между звездите, но след обезопасяването на Слънчевата система и основните извънземни колонии, те почти с нищо не можеха да навредят...

Досега. Космическият апарат на бунтовниците явно бе създаден от откраднатите останки на повреден товарен кораб.

— А защо са избрали това име? — попита каксът. — Какъв е бил този Уигнър?

Парз потупа плочата си.

— Юджийн Уигнър. Квантов физик от двадесети век, почти съвременник на великите основоположници в тази област — Шрьодингер, Хайзенберг. Тема на изследванията на Уигнър бил квантовият солипсизъм.

Каксът помълча малко.

— Това почти нищо не означава за мен. Джейсофт, трябва да определим какви са намеренията на тези бунтовници. Да открием как да погледнем през техните човешки очи. Аз не принадлежа към човешката раса. Вие трябва да ми помогнете.

Парз разпери пръсти върху масата и събра мислите си.

Уигнър и съратниците му се опитали да развият философия, отговаряща на факта, че квантовата физика, макар и общоприета, била пренаситена с парадокси, водещи до предположението за липса на ясно определена структура във външния свят, преди да бъде подложен на наблюдението на нечий ум.

— Ние, хората, сме ограничен и практически настроен вид — каза Джейсофт. — Аз живея в своята глава, някъде зад очите си. Контролирам напълно своето тяло — краката и ръцете си — и донякъде контролирам предмети, които мога да взема и да извършвам действия с тях. — Той вдигна плочата в ръцете си. — Мога да преместя плочата. Ако я запрата в стената, тя ще отскочи. Плочата е обособена в себе си и отделна от мен.

Но този възглед на здравия разум за вселената започва да се срутва, когато човек стигне до най-малките мащаби на сътворението.

Неопределеността е сърцето на всичко. Мога да измеря положението на своята плоча, като да речем, насоча към нея фотон и

когато се отрази от нея, го регистрирам със сензор. Но как да регистрирам положението на един електрон? Ако насоча към него фотон, при удара ще изместя електрона от положението, в което съм го измерил... Да предположим, че съм определил положението на електрона до една милиардна от сантиметъра. Но моята несигурност относно импулса на електрона ще бъде толкова висока, че след секунда не бих могъл да зная къде е проклетото нещо в рамките на стотина мили.

Така че никога не мога да бъда сигурен едновременно и къде е електронът, и къде отива... Вместо да мисля за електрона или за някакъв друг обект като за дискретна, малка твърда цялост, налага се да мисля да си го представям като вероятностна вълнова функция.

Шрьодингер развил уравнения, показващи как се изместват и променят вероятностните вълни в присъствието на други частици и сили.

Парз притвори очи.

— Представям си пространството запълнено от вероятности като сини вълнички. Ако зрението ми беше достатъчно добро, може би щях да видя вълните в цялото им богатство. Но не мога. Сякаш гледам с премрежени очи. Успявам да различа само сенките, където се появяват пиковете и падовете. И си казвам — ей там е електронът. Но той не е, това е само гребенът на вълната... Където са пиковете на вълновата функция, там е най-вероятно да намеря своя електрон — но това не е единствената възможност.

— Разбира се, вълновите функции се свиват при наблюдението им — подсказа каксът.

— Да.

Връзката между квантовата действителност и света на сетивата — човешките сетива — се появява при направени измервания.

— Провеждам своя експеримент и определям, че в действителност електронът в този миг — Парз забодя пръст в масата, — е точно тук. Значи вълновата функция на положението му се свива, вероятностите падат до нула, освен в малкия дял от пространството, където съм установил, че се намира той. Разбира се, щом завърши измерването, вълновите функции отново започват да се разгръщат, да се разпространяват навън от установеното положение на електрона. — Парз се намръщи. — И така, чрез самото наблюдение аз всъщност съм

променил фундаменталните свойства на електрона. Невъзможно е да бъде отделен наблюдателят от наблюдаваното... и бихте могли да твърдите, че чрез наблюдението аз съм предизвикал и самото съществуване на електрона.

Точно там се крие загадката. Парадоксът. Шрьодингер си представил котка, затворена в кутия с едно-единствено нестабилно ядро. След определен период ще съществува вероятност едно към едно, че ядрото се е разпаднало. Ако това се случи, автоматичен механизъм убива котката. Ако не, оставят я да живее.

И така, оставяме кутията настрана за някакъв период, без да надничаме вътре. Кажете ми — котката жива ли е или мъртва?

Каксът отговори, без да се замисли:

— В това няма парадокс. Можем да отговорим само вероятно, преди да бъде отворена кутията.

— Правилно. Преди да бъде отворена кутията, вълновата функция на системата „кутия-котка“ не се е свила. Котката не е нито жива, нито мъртва, вероятността за едното или другото е равна.

Но Уигнър развил по-нататък парадокса на Шрьодингер. Да предположим, че кутията е отворена от приятел на Уигнър, който е видял дали котката е жива или мъртва. Кутията, котката и приятелят вече оформят по-голяма квантова система с по-сложна вълнова функция, в която състоянието на котката — и на приятеля — остава неопределено, докато бъде наблюдавано от Уигнър или някой друг.

Физиците от онова време нарекли това „парадокс на приятеля на Уигнър“. Той води до безкрайна регресия, понякога наричана „катастрофа на фон Нойман“. Системата кутия-котка-приятел остава неопределена, докато не бъде наблюдавана, да речем, от мен. Но тогава възниква нова система: кутия-котка-приятел-аз, която също остава неопределена, докато не бъде наблюдавана от някой трети, и така нататък.

Каксът помисли малко.

— Значи от човешка гледна точка това е основният парадокс на битието, на квантовата физика, обяснен от този Уигнър с приказките му за котки и приятели.

— Да — Джейсофт се консултира с плочата си. — Може би външната действителност всъщност се създава със самия акт на наблюдението. Шрьодингер се питал дали без присъстващо съзнание

„светът би останал като театрална постановка пред празна зала, несъществуваща за никого и по такъв начин несъществуваща в истински смисъл“?

— Добре, Джейсофт. И какво ни разкрива това за умонастроенията на онези, които се кичат с името „Приятели на Уигнър“?

Парз вдигна рамене.

— Съжалявам, Губернаторе. Нямам хипотеза за това.

Последва продължително мълчание. Парз се взираше през илюминатора в немигащото око на Сплайна.

Внезапно нещо се раздвижи на границата на зрението му. Завъртя се в креслото, за да вижда по-добре.

Товарният кораб Сплайн се променяше. Във втвърдения епидермис се отвори процепа, дълъг около сто метра, пролуката се разшири и откри тунел в червено и черно, подканящ като че по странно скверен начин.

— Посланик, нуждая се от вашите съвети и съдействие — каза Губернаторът. — Ще бъдете доведен във вътрешността на кораба.

Очакване и нетърпение забушуваха у Парз.

Флитерът се запромъкна напред. Джейсофт се напрегна в предпазните ремъци на креслото, сякаш с волята си подбутваше малкото корабче към гостоприемно зейналия отвор на Сплайна.

Струваше му се, че флитерът минава през дълги мили неосветени коридори от плът. Червенината на съдове, пълни с някакво съответствие на кръв, пулсираше по стените.

Дребни месести работи — Губернаторът ги наричаше безпилотни антители — се скупчваха около флитера по време на пътуването. Парз преживя пристъп на клаустрофобия, като че кървавочервените стени около него можеха да се свият в спазъм. Незнайно защо очакваше тези части от Сплайна да бъдат по-спретнати, с облицовка и ярко осветление. Несъмнено, ако хора управляваха този кораб, щяха да бъдат направени подобни промени. Нито едно човешко същество не би издържало дълго нелепото впечатление, че е погълнато, че се придвижва в грамадна храносмилателна система.

Най-сетне флитерът излезе от нагънатия преход в по-просторно помещение — Парз веднага му лепна името „търбуха на Сплайн“. Светещи кълба се носеха из вътрешността и позволяваха да различи,

че надлъж кухнята се простира на четвърт миля. Далечните розовеещи стени бяха нашарени от вени.

Да изскочиш от онзи кървав тунел, каза си Парз, в това розово като ягода място, е все едно да се родиш.

Кълбо кафеникава течност с диаметър стотина метра заемаше центъра на пространството. Парз забеляза скупчени машини, неясни заради течността. Метални опори излизаха от тях и се свързваха с коремните стени на Сплайна, за да прикрепят кълбото неподвижно. Мръснокафява пяна обгръщаше с тънък слой кълбото. Течността наглед бавно кипеше и слойт се делеше на хиляди или може би милиони конвекционни клетки, всяка с големината на човешка длан. Потъналият във вцепенено съзерцание Парз за миг сравни видяното с тенджерата, в която тихо завира супа.

Накрая повика:

— Губернаторе?

— Тук съм.

Разбира се, гласът на машината-преводач във флитера с нищо не подсказваше къде се намира Губернаторът. Парз се улови, че безцелно плъзга поглед по коремната кухня.

— Къде сте? Някъде в онова течно кълбо ли?

Каксът се разсмя.

— Да, къде ли съм наистина? Кой от нас би могъл спокойно да си зададе този въпрос? Да, Посланик. Обаче не съм вътре в течността, нито пък съм самата течност.

— Не разбирам.

— Турбулентност, Парз. Виждате ли конвекционните клетки? Аз съм там, ако Аз-ът ми изобщо е някъде. Сега вече разбирате ли?

Зашеметеният Парз гледаше нагоре.

Родната планета на каксите представлявала блато.

Моретата наподобявали първичния океан на Земята и я покривали от полюс до полюс. Под повърхността им гърлата на вулкани греели като жарава. Моретата кипели — навсякъде имало турбулентност и конвекционни клетки като онези, които Джейсофт видя в кълбото насред Сплайна.

— Парз, турбулентността е пример за вездесъщата самоорганизация на материята и енергията. В океана на моя свят енергията, породена от температурната разлика между вулканичната

активност и атмосферата, се засмуква като в сифон и чрез турбулентността се организира в милиарди конвекционни клетки.

Всички известни ни форми на живот са клетъчни. Нямаме непосредствени свидетелства, но смятаме, че това би трябвало да важи и за самите ксийли. Изглежда обаче няма закономерност, определяща от какъв вид да бъдат клетките.

Парз се почеса по темето и се засмя, но осъзна, че това е смях от изумление, като на дете.

— Казвате ми, че тези конвекционни клетки са основата на вашето битие?

— За да пътешествам в космоса, бях принуден да взема със себе си в този кораб и част от своя роден океан. Малка черна дупка в средата на Сплайн създава гравитационно поле, което поддържа целостта на кълбото, а нагреватели в течността наподобяват вулканичната активност във водите, които са мой дом.

— Не е кой знае колко удобно — сухо отбеляза Парз. — Нищо чудно, че се налага да пътувате със Сплайн.

— Физически ние сме крехки същества. Лесно се разпадаме. Има крайно строги ограничения за маневрирането на този кораб, за да бъде съхранено моето съзнание. А и ние сме малцина в сравнение например с хората.

— Е, да. Няма много място за вас дори и в море, покриващо цяла планета.

— Най-големите сред нас се простират на цели мили. На практика ние сме безсмъртни. Конвекционните клетки лесно могат да бъдат обновени или сменени, без ущърб за съзнанието... Сам разбирате, че тази информация не бива да се разпространява. Нашата уязвимост е факт, от който някои биха се възползвали.

Предупреждението сякаш вля мраз в старешките кости на Парз. Но след дългогодишното си заточение любопитството му се опиваше от знанията и го принуждаваше да задава още въпроси.

— Губернаторе, как въобще са могли каксите да излязат в космоса, да се отделят от повърхността на планетата си? Сигурен съм, че не сте в състояние да осъществявате особено големи инженерни проекти.

— И въпреки това сме технологична цивилизация. Съзнанието ми е коренно различно от вашето. Мащабите са съвсем други —

възприемам включително и молекулярното равнище. Ако пожелаея, моите клетки могат да работят като независими производствени единици, да създават миниатюризирани високи технологии от биохимичен тип. Търгували сме помежду си с такива изделия милиони години, без да знаем за съществуването на останалата вселена.

След това са ни „открили“. Чужд кораб кацнал в нашия океан и започнало предпазливото установяване на отношения...

— Чий кораб?

Губернаторът пренебрегна въпроса.

— Нашите биохимични продукти имат твърде голяма пазарна стойност и чрез посредници успяхме да изградим огромна търговска империя, простираща се на много светлини години. Но все още трябва да разчитаме на партньори за по-големите проекти...

— Партньори като хората. Или като Сплайните, които ви разкарват насам-натам в търбусите си.

— Малцина от нас напускат родния свят. Рисковете са прекалено високи.

Парз се отпусна в креслото.

— Губернаторе, познавате ме отдавна. Би трябвало да знаете, че през всички тези години недостатъчните ми знания за каксите направо ме влудяваха. Но проклет да съм, ако сте ми разкрили всичко това като награда за дългата ми служба.

— Прав сте, Посланик.

— Тогава кажете ми какво искате от мен.

Губернаторът отговори, без да се замисли:

— Нужно ми е да разчитам на вас. Искам да получа достъп до бъдещето. Искам хората да построят нов „Интерфейс“ за движение във времето. И искам вие да ръководите този проект.

Минаха няколко минути, докато Парз укроти изгарящите го мисли.

— Губернаторе, нищо не разбирам.

— Възстановяването на древните технологии за работа с екзотична материя не би трябвало да е трудно, като си припомним напредъка на човешката наука през последните хиляда и петстотин години. Но параметрите няма да са същите като при предишния проект...

Парз поклати глава. Чувстваше се мудар, тъп и стар.

— А какви?

Каксът предаде изображение в плочата на Парз — интересна геометрична фигура на рамката, икосаедър, чиито двадесет страни бяха оцветени в синьо и бавно се въртяха.

— Новият „Интерфейс“ трябва да бъде достатъчно голям, за да премине през него кораб Сплайн — каза Губернаторът. — Или друг кораб с подходяща големина за пренасяне на какс.

Един пътешественик през червеева дупка страда от ударите на гравитационните приливни вълни при навлизането в рамката на портала и при преминаването през самата червеева дупка. Сега Парз узна, че каксът е много по-уязвим за подобни шокове, отколкото човешко същество.

— Значи гърлото на новата червеева дупка трябва да бъде по-широко, отколкото при първата — унесено промърмори той. — А и порталите да са по-големи, за да стане възможно минаването през скелета от екзотична материя...

Парз замислено докосна плочата. Геометричните фигури се очертаха по-ясно.

Каксът заговори неуверено.

— Нуждая се от съдействието ви за този проект. — В изкуствения глас на Губернатора прозвуча нотка на искреност, на откровена молба. — Необходимо е да зная дали това ще ви затрудни.

Джейсофт се намръщи.

— Защо пък да ме затрудни?

— Вие сте помощник на врага — остро изрече каксът и Парз се сепна. — Зная колко гнусно звучат тези думи за хората. А сега ви моля да ми помагате в проект, чийто успех може да им причини голяма символична вреда. Съзнавам какво значение имаше за тях дребният успех на скачащите във времето бунтовници, защото ни смятат за потисници и нашественици...

Парз се усмихна.

— Че вие сте си потисници и нашественици.

— Сега обаче искам от вас да унищожите този символ на човешката съпротива за нуждите на каксите. Разглеждам това като проява на високо доверие. И все пак може би за вас е най-злостно оскърбление.

Парз поклати глава и се опита да отговори честно, сякаш каксът бе някакво външно въплъщение на съвестта му, а не мрачен завоевател, който би могъл да го смаже за миг.

— Имам свои схващания за какската Окупация, свои преценки за нещата, които извършихте оттогава — бавно започна той. — Но моите възгледи няма да пропъдят какската флота, нито ще ни върнат технологиите, възможностите и най-обикновеното проклето достойнство, които вие ни отнехте.

Каксът не отвърна нищо.

— Аз съм практичен човек. Роден съм с талант за дипломация. За посредничество. Като си върша работата, старая се да превърна мрачния факт на какското управление в поносимо споразумение за възможно най-голяма част от човечеството.

— Вашите сънародници биха могли да заявят, че чрез работата си с нас вие само увековечавате това управление.

Парз разпери своите белязани от старостта ръце и намери време да се учуди защо говореше толкова открито с какса.

— Губернаторе, дълги часове съм се борил с въпроси като този. Но накрая все се налага да се захвана с решаването на други проблеми. Нещо спешно и практично, нещо, което наистина мога да реша. — Погледна нагоре към бавно врящото течено кълбо. — Това има ли някакъв смисъл за вас?

— Джейсофт, мисля, че нашите умове си приличат. Тази е причината да ви избира за помощник в това начинание. Страхувам се, че прибързаните действия на бунтовниците, на тези „Приатели на Уигнър“, са изключително опасни — не само за каксите, но може би и за човечеството.

Парз кимна.

— И на мен ми мина тази мисъл през главата. Бърникането в историята не е от областта на точните науки... а кой от нас би желал да вярва в разсъдливостта на тези отчаяни бегълци?

— Значи ще ми помогнете?

— Губернаторе, защо искате да пътувате напред във времето? Как това ще ви помогне да решите проблемите си с миналото?

— Нима не виждате какви възможности предлага тази технология? Като създам портал към бъдещето, мога да потърся съвет от епоха, в която проблемът вече е разгледан и решен. Не е нужно да

вземам решение за този твърде важен въпрос, без да бъда сигурен в крайния резултат. Мога да черпя от мъдростта на онези какси в бъдещето и да следвам техните напътствия...

Парз бе обзет от неясни съмнения дали невероятният замисъл не би повлякъл след себе си и някакъв времеви парадокс. Но на глас изрече:

— Губернаторе, разбирам намеренията ви. Но... сигурен ли сте, че искате да направите това? Не е ли по-добре да решавате сам, тук и сега?

Преведените думи на Губернатора течаха гладко и без притеснение, но на Парз му се стори, че долавя в тях отчаяние.

— Не мога да поема този риск. Дори е напълно възможно да се посъветвам със себе си... по времето, когато ще зная какво е необходимо да предприема. Ще ми помогнете ли?

„Каксът е загубил равновесие, разбра Парз. Той наистина не знае как да се справи със затрудненията си. Целият този сложен нов проект за «Интерфейс», който ще погълне безкрайно много енергия и ресурси, просто е димна завеса за пълната некадърност на Губернатора.“ Почувства как го пронизва неочаквана гордост, шовинистично наслаждение от тази малка човешка победа.

Но докато тържествуваше, страхът му се върна. Бе откровен с Губернатора... Би ли могъл да се довери на разсъдъка у онези „Приатели на Уигнър“, случайно добрали се до такова могъщество?

А беше уверен, че тази надделяваща нерешителност увеличава вероятността да останат безпомощни пред вълната от небитие, връхлитаща от миналото.

Не на него обаче се падаше да решава.

— Ще ви помогна, Губернаторе. Кажете ми какво е първото нещо, което трябва да направим.

4

След като изпрати съобщението си до Майкъл Пул, още пълзящо из Слънчевата система със скоростта на светлината, сега Мириам Берг седеше на грапавата английска трева и чакаше Шайра, момичето от „Приятелите на Уигнър“.

Берг бе сътворила машина на времето и я бе отнесла сред звездите. Но няколкото дни след завръщането в собственото ѝ време през червеевата дупка се оказаха най-драматичните в живота ѝ.

Спасителната капсула от „Коши“ лежеше пред нея в плитък, ръждивокафяв кратер изгорена земя. Тя бе разрязана косо като изкормено животно, тънки струйки пара пълзяха от все още нажежените вътрешности.

Изкусно направените разрези в корпуса изглеждаха почти като хирургически. Тя знаеше, че за „Приятелите“ бе особено удоволствие, макар и с присъщата им чудата външна безчувственост, да превърнат с режещите като скалпели лъчи двигателните механизми в локви изстиваща лава.

Това... убийство на капсулата беше цената, която, разбира се, си струваше да плати за изпращането на нейното единствено и кратко послание до Пул. Той щеше да направи нещо. Щеше да дойде... Докато се избистряше отчаяният ѝ замисъл, тя нито за миг не се усъмни дали той е още между живите след толкова години. Въпреки всичко, оглеждайки останките от капсулата, усети бодване на угрисение и разкаяние. В края на краищата, така бе унищожена последната ѝ връзка с „Коши“, с петдесетте мъже и жени, нейните приятели, заедно с които прекосиха светлинни години и хилядолетия. Сега те бяха хванати в капан на другия край на червеевата дупка в едно бъдеще, към което ги бе тласнал трескав стремеж — онова тъмно, безчовечно бъдеще на какската Окупация.

Тя си помисли колко парадоксално е да се върне през червеевата дупка и да изпитва такава носталгия по бъдещето.

Легна по гръб и се загледа в розовите като месо на съомга облаци, покриващи с мраморни шарки чудовищното лице на Юпитер. Ако извиеше малко глава, можеше да види портала на „Интерфейс“ — края на червеевата дупка, оставен в орбита около Юпитер, когато „Коши“ потегли към звездите, и през който този нелеп кораб от пръст се втурна във времето с „Приятелите на Уигнър“. Порталът полека се отдалечаваше от кораба по успоредна орбита, приличаше на скица, надраскана в небесносиньо с нокът върху бузата на Юпитер. Изглеждаше толкова мирно... хубав като украшение. Страните на тетраедъра — шевове на самата червеева дупка, бяха мъгливи, странни пластове златисто-синкава светлина и малко напомняха прозорци.

Трудно ѝ беше да си представи ужасите, отдалечени само на няколко часа субективно време, от другия край на процепа в пространство-времето.

Тя потръпна и се обгърна плътно с ръце. След кацането върху този земен кораб „Приятелите“ ѝ дадоха един от своите леки, цели тренировъчни екипи. Тя беше сигурна, че е напълно подходящ за изкуствения климат, но дявол да го вземе, просто не усещаше топлина, облечена в него. Подозираше, че биха я побили тръпки и в най-топлото облекло. Не студът ѝ пречеше, а жадуваше да се върне в сигурната метална утроба, в която „Коши“ се превърна за нея. По време на продължилия един век полет постоянно си представяше как в края на пътешествието ще потрепери приятно, щом излезе от капсулата и се опие от свежия синкав въздух на Земята... дори и в далечното бъдеще. Е, въобще не припари близо до Земята. И за Бога, всеки би се уплашил като от призрак в такова положение. Да се намери прикована към парче пръст, широко четвърт миля — без заобикалящ го купол или силово поле, доколкото успя да прецени, парче, изтръгнато от Земята и запратено назад във времето, за да се върти около Юпитер...

Тя реши, че здравословна доза страх в този момент е най-разумната реакция.

Чу меко шумолящи в тревата стъпки.

— Мириам Берг?

Берг се надигна на лакти.

— Шайра, чаках те.

В гласа на момичето от бъдещето прозвуча разочарование.

— Аз ти вярвах, Мириам. Предоставих ти свобода на действията в този кораб. Защо изпрати съобщението?

Берг присви очи срещу Шайра. „Приятелката“ на ръст беше почти колкото Мириам — малко под метър и осемдесет, но с това приликите помежду им се изчерпваха. Берг бе избрала АС да спре възрастта ѝ около четиридесет и пет години — така се чувстваше в пълно съгласие със себе си. Тялото ѝ беше жилаво и здраво, напълно я задоволяваше. Харесваше ѝ да си мисли, че бръчиците, пръснати покрай устата и кафявите очи, ѝ придават вид на опитна жена с чувство за хумор, истински човечна. Нямахше защо да се срамува от късо подстриганата прошарена коса. Обратно на нея, Шайра беше на около двадесет и пет години. Действителна възраст, пришпорвана от времето заради отнетата от каксите АС-технология. Лицето на момичето беше изящно, а тялото — толкова слабо, че изглеждаше мършаво. Берг все не можеше да свикне с гладко обръснатата ѝ глава и трудно отместваше поглед от ясно очертаните линии на нейния череп. Кожата ѝ беше бледа, потъналите в тъмни кръгове очи — сини и като че без мигли. Изпъкналите скули и зъби придаваха на лицето ѝ чудноватия вид на гол череп, но не я загрозяваха. Шайра много приличаше на представата, която Берг имаше за прикованите към Земята градски хора няколко столетия преди собствената ѝ епоха — поначало с лошо здраве, оцеляващи в един твърде суров свят.

Би могла дори да се закълне, че зърна пломби и пожълтели зъби по челюстите на Шайра. Нима бе възможно да се е върнал зъбният кариес, за да тормози отново човечеството след всички тези векове?

Ето едно грубо потвърждение какво бяха постигнали окупационните сили на каксите, горчиво си каза Берг. Шайра беше по-скоро същество от миналото ѝ, а не от бъдещето. А сега, лишена от медицинската апаратура на „Коши“ (още повече от АС-технологията), не след дълго и самата тя щеше да бъде нападната от прогонените някога злини. Боже мой, помисли си, ами че аз пак ще започна да остарявам!

Въздъхна. В края на краищата вече беше в своето време. Може би — колкото и да ѝ се струваше невероятно — щеше да се върне вкъщи. Ако Пул успее да стигне до нея...

— Шайра — с натежал глас започна тя, — не съм искала да те направя нещастна. Мразя се за това. Доволна ли си? Но щом научих, че

нямате намерение да влизате във връзка с хората от тази епоха... от моето време, че няма да им кажете за каксите... естествено, наложи се да предприема нещо.

Шайра невъзмутимо обърна своето малко, хубаво лице към останките от капсулата.

— Разбираш, че трябваше да унищожим твоя апарат.

— Не, не разбирам защо е трябвало. Но очаквах да го направите. Не ме интересува. Постигнах целта си. Въпреки усилията ви аз изпратих своето съобщение. — Берг се усмихна. — И съм доста доволна от себе си, че успях да сглобя импровизирано радио. Знаеш ли, никога не съм била много сръчна с техниката...

— Била си физик — прекъсна я Шайра. — Написано е в книгите по история.

Берг изтръпна и се почувства не на място в собственото си време.

— Аз съм физик — наблегна тя.

Вдървено се изправи и изтръска полепналите по дрехата ѝ стръкове трева.

— Да се поразходим, а? — предложи Берг. — Това място ме потиска.

Огледа се и реши да тръгне към ръба на кораба от пръст. Шайра спокойно закрачи до нея, босите ѝ стъпала меко потъваха в тревата.

Скоро оставиха зад себе зоната, където действаше притеглянето. Повърхността пред тях привидно се наклони нагоре, като че излизаха от плоска паница, усетиха и как се разрези въздухът. Бяха принудени да спрат на десетина метра от ръба — въздухът почти болезнено не достигаше в дробовете на Берг, а и сякаш стана по-студен.

На края на света снопчета трева висяха над пустотата, оцветени в пурпурни оттенъци от светлината на Юпитер.

— Шайра, май имаме сериозно разминаване във вижданията си — леко задъхана каза Берг. — Питаш ме защо не съм оправдала доверието ти. Аз пък не разбирам какъв смисъл, по дяволите, може да има въпрос като този. Ако се замислиш, какво всъщност си очаквала да направя?

Момичето мълчеше.

— Виж нещата от моята гледна точка — продължи Берг. — Хиляда и петстотин години след тръгването ми с „Коши“ аз се връщам

в Слънчевата система...

Докато годините на пътешествието се изнизваха една след друга, петдесетимата в „Коши“ мрачно осъзнаваха, че оставените от тях светове остаряват значително по-бързо, отколкото самите те. Все по-големи отрязъци пространство и време отделяха членовете на екипажа от домовете им.

Озоваха се заседнали в плитчините на бъдещето.

... Но теглеха със себе си портала на червеевата дупка. И знаеха, че само няколко часа полет през нея ги делят от времето, в което бяха родени. Намираха утешение, като си представяха световите, от които тръгнаха, разположени в отсрещния край на мост през пространство-времето, все още привързани към „Коши“ като с пъпна връв от разтеглено пространство-време и живеещи със същото темпо, с което и екипажът на „Коши“, търпеливо очакващи звездният кораб да завърши своя кръг към бъдещето.

И най-сетне, след своя субективен век полет, „Коши“ щеше да се върне в орбита около Юпитер. А на Земята ще са изтекли петнадесет века. И все пак техният портал на червеевата дупка ще ги свързва с миналото, с приятели и светове, които не са остарели повече от тях.

— Не знам какво точно очаквах, щом приближихме Слънцето — говореше Берг. — Проигравахме във въображението си стотици варианти и преди, и по време на пътешествието, но знаехме, че това са само налучквания. Предполагам, че в себе си бях подготвена за всичко — от радиоактивни пустини до каменни брадви или богове в колесници, по-бързи от светлината.

Никога обаче не съм предчувствала това, което заварихме. Земята под гнета на свръхсъщества от друг свят, които никой не е и зървал... И гледай ти, нещо се втурва насреща ни още преди да пресечем орбитата на Плутон. — Тя разтърси глава от спомена. — Парче от Земята, нелепо изтръгнато от Англия и захвърлено в космоса, а в него отчаяно са се вкопчили няколко дузини кльоцави човечета.

Тя си припомни как се осмели да напусне стоманената сигурност на „Коши“ и излезе в пространството около Юпитер — пратеничка в едноместна спасителна капсула, предпазливо прокрадваща се към кораба от пръст. Едва повярва на очите си, когато нейната капсула приближи парче природен пейзаж, сякаш изрязано от туристически каталог на Земята и грубо залепено върху кадифения космически фон.

След кацането отвори люка и стъпи на трева, шумоляща под тежките подметки на обувките ѝ...

За няколко мимолетни славни минути „Приятелите“ се скупчиха изумени около нея.

После дойде Шайра, описа ѝ за четвърт час петнадесет века изпълнена с бедствия човешка история и обясни намеренията на „Приятелите“.

Само два-три часа след кацането Берг заедно с останалите бе принудена да се сниши на тревата, когато корабът се втурна в гравитационния тунел на червеевата дупка. Пак я втресе, щом се сети за радиацията, бушуваща около крехкото корабче, за призрачното, загадъчно изместване във възприятията ѝ по време на скока във времето.

Не ѝ позволиха да изпрати съобщение до екипажа на „Коши“. Вероятно каксите вече бяха причинили смъртта на нейните спътници, ако думата „вече“ имаше смисъл в пространство-време, извито вътре в самото себе си от червеевата дупка.

— Тези няколко дни бяха пренаситени със събития — криво се усмихна тя. — Като за „добре дошла“ това си беше направо възмутително.

Шайра се усмихваше и Берг напрегна вниманието си.

— Радвам се, че употреби тази дума — възмутително. Точно възмутителността на замисъла ни позволи да успеем пред очите на Каксите. Ела да си поговорим, сега разполагаме с време.

Обърнаха се и започнаха бавната си разходка „надолу“ по склона, спускащ се от ръба към средата на кораба. Докато вървяха, Берг не можеше да се отърве от усещането, че слиза и се изкачва по невидими падинки в местността, широки метър-два и дълбоки по няколко сантиметра. Но за окото повърхността беше плоска като кухненска маса. Тя усещаше неравностите в полето, което я задържаше върху тази четвърт миля пръст и скали. Каквото и да използваха за създаване на гравитация тук, явно не работеше безупречно.

Шайра започна:

— Трябва да разбереш положението. Оцелели от вашето време записи ни подсказаха скорошното ви връщане към Земята с портала на „Интерфейс“. Ако успеем, можехме да се доберем до отворена врата към свободното минало. Измислихме Проекта...

Берг я изгледа остро.

— Какъв е този Проект?

Шайра все едно не чу въпроса.

— Какските власти очевидно нищо не знаеха за вашето идване, но беше ясно, че щом засекат вашия кораб и неговия уникален товар, щяха да ви унищожат. Трябваше да открием начин да ви посрещнем, преди това да се случи. И така, Мириам, трябваше да направим космически кораб, при това под зоркия и всезнаещ поглед на каксите.

— Аха. Знаеш ли, Шайра, май се налага да изясним какво глаголно време да използваме. Може би ни е нужна изцяло нова граматика — бъдеще минало, несигурно сегашно...

Шайра се разсмя безгрижно и Берг почувства малко повече човешка топлинка към нея.

Минаха през рояк светлинни кълба. Те се носеха във въздуха два-три метра над почвата и излъчваха светлина и топлина като малки слънца. Берг поспря за миг, усещаше по лицето си и в отскоро стареещите си кости топлината на звездата, която напусна преди субективно столетие. Жълтобялата светлина на кълбата пропъждаше месесторозовото зарево на Юпитер и тревата изглеждаше нормална, жилава и зелена. Берг прокара обувия си в пантофка крак през нея.

— Значи маскирахте своя кораб.

— Каксите не се пъхат в области, които смятат за човешки културни светини.

— Ура за каксите — кисело каза Берг. — Може и да не са чак такива гадняри.

Кожата под обръснатите вежди на Шайра се надигна.

— Ние сме уверени, че това не е алтруизъм, а пресметливост. Както и да е, такава е политиката им и точно от нея се възползвахме за своите цели.

Берг се усмихна. Умът ѝ внезапно се изпълни от абсурдната представа — бунтовниците в окаляни тренировъчни екипи ровят като къртици под катедрали и пирамиди, под бетонните гробници на древни ядрени реактори.

— И вие построихте своя кораб под камъните.

— Да. По-точно, подготвихме за полета определена площ от местността.

— Откъде си набавихте средства за това?

— „Приятелите на Уигнър“ имат привърженици из цялата планетна система. Не забравяй, че до момента на първата си среща с каксите хората са били вече междузвездна раса, която е използвала ресурсите на многобройни планетни системи. Каксите ни контролират... почти изцяло. Но в тесните рамки, оставени от това „почти“, има място за велики замисли... проекти, равняващи се може би на най-значителните дела от твоето време.

— Не бих се обзаложила — с навъсена увереност вметна Берг.

Продължиха към средата на кораба.

— И така, подготвихте кораба си. Как го вдигнахте от планетата и го пратихте в космоса?

— С откраднат хипердвигател на скуимите — каза Шайра. — Той създаде лещовидно поле около кораба, като изолира него и околния въздушен слой от планетата. После използвахме двигателя за ускоряването в космоса, за да стигнем близо до „Коши“. Накрая, след срещата с вашия кораб, двигателят послужи за преминаването през „Интерфейс“.

— Скуимите... Това е расата, с която хората се сблъскали по-рано, нали? Преди каксите?

— И чието поражение ни осигури по-голямата част от основните технологии, нужни, за да излезем извън Слънчевата система.

— И как ще ги победим?

Шайра се ухили.

— Прочети в учебниците по история.

— А скуимският двигател работи ли в момента?

— С минимална мощност. Осигурява ни защита от радиацията.

— И задържа въздуха около кораба, права ли съм?

— Не, за това е достатъчно притеглянето на кораба.

Берг кимна. Може би ѝ се откриваше възможност да получи малко по-смислена информация.

— Изкуствена гравитация? Нещата са отишли доста напред след моето време.

Но Шайра само се намръщи.

Стигнаха до жилищата и работните помещения на „Приятелите“. Зданията представляваха най-обикновени кубове и конуси, съобразени с човешките размери, и бяха пръснати в центъра на тази земна местност като играчки около старите камъни по средата на диска.

Строителният материал беше в еднакво гълъбовосиво и когато Берг бръсна с пръсти стената на типито, покрай което минаха, той се оказа гладък, доколкото се простираха границите на сетивата ѝ. Но беше и топъл като човешко тяло, без студенината на метала. Това беше ксийлски строителен материал, едно от многото технически чудеса, които капка по капка се просмукваха към човечеството и неговите врагове — като скуимите и каксите — от ксийлите, господарите на сътворението.

„Приятелите“ щъкаха между зданията и усърдно се занимаваха със своите си работи. Малка групичка се бе скупчила около едно от устройствата за съхранение на данни, които наричаха „плочи“ и спореха над нещо, приличащо на схема на кораба от пръст.

Кимнаха на Шайра и хвърлиха любопитни погледи към Берг.

Досега Мириам преброи трийсетина „Приатели на Уигнър“ в кораба, мъжете и жените бяха горе-долу поравно. Наглед възрастта им беше между двадесет и пет и тридесет години, всички ѝ се струваха способни и интелигентни. Явно този екипаж бе подбран измежду „Приятелите“ според пригодността им за задачата. Всички се придържаха към бръсненето на черепите си като Шайра. Берг слисано забеляза, че някои от тях наистина си бяха махнали миглите от клепачите. Но беше учудващо лесно да ги различава един от друг. Тя се убеди, че формата на черепа е толкова разнообразна (и толкова привлекателна за очите), колкото и чертите на лицето.

— Добре сте се справили, щом стигнахте дотук — подметна Берг.

— Повече от добре — хладнокръвно отвърна Шайра. — Корабът ни мина успешно през портала, без сериозни повреди и наранявания. Запасите и устройствата за рециклиране би следвало да ни поддържат в орбита около Юпитер много години. Достатъчно дълго, за да осъществим целите си. — Тя се усмихна. — Да, добре се справихме.

— Аха — Берг кисело оглеждаше групичките работливи „Приатели“. — Виж какво, много ще ми помогнеш да те разбера, ако ми кажеш какъв е този ваш дяволски Проект.

Шайра я удостои с тъжен поглед.

— Това би било неуместно.

Берг се обърна към нея с ръце на хълбоците и се озъби повелително.

— Шайра, не се крий зад глупави приказки. По дяволите всичко, използвахте моя кораб — и моя „Интерфейс“, за да се доберете дотук. Вашият успех, с който ми се фукаш толкова самодоволно, бе заплатен с живота на моя екипаж, изгубен от онази страна на червевата дупка. Следователно ми дължиш малко повече от тези покровителствени дрънканици.

Хубавото, фино като хартия лице на Шайра се сбръчка сякаш от искрена угриженост.

— Съжалявам, Мириам. Не съм искала да се държа покровителствено с тебе. Но аз... ние наистина вярваме, че не би било правилно да ти кажем.

— Защо? Поне това ми обясни.

— Не мога. Ако разбереш същината на Проекта, ще схванеш и защо не можем да ти кажем нищо повече.

Берг ѝ се изсмя в лицето.

— Ти на подбив ли ме взимаш? С това ли мислиш, че ще се задоволя?

— Не — отвърна Шайра с почти нагла усмивчица и отново за миг Берг изпита емоционално влечение към това странно, потайно същество от другия край на времето. — Но това е всичко, което мога да споделя с тебе.

Мириам се почеса по главата през жилавата четина.

— Но от какво толкова се боите? Мислите, че е възможно да ви се противопоставя, да опитам да попреча на Проекта ви?

Шайра кимна със сериозен вид.

— Да. Ако го разбереш дори само отчасти, възможно е.

Берг се навъси.

— Не ми се вярва да говориш за разбиране, а по-скоро за вяра. Дори и да знаех какво сте намислили, бих могла да застана срещу вас, защото не споделям същата ирационална вяра в успеха. Това ли е?

Шайра не отговори. Погледът ѝ си остана ясен и безметежен.

— Шайра, може би наистина се нуждаете от помощта ми. Аз поне не бих разчитала на вярата, че корабът ми ще полети, ако вместо това мога да се поровя в двигателя и сама да се уверя в това.

— Не е толкова просто, Мириам — въздъхна Шайра и се усмихна обезоръжаващо. — И бих искала да не ме подпитваш повече.

Берг докосна лакътя на момичето.

— Шайра, аз съм на ваша страна — настойчиво каза тя. — Нима не разбираш? — Тя махна неопределено към вътрешната част на Слънчевата система. — Бихте могли да се опрете на възможностите на пет планети, на самата Земя. Щом хората научат какво се опитвате да предотвратите — кошмара на какската Окупация — ще получите цялата помощ, която могат да съберат тези светове. Ще имате на разположение силата на милиарди.

— Няма да е от полза, Мириам. Спомни си, че сме с петнадесет века по-развити от вас. Едва ли има с какво да помогнете.

Берг се вцепени, после се отдръпна назад.

— Шайра, можем да подготвим адски мощен удар. А какво ще стане, ако каксите ни последват назад във времето през портала? Няма ли да ви потрябва помощ, за да ги отблъснете?

— Можем да се защитим — спокойно отговори Шайра.

Берг потрепери, но продължи натиска:

— Представи си стотина жестоко претъпкани с оръжия ГОТ-кораби, нахлуващи през портала в бъдещето. Могат да причинят страхотни разрушения...

Шайра поклати глава.

— Един-единствен Сплайн може да ги изтреби за миг.

— Тогава нека се възползваме от предимството във векове, което спечелихме — Берг удари с юмрук по дланта си. — В момента нито един какс не подозира, че съществува човечеството. Можем да отидем и да ги изпепелим в самото им гнездо. Ако ни разкриете тайната на хипердвигателя на скуимите, можем да построим цяла армада, по-бърза от светлината, и да...

Шайра се засмя леко.

— Колко си мелодраматична, Мириам! И колко склонна към насилие! — Тя разпери ръце в широка дъга. — И в момента каксите управляват търговска империя, обхванала стотици звездни системи. Честно казано, самата мисъл, че зле подготвена сбирщина хора има надежда за победа над такава мощ, буди смях. А и ние не сме инженери по хипердвигатели. Не можем „да разкрием тайната“ на скуимския двигател, както ти се изрази.

— Позволете на нашите инженери да го разглобят!

— Всеки подобен опит би довел до опустошението на половин планета.

Берг усети, че отново настръхва.

— Пак се държиш снизходително — възрази тя. — Дори обидно. Та ние не сме абсолютни кретени. В края на краищата ние сме вашите предци. Би трябвало да проявяваш по-голямо уважение.

— Приятелко, прекалено опростяваш нещата. Не сме дошли тук за обикновено военно нападение срещу каксите. Дори и да имаше възможност за успеха му — а такава няма — не би било достатъчно. Нашата цел е едновременно и по-изтънчена, и въпреки това откриваща път към постигането на много, много повече.

— Но няма да ми кажеш каква е тя. Не би ми се доверила. На мен, на собствената си пра-прабаба от не знам кое си поколение...

Шайра се усмихна.

— Мириам, бих се гордяла да притежавам частица от твоето генетично наследство.

Вървяха една до друга все към центъра на кораба от пръст. Скоро излязоха от пояса постройки с групичките заети хора и шумът от разговорите на „Приятелите“ заглъхна зад тях. Стигнаха центъра и сякаш навлязоха в островче на мълчанието.

Когато двете жени пристъпиха в неравния кръг от камъни, това се стори напълно нормално на Берг.

Тук нямаше светлинни кълба. Камъните, масивни и древни, се изправяха предизвикателно в димната светлина на Юпитер. Берг застана под една непокътната арка от пясъчник и докосна синкавосивата повърхност на побития камък. Помисли, че не беше нито потискащ, нито студен, а почти като да погалиш слон.

— Знаеш ли — каза тя, — сигурно ще предизвикаш страшна суматоха, ако приземиш това нещо. Може би в равнината Солсбъри, на няколко мили от оригинала, който мирно си стои там под дъжда и вятъра в тази времева зона. Ако бях на твое място, нямаше да устоя на изкушението, пък с Проекта каквото ще да става.

Шайра се ухили.

— Идеята е доста привлекателна.

— Аха.

Берг тръгна към средата на кръга, като прекрачваше натрошени скални парчета. Бавно се завъртя на място и огледа насечената околност, стараеше се да види това място през очите на хората, които го бяха съградили преди четири хиляди години. Как ли би изглеждало

при слънцестоене, разположено на голите плещи на равнината Солсбъри, без белези на цивилизация където и да било във вселената, освен няколко пръснати огъня по полето, които скоро щяха да избледнеят в зората?

... Но безличните сиви постройките на „Приятелите“ очертаваха нейния хоризонт. И знаеше, че дори да има сила да издуха надалеч тези колиби, ще останат само няколкостотин метра изтръгната трева, чиито накъсани краища висят над необхватността. И ако вдигнеше глава, би могла да види извития в дъга край на Юпитер, надвиснал над тях като гигантска стена във вселената.

Старите камъни се смаляваха пред такова величие. Изглеждаха жалки.

Почувства някаква нелепа бучка да засяда в гърлото ѝ.

— По дяволите — дрезгаво каза тя.

Шайра пристъпи към нея и сложи длан на ръката ѝ.

— Какво има, приятелко?

— Нямахте право да постъпите така.

— Как?

— Да отмъкнете тези камъни! Тук не им е мястото, никой не си е и помислял те да се озоват на това място. Как можахте да убиете такава история? Дори каксите никога не са посегнали на камъните, ти сама ми каза.

— Каксите са окупатори — промърмори Шайра. — Ако бяха решили, че е в техен интерес, биха ги смлели на прашинки.

— Но не са го направили — процеди Берг със стиснати челюсти. — И някой ден, с вас или без вас, каксите щяха да си идат. И камъните още щяха да си стоят на мястото!... Ако не бяхте вие.

Шайра вдигна лице към Юпитер, голата ѝ глава се очерта в розовооранжевата светлина.

— Повярвай ми, ние — „Приятелите“, не сме безсъвестни, когато става дума за подобни неща. Но решението беше правилно в края на краищата.

Тя се обърна и Берг откри нещо тревожно религиозно, почти безразсъдно в бледите, празни сини очи на момичето.

— Откъде знаеш? — сопна се тя.

— Защото — бавно, като на дете каза Шайра, — накрая нищо лошо няма да се е случило на камъните.

Берг я зяпна, чудеше се дали да прихне.

— Ти луда ли си? Шайра... Дълбали сте под камъните, опаковали сте ги в полето на хипердвигателя, изтръгнали сте ги от планетата, прекарали сте ги през бойния ред на какската флота и ги захвърлихте на хиляда и петстотин години в миналото! Че какво още бихте могли да им сторите?

Шайра се усмихваше, а угрижеността се върна на лицето ѝ.

— Ясно ти е, че няма да ти разкрия нашите намерения. Не мога. Зная, че се тревожиш, и бих искала с цялото си сърце да повярваш — когато нашият Проект успее, Стоунхендж ще си остане незасегнат.

Внезапен страх накара Берг да издърпа ръката си изпод пръстите на момичето.

— Но как е възможно това? За Бога, Шайра, какво смятате да правите?

Но „Приятелката на Уигнър“ не ѝ отговори.

Флитерът се настаняваше върху стомашната лигавица на Сплайна, подобни на нокти захвати се протягаха от долната му част и се впиваха в твърдата плът.

Джейсофт Парз наблюдаваше отвътре маневрата по прикрепването и усещаше как собственият му стомах се гърчи от съчувствие.

Набързо проведе тестове за целостта на своя скафандър — светещи в зелено символи пробягваха по широката лицева плоча, после с кимване поиска отваряне на люка. Чу се съскането на изравняващо се налягане, за няколко секунди в кабината зашепна ветрец и слабо побутна Парз в гърдите. Той въздъхна, разкопча предпазните колани и с лекота се измъкна от креслото. От последното му отиване при Губернатора в кораба Сплайн, обикалящ Земята преди цяла година, АС-процедурите направиха чудеса с най-явните му болезки и за него беше благословено облекчение да стане от креслото без пробождащите болки в гърба.

Безпилотните антители бяха нагласили плоска площадка над стомашната лигавица близо до ръба на люка. Малка машина-преводач беше прикрепена на нея. Парз пъргаво се изтласка навън от флитера и задейства електромагнитите в подметките си, за да се прилепи към площадката. Скоро беше готов и можа да застане в сравнително достойна поза.

Огледа се. Корпусът на флитера, увиснал неподвижно до него, приличаше на някоя несмляна мръвка в търбуха на Сплайна. Обърна лице нагоре, към кълбото вряща течност. До него в пълния мрак на търбуха трепкаше виртуално на сцената отвън — икосаедърният портал на червеевата дупка и резен от самия Юпитер.

— Губернаторе — произнесе той. — Много време мина.

Гласът на Губернатора прозвуча от преводача леко заглушен поради гъстия въздух.

— Наистина. Цяла година, откакто избягаха онези проклети „Приятели на Уигнър“. Една погубена година, в която се борихме да върнем нещата на мястото им. И сега сме пред кулминацията, тук — в сянката на Юпитер.

— Не бих я нарекъл погубена — веднага отговори Парз. — Изграждането и изстрелването на новите портали за „Интерфейс“ бяха голям успех. Бях изумен от бързината, с която напредвахме.

— Джейсофт Парз, благодаря ви за ролята, която изиграхте в това начинание.

— Моите действия не бяха насочени единствено за ваша полза.

— Вероятно — съгласи се каксът. — Но какво ме засягат вашите мотиви, щом резултатът е този, който изисквах? Доколкото разбирам, вашата цел е била личната ви награда, АС-лечението, което...

— Не е точно така — студено го прекъсна Парз. — Между другото си мислех, че съживяването на старото производство на екзотична материя е добро за хората.

Разбира се, на определена цена. С целеустремеността, възможна само в общество с общ за всички господар, повечето човешки светове — Земята, Марс, Луната, Титан — бяха превърнати почти напълно в заводи за екзотична материя, всички техни ресурси бяха насочени към тази единствена цел. Но осъществяването на такъв грамаден проект, основан изцяло върху човешки технологии — дори и проект, замислен от какс — направи немалко за самочувствието на цялата раса.

— В края на краищата, Губернаторе, тази проклетия беше направена и изстреляна за шест месеца.

— Разбирам вашата гордост — изрече Губернаторът със своя гладък, безизразен женски глас. — И се радвам да установя, че времето не е укротило острия ви език, Посланик.

Парз каза кисело:

— Че какво разбирате вие? Спомнете си, че и преди сте ни подценявал. Бягството на „Приятелите“...

— Джейсофт, нима трябва да подклаждам гордостта ви? — прекъсна го Губернаторът. — Поканих ви тук, за да станем свидетели на триумфалния завършек на общата ни работа.

Наистина, каза си Парз, каксът го повика в пространството около Юпитер веднага щом потоците високоенергийни частици започнаха да

изригват от устата на портала, очакващ първите предвестници на посещение от бъдещето.

— В края на краищата — продължи каксът, — ако не бяхме разрешили АС-процедури за вас и шепа ваши колеги — а вие не проявихте желание да откажете — сега нямаше да стоите тук и да ми изнасяте лекции за стъписващите възможности на човешката раса. Нали така? Защото бяхте близо до края на нормалния човешки живот, нали?

Небрежното презрение зачерви бузите на Парз.

— Губернаторе...

Но Каксът говореше нетърпеливо:

— Посланик, нека оставим това. В този ден на всички дни нека се съсредоточим само върху съвместните си постижения, а не върху разногласията си.

Парз дълбоко вдъхна хладен синкав въздух.

— Добре, Губернаторе.

— Душата ви трябва да е преливала от гордост, когато беше завършен новият „Интерфейс“.

Така си беше, спомни си Парз. Най-сетне устите на втората в Слънчевата система червеева дупка бяха обшити с икосаедри от грееща в синьо екзотична материя. Няколко кратки, великолепни седмици порталите-близнаци плаваха заедно около гравитационния кладенец на Юпитер, млечнобелите плоскости начупено пространство се простираха от рамка до рамка и блещукаха като фасети на загадъчни скъпоценни камъни.

После настъпи времето за отдалечаване на единия от порталите. Беше построен мощен кораб с ГОТ-двигател. Носещ се над порталите, корабът в спомените на Парз изглеждаше като човешка ръка, стиснат юмрук над две крехки синкавосиви цветя.

Огромните ГОТ-двигатели на кораба ослепително се събудиха за живот и единият портал бе изтеглен — отначало по разширяваща се спирала извън притеглянето на Юпитер, след това по почти незабележима дъга в междузвездното пространство.

Парз — също като останалото човечество, като Губернатора и другите от окупационните сили на каксите — прекара в очакване шестте месеца, през които корабът щеше да пълзи със субсветлинна скорост към целта си.

На първия кораб на „Интерфейс“ — „Коши“, му трябваше субективен век, за да прехвърли мост през хиляда и петстотин години. Новият само за половин година субективно време щеше да направи кръг далеч от Слънцето и да се завърне. Но при ускорение, многократно надвишаващо земното притегляне, беше прескочил пет века в бъдещето.

Парз не беше учен и въпреки тясната си обвързаност с проекта намираше повечето неща във физиката на червеевата дупка за объркващи от философска гледна точка. Но когато пристигна в системата на Юпитер и се взря в бавно въртящата се скъпоценност — икосаедърния портал на каксите, същината на проекта му изглеждаше съвсем реална.

От другата страна на тези мъгливи, сивосинкави плоскости беше бъдещето. И ако „Приятелите на Уигнър“ бяха спечелили предимство с бягството си в минало, в което никакъв какс не бе чувал за човечеството, от какво още по-голямо предимство можеха да се възползват онези какси от бъдещето, печално размишляваше Парз. Разполагаха с пет века да умуват върху случилото се, пет века, в които изходът от борбата между каксите и хората несъмнено е бил решен по един или друг начин. Само година измина от бягството на „Приятелите“. И ето, онези бъдещи какси вече имаха възможност да насочат събитията накъдето пожелаят.

— Замислен сте — нахлу гласът на Губернатора.

— Съжалявам.

— Е, хайде — гласът звучеше измамно меко от преводача. — Не смятам, че всеки от нас би нарекъл другия свой приятел, Посланик. Но работихме задружно и веднъж стигнахме до откровеност. Кажете ми какво ви безпокои, докато изчакваме какво ще се случи.

Парз вдигна рамене.

— Какво страховито оръжие дадохме в ръцете на вашите наследници от след пет века! Представете си някой от великите генерали в човешката история, да речем, Бонапарт, получил възможността да научи от историческите писания резултата от най-голямата си битка, още преди да е заел позицията на бойното поле.

— Съществува повече от една възможност, Джейсофт. Такъв генерал би могъл да се почувства безпомощен под тежестта на историческите свидетелства. Много войни са предопределени не от

решаващите удари на военните гении или от героизма на неколцина индивиди, а от силите на историята. Или пък генералът би могъл да се измъчи от угризения за страданията и смъртта, причинени от неговата амбиция. Може би дори ще се помъчи да избегне битката.

Парз изпръхтя.

— Може би. Макар че не мога да си представя някой какски „генерал“ да почувства особени угризения заради човешките жертви от тирания или война, независимо какъв е нейният край. Когато научихме за бягството на „Приятелите на Уигнър“, спомнете си, че и двамата изпитахме недоверие от съсредоточаването на толкова ужасяващо могъщество в ръцете на една група, към която и раса да принадлежи тя. Не би ли следвало да се отнесем със същото недоверие и към онези какси от бъдещето?

Губернаторът се засмя меко.

— Сега вероятно вие ни подценявате. Аз обаче не мога да не изпитвам възхищение от човешките постижения, колкото и да съм озадачен понякога от вашите мотиви.

Парз се вгледа през лицевата плоча на скафандъра в сапуненото бълбукане на частта от море, приютила Губернатора.

— Например?

— Корабът, който отнесе нашия терминал за „Интерфейс“, се обслужваше от хора. Разбира се, основните му системи бяха автоматизирани и със сигурност не даваха възможности за бунт на човешкия екипаж. Но вашият опит от столетия полети в космоса ме убеди, че няма по-добра гаранция за успех от присъствието на инженери-хора в построен пак от хора апарат, с тяхната изобретателност и приспособимост — и физическа, и умствена. Така че необходим ни бе екипаж от хора.

— И нямаште проблеми в набирането на доброволци. Въпреки перспективата за полет с ускорение многократно над земното. — Парз се усмихна. — Губернаторе, това не е толкова учудващо.

— Как така?

— Не всички хора са еднакви. Не всички сред нас се чувстват толкова удобно в положението си на подчинена раса, колкото...

— Колкото например вие, Джейсофт?

— Вярно — Парз навири брадичка, усети как се изпъват челюстите му с набола по тях брада. Не вярваше каксът да проумее

смисъла на жеста, но да върви по дяволите. — Правилно. Не всички хора са като мен. Някои искат да се измъкнат от кутията, в която се превърна Слънчевата система, независимо от цената. Кога отново на хора ще бъде позволено да пътуват извън Слънчевата система? И за какво е животът, ако не за да виждаш, да изследваш, да се удивляваш? Може би допуснахте грешка, като ни отнехте АС-технологията. Може би щом нашият живот отново стана евтин — няколко нищожни десетилетия и после безкраен мрак, това направи хората побезразсъдни. По-трудно поддаващи се на контрол, а, Губернаторе?

Каксът се разсмя.

— Вероятно. Добре, Парз, трябва да се върнем към нашите работи. Какво чувствате сега, малко преди да заработи „Интерфейс“?

Парз върна мислите си назад към дългите месеци на очакване след създаването и изстрелването на „Интерфейс“. През цялото това време държеше включено виртуално изображение на другия портал в жилището си и слушаше безкрайните объркващи коментари за релативистично забавяне на времето, затворени времеподобни криви и хоризонти на Коши.

Разбира се, бъдещите какси сигурно са очаквали посещението от миналото. Вероятно някои от тях, живи по времето на Парз, още са съхранили съзнанието си и си спомнят за изстрелването.

Най-сетне дойде денят, определен за завръщането на кораба към Земята от бъдещето — денят, в който порталът щеше да заработи като времеви тунел към бъдещето. И към мълчаливото бдение на Парз се присъединиха милиони под виртуални на оставения около Юпитер икосаедър. Навсякъде по Земята и в другите части на окупираната система хората гледаха примигващия икосаедър, едновременно заплени и уплашени.

И най-сетне изригването на екзотични частици от края на червевата дупка...

— Предполагам — бавно каза Парз, — че чувствам нещо подобно на преживяванията на Майкъл Пул, създателя на първия „Интерфейс“, докато е чакал да узреят плодовете на неговия проект.

Но доколкото разбираше първия проект за „Интерфейс“, бил е подхванат с надеждата да отмъкнат някакви знания от бъдещите поколения на човечеството, да проверят науката за пространство-времето и екзотичната физика и — Парз долавяше това — просто ей

така, заради кипящата жизненост. Работеща машина на времето в орбита около Юпитер? Щом можеш да я направиш, защо пък не, по дяволите?

Пул трябва да е предвкушал с радост отварянето на своята червеева дупка. Не се е страхувал от това като Парз.

— Да — замислено каза каксът. — И сега...

И сега Виртуалното изображение на икосаедъра експлодира. Изпъстрена със злато тъмнина се стовари върху Джейсофт, той извика и се сви от ужас.

Губернаторът мълчеше. Парз чуваше само своето накъсано, съскащо дишане.

След дълги секунди човекът намери в себе си сила на волята да вдигне глава. Виртуалният портал още беше на мястото си, до него се виждаше сиянието на Юпитер...

Но сега пред портала се рееше кораб. Светкавица на нощен мрак бе изскочила от синкавосивото лице на портала. Повърхността на прекъснатото пространство-време все още се колебаеше след преминаването и хвърляше разкривени отблясъци от розовата жарава на Юпитер върху кипящото кълбо от Какския океан на Губернатора.

Корабът от бъдещето бе разперил криле като на птица, широки стотина мили. Покривала от нощна тъма надвисваха над Парз.

— Изпитвам благоговение — гласът му се сниши до шепот.

— Не повече от мен. Парз, изящството на този кораб, използването на листово разкъсване... всички белези на ксийлската технология в техния „нощен летец“.

Ксийлите... Парз почувства как страхът му преминава в почти суеверен ужас, че ксийлите изведнъж са научили за съществуването на човечеството.

— И все пак това е какски кораб — подчерта Губернаторът. — Приех опознавателните му сигнали... Моите потомци изглежда добре си живеят в идните векове, щом имат достъп до ксийлските технологии.

— Би трябвало да се гордеете — кисело отбеляза Парз.

Сърцето му още блъскаше лудо, но страхът вече се изместваше от раздразнение заради снизходителността на какса.

— Крилете всъщност са листови разкъсвания в пространство-времето — неспирно бърбореше Губернаторът. — Движението му се

осигурява от нелинеен разрез в пространство-времето — също както акустичните ударни вълни се придвижват в атмосферата, щом веднъж възникнат. И...

— Стига!

Парз задържа дъха си. Новият глас, прогърмял от машината-преводач на платформата до него, беше женски. Но докато изкуственият глас на Губернатора беше задъхан, плитък и припрян, в новия имаше дълбочина и тежест, дори суровост.

Губернаторът каза като момиченце:

— Чувам гласа ви. Кой сте вие?

— Аз съм какс.

— Не мога да ви позная.

— Това не би трябвало да ви учудва. Дойдох през червеевата дупка на „Интерфейс“ от бъдещето. В това локално време съзнанието ми още не се е появило.

— Сър — започна Парз, решен да не покаже нито почит, нито страх, — бях свикнал, че един Какс се простира в мащабите на цели мили, както Губернаторът тук и неговото парче от родния му океан. Но тялото на вашия кораб е значително по-малко. Как съществува съзнанието на какс в толкова ограничено пространство?

— Много неща ще се случат през следващите векове — отговори новодошлият. — Мнозина какси ще умрат, а още повече тепърва ще се появят. Твърде малко от сега мислещите какси ще оцелеят. И формите, поддържащи нашето съзнание, ще станат много по-разнообразни. Каксите вече няма да могат да си позволят лукса на древната си морска форма. Пръснати сред звездите, те ще трябва да открият нови пътища към оцеляването.

Парз с мъка вникваше в това, което следваше от чутите думи.

— Какво искате да кажете? Какво ще се случи с каксите? Какво ще ви направят човеците?

— Първо отговорете на моя въпрос — намеси се Губернаторът и на Парз му се стори, че долавя наранено самолюбие в изкуствения глас. — Защо не ме осведомихте за приближаването си? И защо водим разговора чрез тази човешка машина-преводач? Ние сме какси. Ние сме братя, формата ни може и да се различава, но нали пак можем да общуваме, както винаги са го правили каксите?

— Искам Джейсофт Парз да чуе и разбере всичко, което ще се случи тук — подчерта новодошлият. — По-късно ще поискам от него сътрудничество.

Парз несигурно отстъпи назад и усети ръба на металната платформа под подметките си.

— Познавате ли ме?

И отново първобитният ужас се надигна в него като у дивак, застанал срещу шамана. Но как би могъл един какс след пет века да знае за съществуването му? „Разбира се, че знае — каза си той, а лудостта се кълбеше по границата на мислите му. — Каксът е от бъдещето, знае всичко за тази верига от събития. Може би десетки пъти е гледал как се развива тази сцена...“

— Джейсофт Парз, бъди ми свидетел.

Човекът вдигна поглед.

Черешова светлина прободете туловището на Сплайна — идеална геометрична права, която прониза сърцето на водното кълбо на Губернатора. Плътта на Сплайна се отдръпна от раната, издута в огромни мехури, и Парз за миг зърна космоса отвън. Виртуалното изображение на „нощния летец“ се разби на облак пиксели и изчезна.

Джейсофт затвори очи и повтори в ума си последната секунда от видяното във виртуалното изображение. Лъчът — какъвто и да бе той — беше изстрелян от Какския кораб от бъдещето.

— Ксийлска технология, Джейсофт Парз — каза новият какс. — Звездотрошачът...

Където черешовият лъч нанесе удара си, повърхността на водното кълбо вреше и се изпаряваше, грамадни мехури изскачаха от дълбините му и разрушаваха неустойчивата рисунка от шестоъгълни турбулентни клетки. Мъгла обгърна пенещото се кълбо.

— Божичко! — задъха се Парз. — Вие го убивате!

— Лъчът се състои от кохерентно гравитационно излъчване — обясни новият какс едва ли не разговорливо. — Формата на това парче океан се поддържа от малка черна дупка в центъра. Въздействието на оръжието наруши равновесието на кълбото, то сега имплодира към централната сингуларност.

Течната топка над главата на Парз вече бе напълно забулена в мъгла, струваше му се, че стои под тлъст кръгъл облак. Капчици

течност, кръгли и тежки като живак, гнусно плющяха по лицевата плоча на скафандъра. Парз я изтри с ръкавица.

— Какс — гневно изрече човекът, — не знаех, че и вие се избивате помежду си.

— Наричаният от тебе Губернатор се провали толкова катастрофално, като позволи на онези разбунтували се човеци да избягат през времето, че това е престъпление. Ако толкова те тревожи, Парз, смятай го за отстраняване на негодния, а не за убийство. Усилване на моя вид чрез ликвидиране на слабите. Губернаторът на Земята беше... колеблив. Аз не съм.

— Катастрофален провал ли? — Парз пак коленичи и притисна плочата на шлема си към преводача, викаше, за да чува и собствения си глас в разбунтувалия се вятър. — За Бога, не знам какво очаквах от бъдещето, но не беше нищо подобно... Ние, хората, ви вдъхваме ужас. Така ли е?

— Да — протичко отговори каксът. — Но фактът, че имам опасения, вероятно би следвало да ужаси тебе. Защото в това локално време аз упражнявам властта...

Парз изтръпна от тези думи.

— И не се страхувам от тебе, Джейсофт Парз — продължи каксът.

Човекът се намръщи.

— Много благодаря.

— Проучих предишния ти разговор с Губернатора. Тази нова политика да се дава на подбрани хора достъп до АС-технологията е наистина мъдра. Защото ви разделя. А ти, Джейсофт Парз, ти прие каксите да ти платят. Ти живееш, докато твоите сънародници измират като буболечки. — Каксът се разсмя. Звукът беше мрачен и зловец в сравнение със смеха на Губернатора. — Твоят анализ за ценността на потенциалното безсмъртие е правилен. Човек много по-леко би отхвърлил живот от някакви си десетилетия, отколкото шанса да се сдобие с безсмъртие. Нали, Парз?

— Ако искате да ви сътруднича, защо ме обиждате?

— О, аз ще имам твоето сътрудничество.

Парз вдигна глава и остави отвратителния дъжд да се стича по лицевата плоча.

— Сега вие ме чуйте. Губернаторът, когото изглежда толкова презирате, беше учтив. Разбирате ли ме? Никой от нас не беше установил рамките, в които работихме съвместно — Окупацията. Но Губернаторът се стремеше към ефективност, а не към терор и грубост. И затова прекарах живота си в работа с него. Смятах, че това е най-добрият начин да служа на своята раса. А вие... Вече ви видях да убивате един от своите само мигове след нахлуването ви от бъдещето...

Каксът се засмя.

— Ти си откровен, Джейсофт Парз, може би затова Губернаторът толкова ценеше присъствието ти. Задачата ми тук не е да запазя Окупацията.

Парз попита неспокойно:

— Тогава каква е?

— Няма да остана в границите на локалното пространство-време. Възнамерявам да мина през първия портал, направен от хората — да се преместя още по-назад във времето.

— Преследвате „Приятелите на Уигнър“, разбунтувалите се хора назад във времето?

— Да, имам намерение да унищожа онези бунтовници. И освен това да постигна още много неща.

Праз си представи как този какс — безпринципен убиец, който призна страха и ненавистта си към човешките същества — се появява в неподготвената Слънчева система петнадесет столетия по-рано.

— А аз? — уплашено попита Джейсофт. — Какво ще правя аз, докато вие нападате миналото?

— Как какво, ще ме придружиш, разбира се.

— Мили Боже...

Мъгла от първичния океан пълзеше по лицевата плоча на Джейсофт, той безуспешно я разтъркваше с опаката страна на ръкавицата.

Каксът продължи:

— Губернаторът ще остане в съзнание още няколко часа, макар че възприятията му вече отслабват.

— Боли ли го?

— Приключихме работата си тук. Върни се в своя апарат.

Парз едва виждаше нещо през мътилката на океана. Устреми се към убежището на своя флигер.

6

ГОТ-корабът „Рак-отшелник“ се носеше със задната си част напред по управляема орбита около издутата буза на Юпитер.

Майкъл Пул седеше сред прозрачните стени на купола с виртуалния на своя баща Хари. Сега корабът обикаляше неосветената страна на планетата и ГОТ-двигателят, пламтящ на една миля от прозрачния под, осветяваше големи площи от океана въртящи се облаци. Виолетовата светлина се отразяваше нагоре към купола и Пул забеляза, че процесорите придаваха на младата, руса глава на баща му подходящи демонични сенки.

— Доста внушително пристигаме — отбеляза Хари.

— Така си е. Стига да обичаш фойерверките.

Хари се обърна към сина си, сините му очи бяха по момчешки разширени от изумление.

— Не, има и нещо друго. Ти си физикът тук, синко, а аз съм просто правителствен служител. И ти разбираш всичко къде по-добре, отколкото аз някога бих могъл. Но може би чудото не те разтърсва с такава сила, както е с лаик като мен. Ние впрягаме сили, изгубени във вселената още от първите няколко секунди след Големия взрив...

— В общи черти си прав. Само че говориш за първите няколко частици от секундата...

ГОТ означаваше Голямата обединена теория, философската система, обясняваща фундаменталните сили на природата като страни на една-единствена свръхсила. Сърцето на ГОТ-двигателя в „Рака“ представляваше голям колкото юмрук къс водород, заключен в затворена свръхпроводяща тръба и загрял чрез бомбардиране с частици до температури, описвани във физиката на сътворението. Само при такива температури можеше да действа обединената свръхсила. Когато изпускаха водорода на малки порции от тръбата, свръхсилата минаваше през фазови преходи и се разпаднаше на четирите познати сили на природата — силно и слабо ядрено взаимодействие, гравитационна и електромагнитна.

И също както парата освобождава топлина, когато се кондензира във вода, така при всеки преход на свръхсилата се освобождаваше изблик на енергия.

Пул обясни на баща си:

— „Ракът“ използва фазовата ГОТ-енергия, за да загрее кометния лед до плазма, а свръхнагрялата плазма се изхвърля през свръхпроводимо сопло...

Хари кимна и се вгледа през отделящата го двукилометрова конструкция в остатъка от буцата кометен лед, докарал ги тук от Облака на Оорт.

— Е, да. Но именно тази енергия на фазовите преходи, освободена при охлаждането на вселената след Големия взрив, е причина за самото разширение на тази вселена.

И точно това, Майкъл, вдъхва такова страхопочитание, когато поспреш и се замислиш. Прекарахме една година в кандилкане из Слънчевата система, а сега караме самия Юпитер да хвърля сенки и го правим, като обуздаваме силите на сътворението. Това не е ли удивително за тебе?

Пул потърка носа си отстрани.

— Да, Хари. Разбира се, че е. Но всъщност не ми се вярва, че подобно отношение към нещата ще ни помогне кой знае колко през следващите няколко дни. Точно сега не бих се захласвал по работата на нашия двигател. Спомни си, че ще си имаме работа с хора от бъдещето след петнадесет века... или пък откъде да знам — с изкуствени форми на живот или инопланетяни.

Хари се наклони ухилен към Пул.

— Не всички от нас, изкуствените същества, са толкова ужасни.

Пул присви очи.

— Гледай да не се престараяш, че те изключвам като едното нищо!

Хари промърмори:

— Може би тези свръххора от бъдещето ще са достатъчно напреднали, за да признават правата и на изкуствените интелекти. Като правото да не се прекъсва съзнателното им състояние например. Както и да е, знам, че ти само си приказваш.

— Ако не си махнеш пръстите от главата ми, ще те изключа, дъртак такъв, и ще разбереш дали само си приказвам.

Звънна предупредителен сигнал. „Ракът“ се носеше само на хиляда мили над морето от пурпурни облаци — към точката на най-голямото си приближаване към планетата. Сега очуканият стар кораб премина границата на тъмната страна и се появи под светлината на далечното Слънце. Смалено от разстоянието, то пращаше лъчи нагоре през облачните слоеве над привидно плоския безкраен хоризонт на Юпитер. Облаците хвърляха сенки един върху друг, дълги хиляди километри, и даваха смайваща представа за дълбочината на юпитерианската атмосфера. Сияние заля купола. За миг виртуалният на Хари запази пурпурните отблясъци, хвърляни от двигателя през пода. После процесорът се пренастрои и когато Хари обърна лице към Слънцето, профилът му се очерта в жълто.

Сетне, като изгрев на второ, ъгловато слънце, порталът на „Интерфейс“ се втурна иззад хоризонта към тях. Майкъл можеше да види корабите, искрящи като мушици около портала в очакване на някое следващо нахлуване от бъдещето. Траекторията на „Рака“ го водеше на няколко десетки мили от портала. Майкъл гледаше поразителната небесна синева в рамката от екзотична материя, позволи на очите си да се плъзнат по хладните очертания и да се спрат на геометрично съвършените върхове на тетраедъра. Страните му бяха като полупрозрачни плочи от посребрено стъкло. Успяваше да долови акварелните цветове на юпитерианския океан през тях, но формите на облаци бяха покрити със сребристо-златна патина и разкривени, въртяха се по начин, почти недоловим за окото, подобно на съновидения. На всеки няколко секунди някоя от страните се проясняваше само за шеметен миг и даваше на Майкъл да надзърне в друго пространство, към непознати звезди, сякаш през пробита в Юпитер дупка.

„Ракът“ продължи неотклонното си движение и се отдалечи от човешкото творение, то бързо се смали зад тях като захвърлена играчка.

— Боже мой! — въздъхна Хари. — Не знаех, че е толкова красив. Помислих си, че виждам звезди през страните му.

— Видял си ги — меко каза Пул. — Той наистина е вход към друго време и друго място.

Хари се наведе към Майкъл.

— Много се гордея с тебе.

Пул се вцепени и се отдръпна. Хари продължи:

— Слушай, кажи ми какво според тебе ще намерим там?

— В кораба от бъдещето ли? — Пул вдигна рамене. — След като те не се свързаха с нас, ако не броим единственото съобщение от Мириам, когато пристигнаха през „Интерфейс“ преди година, трудно е дори да предположим.

— Как мислиш, дали хората все още приличат на хора?

Пул извъртя ядния си поглед към Хари.

— А ние приличаме ли на хора? Я ни виж, Хари — аз съм безсмъртен от АС, а ти си един полуразумен изкуствен интелект.

— Полуразумен ли?

— Външността ни е достатъчно човешка и вероятно бихме могли да твърдим, че сме хора, но не знам дали човек отпреди, да речем, хиляда години би ни признал за представители на своята раса. А сега говорим за още хиляда и петстотин години нататък по пътя...

Хари размърда пръсти във въздуха и направи гримаса.

— Трета ръка, която расте от средата на лицето. Глави без тела, подскачащи по пода като футболни топки. Какво ще кажеш?

Пул пак вдигна рамене.

— Може би, ако подобни груби изменения са полезни или служат за някаква цел. Но не смятам, че трябва да ни пука за това в сравнение със ставащото в главите им. И с онова, което са направили.

— Ами технологиите?

— Бих казал, че физиката на сингуларността е скочила доста нагоре в списъка. Манипулацията с кривите на пространство-времето... Ние вече овладяхме физиката на високите плътности и енергии — това е основата на ГОТ-двигателя, както и екзотичната материя, от която са направени порталите на „Интерфейс“.

— А след още петнадесет века... — подсказа Хари.

— Докъде ли бихме могли да стигнем? Вероятно до производство на самите сингуларности в мащабите от няколко тона до може би масата на някой астероид.

— За какво?

Пул широко разпери ръце.

— Компактни източници на енергия. Ако имаш черна дупка в кухнята си, би могъл просто да си хвърляш боклука в нея и да наблюдаваш как се смачква до невидимост за частица от секундата,

като освобождава потоци използваема енергия в късовълновия диапазон. А какво ще кажеш за изкуствената гравитация? Правиш черна дупка в центъра на Луната, да речем, и можеш да увеличаваш притеглянето на повърхността, колкото си искаш.

Хари кимна.

— Разбира се, ще трябва да откриеш как сингуларността да не изяде и самата Луна.

— Ъхъ. После стигаме до гравитационните вълни, създавани от сблъскващи се черни дупки. Така би могъл да формираш бутащи лъчи. — Пул се облегна на кушетката и затвори очи. — Разбира се, ако са напреднали достатъчно, може би са открили някакво приложение и на голите сингуларности.

— А що е гола сингуларност?

— ... Може и да научим.

Навлизаха в район от пространството, препълнен с кораби. Стотици искрици на включени двигатели прехвъркваха над търпеливо понасящия ги океан на Юпитер. Корабите бяха прекалено далечни, за да се различават никакви подробности. Но Пул знаеше, че сред тях трябваше да има военни апарати от населените спътници на Юпитер, научни кораби от вътрешната част на Слънчевата система, също проклетите туристи и досадници, надошли отвсякъде. Приглушено мърморене отзад в купола му подсказа, че вече започваха да постъпват сигнали от тази събрана от кол и въже армада — след полученото съобщение от Берг преди година пространството около Юпитер бе съсредоточило вниманието на повечето хора, а неговото пристигане тук бе най-жадно очакваното събитие след появата на кораба от бъдещето.

Той не обърна внимание на съобщенията, остави свои виртуални да се занимават с тях. Ако имаше нещо катастрофално, щяха да го уведомят.

Пул се вглеждаше в пренаселеното пространство пред себе си и след десетилетното усамотение в мрачните външни области на Слънчевата система почувства как го прониза нелепа клаустрофобия. Подтикваша го любопитството и остатъците от загриженост за Мириам Берг и нейния екипаж. Но сега, когато продължилото година пътуване от Облака на Оорт завърши, той разбра, че наистина, ама наистина не иска да е тук, сред зловонните светове на човеците.

Хари го наблюдаваше, бръчки прерязаха младото му лице.

— Отпусни се, синко. Кога ли ти е било лесно...

— Ох, млъквай, за Бога! — отрязва го Пул.

Но още докато произнасяше думите, осъзна странното чувство на облекчение, че има някой — или нещо — достатъчно осезаем извън собствената му глава, за да реагира на поведението му.

— Би трябвало да те пъкна в някоя електронна бутилка с етикетче „Татенцето“ и да те вадя всеки път, когато се нуждая от поредното покровителствено бащино поучение.

Хари се ухили, без да се смути.

— Само си върша работата — промърмори той.

Сега „Рака̀т“, все още с пламтящ двигател пред себе си, приближаваше най-плътната купчина кораби в небето. Сборището от апарати, сякаш усетили идването на „Рака̀“, започна да се разпръсква.

Сред мъглата от светулки Майкъл успя да различи очертанията на нещо грамадно — зелено петно върху унилия розов фон на Юпитер.

— Това е — изрече Пул и установи, че гласът му е дрезгав. — Корабът от бъдещето. Време е да се захващаме с работа...

Претърпаната вселена навън беше затъмнена от внезапна буря пиксели, които затанцуваха като пращинки около „Рака̀“ и бавно замръзваха в плоскости, извивки и ивици край купола. Хари се размърда в креслото с отворена уста — великанският виртуален придобиваше форма около кораба. Накрая гледаха навън през очи, големи поне стотина метра, с клепачи, които мигаха като буря над блестящи зеници. Нос като грамадно инженерно творение с ноздри като ракетни сопла засенчи модула с ГОТ-двигателя на „Рака̀“. Огромни уши с очертани извивки се носеха край купола.

Уста с размерите на кит се отваряше влажно.

— Божичко! — въздъхна Хари. — Това си ти, нали? Гледаме през твоето лице.

— Не можах да измисля друг начин да ни познаят веднага. Не се притеснявай, този виртуален е само една картинка. Не е разумен дори колкото тебе. Повтаря непрекъснато петсекундна приветствена фраза.

— А те как ще чуят това, което иска да им каже?

— Хари, виртуалният е голям пет мили — раздразнено отвърна Пул. — Нека разчетат думите по устните му!

Хари завъртя глава наляво-надясно, оглеждаше ноздрите, дебели като кабели косми, порите по кожата с големина на дребни астероиди.

— Що за гадна преживелица! — въздъхна накрая.

— Затваряй си устата и гледай представлението.

Сега кораби се тълпяха навсякъде до скрития в изображението „Рак“. Пул разпознаваше военни апарати с настръхнали оръжейни люкове, открити и уязвими научни платформи, дори един-два междупътникови скокливци, на които никой не би трябвало да разрешава да идват толкова наблизо. Много от по-големите космически апарати имаха, общо взето, същата конструкция като „Рака“, двигателният отсек и обитаемата им част бяха разделени от колони. От разстояние приличаха на запалени кибритени клечки, пръснати из пространството.

— Според тебе как ще реагират на идването ни хората от бъдещето? — с внезапна нервност попита Хари.

Пул му хвърли поглед и го видя да си гризе ноктите, навик, който си припомни от далечното си детство.

— Може би ще ни пръснат на парчета — злобно натърти той. — На тебе какво ти пука? Нали си се увил в леглото си на Земята, твърде далеч от всякакви опасности.

Хали го изгледа укоряващо.

— Майкъл, хайде да не започваме пак. Виртуален съм, но имам своя личност, свое усещане, че съм жив.

— Така си мислиш.

— Не е ли същото?

— Както и да е, съмнявам се, че нещо те заплашва. Досега хората от бъдещето не са се опитвали да използват оръжия, защо да го правят тепърва?

Хари кимна неохотно.

— Вярно е.

След като корабът от бъдещето се установи в орбита около Юпитер, военни кораби няколко пъти направиха опити да го доближат. Бъдещите хора не отговориха, нито откриха огън по тях. Просто бягаха по-бързо, отколкото някой можеше да ги последва.

— Може да нямат оръжия — предположи Хари.

Пул изду устни.

— Май е възможно. Обаче си имат свръхдвигател.

— Доколкото знам, имаше предположения, че е някакъв вид хиперпространствен двигател.

— Може би. Но и да е вярно, нямаме представа как работи. Невъзможно е да направим екстраполация от съществуващите технологии по същия начин, както обмислях технологиите на сингуларността. Хипердвигателят би представлявал квантов скок.

— Може да не е човешко изобретение, а да е на друга цивилизация.

— Все пак не вярвам да сме изложени на опасност от стрелба. Пък ако искат да дойдем, няма да ни избягат.

— Колко окуражаващо — промърмори виртуалният.

Вече и последните слоеве кораби се обелваха встрани, искрите на ГОТ-двигателите се дърпаха от пътя им като подплашени насекоми.

Корабът от бъдещето се откри като парче пейзаж, излизащ от облачен слой. Най-сетне замря и двигателят на „Рака“. Виртуалният на Пул безмълвно движеше устата си в идиотското си приветствие и надвисна над диск от зелената Земя, широк половин километър. Пул ясно различаваше кръга от древни камъни в средата като сиво-кафяви белези върху зеленината. Пръстен от безлични на вид постройки заобикаляше камъните, а извън него, чак до ръба на света, растеше трева като в сюрреалистично видение. Зеленото се сблъскваше рязко в очите му с пурпурно-розовото на Юпитер и корабът сякаш оставяше следа с неопределим цвят.

Пул видя близо до външния ръб петно метал и обгорен кратер в тревата. Нима това беше капсула от „Коши“?

Искрици светлина като уловени звезди бяха пръснати по това реещо се парче от Земята. Тук-там Пул забелязваше мънички тела, пълзящи като буболечки по местността. Хора? Представи си изумените им лица, вдигнати към неговата гигантска усмихната уста.

Набързо плъзна поглед по индикаторите на приборите в купола, гледаше как пърпорят данните за масата на тялото — приблизително като на астероид, гравитационната му конфигурация и радиационните характеристики.

— Виждал съм изображения и четох за него — каза Хари, — но си мисля, че досега просто не съм вярвал.

— Изглежда по-крехко, отколкото очаквах — промърмори Пул.

— Крехко ли?

— Я го погледни. Защо ще правиш апарат за пътешествия във времето под буца пръст, с толкова малка защита... освен, може би, ако искаш да прикриеш това, което правиш.

— Могат да бягат, но не и да се бият.

— Ъхъ. В края на краищата може би това не са героичните, свръхмогъщи богове от бъдещето, които си представяхме. Сигурно тези хора са бегълци.

Хари сякаш потрепери.

— Бегълци от какво?

— Е, поне от нас още не са избягали. Хайде, да вървим в капсулата и да видим ще ни позволят ли да кацнем.

Майкъл Пул приземи капсулата на „Рака“ почти до тревистия край на кораба от бъдещето, недалеч от останките на другата капсула.

Последван от виртуалния на своя баща, той стъпи на зеленото поле. За миг загуби чувство за ориентация. Стръковете трева под краката му бяха достатъчно груби, за да ги усеща през меките подметки на обувките си. Кълба с размерите на юмука му се рееха на три метра над него и излъчваха топлина като слънчевата, а към центъра на диска те се скупчваха и създаваха уютен остров от земна светлина. Дори имаше намек за синева в атмосферния слой над плоското парче пръст.

Но над главата му — като необятен покрив на сътворението — висяха ивичестите облаци на Юпитер. Нужно му беше съзнателно усилие, за да не се присвие от страх под това притискащо небе.

— Знаеш ли — каза на Хари, — доста трудно ми беше да изляза от капсулата. Застанал тук се чувствам гол.

— Знам какво ти е — Хари демонстративно подуши въздуха. — Но ароматът е толкова хубав, колкото показаха пробите. Ами че дори можеш да помиришеш как расте тревата. — Той се залюля на пети. — И притеглянето е близо до земното, както установихме от орбита.

— Я стига си се надувал! — изръмжа Пул. — Трудно ми е да проумея как на някого му е стискало да се промуши през времето, вкопчен в това дяволско нещо.

Представи си как Берг се е гушила до земята, а начупените стени от екзотична материя на червеевата дупка са профучавали край нея, и усети непривичен порив да я защити. Проклет да бъде! Та Берг можеше да се погрижи за себе си не по-зле от всекиго, когото познаваше, поне със сигурност много по-добре от самия него, но пък никой не заслужаваше да преживее подобно нещо.

Желанието му да я покровителства избледня пред несигурно чувство за вина, докато размишляваше дали трябва да се смята отговорен, макар и косвено, за поредицата събития, довели до това.

Проследи с очи Хари. Той се изгуби от погледа му, щом мина зад капсулата от „Коши“. Апаратът представляваше цилиндрична буца метал и сякаш още носеше в себе си ледения дъх на космоса. Върху тревистото поле изглеждаше неуместен като куршум върху покрова на олтар.

— Боже мой! — извика Хари.

Пул тръгна след баща си, който стоеше с ръце на хълбоците и оглеждаше повредената капсула.

Тя бе срязана като зрял пъпеш. Ударите на лазерните лъчи бяха разцепили корпуса ѝ като бръснач — едва ли не приятно за окото с чистотата и спретнатостта на линиите. Пул можеше да види как са били изгорени и стопени вътрешностите на апарата, как са омеквали преградите и са се стичали върху пръстта.

— Е, май не е просто злополука — отбеляза Хари. — Я виж това. — Сочеше непокътната част от корпуса. — Виждаш ли регистрационния номер?

— От „Коши“ е. Хари, това е капсулата на Мириам, трябва да е тя! — Отведнъж го обзе безпомощна паника. — Какво, по дяволите, са ѝ направили?

— Нищо, Майкъл. Добре съм. Не виждаш ли?

Пул се обърна при звука на дълбокия, леко дрезгав и отчаяно познат глас. Видя я цялата за миг като в мъгла — твърдите очертания на живото лице, гъстата подстригана коса, очите с омекнал от сълзите поглед. Без да помисли, той се намери в прегръдката ѝ. Мириам беше няколко сантиметра по-висока от Майкъл и стройното ѝ тяло, облечено в грубоват розов цял екип, за миг се напрегна, въпреки че ръцете ѝ обгръщаха гърба му. После тя се отпусна и цялото ѝ тяло се притисна в неговото. Той зарови лице в меката топлина на шията ѝ.

Когато Мириам успя да се освободи, той я сграбчи за раменете и се взря в лицето ѝ.

— За Бога, помислих, че си мъртва. Когато видях капсулата...

Тя се усмихна със стиснати устни.

— Не беше много дружелюбно от тяхна страна, нали? Но те нищо лошо не ми направиха, Майк, те само — тя отново се напрегна, — не ми позволяват да правя някои неща. Може би вече свикнах. Цяла година е така...

— А пътешествието във времето? Как беше?

Лицето ѝ за миг се сгърчи, преди тя да си върне самообладанието.

— Оцелях.

Пул се дръпна притеснен назад. Усещаше, че Хари е застанал близо до него, но избягваше да го погледне в лицето. Беше на цели два века и да го вземат мътните, ако можеше да понесе още една порция бащина нежност. Не точно сега.

Забеляза, че с Мириам има и друга жена. Висока колкото нея, малко мършава, тънкото костеливо лице беше младолико и хубаво — освен обръснатата глава, от която Пул трудно отместваше поглед. Жената се вириаше в него немигащо. В израза на тези бледи очи имаше нещо смуцаващо — Пул откри в тях младежка наивност, скрита под безчувственост.

Хари пристъпи към момичето и протегна ръце.

— Е, Майкъл си получи поздравите. Ами аз?

Синът му тихичко изстена.

— Хари...

Момичето рязко извъртя глава към Хари и изящно отстъпи крачка назад.

— Щеше да бъде приятно, сър, стига да беше възможно — сериозно отговори тя.

Хари се ухили и драматично вдигна рамене.

— Нима пикселите ми пак личат? По дяволите, Майкъл, защо не ми каза?

Берг се наведе близо до Майкъл.

— Кой е тоя задник?

— Би ли повярвала, че е баща ми?

Тя направи гримаса.

— Ама че досада! Защо не го изключиш? Той е само един виртуален.

— Не и според него.

— Майкъл Пул.

Сега момичето, отървало се от вниманието на Хари, стоеше срещу него. Цветът на кожата ѝ беше доста лош, около очите изглеждаше натъртена и повяхнала. Пул почувства, че го вълнува слабостта на това момиче от бъдещето — такава противоположност на високотехнологичните свръхсъщества, които съчиняваше

въображението му. Дори цялата дреха, която носеше, беше като на Мириам — от груб изкуствен плат с вид на евтиния.

— Аз съм Пул. А с баща ми вече се запознахте.

— Името ми е Шайра. За мен е чест да се запозная с вас. — Произношението ѝ звучеше съвременно, но без никакви особености. — В моето време вашите постижения все още са широко известни — продължи момичето. — Разбира се, нямаше да се срещнем тук, ако не беше вашият проект „Интерфейс“...

Берг остро я прекъсна:

— Затова ли им позволихте да кацнат, вместо да ги очистите в небето?

— Мириам Берг, такова нещо не бихме направили — възрази Шайра. Изглеждаше леко засегната.

— Добре де, но бихте могли да пришпорите хипердвигателя и да избягате, както от другите кораби...

Думата удари Пул като плесница по лицето.

— Те наистина ли имат хипердвигател?

— Ами имат си. А сега я попитай ще ти позволи ли да го разгледаш.

Хари се мушна напред и застана лице в лице с момичето.

— Защо дойдохте тук, в нашето време? Защо от този кораб бе излъчено само едно съобщение за останалите хора в Слънчевата система?

— Задавате много въпроси. — Шайра вдигна ръце пред себе си, сякаш да се опази от Хари. — Ще имаме време да ви отговорим на спокойствие. Но моля ви, вие сте наши гости, трябва да ни позволите да проявим гостоприемство.

Хари посочи насечените останки на капсулата от „Коши“.

— Досега сте показали страхотно гостоприемство!

— Не ставай глупав, Хари — раздражено се намеси Пул. — Нека чуем какво имат да ни кажат. — Обърна се към момичето и положи усилие гласът му да прозвучи вежливо. — Благодаря ви, Шайра.

— Ще ви заведа в дома си. Моля, последвайте ме.

Тя се обърна и ги поведе към центъра на кораба от пръст.

Пул, Хари и Берг вървяха на няколко крачки след Шайра. Виртуалните очи на Хари шареха навсякъде, когато навлязоха сред

небрежно пръснатите едноетажни постройки със сиви стени, заемащи центъра на кораба.

Пул се стараеше да не докосва Берг, за да не я сграбчи отново като момченце.

Имаше странното усещане, че стъпва в плитки падинки по тревясалата пръст, после излиза от тях, но доколкото виждаше, местността беше равна. На ширина падинките бяха около метър. Наблюдаваше скришом Шайра, която ги водеше през малкото селище — ходеше грациозно, но той забеляза, че и тя се отклоняваше напред и назад с по няколко градуса, сякаш преодоляваше невидими дупки.

Хари, разбира се, се носеше на сантиметър над тревата.

Наведе се към Берг и прошепна:

— Тя изглежда на двадесет и пет. Каква е истинската ѝ възраст?

— Около двадесет и пет.

— Не ме занасяй!

— Сериозно говоря. — Берг прокара пръсти през своята щръкнала като телена четка коса. — Няма вече АС-технология... или по-точно — отнета им е. От каксите.

Хари като че не можеше да повярва.

— Какво? Но как е могло да се случи това? Представях си тези хора много по-напред от нас... Нали най-вече това беше тръпката в експеримента на Майкъл с времето и „Интерфейс“.

— Да — отрони мрачно Пул, — но историята май не е монотонно развиващ се процес. Между другото, кои са тези какси?

— Тя ще ти обясни — също навъсено отговори Берг. — За останалото няма да ти разкаже кой знае какво, но за каксите ще чуеш. Тези хора се наричат „Приятелите на Уигнър“.

— Уигнър ли? Юджийн Уигнър, квантовият физик?

— Той е, доколкото ми е известно.

— Защо?

Берг сви костеливите си рамене и грубият плат зашумоля върху тях.

— Ако знаех отговора на този въпрос, щях да зная почти всичко.

Пул прошепна:

— Мириам, какво научи за генератора на гравитация?

Берг го погледна.

— Подробности ли искаш или накратко?

— Накратко ще е достатъчно...

— Кръгла нула. Нищо не ми казват. Не ми се вярва, че искат да кажат каквото и да било на когото и да било. А и несъмнено не запламтяха от любов по мен, когато крадешком изпратих съобщението си до тебе.

— Защо до мен?

— Отчасти защото прецених, че ако някой може да проумее какво става тук, това ще си ти. И отчасти защото помислих, че ти имаш най-голям шанс да кацнеш тук. Твоето име е едва ли не единственото, което знаят от нашата епоха. И отчасти...

— Да?

Берг почти смутено вдигна рамене.

— Защото имах нужда от приятел.

Пул докосна ръката ѝ. Обърна се към виртуалния.

— Хари, тези невидими хлътвания по земята...

Баща му попита изненадано:

— Какви хлътвания?

— През около метър са — обясни Пул. — Според мен ги причинява неравномерност от няколко процента в това, което създава гравитацията тук.

Берг кимна.

— Поне за това се досетих. Май слизаме и се изкачваме в мънички гравитационни ями, нали?

— Хари, кажи ми дали дупките съвпадат с разпределението на точкови маси някъде под повърхността в тялото на този апарат.

Хари кимна и придоби необичайно замислен вид.

— Той откъде ще знае? — попита Берг.

— Не питам него — търпеливо обясни Пул. — Всъщност питам капсулата. Мириам, Хари е като замаскиран терминал към централния процесор на капсулата. Една от основните причини... не, по-точно главната причина да го взема със себе си е, че тези типове от бъдещето биха го преглътнали по-лесно, отколкото контейнер с лабораторно оборудване.

Хари показа, че е обиден, но продължи да „мисли“.

Стигнаха до триметров конус, който очевидно беше „домът“ на Шайра. Имаше открит триъгълен вход. Шайра усмихнато ги покани да влязат. Пул плъзна върха на пръста си по ръба на входа.

Гълъбовосивият материал на типито беше твърд, неопределено топъл при докосване — следователно неметален — и предостатъчно остър, за да среже човешка плът.

Две от светлинните кълба висяха под върха на типито и хвърляха меки двойни сенки. Подскачаха като хартиени фенери от случайното раздвижване на въздуха. По вътрешните стени липсваше украса — излъчваха същия мътен гълъбовосив блясък като външните. А на пода с диаметър около четири метра се виждаше единствената мебелировка — единично, твърдо наглед легло и дебели килимчета, а може би възглавнички за сядане.

Стояха и се гледаха неловко. Интересно беше, че вътре Хари май имаше проблеми с разделителната способност на изображението си. Лицето и крайниците се разпадаха на пиксели колкото захарни бучки, после пак се проясниха.

Шайра ги покани да седнат и излезе.

Берг и Пул сковано придърпаха две възглавнички към средата на помещението и седнаха на няколко сантиметра един от друг. Хари разигра сценката как сяда на леглото, но резкостта на образа беше толкова лоша, че от време на време той изчезваше в облак от неравни пиксели и синът му можеше да види стената през него. Пул се изсмя.

— Благодаря — каза Хари неясно. — Заради материала на стените е. Спира сигнала от капсулата. Каквото виждате, е разсеяното излъчване през вратата.

— Какво става с гравитационните ями?

Хари кимна с главата си от пикселни петна.

— Ти беше прав. Хлътванията съвпадат с точкови маси, всяка по десет милиона тона, разположени в шестоъгълници на по един метър под повърхността, на която стоим... Ето я и Шайра.

Усмехнатото момиче плавно влезе с поднос, върху който имаше три чинии.

— От нашата кухня са. Съжалявам, че няма нищо за вас — обърна се тя към Хари.

Отговорът на виртуалния се изгуби в разфокусирано петно — за щастие, каза си Пул.

Кълбата, очевидно полуразумни, слязоха по-ниско над главите им и заляха с неуместно уютна светлина ястията. Но сякаш не забелязваха присъствието на Хари и минаваха през главата и гърдите

му. Той стоически ги пренебрегваше. Пул не беше гладен, но използва подадените му от Шайра прости метални прибори, за да разреже с любопитство порцията си. Храната беше гореща. Имаше нещо с влакна като бяло месо и дебел зелен зеленчук, приличащ на краставичка, но мек като след сваряване. Шайра наля от бутилка прозрачно, искрящо питие в малки сини чашки. Пул го опита и установи, че има сладък мек вкус на алкохол, подобно на лошо вино.

— Добро е — каза той и изтръгна вежлива усмивка от Шайра. — Какво представлява?

— Морска храна — отвърна Берг с пълна уста. — Това месо е на основата на подходяща за ядене гъба. А зелената лигоч е от обработени водорасли.

Шайра леко кимна.

— Струва ми се ефективно — каза Пул.

— Така е — кисело отвърна Берг. — И това е горе-долу единственото му качество. Майк, показаха ми картинки от тяхната Земя. Градовете стрити на прах. Бреговете заобиколени от широки пояси хлорофилна зеленина — крайбрежни ферми. Продукцията на остатъците от обработваема земя на планетата се изнасят в други светове. Явно сложните молекули са на почит и за тях дават добра цена. На каксите. Майкъл, превърнали са цялата планета в един гаден завод.

Черни мисли запълниха главата на Пул. Лошото здравословно състояние на Шайра, отнемането на АС-технологията, окупацията на Земята от чужда сила... Да, когато си представяше бъдещето, към което построи мост, предвиждаше странности, но и прогрес... достойнство.

А вместо това — занемарено момиче и безвкусна храна...

Той попита Берг:

— От кого каксите вземат тази добра цена?

Тя изви глава към него с принудена усмивка.

— Много още има да научиш, за да ти просветне, Майкъл. Галактиката е доста голяма. Джунгла. Десетки, стотици раси, които си оспорват ресурсите.

Пул остави чинията до себе си на килимчето и спокойно се вгледа в Шайра.

— Препълнен съм с въпроси — започна той. — А трохите, които е научила Мириам, само добавят още. Зная, че нямате желание да споделите това, което знаете, но...

— Не мога да отрека — достатъчно учтиво се съгласи Шайра. Погледът ѝ беше топъл. — Но вие сте учен, Майкъл Пул. Умението на учения се състои в задаването на правилните въпроси. — Тя махна към конуса, нейната част от света. — След всичко, което видяхте днес, според вас кой е правилният въпрос? Задайте го и аз ще се опитам да ви отговоря.

Хари промърмори от размазаните си пиксели:

— Правилният въпрос, значи? Но как...

Пул изключи гласа му и направи усилие да се съсредоточи, да намери ключа към това изобилие от чудатости, пътя към необикновения свят на момичето.

— Добре — реши се най-сетне. — Шайра... от какво са направени стените около нас?

Момичето кимна с бегла усмивка на тънките си устни.

— Ксийлски строителен материал.

— А кои — предпазливо попита Пул, — са ксийлите?

Шайра отпи от виното си и замислено започна да му отговаря.

Ксийлите притежаваха вселената.

Щом хората излезли от Слънчевата система, куцукайки в първите си субсветлинни кораби с ГОТ-двигатели, те навлезли в сложен космос, населен от множество разумни раси. Всяка от тях следвала свои повели, стремяла се към свои цели.

Когато хората си имали работа с други хора преди епохата на междузвездните полети, винаги имало поне някаква минимална връзка между тях — в края на краищата принадлежали към един и същ вид. Винаги съществувала перспективата един ден да се разберат, да споделят богатствата си, да установят приемлива за всички система на управление.

Между расите, с които се сблъскал човекът, когато уплашено надничал от своята покрайнина на галактиката, нямало връзки, нямало закони, освен свирепите закони на икономиката.

Не минали и два века след времето на Пул и земните жители били завладени и впрегнати на работа от водни същества с групово съзнание, наричащи се скуими.

Хари подсвирна.

— Гадничко е станало при вас.

— Да — сериозно потвърди Шайра. — Но се налага да смятаме младши раси като скуимите или дори каксите за равни. Ключовото предимство на скуимите над нас в онези години бил хипердвигателят.

Но той като повечето други ключови технологични съставки на местната разнопосочна цивилизация — ако било възможно да се определи по този начин — в основата си произхождал от ксийлите.

Шайра разказа, че където и да погледнели хората или расите, с които поддържали отношения, ксийлите били навсякъде. Отчуждени от останалите като богове — всемогъщи, равнодушни, заети със собствените си огромни начинания, със загадъчните си проекти.

— Какви са тези проекти? — попита Пул.

Според Шайра никой не знаел. Не било съвсем сигурно, но като че ли и другите младши раси били също толкова невежи.

Берг се наведе към нея.

— Тогава дали е сигурно, че ксийлите съществуват?

— О, да — уверено отвърна Шайра.

Ксийлите били отчуждени от другите... но и малко безгрижни. Зарязвали елементи от технологиите си, които младшите раси прибирали.

— Смятаме, че всички тези неща нямат значение за ксийлите — продължи Шайра. — Но дори и един-единствен продукт е достатъчен, за да пришпори икономиката на някоя раса — или да ѝ даде съществено предимство пред нейните съседи.

В неравната светлина на реещите се кълба лицето ѝ изглеждаше още по-хлътноло и уморено.

— Майкъл, ние — човеците, сме новаци в тези работи, а другите раси трудно можем да наречем словоохотливи. Но според нас е имало войни, дори изстребление на цели цивилизации за продукти, които ксийлите едва ли смятат за нещо повече от дрънкулки.

Посочи им някои примери.

Хипердвигателят — устата на Пул се напълни със слюнки.

Строителният материал — мономолекулярни листове, практически неразрушими, които в присъствието на лъчиста енергия израствали от големите колкото юмрук предмети, известни като „ксийлски цветя“.

Мигновени комуникации, основани върху квантовата неделимост...

— Не — възрази Пул. — Това е невъзможно. Не можете да изпращате информация по канали на квантовата неделимост.

Шайра се засмя.

— Кажете го на ксийлите.

Пул научи, че изобретателството сред младшите раси почти замряло. Всички споделяли убеждението, че е празно хабене на сили да сътворяват наново нещо, което ксийлите вероятно са измислили преди милиард години. Освен това докато вие хвърляте ресурсите си в някакво изследване, вашият съсед би могъл да ги използва за пиратско копиране на ксийлския вариант на същото и да се появи сред пламъци в родната ви планетна система...

Шайра им нахвърля още факти от историята на човечеството.

Лекото и некадърно поддържано иго на скуимите било съборено лесно (от гледна точка на бъдещето) и хората отново излезли в Галактиката, в нови кораби, създадени за Ксийлския хипердвигател... откраднат на свой ред от Скуимите.

После хората срещнали каксите. И били принудени отново да остаряват.

— И вие сте тук, за да избягате от тях?

Шайра стисна устни, макар и почти незабележимо. Явно, помисли Пул, стигнала е до границите на онова, което би искала да им каже.

— Е, добре, щом е така — подхвана той, — сигурно имате намерение да откриете начин за свалянето им от власт.

Шайра се усмихна.

— Майкъл Пул, вие сте умен човек. Би трябвало да е очевидно, че не искам да отговарям на такива въпроси. Надявам се, че няма да ме принудите да стигна до грубости...

Мириам изпръхтя и скръсти ръце.

— По дяволите, ето я тухлената стена, в която се блъскам, откакто тази буца пръст пресече пътя на „Коши“. Шайра, за мен е очевидно, че вие сте решили да се отървете от каксите. Но защо, да ме вземат мътните, не ни позволявате да ви помогнем? Може би ви изглеждаме първобитни, госпожице, но сме в състояние да съберем сили за удар.

— Обсъждали сме това и преди — търпеливо изрече Шайра.

— Мириам говори разумно — намеси се Пул. — Ако не друго, поне можем да ви предложим АС-технологията. Не е нужно да остаряваш, Шайра. Помисли за това.

Лицето на момичето запази ведрото си изражение.

— Съмнявам се дали ще ми повярвате, но това всъщност няма значение.

Хари видимо потрепери.

— От това момиче тръпки ме побиват — събщи размазаното изображение.

— Вярвам ви — също търпеливо каза Пул на Шайра. — Разбирам, че има и по-важни неща от самия живот... И все пак Мириам има право. Какво ще спечелите, ако отхвърлите възможностите на Слънчевата система?

— Сигурно просто не ни вярват достатъчно, че да търсят помощта ни — измънка Хари. — Може би ще приличаме на шимпанзета, работещи заедно с ядрени физици... или пък тя се бои от възникването на времеви парадокс.

Берг поклати глава, а вкиснатият ѝ поглед не се отделяше от момичето.

— Може и така да е. Но аз имам друга теория.

— И тя е?... — попита Пул.

— Че ако ни позволят да узнаем с какво наистина се занимават, ние бихме ги спрели.

Лекият смях на Шайра не убеди никого.

— Това е приятна игра.

Пул се намръщи.

— Е, поне научих достатъчно, за да разбера някои от нещата, които ме озадачаваха.

Шайра наглед не се смути от думите му.

— Вашият кораб е бил построен под носа на окупационните сили — продължи той. — Значи сте били принудени да го замаскирате.

— Да — Шайра се усмихна. — Гордеем се, че ги измамихме. До момента на изстрелването, когато се включи пашкулът, създаван от хипердвигателя, този кораб от пръст бе неотличим от всяко друго място на Земята. Без да броим древните камъни, които още повече заблудиха каксите.

— Затова няма корпус. И все пак корабът е бил повече от забележим. В края на краищата има масата на малък астероид. Трябва да е предизвиквал гравитационни аномалии, които каксите са могли да засекат от орбита преди изстрелването.

Шайра сви рамене, като че се подразни, но и се развесели.

— Не мога да говоря от името на каксите. Вероятно са станали небрежни.

Седнал със скръстени крака на тънката възглавница, Пул се отпусна на бедрата си. Вглеждаше се в невъзмутимото лице на момичето. Нещо в Шайра го тревожеше. Трудно му беше да приеме, че календарната ѝ възраст съвпада с биологическата. А младостта, тъжно осъзна Пул, се бе превърнала в нещо необичайно за неговия свят. Но за момиче на двадесет и пет години тя излъчваше вътрешна безжизненост, която почти беше страх. Бе им описала кървавата история на човечеството, потискащото видение на недостойните войни сред звездите, дори какската Окупация — която познаваше от собствен опит — със скучно равнодушие.

Сякаш животът няма никакъв смисъл за това момиче, неспокойно прецени Пул.

Той се приведе напред.

— Добре, Шайра, да не се занимаваме с игрички. Знам какво правите тук, но още не знам защо сте тук.

Шайра погледна надолу към празния поднос и изстиващата храна. Попита тихо:

— И според вас какви са нашите намерения?

Пул удари с юмрук по пода от ксийлски строителен материал.

— Вашият кораб е кошер от сингулярности. А това, като не броим хипердвигателя, май е единственото, което сте взели при връщането си във времето. И останахте в орбита около Юпитер. Бихте могли да използвате хипердвигателя си и да отидете навсякъде в Слънчевата система или извън нея...

Мисля, че искате да предизвикате имплозия на Юпитер. Ще използвате вашите сингулярности, за да го превърнете в черна дупка.

Чу как Хари ахна. Мириам го докосна по рамото.

— За Бога, Майкъл, сега знаеш защо исках да си тук. Мислиш ли, че могат да направят това?

— Сигурен съм. — Пул не откъсваше очи от наведеното лице на Шайра. — Очевидно е, че проектът им е свързан по някакъв начин със събарянето или премахването на бъдещата какска Окупация. Но още не знам как ще стане. Нито пък съм преценил дали трябва да им позволим.

Сега Шайра вдигна лице към него, бледата синева на очите ѝ заискри от внезапен гняв.

— Как смееете да заставате срещу нас? Нямате представа какво ще направим, откъде черпите дързостта да...

— А вие откъде черпите дързост да променяте историята? — тихо попита Пул.

Шайра затвори очи и остана в нещо като поза лотос няколко секунди, крехкият ѝ гръден кош се издуваше от дълбоко пресекливо дишане. Когато отново отвори очи, изглеждаше по-спокойна.

— Майкъл Пул, бих предпочела да сте ни съюзник, а не враг.

Той ѝ се усмихна.

— И аз мисля същото за вас.

Тя стана, грациозно изправяйки тялото си.

— Трябва да се посъветвам.

Без да каже нищо друго, кимна и излезе.

Пул и Берг се заеха с вече студената храна. Хари ги гледаше през маранята от статично електричество.

8

Парз, плътно свит на кълбо, плуваше самотно във вътрешноочната течност на Сплайна.

— Джейсофт Парз. Джейсофт. Трябва вече да се събудиш.

Парз отведнъж изправи тялото си, плътната течност и прилепналият към кожата му скафандър правеха движенията на крайниците му тромави. Примига, за да проясни зрението си след съня. Едно-единствено светлинно кълбо плуваше с него в широката три метра кухня. Разклатената от движенията му тежка течност хвърляше изящни вълнисти сенки по кърваво-червените стени.

За секунда се обърка, не можеше да си спомни къде е и защо се намира тук. Замята се безпомощно като хваната на въдица риба, неловко заплува към по-близката стена. След него се влачеха тръби като прозрачни пъпни върви — с тях бе скачен за тежката метална кутия, прикрепена към стената.

— Парз. Събуди ли се? Време е.

Гласът на какса — новия Губернатор на Земята, суровия, смъртоносен какс от бъдещето — прозвуча отново, но подежда странно успокояващо на Парз. Той се улови за дебелиите гънки плът на стената. Разсеяното му внимание се съсредоточи върху думите и самообладанието му отчасти се възвърна.

Той прошепна, като усещаше гърлото си стегнато и сухо:

— Да, събудих се.

— Ще отворя клепача.

— Моля ви, недейте!

С чудат свян Джейсофт чувстваше нежелание да бъдат дръпнати пердетата на тази импровизирана спалня, преди да е напълно готов. Отблъсна се от стената и се зае с контролното табло, монтирано на дясната китка на скафандъра му.

— Дайте ми една минута.

Каксът не отговори. Парз си представяше нетърпението му.

Скафандърът му — прозрачно покритие върху тънките памучни дрехи — бе проектиран за дълго носене. Сега Парз усещаше как материалът на скафандъра шепти върху кожата му. Порите бяха почистени, брадата и ноктите — подрязани. Биберон се протегна от лицевата плоча, той притисна устни към него и ледена течност с аромат на пресен ябълков сок потече в гърлото му. Когато свърши, отвори уста и остави ултразвука да обработи зъбите му.

Изпразни пикочния си мехур и видя как отпадъчната течност се просмука по тръбичките за преработване в стенното устройство.

Привършил със закуската и тоалета си, Парз прекара няколко минути в свиване и опъване на тялото си, опитваше се да разкърши всички основни мускулни групи. Поработи особено упорито по гърба и раменете си. След осем часа в позата на зародиш горната част на гръбнака му — възрастта още му тежеше въпреки АС-процедурите — скърцаше сякаш беше твърда хартия.

След упражненията дишането му стана малко по-дълбоко, усети игличките на свежата кръв да проникват навсякъде в плътта му. Печално си помисли, че едва ли ще се почувства по-добре през целия този ден. Тези скафандри бяха добри за предназначението си, но животът в тях с нищо не заместваше приличната каюта — разходката до душа с прясна вода и закуска от нещо, което наистина можеш да захапеш, по дяволите.

Е, не разполагаше с възможност за избор. Както беше и с участието му в цялата проклетата военна операция на какса, разбира се.

— Парз — изчегърта каксът, — прахоса пет минути.

Човекът кимна.

— Моля за извинение. Нужно ми е време, за да се събудя както трябва.

Каксът като че обмисли това.

— Парз, следващите няколко субективни часа ще са може би най-важните в историята и на двете ни раси. Имаш привилегията да си единственият човек от своята епоха, който ще стане свидетел на тези събития. И ти употреби време, за да се почистиш след съня?

— Аз съм човешко същество — отсече Парз. — Дори пред края на света трябва да си обувам крачолите един след друг.

Каксът помисли.

— Вече обу ли си метафоричния панталон?

— Отворете проклетия клепач.

Стените на огромната очна ябълка на Сплайна потрепнаха, през тежката очна течност минаха малки ударни вълни, които бръснаха по кожата на Парз. Мускулите дръпнаха слоевете тежка плът и клепачът се вдигна като завеса. През каучуковата сивота на сплайновата роговица нахлу месесторозова светлина и засенчи греещото в жълто светлинно кълбо на Джейсофт. От неговото тънко, увиснало в течността тяло се протегна неясна сянка върху пурпурните вени на ретината. Джейсофт лесно изплува до вътрешната повърхност на зеницата. Изпитваше странна чувствителност към усещанията на Сплайна и затова внимателно постави покритите си от скафандъра ръце върху топлото, податливо вещество на лещата.

Навън вселената представляваше размазана бъркотия от розово, оръжейно сиво и бебешко синьо. Джейсофт задържа неподвижно погледа си, даваше време на усиливащия зрението му софтуер да проработи. След няколко секунди процедурите за увеличаване на фокусното разстояние се включиха с едва ли не доловимо за слуха щракване и превърнаха размитите петна в ясни предмети, а значи и в заплаха.

Разбира се, там беше Юпитер — огромни циклони се виеха по осеяното с белези лице на планетата. Още един кораб се носеше наоколо — друг Сплайн, от порите му стърчаха сензори и оръжия. Окото, в което беше Парз, се завъртя да проследи втория кораб и завихрената течност го блъсна, накара го да се удари леко в лещата.

Сега се завъртя Сплайнът, където беше Парз — управляван с някакъв летателен рул от плът, кръв и кости. Окото отмести погледа си от Юпитер и се съсредоточи върху бебешко синьото петно, видяно порано от Парз, което сега се превърна в тетраедър от екзотична материя. Плоскости от убягващо сребристо-златно се простираха върху триъгълните страни на портала „Интерфейс“. Понякога отразяваха откъслечни образи на Юпитер, а друг път позволяваха за неуловим миг да надзърне в други времена, в други звездни полета.

Порталът застана неподвижно пред погледа на Парз. Сплайнът вече би трябвало да е навлязъл в екзотичната зона на изкривения вакуум около устата на самата червеева дупка. Скоро порталът приближи толкова, че Джейсофт притискаше лицевата плоча в топлата леща на сплайновото око, за да вижда рамките му.

— Време е — прошепна той.

— Да, Посланик — изръмжа каксът. — Време е.

Думите, звучащи в слушалките на шлема, бяха както винаги безизразни, изкуствени, продукт на машина-преводач някъде в Сплайна.

— Какс, бих искал да зная какво чувствате в момента.

Каксът помълча няколко секунди.

— Предчувствие. Предчувствие за удовлетворение. Целта ми е близо. Защо ме питаш?

Джейсофт сви рамене.

— Защо пък не? Интересувам се от вашите реакции. Както може би вие се интересувате от моите. Иначе защо ви трябваше да ме вземате със себе си?

— Обясних ти. Необходимо ми е да проникна в човешкия начин на възприемане.

— Дрън-дрън — каза Парз, без да се ядоса. — Защо си правите труда да се оправдавате? Вие се връщате назад във времето, за да унищожите човечеството — да заличите завинаги неограничения потенциал на цяла една раса. Какво ви интересува човешкият начин на възприемане?

— Джейсофт Парз — този път гласът на какса беше едва ли не копринен, в него се долавяше наслада, — ти си единственото човешко същество, което ще се върне през времето с тази какска експедиция. Преди петнадесет века хората все още били вързани за тъпата звездна система, в която възникнали. Когато унищожим родната им планета и прочистим околните светове и пространства, ти ще бъдеш единственият жив човек. И след като прекъсне нишката на живота за твоята раса, ти ще се окажеш и последният човек. Как ли ще се почувстваш тогава?

Парз усещаше как го притиска товарът на цял живот, прекаран в съглашателство — в дипломация — въпреки подмладяването от АС. Опитва се, както се бе опитвал и преди, да осъзнае значението на чудовищния замисъл на какса. Беше уверен, че е негов дълг като последния човек да преживее болката от това престъпление, да страда заради своята раса.

Но не можеше. Това надхвърляше способностите му. И си каза, че вече е престъпил отвъд надеждата.

Но се запита как ли би се чувствал, ако имаше свои деца.

Кимна с безкрайна умора.

— Така значи. Доведохте ме тук, за да ме наблюдавате, докато гледам как моят вид измира. Досега не разбирах. Предполагам, че съм очаквал... какво ли, може би благородство, от убиеца на своята раса. Но ето колко дребнаво било всичко. Моята реакция, мъката на един-единствен човек, ще усили за вас емоционалното значение на събитието. Ще добави нещо към удоволствието. Нали?

— Удоволствие ли? Аз не съм ненормален, Джейсофт Парз. Но голяма е сладостта на отмъщението ми.

— Отмъщение за какво?

— За унищожението на моя свят, дома на каксите, от действията на един човек.

Парз бе научил някои подробности за случилото се.

Няколко века след времето на Парз щял да живее един с нищо незабележителен човек — Джим Боулдър. Каксите щели да го наемат, за да го впрегнат в работа за своя изгода. Но Боулдър щял да ги измами — някак ги принудил да обърнат звездотрошачите срещу своето слънце.

Новият Губернатор идваше от бъдеще, в което сравнително меката Окупация на Земята неумолимо бе довела до погубването на родния свят на каксите, до изгнанието им, от което бяха загинали десетки уязвими какси. В тази времева линия те бяха изтикани от мястото си, а освободените от Окупацията хора бяха станали значително по-могъщи.

Каксът искаше да промени всичко това.

Парз бе разбрал иронията на факта, че бунтът на „Приятелите на Уигнър“ нямаше нищо с общо с пълния крах на Окупацията в тази времева линия. Каквито и да бяха намеренията на бунтовниците, каксите ги смятаха за неудачници — всъщност поредицата мостове през времето, създадена от този бунт, беше истинската възможност за какса да се придвижи назад във времето, далеч преди Боулдър, и да премахне последиците от прекалената мекушавост на своите предшественици.

Парз, объркан и потресен от философските проблеми във всичко това, се чудеше дали тази серия от пътешествия към миналото няма да създаде множество възможни светове, затворени времеподобни криви.

В оригиналния вариант върху събитията от първоначалната времева линия не влияеха нито постъпките на бунтовниците, нито действията на какса. Тя с безмилостна логика водеше към разпиляването на каксите сред звездите. Сега каксът се надяваше да мине назад във времето, за да смаже хората, преди тези събития да са имали възможността да се случат. В този втори вариант каксите щяха да се превърнат в господстваща раса, щом го няма човечеството. Предполагаше, че със загадъчния си план бунтовниците се надяваха да предизвикат трети вариант, в който Окупацията да бъде разгромена преди Джим Боулдър, за когото естествено нищо не знаеха. За тях Окупацията би трябвало да е изглеждала нещо безмерно и вечно.

Парз съзнаваше, че дори и така не обхваща всичко. Би могъл да предположи, че действията на различните групи пътешественици във времето ще се преплетат, за да положат началото на четвърти, пети или шести вариант... Но повечето философи сред хората като че бяха стигнали до единодушие — само един от тези варианти би следвало да се нарича действителен, само един от тях би могъл да се свие до линията на действителността чрез наблюдението от страна на умове, намиращи се в съзнание.

Парз притискаше лице към топлото вещество на лещата, а то поддаваше като тънък каучуков слой. Сега електрически сините рамки на портала „Интерфейс“ почти обгръщаха Сплайна. Най-близката му страна, която вече закриваше звездите и спътниците на Юпитер, беше празна и тъмна, чернилката се смекчаваше само от намек за есенно злато. Парз извъртя главата си докрай. Зърна втория Сплайн. Той се рееше отгоре и зад кораба на какса, следваше го към портала.

— Ама че армада — обади се Парз. — Само два кораба ли?

— Те са всичко, което ми е необходимо. Хората отпреди петнадесет века не разполагат с никакви средства да се защитят от въоръжението на Сплайн. Вторият ще унищожи кораба на онези бунтовници от твоето настояще, онези „Приатели на Уигнър“, а моят ще се заеме със Земята.

Парз усети как гърлото му се свива.

— Как?

— С лъчите на звездотрошача.

Парз притвори очи.

— Може би отмъщението ви няма да е толкова сладко. — Напосоки търсеше някакъв начин да го уязви. — Ами причинно-следствените връзки? Вероятно ще изчезна още щом бъдат унищожени моите прадеди. Може би вие също. Помислихте ли за това? Тогава унищожението на вашия свят от онзи човешки герой няма никога да се случи... и вие няма да имате причина или средство да пътувате във времето, за да нападнете Земята.

Той продължи мислено — ако какъсът не се върне във времето, човечеството несъмнено ще оцелее, за да разруши накрая света на каксите...

— Ще бъдем уловени в каузална примка, нали?

— Джейсофт Парз, причинността не действа по толкова опростен начин. В такива обстоятелства всички различни следствия могат да съществуват едновременно, като вероятностите, изразени с квантова функция. Но само една от тези възможности ще се свие до линия на действителност...

— Сигурен ли сте? — мрачно попита Парз. — Говорите за унищожаването на цяла раса... за промяна на историята в космически мащаби.

— Да, сигурен съм. Моето намерение е да прекъсна всички вероятности, всички варианти на действителността, в които човечеството може да оцелее. След разрухата на вашата планетна система ти ще бъдеш единственият жив човек.

— А вие и аз ще изчезнем в небитието — все така мрачно възрази Парз.

— Не. Но времевата линия, от която ще се появим, вече няма да съществува като възможност. Ние ще изпаднем извън своето време. Обаче аз ще си свърша работата.

Да, каза си Парз, това за което говори, е осъществимо. То е нещо повече от геноцид. Какъсът замисля не просто изстребление на човешкия вид, а заличаването на всички варианти на действителността, в които човечеството би могло да оцелее.

Пресметливостта на какса прониза претръпналата душа на Парз по-силно от всичко друго. Как едно разумно същество може да обсъжда толкова ужасни събития — унищожаването на раси, на светове, на времеви линии — с езика на студената логика, на науката?

По дяволите, безмълвно протестираше Парз, та ние говорим за заличаването на цяла раса, на възможното съществуване на милиарди още неродени души...

Но той осъзна унило, че както винаги каксът не правеше нищо повече от онова, което хората се бяха опитвали да причинят на своите себеподобни в миналото.

— Парз, скоро ще навлезем в гърлото на червеевата дупка. Трябва да се подготвиш за каузалния стрес.

— Каузален стрес ли?

Парз се вираше в празната, зейнала уста на портала. Всички оттенъци на сребристо-златното бяха изчезнали, оставяйки само мрак, който поглъщаше звездите.

— Знаете ли, вие възнамерявате да унищожите моя роден свят. А всичко, което аз чувствам, е личният ми страх от влизането в тази проклета червеева дупка.

— Вие сте една доста ограничена раса, Джейсофт Парз.

— Може и да сме. Може би така е по-добре.

Сплайнът се разтърси. За Парз, предпазен от течността в окото, треперенето на голямото цяла миля животно беше като леко земетресение.

— Страхувам се, какс.

— А представяш ли си моите грижи?

Треперенето стана непрекъснато, Парз го усещаше като високочестотни вибрации на течността — малките вълнички блъскаха плътта му, сякаш голямо насекомо го удряше с криле — и като скрито басово ръмжене, идващо от грамадния скелет на Сплайна. Корабът страдаше.

— Какс, говорете ми.

— За какво?

— За каквото и да е — промърмори Парз. — Не ми пука. Каквото и да е, за да отклони ума ми от това. Разкажете ми как един-единствен човек е разрушил вашата планета... Разкажете ми за Джим Боулдър.

— Ще я унищожи. По-точно — щеше да я е унищожил.

— Както и да е.

Каксът като че мислеше.

— Може би. Но що за странен въпрос, Джейсофт Парз? Трябва да преценя ти какво би спечелил от получаването на такава информация. Вероятно замисляш някакъв безплоден план да използваш сведенията, за да се реабилитираш пред своите... От най-големия изменник в историята им до един невъзпят герой...

Изненадан и уплашен, Парз се вгледа в себе си. Изменник? Преди месец би отхвърлил обвинението.

Но сега каксът промени правилата. Внезапно Парз се видя как се е превърнал от дипломат-съглашенец със съмнителен морал в свидетел на гибелта на своята раса...

Сплайнът се разтърси отново, този път по-силно и през очната течност сякаш проникна нисък стон на болка или ужас.

Нима каксът беше прав? Дали някаква част от подсъзнанието му още прехвърляше разни кроежи и търсеше път да вземе връх дори в този момент? Дали, изумено се запита той, още таеше някаква надежда?

Каксът мълчеше.

Сега корабът се тресеше толкова силно, че Парз меко се удари в стената на огромното око. Сплайнът изглежда се изтласка на няколкостотин метра, за да избегне източника на болка.

Джейсофт затвори очи и безгласно заповяда на софтуера в очите си да извика изображението отвън, предавано от съпровождащия кораб.

Неговият Сплайн навлизаше в една от страните на портала, напредваше предпазливо като при скачване, извивките на туловището му почти докосваха синкавите ръбове на рамката.

Парз се намираще само на стотина часа от миналото.

Каксът заговори внезапно, явно взел решение.

— Името на човека беше... ще бъде... Джим Боулдър. Мъж от епохата на Окупацията, не много далеч в твоето бъдеще, Парз.

Боулдър беше един от последните пилоти сред хората. Забраната на каксите върху работата на хората с космически апарати ще стане пълна. При кацането си те ще бъдат повредени. Извънземните колонии на хората ще преминат към самозадоволяване. Или ще бъдат закрити, а техните жители — върнати на Земята. Или ще измрат.

Хора като Боулдър ще загубят призванието си. Смисъла на живота си. Това даде... ще даде възможност Боулдър да бъде нает за

специална задача.

Ясните геометрични очертания на рамката на „Интерфейс“ изпъкнаха рязко до плътта на Сплайна. В един миг корабът се размина на някакви си десетки метри с рамката. Закалената срещу изпитанията на хиперпространствените пътувания плът сякаш вреше. Парз виждаше как по тази белязана, металносива повърхност избиват мехури с размерите на квартали. Те избухваха като малки вулкани, изхвърляха гейзери почти човешка наглед кръв, които мигновено замръзваха в потоци от червени ледени кристали, искрящи в сините отблясъци на рамката. Цели декари от Сплайна се гърчеха, опитвайки се да отдалечат раните от екзотичната материя.

— Каква беше задачата на Боулдър? — попита Парз.

— Какво знаеш за галактическите течения?

Галактиките — и галактическите купове и свръхкупове, половин милиард светлинни години нашир — се движеха в съгласувани потоци през пространството. Сякаш галактиките бяха мушици, привлечени от някаква невиджана светлина... Човешките астрономи описваха тези течения от столетия, но никога не успяваха да ги обяснят задоволително.

— Това какво общо има с Боулдър?

— Ние подозирахме, че теченията някак са свързани с ксийлите.

Парз прихна.

— Я стига! Ксийлите са могъщи, но не са богове.

— Изпратихме Боулдър да разбере така ли е — меко каза каксът.

Парз се намръщи.

— И как? Та това е невъзможно. Дори с най-бързия от нашите кораби с хипердвигател това би отнело субективни векове...

— Имахме достъп до ксийлски кораб.

Парз усети как се напрегнаха челюстите му.

— Но и това е невъзможно.

— Тези подробности не са съществени. Достатъчно е да знаеш, че Боулдър оцеля в пътуването до центъра на теченията.

— Мястото, където отиват всички галактики?

— Да.

А когато се оказал близо до центъра, Боулдър открил, че структурата на всички галактики, освен най-компактните елиптични, се нарушавала. Парчета от галактики, звезди и светове падали в

невероятната гравитационна яма в центъра на всичко, а изместената със синята част на спектъра светлина потъвала там преди тях.

— А на дъното на ямата?

Каксът мълчеше.

За Парз, който още гледеше кораба отвън, рамката на портала сякаш изгаряше злополучния Сплайн. Но знаеше, че това не е топлина, а високочестотна радиация и гравитационни вълни, предизвикани от свръхплътната екзотична материя, която толкова силно нараняваше Сплайна. Парз потръпваше от съчувствие към страдащия кораб.

Образът премигна и угасна. Оказал се във внезапна изкуствена слепота, Парз стреснато разбра, че корабът би трябвало напълно да е влязъл в червеевата дупка. Обзет от клаустрофобия и паника, той избълва безгласни команди.

Зрението му се проясни.

Кухината на окото тънеше в същия мрак, в който той се бе събудил. Вярното му светлинно кълбо все така плуваше до него.

Значи Сплайнът бе затворил очите си. Е, не можеше да го вини за това.

Корабът се тресеше на тласъци. Течността се плискаше в окото. Парз изплува до най-близката стена и се улови за нервен проводник като за въже.

— Гравитационен стрес — промърмори каксът в ухото му. — Тази червеева дупка е гърло в пространството и времето, Парз — район на напрежение, на изключително голямо извиване. Цялото гърло е покрито с екзотична материя. Ние минаваме през вакуум по оста, далеч от нея. Минималната ширина на гърлото е около миля. Скоростта ни е приблизително три мили в секунда...

— Не е достатъчно висока — изпъшка Парз.

Вибрациите струяха по вкопчените пръсти на Парз, нагоре по ръцете му и до самите му вътрешности. Струваше му се, че великански юмрук налага Сплайна.

— Корабът ще издържи ли?

— Така показаха предварителните симулации — снизходително отвърна каксът. — Но на съществуването едва ли му е много приятно.

— Вярно. — Вкопчен във въжетото на нерва, Парз си представяше разплитащите се около летящия Сплайн векове. — Кажете ми какво

намерил Боулдър — попита той през тракащите си зъби. — На дъното на гравитационната яма.

— Пръстен — отговори Каксът. — Тороид. Съставен от непознато кристално вещество. С диаметър хиляда светлинни години. Въртял се с доста значителна част от скоростта на светлината.

Бил с огромна маса. Създавал в пространство-времето такава яма, че в него от стотици милиони светлинни години падали галактики, включително Млечният път, където е и Земята.

— Не мога да повярвам! — възкликна Парз, който още трепереше заедно със Сплайна.

— Това е изкуствено творение. Направено от ксийлите. Боулдър видял как го строяли.

Ксийлски апарати — товарни кораби с форма на чаша, големи колкото луни, и изтребители с криле от нощна тъма, простиращи се на стотици мили, патрулирали около неогледния строеж. С вишневочервените лъчи на звездотрошачи те разбивали падащите, изместени в синьо галактически парчета и трупали слой след слой върху растящия Пръстен.

— Ние смятаме, че ксийлите вече са изразходвали милиарди години за този проект — добави Каксът. — Но нарастването му е експоненциално. Колкото по-масивен става, толкова по-дълбока е гравитационната яма и толкова по-бързо веществото пада към строежа, като захранва процеса.

— Но защо? Какъв е смисълът?

— Стигнахме до извода, че ксийлите се опитват да създадат район с Кър-метрика.

— Какво?

Кър-метриката била човешкото название за едно особено решение на Айнщайновите уравнения в общата теория на относителността. Когато пространство-времето се изкривява от достатъчно масивен, въртящ се тороид, то може да се... отвори.

— Като червеева дупка ли? — попита Парз.

— Да. Но „Интерфейс“ с Кър-метрика няма да свързва две точки от едно и също пространство-време. Той е гърло между пространства-времена.

Парз се напъваше да разбере.

— Казвате, че този... „район с Кър-метрика“ е врата... път, водещ извън нашата вселена?

— Грубо казано — да. Ксийлите се опитват да създадат изход от този космос.

— И за да направят това, са готови да разрушат област, простираща се на стотици милиарди светлинни години...

Парз изведнъж пак ослепя. В паниката си той бързо изричаше команди, но този път зрението му не се възстанови. Тъмнината, в която беше потопен, беше по-дълбока, отколкото при просто затваряне на очите... С ужасяваща яснота осъзна, че това беше мракът на нищото, на пустотата.

— Какс! — Гласът му звучеше глухо, като че всички сетива едновременно отказаха да работят. — Какво ми става?

Гласът достигаше до него далечен, но отчетлив.

— Това е каузален стрес. Прекъсването на причинно-следствените линии, на квантовите вълнови функции, в които си запечатан. Каузалният стрес причинява нарушения в дейността на сетивата...

Джейсофт усещаше как сетивата му омекват и се носят надалеч от него, като че ставаше безтелесен, пращинка съзнание, която нямаше къде да се закачи във вселената около себе си.

Каксът продължи да говори. Гласът му зовеше Парз като далечна тръба.

— Джейсофт Парз, това не е по-леко за мен, за всяко разумно същество, отколкото за тебе... дори и за Сплайна. Но ще отmine. Не позволявай да подкопае разума ти. Съсредоточи се в това, което ти казвам.

— С откраднатия кораб Джим Боулдър убягна на ксийлските инженери. Върна се в родната ни система, откъдето започна пътешествието му. Джейсофт, каксите са раса от търговци. Боулдър се завърна с безценно съкровище — сведения за най-грандиозното творение на ксийлите. Не би трябвало да те учуди, че решихме да... ъ-ъ... запазим информацията за себе си. Но Боулдър ни надхитри.

Около Парз сега блещукаха призрачни проблясъци, отражение на вълнички, като лунна светлина върху море.

— Така и не си изяснихме подробностите. Боулдър трябваше да се появи от хиперпространството в район, обкръжен от бойни кораби

Сплайни, всички оборудвани с гравитационно-вълновата технология на звездотрошачите... Той не направи това. Боулдър оцеля и избяга.

Използвахме звездотрошачите. В бъркотията и паниката те засегнаха слънцето на каксите. Достатъчно, за да бъде напълно нарушено равновесието му — то се превърна в нова звезда.

Каксите бяха принудени да се спасяват с бягство. Десетки индивиди загинаха по време на преселението. Загубихме силата си и Окупацията на Земята рухна...

Озадачен и загубил чувство за ориентация, Парз все пак не можа да сдържи ликуването си при тези думи.

Сива светлина без форма и структура го заобикаляше... Не, не го заобикаляше, той беше част от нея — като че това беше сивотата извън действителността, светлината, пред която всички явления са само сенки. Уплахата му се уталожил, на нейно място дойде чувството за невъзмутимо могъщество. Усещаше се голям светлинни години и все пак не по-голям от атом, стар милиони години, но и по-свеж от първия дъх на новородено.

— Какс, какво става, по дяволите?

— Каузален стрес, Парз. Сетивни нарушения. Причинността не е просто явление. Когато нещата се съберат веднъж, те стават част от единна квантова система... и трябва да останат вечно свързани чрез свръхсветлинни квантови ефекти. Представи си, че вървиш по бряг и създаваш следа от стъпки. След като минеш, с времето стъпките ти може и да се заличат, но всяка от тях остава свързана с тебе чрез нишките на квантови функции.

— И когато напусна своя район в пространство-времето?

— Нишките се късат. Причинно-следствените връзки се разпадат и трябва да се създадат отново.

— Мили Боже! Какс, струва ли си пътуването във времето тази болка?

— Да, за да постигнеш целите си — тихо отговори каксът.

— Довършете разказа си.

— Да го довърша ли?

— Защо ксийлите строят път извън вселената? Към какво се стремят?

— Подозирам, че ако знаехме отговора, бихме узнали и много от тайните истини за вселената. Но не го знаем. Разказът трябва да остане

недовършен, Джейсофт Парз.

— Ами ако ксийлите не търсят нещо отвъд техния Пръстен, а бягат от нещо в тази вселена?

— Как мислиш, от какво биха могли да се боят ксийлите?

Тласкан, объркан, Парз не намираше какво да каже.

Корабът Сплайн нахлуваше през времето.

9

Джаар от „Приятелите на Уигнър“ чакаше Майкъл Пул до входа капсулата на „Рака“. Пул застана на платформата пред люка, окъпан в зловещата светлина на Юпитер. Погледна чакащия го младеж, пръснатите в далечината здания от ксийлски материал, зърна древните камъни — и над всичко беше надвиснала идеално гладката извивка на Юпитер.

Почувства се твърде стар.

Бе преживял случките от предишния ден — кацането, срещата с Мириам, необичайните разкрития, които сякаш го бомбардираха — носен от някакъв психически порив. Но сега импулса го нямаше. Той с нежелание се откъсна от неспокойния си сън, за да застане лице в лице с опасностите, с изискванията на деня, с нуждата да измисли как да приеме присъствието на Мириам тук.

Тя прекара времето за сън в капсулата. Хари прояви приличие да зареже за няколко часа речите за правата на изкуствените интелекти и премина в състояние на стазис, за да ги остави на мира. Но Мириам и Майкъл не спаха заедно. Да не бяха хлапета? Говориха, държаха се за ръце и накрая се тръшнаха на отделни койки. Да се поддадат на сладострастие не им се стори най-правилната постъпка след един век раздяла или пък при подновяването на стара и изпълнена със стълкновения връзка.

Искаше му се да не бе позволил на Хари да го въвлече в този малък излет. Би заменил всички видяно и научено за убежището си в Облака на Оорт, за бавното си човъркане по краищата във физиката на екзотичната материя.

Разбира се, ако си беше прочистил главата подобно на Хари, би могъл да види всичко това със свеж поглед.

Добре де, да вървят по дяволите тези мисли.

Пул слезе на жилавата английска трева. „Приятелите“ му се усмихваха. Спря пред млад мъж, висок и тънък като камшик, облечен в стандартната розова цяла дреха. Костеливи китки и глезени стърчаха

изпод грубия плат. По високата, гладко обръсната заобленост на главата кожата му имаше същия нездрав цвят на парниково растение като на Шайра. Очите му бяха воднистокафяви. Стойката на Джаар беше някак непохватна. Пул се досети, че дори и след петнадесет столетия всеки с такъв ръст и телосложение би ходил прегърбен, за да не изглежда тромав, но имаше още нещо, нещо в извитите крака на „Приятели“ ...

Рахит! Възможно ли беше да са оставили това проклятие пак да върлува по Земята? Сърцето на Пул подскочи.

— Вие сте Майкъл Пул. За мен е чест да се запозная с вас.

— А вие сте Джаар — водачът, който ми обеща Шайра.

— Специалист съм по физическите науки. Надявам се, че спяхте спокойно.

— Не особено — Пул се ухили. — Тревожат ме прекалено много въпроси.

Джаар кимна с младежка сериозност.

— Имате пъргав ум, мистър Пул, за вас е естествено да задавате въпроси...

— И Шайра каза — остро продължи Пул, — че ще изпрати някой, който може да ми даде отговорите.

Джаар се усмихна неопределено и в изражението на лицето му Пул долови нещо от замислеността на Шайра. Джаар като че беше равнодушен и откъснат от този малък словесен дуел или всяка друга форма на контакт между хората. Сякаш в ума му тежаха много по-значителни проблеми.

— Шайра каза, че едва ли има смисъл да крием от вас нещо, за чието съществуване вие вече сте си направили изводи.

— Значи са ви изпратили да угаждате на един старец?

— Никой не ме е изпратил, мистър Пул. Аз доброволно пожелах тази чест.

— Джаар, това е чест за мен.

С лек поклон Джаар подкани Пул да тръгне с него. Един до друг вървяха по осветената в розово трева към сърцето на кораба от пръст.

Пул продължи:

— Вие сте едва вторият от „Приятели“, с когото се запознавам... и все пак много ми приличате на Шайра по състоянието

на духа си. Простете ми за грубостта, Джаар, но всички ли „Приятели“ сте толкова еднакви?

— Не бих казал, мистър Пул.

— Наричайте ме Майкъл. Вие имате вътрешна умиротвореност, особена увереност — дори след като сте минали на косъм през какската флота, дори след принудителното пропадане през дупка в пространство-времето.

— Сигурен съм, че това, за което сме дошли, е правилно.

Пул кимна.

— Вашият Проект. Но не ви е позволено да ми обясните какъв е той.

— Също като вас аз съм роден с проклятието на търсеция ум. Сигурно е вбесяващо достъпът до някоя област на знанието да ви е препречен по такъв начин... Моля за извинение. — Усмивката на Джаар беше безизразна, неподатлива. Плешивата му глава се струваше на Пул чудато яйцевидна, лишена от белези и особености. — Но вие, Майкъл, не бива да мислите, че всички сме еднакви. „Приятелите“ са с твърде различен произход. Вярно, избраха ни за тази мисия въз основа на младостта и физическата годност, така че тези характеристики са общи за всички ни. Може би ви изглеждаме толкова еднакви просто защото идваме от много далечни за вас смислови рамки. Вероятно разликите между нас намаляват при разстоянието, което ни дели от вас.

— Вероятно. — Пул се засмя. — Но аз не съм наивник, момче.

— Не се съмнявам в това — с равен глас каза Джаар. — Без АС-технологията обаче никой от нас не ще има вашите двеста години, мистър... Майкъл. — За една-единствена скъпоценна секунда думите му прозвучаха почти палаво. — Може пък просто да не сте свикнал с компанията на млади хора.

Пул отвори уста... и пак я затвори, обзет от смътна неловкост.

— Може би сте прав.

Повървяха мълчаливо.

Вътрешна умиротвореност, особена увереност... Пул размишляваше дали загадъчната цел на тази мисия можеше да има мистично или религиозно съдържание. Не беше изключено да не се окаже научен или инженерен проект, както предположи отначало.

Внезапно го споходи необичайното видение на Стоунхендж в изгрева над облачния силует на Юпитер...

У тези странни млади хора се усещаха белези на религиозна страст. Безличното им държание, липсата на надежда за самите тях. Да, това беше ключът. Незнайно защо те не мечтаеха за лични постижения, за щастие, свързано с всичко това. Пул се чудеше дали планът на мисията не предвиждаше да пожертват живота си. Вече си представяше как след края ѝ корабът от пръст потъва в мрачните дълбини на юпитерианската атмосфера, а древните менхири се разпръсват като парченца чакъл.

Но каква ли религиозна секта би се нарекла „Приятелите на Уигнър“?

Стигнаха „селището“, обкръжило древния Стоунхендж в средата на кораба. Джаар водеше Пул между пръснати по тревата конуси, цилиндри и кубове, всички издигащи се повече от метър над човешки ръст и направени от гълъбовосивото ксийско вещество. Ако не бяха признаците, че тук е населено от хора, каза си Пул, щеше да ми прилича на разходка в бебешка кошарка. Групички младежи минаваха наоколо спокойно и без да бързат, заети със своите задачи. Някои от тях носеха плоските изчислителни устройства, наречени от Берг плочи.

Наближиха полусферична постройка, която с нищо не се отличаваше от другите.

— Това какво е? — попита Пул. — Милият роден дом? Не ми се обиждайте, но вчера изядох предостатъчно водорасли с Шайра...

Джаар се разсмя — звукът не беше неприятен.

— Не, Майкъл, макар че ще бъда поласкан, ако по-късно ми гостувате в моето жилище. Това здание е вход.

— Към какво?

— Към вътрешността на кораба. Към равнището на сингуларностите. — Джаар се вгледа в него озадачено. — Нали точно това искахте да видите?

Пул се усмихна.

— Тогава какво чакаме?

Влязоха в купола, Джаар наведе глава под острия като бръснач ръб. Тук Пул се чувстваше съвсем лек, почти плуваше — изглежда притеглянето беше малко по-слабо, отколкото навън. Тесен цилиндър

се издигаше над пода от ксийлски материал. В стената му беше изрязан вход.

Джаар се промъкна в него, присвил тесните си рамене, Пул го последва. Вратата се затвори беззвучно и ги изолира. Помещението беше тясно, без никакви шевове, изпълнено с разсеяна перлена светлина, чийто източник Пул не можа да открие. Сякаш бе попаднал в неонова тръба.

Пул усещаше, че Джаар го изучава развеселено и търпеливо. Сега се усмихваше.

— Това е асансьор. Названието не се е променило след вашето време. Ще ни откара във вътрешността.

Пул кимна, обзе го странна нервност. Не беше свикнал кой знае колко с излагането на пряка физическа опасност.

— Така. Значи се намираме в асансьорна шахта, пронизваща равнището на сингуларностите. От това е и намаленото притегляне.

Джаар като че откликна на опънатите му нерви.

— Ако не сте готов...

— Джаар, не е нужно да ме глезиш.

— Добре тогава.

Младежът натисна част от гладката стена. Не се опита да скрие от Пул какво прави, въпреки че сигурно не се съмняваше — Пул щеше да запомни всеки миг от тази разходка.

Нямаше шум. Но подът сякаш пропадна. Стомахът на Майкъл подскочи и той неволно посегна към стената в търсене на опора.

Джаар промърмори:

— Ще мине.

Докато Пул се рееше, сякаш притискащ пояс пълзеше нагоре по тялото му. Но това беше обратен, отрицателен натиск като при екзотичната материя, който по-скоро дърпаше навън стомаха и гърдния му кош, вместо да ги притиска навътре.

Джаар все така неотклонно го гледаше с безизразните си кафяви очи. Пул внимаваше лицето му да не показва нищо. По дяволите, трябваше да е готов за това. Както и Джаар отбеляза, нали чрез умозаклучения разбра каква беше структурата на този кораб?

— Равнището на сингуларностите — каза с доста твърд глас. — Минаваме през него, нали?

Джаар кимна с одобрение.

— А натискът, който чувствате в гърдите си, е гравитационното въздействие на сингуларностите. Когато стоите на повърхността на кораба, равнището е под вас и ви привлича надолу, наподобявайки земната гравитация. Но тук, във вътрешността, то е навсякъде около нас.

Сега плоскостта на гравитацията бе достигнала врата на Пул. Улови се, че нелепо повдига глава, сякаш да я задържи над вода.

Джаар каза:

— А сега се пригответе, Майкъл. Може би ще искате да се хванете за стената, както преди.

— Този път проумях. Ще се преобърнем. Прав ли съм?

— Бъдете готов.

Плоскостта мина над главата на Пул и се отдалечи от него. За няколко секунди го обърка усещането, че стои на главата си, но това бързо се промени, след като пренастрои възприятията си. Последва завъртане, силно дърпане на кориолисовите сили в областта на корема. Кутията на асансьора се завъртя около оста си, минаваща около корема му. Колкото и да беше странно, сега Пул не се чувстваше заплашен. Сякаш пак стана малко дете, подхвърлено във въздуха от силните, сигурни ръце на Хари. Истинския Хари.

Завъртането приключи. Страничната кориолисова сила изчезна. С въздишка на облекчение Пул се нагласи върху вече изглеждащия нормално под. Е, не съвсем нормално. Тъпанчетата му пукаха. Джаар му се усмихна меко.

— Не се тревожете. И на мен ми трябваше време да свикна.

Пул се намръщи, изпита безсмислено желание да прояви мъжество пред този младеж.

— Казах ви, че не е нужно да ме глезите. Минахме през равнището. Сега се преобърнахме, така че дупките пак са под краката ни и всичко изглежда наред. Така ли е?

Джаар с кимване потвърди, без да се смути. Сложи дланта си на друга част от стената и вратата на асансьора се дръпна встрани.

Младежът пристъпи върху прозрачна стъкловидна плоскост. Пул тръгна след него и едва не се изтърси — при това слабо притегляне повърхността беше адски хлъзгава. Щом се закрепил на краката си, той вдигна глава.

Корабът от пръст беше кух.

Намираще се в центъра на изкуствена пещера, която изглежда заемаше по-голямата част от обема на целия апарат. Отгоре имаше купол от ксийлско гълбовосиво, висок двадесетина метра във връхната си точка, а отдолу — прозрачна плоскост, която се сливаше в равен хоризонт с купола. Под стъкловидното вещество беше разположена фигура от шестоъгълници, оформени от сини и червени пръти, всеки дълъг около метър.

Стъклени тръби — кухи шахти с диаметър един метър — се спускаха от дупки в тавана, прекъсвайки на около два метра над пода. Пул помисли, че така куполът прилича на някакъв нелеп грамаден свещник. Обемист пулт за управление се мъдреше под всяка тръба. През дупките в тавана Пул виждаше петна от розовеещите облаци на Юпитер. Шахтите му изглеждаха като приказни оръдия, прицелени в планетата.

Млади мъже и жени в розови тренировъчни екипи — „Приятелите на Уигнър“ — ходеха по прозрачния под, разговаряха и разнасяха неизбежните плочи, никой не обръщаше внимание на огромните искрящи колони, висящи над главите им. „Приятелите“ се движеха с бавната грация на течаща лава, присъща за жителите на светове със слабо притегляне като Луната. Техните тихи и сериозни гласове стигаха отчетливо до Пул.

Разсеяната светлина като че идваше от самия купол, с леки сини и розови оттенъци от подредбата долу. Всичко приличаше на някоя от въображаемите пещери във вътрешността на Земята, съчинени от любимия автор на Пул — Жул Верн.

Джаар леко се поклони с усмивка.

— И така, започваме разходката с екскурзовод. Над главите си имаме купол от ксийлски строителен материал. Всъщност той минава и под пода, върху който сме застанали, както и под равнището на сингуларностите, оформяйки пашкул, чиято цялост се нарушава само от изходните шахти.

— Защо?

Джаар вдигна рамене.

— Материалът е непроницаем за всички познати видове радиация.

— Значи предпазва пътниците от прекалената близост до черните дупки.

— И ни предпази от засичане на нашите действия от каксите, иначе биха заподозрели нещо. Да, освен това, нашият хипердвигател беше вграден в тъканта на пашкула от строителен материал.

Пул посочи пода.

— А тук долу е равнището на сингуларностите.

Джаар се подпря на коляно, Пул също, вгледаха се през пода в загадъчните сини и розововиолетови пръти. Джаар каза:

— Тази повърхност не е обикновен прозрачен лист, тя е полуразумна. Това, което виждате, се дължи преди всичко на изкуствено оцветяване. От наблюденията си на неравното гравитационно поле на повърхността ви стигнахте до извода, че целостта на нашия апарат се поддържа от сингуларности на миниатюрни черни дупки. — Той посочи един от съединителните възли на шестоъгълниците. — Ето една от тях. Ние създадохме и пренесохме през времето около хиляда от тях, Майкъл.

„Приятелят“ обясни, че дупките имали заряд и по местата им ги задържала електромагнитна решетка. Изкуствените цветове показвали линиите на движение на плазмата в решетката и високочестотната радиация от смазаната в сингуларностите материя.

Хокинговото изпарение причинявало греене на всяка сингуларност, измерващо се с тераградуси. Мегаватозете, произвеждани от пленените изпаряващи черни дупки, осигурявали мощност за кораба — например за хипердвигателя.

Изпарението неумолимо изгризвало масата на всяка дупка. Но бил необходим милиард години, за да се изпарят напълно.

Пул навъсено разглеждаше шарените фигури. Трудно му беше да повярва, че само на метър-два под него се намират обекти, по-малки от електрон, но с масата на жилищни квартали, точково разкъсване в структурата на пространство-времето. А под това беше тревистото поле, от което като мухи под таван висяха капсулата на „Рака“, Берг, Шайра и другите, както и приличащите на играчки-постройки на „Приятелите на Уигнър“. И — най-чудновати от всичко — древните камъни на Стоунхендж, увиснали в светлината на Юпитер като изгнили зъби в горната челюст на натрошен череп, покрит с козина.

Той предположи, че целият кораб е заобиколен от въздушен слой. Разбира се, би трябвало доста да изтънява извън районите с висока гравитация до центъра на сингуларното равнище.

Пул се изправи сковано.

— Благодарен съм ви за това, което ми показахте.

Джаар го гледаше — висок, гологлав, стряскащо блед.

— И според вас какво научихте?

Пул вдигна рамене с престошена небрежност. Махна с ръка из пещерата.

— Нищо ново. Всички тези неща правят впечатление, но са само подробности. Решетката на сингуларностите. Ето това е сърцето на мисията, ето за какво сте положили толкова усилия да се върнете във времето. — Посочи шахтите, водещи към пробивите в купола. — Изглеждат като оръдейни дула, насочени към Юпитер. И аз си мисля, че те наистина са оръдия — сингуларни оръдия. Смятам, че ще освобождавате една по една сингуларностите от тяхната електромагнитна мрежа и през тези тръби ще ги ускорявате към Юпитер.

Джаар бавно кимна.

— А после какво ще правим?

Пул разпери ръце.

— Просто ще чакате.

Описа сингуларност — мъничко, почти невидимо свирепо възелче от гама-радиация — въртяща се в големи бавни елипси около Юпитер. При всяка обиколка пробива тесен канал в разредените газове на горните слоеве от атмосферата. Ще има голямо съпротивление, отразени вълни плазма ще задържат сингуларността в полета ѝ през газовете. И постепенно като хищни ръце атмосферата ще я придърпа в себе си.

Бързо падайки по спирала, черната дупка ще мине като нож през слоевете метан и водород на Юпитер, а накрая ще се гмурне в ядрото от метален водород. Ще се успокои близо до гравитационния център на планетата. И ще започне да нараства.

— Ще изстрелвате още и още — продължи Пул. — Скоро там ще има рояк от сингуларности, обикалящи се една друга като насекоми в твърдото ядро на планетата. И всички ще растат неумолимо, поглъщайки все повече от веществото на Юпитер. Предполагам, че след време някои от дупките ще се сблъскат и слоят, като предизвикат гравитационни вълни, които още повече ще разкъсат външните слоеве на планетата.

Пул си помисли дали „Приятелите“ могат да контролират дори сливането на дупките — да насочват пулсиращите гравитационни вълни, за да изваят като скулптори гибелта на планетата.

Докато дупките разядат като тумор Юпитер.

Когато ядрото бъде изядено, структурата ще се свие навътре като пробит балон. Пул смяташе, че планетата ще се нагрее, че ще има точки на разкъсване и нестабилност — взривове, които ще разпръснат по-голямата част от веществото в атмосферата. Под въздействието на ударите спътниците ще се разпилеят или ще преминат в елиптични орбити. Очевидно хората, населяващи района, ще трябва да се евакуират. Може би дори някои от луните ще бъдат разрушени от ударните напрежения и гравитационните вълни.

— Накрая — заключи той, — ще остане една-единствена сингуларност с огромна маса. Ще се образува и широк диск от струпаните остатъци на юпитерианската атмосфера и парчета от смазани спътници. Останалите луни ще обикалят боклука като изгубени птици.

Мълчанието на Джаар беше безлично като ксийлския строителен материал. Пул се намръщи.

— Разбира се, и една сингуларност ще стигне да имплодира Юпитер, ако това е целта ви. Тогава защо сте домъкнали тук цяло ято?

— Не се съмнявам, че и това сте проумял вече — сухо отбеляза Джаар.

— Вярно. Според мен се опитвате да контролирате размерите на окончателната сингуларност. Не е ли така? Множеството сингуларности-„семена“ ще причинят унищожаването на част от масата на планетата преди окончателното свиване. Мисля, че сте проектирали имплозия, която да създаде накрая дупка с определени размери и маса.

— И защо е необходимо да го правим?

— Още обмислям това — мрачно каза Пул. — Но времевите мащаби... Би могло да продължи векове. Разбирам голяма част, Джаар, но не ми е ясно как можете да мислите по този начин, без да разполагате с АС.

— Човек може да планира събития, простиращи се отвъд продължителността на живота му — отвърна Джаар, млад и уверен.

— Може би. Но какво ще стане, когато изстреляте и последната си сингуларност? Този кораб от пръст ще се разпадне. Дори ако вътрешният пашкул от строителен материал запази целостта си, външната обвивка — почвата, тревата, а и въздухът — ще отлетят, щом източникът на притеглянето се отдалечи в пространството.

Въображението му рисуваше как менхирите се надигат като великански ръце и отплават в пространството около Юпитер. Щеше да бъде странен край на древния Стоунхендж, много по-странен, отколкото са могли да си представят онези, които бяха изсекли камъните.

— А какво ще стане с вас? Изглежда твърдо сте решили да отказвате нашата помощ. Ще умрете... може би след броени месеци. Несъмнено много преди да видите плодовете на вашия Проект — свиването на Юпитер.

Лицето на Джаар беше невъзмутимо, гладко, безизразно.

— Няма да сме първите, пожелвали живота си в името на по-висше благо.

— И отблъскването на каксите е това висше благо? Може и да е. Но... — Пул се взря в големите кафяви очи на „Приятеля“. — Но не ми се вярва, че всичко ставащо тук е само благородна саможертва. Така ли е, Джаар? Не проявявате никакъв интерес към предложенията ни да ви дадем АС-технология. А и биха могли да ви евакуират преди края. Всъщност няма никаква нужда да се жертвате, нали? Но вие въобще не се страхувате от смъртта. Смъртта просто... няма връзка с вас.

Джаар не отговори.

Пул отстъпи крачка назад.

— Хора, вие ме плашите — откровено призна той. — И ме вбесявате. Изтръгвате Стоунхендж от мястото му. За Бога — Стоунхендж! После имате дързостта да се върнете във времето и да започнете унищожаването на планета... гравитационен колапс на по-голямата част от използваемото вещество в Слънчевата система. Джаар, аз не се страхувам да се изправя срещу последиците от собствените си постъпки. В края на краищата аз съм човекът, създал машината на времето, която ви доведе тук. Но не разбирам откъде имате тази дързост — да прахосате, да унищожите толкова много от общото наследство на човечеството.

— Майкъл, няма от какво да се вълнувате толкова. Сигурен съм, че Шайра ви е казала същото. Накрая нищо от това — той посочи пещерата, — никой от нас няма да има значение. Всичко ще стане добро. Знаете, че не сме готови да ви кажем повече от онова, за което вие сам се досетихте. Но не бива да се тревожите, Майкъл. Каквото правим, то е за доброто на цялото човечество — и миналото, и бъдещото...

Пул почти навря глава в лицето на младежа.

— Как се осмелявате да предявявате такива претенции, да осъществявате такива планове? — изсъска той. — Проклятие, човече, не може да си на повече от двадесет и пет години. Каксите са ужасно иго за хората. Чух и видях достатъчно, за да се убедя в това. Но подозирам, че вашият Проект е нещо повече, по-голяма и страшна заплаха от всяка, която идва от обикновен потисник като каксите. Джаар, смятам, че се опитвате да промените историята. Но не сте богове! Мисля си дали не сте по-опасни от каксите.

За миг Джаар се сви от яростта на Пул, но равнодушното му самообладание се върна веднага.

Пул задържа още малко момчето в пещерата — спореше, настояваше, заплашваше. Но не научи нищо ново.

Накрая позволи на Джаар да го върне на повърхността. По пътя нагоре се опита да поработи с управлението на асансьора, както бе видял да прави Джаар. Младежът не му попречи. Разбира се, Майкъл не успя.

Когато се върнаха на тревистото поле, Пул закрачи наеже-но към своето корабче, преливащ от гняв и страх.

— Майкъл! — Гласът на Хари Пул беше тих, но настойчив. — Майкъл, събуди се. Почва се!

Майкъл Пул с нежелание изплуваше от съня. Отметна тънкото одеяло, обърна се по гръб и разтърка очи. До него Берг беше вече будна и седеше. Пул се надигна на лакти и присви очи от пробуждаща болка в долната част на гърба си. В малката колиба на Шайра нямаше течения, а и въздухът беше спокоен и приятно топъл. Но въпреки уверенията на Мириам, че за него е безкрайно добре да спи на твърда повърхност, съмняваше се дали някога ще свикне със съня върху запълнен с груб материал дюшек, дебел само два-три сантиметра, над ксийлски под.

Мириам Берг вече навличаше дрехата си, дадена ѝ от „Приятелите“.

— Какво е започнало, Хари?

Виртуалното изображение, неясно от разсейването на сигнала, се рееше над Пул.

— Потокът високоенергийни частици от портала на „Интерфейс“ се усилва. Нещо идва, Майкъл. Нахлуване от бъдещето. Трябва да се махаме оттук.

Както още се бореше с тренировъчния екип и обувките, Пул се запрепва към открития вход на типито. Примига срещу светлината на Юпитер и обърна лице към небето. Порталът на „Интерфейс“ висеше там, изящен и красив, привидно безопасен.

— Сплайн — задъха се Берг. — Изпратили са Сплайн. Живите кораби, които „Приятелите“ ми описаха, бойните кораби на каксите, на Окупацията. Идват да унищожат този апарат. Точно както очаквахме.

В гласа ѝ прозвуча нотка, която Пул никога не беше чувал — уязвимост, събудила у него първобитното желание да я сграбчи в ръце и да я заслони от небето.

— Майкъл, тези неща ще разгромят и най-доброто, което човечеството може да хвърли срещу тях, дори и след петнадесет века.

Нямаме надежда дори да одраскаме гнусните им кожи.

— Е, поне можем да се напънем, по дяволите — промърмори Пул. — Хайде, Берг. Нуждая се от силата ти. Хари, какво става по другите места в системата?

Виртуалният, ясен и контрастен извън типито, нервно сви рамене.

— Не мога да изпратя съобщение, Майкъл. „Приятелите“ все още блокират сигналите ми. Но корабите в района засякоха приток на високоенергийни частици. — Печално срещна погледа на Пул. — Майкъл, никой нищо не знае, да ги вземат мътните. И досега се държат на почтително разстояние, чакат да им кажем какво става. Не съзират никаква заплаха — в края на краищата този кораб цяла година мирно и тихо си остана в орбита около Юпитер, загадъчен, но безвреден. Какво би могло да се случи точно сега? — Огледа небето. — Хората са... любопитни, Майкъл. Чакат с нетърпение. Над всеки земен град висят огромни виртуални изображения на портала и кораба от пръст... Нещо като карнавал.

— Но щом каксите започнат нападението си...

— Ще бъде твърде късно.

Берг хвана ръката на Майкъл. Той виждаше, че върху лицето ѝ все още се запазва маската на страха, но решителността и хитроумието ѝ се връщаха.

— Чуй ме. Най-големият ни шанс да ги ударим е сега... в първите няколко минути след появата на Сплайните от портала.

Пул кимна.

— Правилно. Каузалният стрес.

— Сплайните са живи същества. Това е слабост, от която можем да се възползваме. Несъмнено на Каксите и корабите им ще са нужни няколко минути, за да стигнат пълната си сила. Ако ги ударим бързо, може би имаме някаква надежда.

Разбира се, Берг беше права. Във всичко това имаше нещо неизбежно, помисли Пул. Ние ще трябва да се заемем. Затвори очи, жадуваше за мълчанието, за липсата на необходимост да взема решения в Облака на Оорт.

Хари се засмя с накъсан и твърде жизнерадостен глас.

— Значи да ги ударим веднага? Че как! Но с какво точно?

Пул прошепна:

— Със сингуларното оръдие.

Берг остро погледна Майкъл, възможностите преминаваха една след друга през ума ѝ.

— Но дори да убедим „Приятелите“, това оръдие не е проектирано за бойни цели.

Майкъл въздъхна уморено.

— Значи ще го приспособим.

Хари каза:

— Стига проклетите да са годни за насочване и стрелба. Кажете ми как би трябвало да работят — изстрелваш с тях черни дупки по Юпитер...

— Да — прекъсна го Майкъл. — Двойка сингуларности се изстрелва от дулото на всяко оръдие. В основни черти това устройство си е истинско оръдие — щом бъдат изстреляни сингуларностите, траекторията им става балистична. Обикалят се една друга на разстояние няколко метра и влизат в гравитационната яма на Юпитер. Траекториите са изчислени да се слоят в определена точка на планетарното ядро.

Берг се навъси.

— Накрая дупката или дупките ще погълнат Юпитер...

— Да. Същността на Проекта е превръщането на Юпитер в единаединствена голяма черна дупка с определена маса...

— Но това би могло да продължи векове! Зная, че нарастването на дупките ще върви по експонента, обаче нали така се започва почти от нулата. Дупките могат да нарастват само с бързина, определена от средата им.

— Вярно е. — Усмивката му беше почти тъжна. — Само че времевите мащаби на Проекта не се измерват с векове, а с много повече.

Берг се напъваше да извлече идеи от ума си, без да обръща внимание на надвисналото над нея небе.

Как можеха да използват това разрушаващо планети оръдие, за да обезвредят един Сплайн? Ако просто изстрелят черните дупки, миниатюрните сингуларности само ще минат през плътта на бойния кораб. Нямаше съмнение, че ударните напрежения и другите въздействия щяха да наранят Сплайна при преминаването на дупките и с малко късмет биха могли да повредят някоя важна част... но по-

вероятно беше да не стане така. Сплайнът беше широк една миля и раните от пробилите го дупки едва ли щяха да бъдат по-лоши от попаденията на лазерни лъчи.

Множествен удар, нещо като артилерийски бараж?

— Ами ако изстреляме две сингулярности, които да спрат в центъра на масата на Сплайна? Дали бихме могли?

— Разбира се.

Майкъл сви вежди. Берг почти виждаше как се роят линиите на траектории в главата му.

— Трябва просто да изстреляме сингулярностите с ниска скорост — преди всичко по-ниска от скоростта за изтръгване от притеглянето на кораба.

— Да.

Берг си представи това. Като запратени във въздуха камъни сингулярностите ще спрат в тялото на Сплайна... Но само за миг, преди да паднат обратно. Каква ще бъде ползата? На дупките ще им трябват дни да погълнат масата на Сплайна — е, може би часове, за да отнемат достатъчно вещество, да причинят съществени повреди, а не малкото секунди, през които ще бъдат в туловището.

Както и да е, не разполагаха с часове.

А после какво?

— Защо искат да насочат сингулярностите към Юпитер по толкова сложни орбити? — попита Хари. — Защо трябва да се слезат, преди да достигнат центъра му?

Майкъл поклати глава.

— Не си схванал тънкостите на замисъла — сериозно каза той.

— Очевидно не съм — сухо отвърна Хари.

— Разбираш ли какво се случва, когато две сингулярности се съберат, когато се съчетаят? — Той показа с двата си юмука как сингулярностите се приближават една към друга, как се обикалят и накрая се сливат. — Хоризонтите на събитията се сливат в единен хоризонт с по-голяма мрежова област... пропорционално на областта нараства и ентропията^[1]. Самите сингулярности — пробиви в пространството в сърцето на черните дупки, пропадат една в друга. Изместената в синята част на спектъра радиация увеличава ефективната маса, докато стане окончателното сливане в Планкови мащаби — страхотните гравитационни полета, които възникват,

действително свиват времето. И слетият хоризонт на събитията потрепва като сапунен мехур, създавайки радиация чрез квадруполни ефекти.

Берг бавно кимна.

— И в каква форма е тази... радиация?

Той като че се учуди на въпроса ѝ.

— Гравитационна, разбира се. Гравитационни вълни.

Тя пое дълбоко дъх, усети как кръвта се забърза по вените ѝ. Гравитационни вълни.

Майкъл продължи обясненията си.

Това не били незначителните малки вълнички в пространство-времето, движещи се със скоростта на светлината, които астрономите изучаваха векове наред... Когато се слоят две масивни сингулярности, гравитационните вълни били чудовищни. Нелинейни изкривявания на самото пространство-време.

— А радиацията е насочена — продължи Майкъл. — Пулсира по оста на двойката. Ако подберете точно разположението и ориентацията на дупките при сливането им в тялото на планетата, можете да насочвате пулсациите на гравитационните вълни накъдето пожелаете. Можете да оформите имплозията на Юпитер, като насочвате веществото му в огромни мащаби. Според мен намерението на „Приятелите“ е било дори да премахнат част от масата на планетата преди окончателния колапс. Точните размери, ъгловият момент и зарядът на крайната черна дупка очевидно са важни параметри за успеха на...

Но Берг вече не слушаше. Значи корабът не беше просто — просто — платформа за сингулярни оръдия. Той беше гравитационно-вълново оръжие.

Създаден от хората звездотрошач.

Можеха да отвърнат на удара!

Майкъл погледна нагоре и изпъшка.

Цветът на небето се променяше, хвърляше сиви сенки по лицето му.

Берг вдигна глава. Грамадна луна от плът самодоволно се плъзгаше към зенита, стоманеносивата ѝ повърхност беше нашарена от очи и оръжейни гнезда. Кървави белези, дълги стотина метра, загрозяваха туловището. Берг потърси с поглед портала на

„Интерфейс“ и различи още един голям кораб, измъкващ се непохватно като слон от бъдещето. Единият му край се плъзна по тънката небесносиня рамка на портала, слой от плътта завря и изчезна, когато огромната маса на екзотичната материя надигна вълни в живата тъкан.

Сплайни...

Започваше.

Увиснал в опната течност, Джейсофт Парз се държеше за гъвкавото вещество на роговицата и се взираше в миналото.

Корабът на Парз вече се измъкваше от зоната на юпитерианското притегляне, насочен към точката за хиперпространствен скок, който щеше да го отведе при вътрешните планети. Порталът на червеевата дупка се отдалечаваше, приличаше на синкав белег върху издутата буза на Юпитер. Парз виждаше, че съпровождащият ги втори Сплайн вече надвисва над късчето земна зеленина — кораба на бунтовниците.

Джейсофт въздъхна.

— Бунтовническият апарат е елегантен.

Каксът се обади:

— Той е само буца кал, запратена в пространството от прекалено дейни маймуни.

— Не. Погледнете го пак. Маскировъчен земен слой около пашкул от ксийлски строителен материал... Трябва да са откраднали Ксийлско цвете и са построили това в някоя дълбока пещера. — Парз се разсмя. — И то под вашите бдителни погледи.

— Под погледа на моя предшественик — бавно каза Каксът. — Според данните от сензорите на кораба ни това нещо е направено около слой от сингулярности. Хиляда, с обща маса с мащабите на астероид...

Парз подсвирна.

— Това не ми изглежда възможно. Как...

— Очевидно такава маса не може да бъде събрана от пространството. Бунтовниците сигурно са намерили някакъв начин за извличане на материал от веществото на планетата си.

Някога хората били способни да създават творения от екзотична материя. Явно не всичко от тази технология е било забравено или

отнето от каксите. Парз си представи кладенци от магма, на която придават форма и я сгъстват, натикват я в поток сингулярности с огромна сила... Той погледна възхитено кораба от пръст.

— Това е смело, дръзко, изобретателно.

— В гласа ти звучи гордост.

Парз вдигна рамене.

— Защо пък да не съм горд? Хора са направили нещо забележително при невъзможни обстоятелства. Дори са стигнали толкова далеч, колкото успяха тези бунтовници...

— Не губи чувството си за перспектива — сръза го каксът. — Те не са сериозна заплаха за Окупацията. При цялата изобретателност в построяването му намираме се пред един-единствен разнебитен сал, който едва поддържа структурната си цялост. При това направен крадешком, като леговище на преследвано животно. Къде виждаш основания за гордост?

— Може би бунтовниците се смятат именно за преследвани животни.

Каксът помълча.

— Възхищението ти от тези престъпници е интересно — изрече меко той.

— О, няма от какво да се тревожите — отвърна Парз със смътно отвращение от самия себе си. — Говоря като истински бунтар. Винаги съм говорил така. Но когато се стигне до действия, е съвсем различно.

— Зная. Разбирам тази особеност на твоята личност. Както я е разбирал и моят предшественик.

— Толкова ли съм предсказуем?

— От наша гледна точка това е фактор, който увеличава твоята полезност.

Изад овалния силует на Сплайна се появи друг кораб. През лещата на окоето Парз видя, че е един от апаратите, присъщи на периода, в който попаднаха — тумбест и тромав, пицно оцветен, подскачаше пред окоето на Сплайна като буболечка. Сензорите показваха, че наоколо има цял рояк от тези космически шлепчета, струпани край портала на „Интерфейс“. Досега нито един не се пречкаше на Сплайна — или по-точно не се опитваше да пречи.

Парз попита:

— Не ви ли безпокоят тези местни кораби?

— Нищо не могат да ни направят — като че равнодушно отвърна каксът. — Разполагаме с достатъчно време за проверки по системите на Сплайна преди хиперпространствения полет към вътрешните планети.

Парз се усмихна.

— Като ви слушам, си представям някой командир на атомен самолетоносач от двадесети век, който гледа с презрение боядисаните канута на островитяните, носещи се по течението, за да го поздравят край брега на морето. Все пак и най-примитивното оръжие може да убива...

— А аз се чудя защо не ни нападат.

Парз притисна лице към роговицата и огледа небето. Сега ги търсеше нарочно и затова забеляза колко много странни местни кораби имаше тук, от колко различни модели. Припомни си, че политическата система през този период се отличавала с хаос и разпокъсаност. Вероятно тези космически съдове представяха най-различни власти. Правителства на спътниците на Юпитер, на вътрешните планети, на самата Земя, както и централните междуправителствени служби... Може би тук още не съществуваше никаква военна коалиция. Може би нямаше кой да издаде заповед за нападение срещу Сплайна.

Въпреки всичко Парз се подразни от снизходителното отношение на какса.

— Не се ли тревожите поне малко, че тези корабчета може би вече вдигат по тревога цялата Слънчева система? Може вътрешните планети да съберат повече сили за удар срещу вас — мрачно каза той. — И ако им позволите да се подготвят...

— Джейсофт Парз! — Личеше, че търпението на какса се изчерпва. — Твоите фантазии, породени от стремежа ти към смъртта, започват да ми правят лошо впечатление. Досега не съм забелязал нито едно отчаяно предупреждение, каквото ти така жадуваш.

Парз се навъси и разсеяно се почеса по бузата през тънката прозрачна пластмаса на маската.

— Положението наистина ми се струва необяснимо, дори като си припомним политическата раздробеност. „Приятелите“ са от една година в този период. Имали са предостатъчно време да предупредят живеещите в тази епоха хора, да съгласуват действията си, да съберат

някакви сили, за да ви се противопоставят... дори да затворят портала на „Интерфейс“.

— Засега няма признаци на подобна съгласуваност — отговори каксът.

— Не, няма. Възможно ли е „Приятелите“ да не са предупредили тукашните хора, дори да не са се свързали с тях?

Парз и сега виждаше кораба на „Приятелите“ върху фона на Юпитер — зелено петно в розово море. Какво замисляха бунтовниците? „Приятелите“ трябва да са имали нещо на ум, когато са извършили отчаяното си бягство към този период... Но явно са решили, че не се нуждаят от възможностите на хората, живели в него.

Парз се опитваше да си представи как шепа бунтовници с един-единствен, стъкмен от каквото са имали подръка кораб, са се надявали да нанесат удар през петнадесет века срещу междузвездна сила.

— Няма особено значение — промърмори каксът, безтелесният му глас жужеше като насекомо някъде между очите на Парз. — Вторият кораб на Окупацията е на минути път от апарата на бунтовниците. Тази нелепа сценка приближава кулминацията си.

— Майкъл Пул! Мириам!

Пул откъсна поглед от изумителното небе. Пред тях стоеше Шайра. Видя, че обичайната беизразна неподвижност на изопнатото като череп лице бе помрачена от плътно стиснатите ѝ устни и розовобялото на разширените малки ноздри. Зад нея по кораба цареше оживление. „Приятелите“, понесли плочите си и други устройства, тичаха по жилавата трева и се събираха към камъните в средата.

Берг рязко каза:

— Шайра, онова горе са бойни кораби Сплайни.

— Разбираме какво става, Мириам.

— И какво, по дяволите, смятате да правите?

Шайра не ѝ обърна внимание, а заговори на Пул:

— Трябва да останете в типито. Откритото пространство на кораба в момента не е безопасно. Ксийлсият материал ще ви предпази от...

Пул я прекъсна:

— Не отивам никъде, преди да разбера какво ще правите.

Хари, чийто образ си върна яркостта извън колибата, скръсти ръце и вирна брадичка.

— Аз също — предизвикателно каза той.

Гласът на Шайра беше неравен, но все още твърд.

— Няма да отговорим пряко на намесата на каксите — настоя тя.
— Няма смисъл да...

Берг изкрещя:

— Искаш да ми кажеш, че след като ги доведохте тук, ще ги оставите да си ходят напред-назад и да правят каквото поискат?

Шайра се сви от яростта на другата жена, но не отстъпи.

— Вие не разбирате — напрежението все повече личеше в гласа й. — Проектът е най-важен.

Хари се пресегна да хване ръката на Пул. Пръстите му минаха в облак от пиксели през дрехата и плътта.

— Майкъл, погледни Сплайна.

Първият боен кораб бе преминал точката на зенита и явно се отдалечаваше от тях. Дълбоко в приличащите на кратери пори блестяха кръв и метал.

Вторият боен кораб излезе от „Интерфейс“. Вече беше с размерите на голяма монета и растеше пред погледите им. Видимо идваше към тях.

— Само два са — измърмори Берг.

Пул я погледна стреснато — кожата на лицето й се беше събрала около втренчените очи.

— Какво?

— Няма признаци, че още един идва през портала. Мина достатъчно време, а трети не се показва.

Пул поклати глава, смаян от способността й да осмисля надвисналата от небето заплаха.

— Как мислиш, дали нещо ги спира на другия край?

Берг рязко тръсна глава.

— Няма какво. Според тях два ще им стигнат за всичко.

Шайра угрижено кършеше ръце.

— Моля ви! В типито!

Пул пренебрегна думите й.

— Какво правят в момента според тебе?

Берг, чийто страх се стопи или поне успя да го потисне, проследи безмълвните движения на Сплайните.

— Първият напуска юпитерианското пространство.

Пул се намръщи.

— И накъде се е насочил? Към вътрешната Слънчева система?

— Логично е — сухо отбеляза Берг. — Там си хвърка Земята, тлъстичка и подканваща.

— Ами вторият?

— ... ще се натика в скапаните ни гърла.

Шайра се намеси:

— Не бива да се страхувате. Когато Проектът даде резултати, тези събития ще бъдат... превърнати в безвредни сенки.

Пул и Берг откъснаха очи от гнусната гледка в небето и се взряха в „Приятелката“.

— Тя е смахната — каза Берг.

Шайра се наведе към тях, сините ѝ очи бяха бледи и напрегнати.

— Трябва да разберете. Проектът ще поправи всичко това. Продължаването на Проекта е... трябва да бъде най-важно за всички ни. И за вас, нашите гости.

— Даже и над самозащитата ни, над защитата на Земята срещу нападението на Сплайните? — попита Пул. — Шайра, сега е може би най-големият ни шанс да отблъснем атаката. И...

Тя като че не го чуваше.

— Проектът трябва да се осъществи. По-точно — да се ускори.

Момичето се вираше в тях, молеше да я разберат. Майкъл почти можеше да види как в главата ѝ се блъскат заучените фрази.

— Сега ще дойдете с мен.

— Какво мислиш? — обърна се Пул към Берг. — Ще ни принудят ли? Имат ли оръжие?

— Знаеш, че имат — невъзмутимо отговори Берг. — Видя какво направиха с моята капсула.

— Значи не можем да ги заставим да направят каквото и да било. — Чуваше разочарованието, отчаянието в гласа си. — Въобще няма да се противопоставят на Сплайните, влагат цялата си вяра в този техен Проект. Магическият Проект, който всичко ще оправи.

Берг тихо изръмжа.

Замахна странично със свит юмрук и улучи „Приятелката“ точно в слепоочието. Шайра се сгърчи, падна на земята и остана с лице в розовеещата трева.

Хари погледна надолу.

— Олеле!

— Няма да бъде дълго в безсъзнание — успокои го Мириам. — Трябва да побързаме.

Пул вдигна поглед към неизменно нарастващото кръгло тяло на бойния кораб Сплайн.

— Какво ще правим?

— Ще се наложи да се заемем и с двата Сплайна — измънка Берг.

— Колко му е! — възкликна Хари. — А от друга страна, защо не мислим с по-голям размах? Имам хитроумен план...

— Млъкни, Хари — разсеяно го прекъсна Майкъл. — Добре, Мириам, слушаем те. Как?

— Ще трябва да се разделим. Хари, готова ли е капсулата на „Рака“ за излитане?

Той затвори очи, като че се вглеждаше в себе си.

— Да.

Шайра се размърда на тревата и тихо изстена.

— Може би в бъркотията ще се измъкнете с капсулата, докато „Приятелите“ тичат да оправят нещата. Върнете се на „Рака“ и тръгнете след първия „Сплайн“, който се насочва към Земята. Може и да го хванете, преди да включи хипердвигателя.

— А после?

Берг се усмихна със стиснати устни.

— Откъде да знам? Измислям всичко в движение. Ще трябва да ви хрумне нещо.

— Добре. Ами ти?

Берг погледна към небето. Вторият Сплайн надвисваше все по-близо като месеста луна над тях.

— Ще опитам да направя нещо на този — отговори тя. — Току-виж, се добера до онези сингуларни оръдия.

Шайра пак изпъшка и май направи усилие да вдигне лице от тревата.

Пул попита:

— С нея какво ще правим?

Берг вдигна рамене.

— Вземете я със себе си. Може би ще ви помогне с нещо.

Пул се наведе и вдигна момичето. То отвори изцъклени очи и се опита да проясни погледа си.

Мириам се взря в лицето на Пул.

— Искам да се сбогуваме, Майкъл.

Хари погледна Пул, Мириам, после пак Пул. Учтиво премигна и изчезна.

Майкъл изви глава към селището от ксийлски материал, към центъра на кораба от пръст. Трима едри „Приатели“ тичаха към тях. Не, четирима. И носеха нещо. Оръжия?

Обърна се към Берг.

— Никога няма да стигнеш до центъра на апарата. Ела с нас.

Главата на Хари се появи в пространството около ухото на Мириам.

— Извинявайте, хора, ама нямате много време.

Мириам се ухили за миг, прокара ръка през късата си коса и дълбоко пое дъх.

— Аз не отивам към центъра на апарата. Довиждане, Майкъл.

Обърна се... и затича към ръба на света.

Майкъл постоя за секунда, загледан след нея със зяпнала уста.

Шайра се загърчи по-силно в ръцете му, мятеше се като заседнала на плитко риба.

Нямаше време. Майкъл се завъртя на пети и затича към своята капсула с неудобния товар в ръцете си, а безтелесната глава на баща му се носеше до него.

Пред нея ръбът на апарата беше като ивица тревисти ресни, неуместна на оточно-виолетовото лице на Юпитер.

Мислите бясно препускаха в главата ѝ.

От кръглото селище на „Приателите на Уигнър“ Берг трябваше да пробяга стотина метра до края на апарата. Е, по равна местност сигурно би преминала това разстояние за десетина секунди. Но отслабеното притегляне към ръба би трябвало да увеличи скоростта ѝ, стига да не се плъосне по лице. А, от друга страна, ще се катери на излизане от гравитационната яма на кораба, все едно тича нагоре по хълм...

Да, земята под краката ѝ сякаш започна да се обръща нагоре.

Опита се да използва отслабващата гравитация, да спечели всяко възможно предимство. Съзнателно забави крачките си, за да се удължат и да я носят по-надалеч.

Рискува да погледне през рамо. Групичката преследвачи от „Приятелите“ се бе разделила. Двама тръгнаха след Майкъл и момичето, другите двама преследваха нея. Бяха в добра форма и бързо тичаха по тревата.

Носеха лазерни оръжия като онези, с които бяха превърнали нейната капсула в купчина безполезен метал. Представи си как кохерентният поток фотони излита от оръжията и пронизва гърба ѝ по-бързо от мисълта. Не можеш да бягаш на зигзаг от светлинно оръжие... Усети как гърбът ѝ се напрегна, мускулите се свиха в спазъм. Крачките ѝ станаха неравни и тя направи усилие да опразни главата си от всичко, освен поредното движение.

Сега като че изкачваше наклон от трийсетина градуса. Не смееше пак да погледне назад от страх да не види как корабът привидно застава отвесно под нея и за да не падне безпомощно с гърба напред, ако загуби равновесие. По дяволите, гърдите я заболяха. Белите ѝ дробове с мъка поемаха разреждения въздух. На такова разстояние от мъничката гравитационна яма на кораба сякаш изкачваше планините на Марс.

Чудеше се защо „Приятелите“ не започват просто да стрелят. Нямаше нужда да се прицелват, достатъчно беше да размахат наляво-надясно лазерите и да ѝ прережат гръбнака, както нарязаха капсулата. Но те се колебаеха. Чудеха се какво да правят.

Разбра, че искат да я спрат, а не да я убият, нямаха желание да използват оръжията си.

Не харесваше кой знае колко „Приятелите“, но поне не бяха убийци. Може би щеше да ѝ стане по-добре, ако бяха.

Сега чувството ѝ за перспектива се съсредоточи върху приближаващия ръб на този малък свят. Виждаше отделни стръкове трева, летящи към нея.

Болката в дробовете ѝ беше адска. Усети как езикът ѝ се подава от устата. Болеше я целият гръден кош, също мускулите на гърба и раменете. Краката ѝ се схванаха от изкачването по все по-стръмния склон, трепереха, като че знаеха към какво отиват.

Престана да обръща внимание на всичко това. Ръцете ѝ цепеха редкия въздух, забиваше пети в тревата, сякаш отблъскваше от себе си кораба.

„Равнината“ ставаше почти отвесна. Тя се носеше нагоре по оформени като паница Алпи...

Под обувките ѝ вече нямаше трева.

Наклони се напред и се спъна в ръба. Инерцията я отдели от кораба, запрати я в розовата светлина на юпитерианското пространство с разперени ръце и крака като някакво невероятно хвърчило. Докато бавно летеше, видя хайката от „Приатели“ проснати в тревата, оръжията им зарязани до тях, редкият въздух заставяше устите им да се отворят като карикатури на изумлението.

Висеше изгубена в пространството с празни дробове, привидно неподвижна между кораба и туловището на Юпитер. Тъма пропълзя по краищата на погледа ѝ.

О, Исусе! Майкъл, може би все пак това не беше най-добрият план!

Майкъл Пул тичаше покрай на селището към своята капсула, на ръцете му тежеше изпадналата в полусвяст Шайра, а вече беше изтощен.

Видя как Берг излетя над ръба. Намери време да недоумява дали тя знае какво прави.

Погледна през рамо, движението само усили болката от задъхването в гърдите му. Двамата „Приатели“ още го преследваха. Бяха достатъчно близо, за да види петната кал по розовите им дрехи, застиналите мрачни лица, мътно проблясващата пластмаса на техните лазерни оръжия...

Хари се рееше до него, краката му се въртяха като перки — все едно че бягаше герой от анимационно филмче.

— Неприятно ми е да съм вестител на лоши новини — изпъхтя той, — но те ни настигат.

— Кажи ми нещо... дете не го знам.

Хари без усилие погледна през рамо.

— Всъщност не разбирам защо не те покосят на място.

— Спести си... окуражаващите дрънканици — изпъшка Майкъл, раменете и ръцете му бяха сковани от болки, — и... направи нещо!

— Например?

— Използвай си... тиквата, проклет да си! — изръмжа Майкъл.

Хари се намръщи, потри брадата си и изчезна.

Внезапно се чу вой откъм преследвачите на Пул, лазерни лъчи пробиха въздуха над него, замириса на озон.

Както препускаше, Майкъл отново рискува да погледне зад себе си.

Триметрово изображение на Хари, блещукащ колаж от полупрозрачни, големи колкото юмрук пиксели, се бе изпречило пред двамата „Приатели“. Стреснати, те се заковаха на място пред привидението и задействаха лазерите си. Бледорозовите лъчи пронизаха зърнестия образ, без да му навредят, и леко се отклониха от пречупването на атмосферата.

Но след броени секунди „Приателите“ зарязаха виртуалния. Изкрещяха си нещо, наравиха лазерите и пак се втурнаха напред. Хари се появяваше пред тях отново и отново, основната схема на виртуалното му тяло се разкривяваше в какви ли не грозни форми, но „Приателите“ дори не забавяха крачка и профучаваха през безсилните облаци от пиксели.

Пул сгуши глава в раменете си, напрягаше се да тича.

— Майкъл!

Пул рязко вдигна глава. Капсулата на „Рака“ бързо го доближаваше — стоманеносив силует на куршум, носещ се на метър над полето. Английската трева се накланяше и полягаше под нея. Подканяща жълта светлина грееше от отворения люк на въздушния шлюз.

Усиленият глас на Хари отекна от далечните сгради.

— Майкъл, разполагаш с една-единствена възможност... надявам се координацията ти да е по-добра от издръжливостта.

Майкъл тежко трополеше в тревата с неудобния товар в ръце. Дишането на Шайра дращеше по врата му. Капсулата летеше към него със стотина километра в час, отвореният люк приличаше на зяпнала уста.

Мигновен розовопурпурен блясък над главата му, полъх на озон — и малка дупка се появи в сивобялата черупка на капсулата. Облачето

дим се разсея веднага. Капсулата сякаш се препъна, но продължи напред.

„Приятелите“ май се освобождаваха от задръжките си да използват оръжие.

Капсулата запълни полезрението му.

Пул скочи.

Рамката на люка закачи десния му глезен, а и лявото стъпало. Болката го заслепи, усети топла струйка кръв. Удари се силно в металния под на въздушния шлюз, падна тежко върху Шайра. Момичето изохка отдолу, очите ѝ рязко се разшириха. Плъзнаха се в плетеница от ръце и крака по пода, наранените крака на Пул оставяха след себе си кървава следа. Озоваха се притиснати до отсрещната стена и за втори път въздухът изскочи от запъхтените дробове на Пул.

Лазерен лъч примигна на няколко сантиметра над главата му.

Капсулата се издигаше, люкът бавно се плъзна на мястото си. Пул се опита да стане и пак беше прикован към пода, този път надалеч от момичето. Гръдният му кош тежко се надигаше. Не можа да поеме дори една прилична глътка въздух при последните отчаяни скокове по тревата и сега се чувстваше като попаднал във вакуум.

Насили се да вдигне глава и погледна с помътнели очи затварящия се люк. Видя резен от оранжеворозовия Юпитер, ивица звезди. Вече излизаха от тъничката атмосфера на парчето земя и от петънцето синьо небе над него, гмурнаха се в юпитерианското пространство.

Пред него се надигаше чернилка. Болката в краката пробождаше отслабналите му сетива.

Момичето изстена, звукът като че идваше от много далеч, стори му се, че чу гласа на Хари. Дробовете му бяха празни. Беше му много студено. Затвори очи.

Берг се завъртя в половин салто, преди разределеният въздух да забави сгромолясането ѝ. И вече падаше с главата надолу към кораба от пръст, притеглянето я дърпаше толкова немошно, че тя привидно висеше в небето.

Опитвайки се да поеме студения въздух, с разперени ръце и крака тя гледаше назад към кораба. Най-голямата опасност — най-

голямата сред цяла джунгла от опасности, поправи се тя — беше да не е надхвърлила скоростта за преодоляване на привличането. Дали щеше да излети в юпитерианската нощ, а дробовете ѝ ще се напъват да открият последните молекули кислород? Опитва се да прецени на вкус въздуха, да разбере дали продължава да се разрежда, но беше невъзможно да се увери.

Корабът се простираше като диаграма пред нея. Гледаше почти плоския купол от гълъбовосин ксийлски материал, който съставляваше основата на кораба, широка към половин километър. Беше нашарен от кръгли отвори с диаметър един метър, които сигурно бяха гърлата на сингуларните оръдия, описани от Пул. Нелепо ѝ напомни за стар спортен стадион, откъснат от Земята и запратен с главата надолу в орбита около Юпитер. Но върху този стадион стърчаха куп постройки от ксийлски материал и очуканите древни камъни на Стоунхендж. Близо до ръба различаваше двамата си преследвачи, хванати за тревата, като две облечени в розово мушици, оръжията им залепнали за чимовете от обърнатата с главата надолу гравитация.

Отвъд кораба, Сплайнът се катереше по небето, а Юпитер мятеше петниста светлина по слонската му кожа.

Сега слаб бриз нашепваше в ушите ѝ, а малкото, сложно гравитационно поле на кораба галеше гърба ѝ в изкуственото небе. В душата ѝ нахлу облекчение. Е, поне нямаше да умре от задушаване, увиснала от непредпазливост над Юпитер.

Корабът видимо се преместваше под нея, показвайки частта си с купола, а покритото с трева лице се скриваше от нейния поглед. Скоро закри и туловището на Сплайна.

За кратък, странен миг тя остана сама. Висеше в мехур бистро синьо небе. Накъсани бели облачета се виеха във въздуха и се къдреха около ръба. Тишината беше пълна. Сцената почти навяваше умиротвореност. Тя не чувстваше нито страх, нито съжаление. Бе се качила във влакчето на събитията и нямаше какво друго да прави, освен да се отпусне, да се движи с него и да реагира на всичко, което щеше да се случи. Опитва се да опразни ума си от мисли, да се съсредоточи във всяко болезнено вдишване.

Ветрецът вече по-плътно вееше в лицето ѝ. Усети как роши късата ѝ коса и свободната дреха меко прилепна към гърдите и бедрата ѝ.

Вгледа се по-внимателно в купола, в най-близкия от наглед случайно разположените отвори, на около двеста метра от ръба. Мереше го с нокътя на палеца си и установи, че приближава към него. Приличаше на огромна отворена уста.

Улови се, че въздъхна от чудата лека скръб. Край на малката въздушна пауза. Светът на събитията май пак я поглъщаше.

Сивият купол вече се надигаше към нея. Щеше да се блъсне в него на двайсетина метра от очертания с пръст ръб. Добре, засега беше доволна да остане настрани от отворите. Ксийлският материал беше мономолекулярен и тя си спомни остриите като бръснач ръбове на входа в жилището на Шайра...

Притеглянето в тази част на купола трябваше да е около четвърт от земната норма. Достатъчно, за да се удари лошо. Постара се да промени положението си в смразяващия вятър, леко сви ръце и крака и вдигна длани пред лицето си.

Майкъл отвори очи.

Дишаше нормално. Слава Богу! Пое разкошния поток от плътен топъл въздух.

Беше в металната кутия на въздушния шлюз. Но металният под му се стори мек... твърде мек. Опипа под себе си с дясната ръка и откри пода на няколко сантиметра от гръбнака си. Неволно се отблъсна още по-нататък.

Безтегловност. Бяха се добрали до свободното пространство.

Когато обърна глава, раменете, гърдите и шията пак го заболяха от напрежението в разрежения въздух на кораба от пръст. Зад него Шайра се бе свила като въпросителен знак, главата ѝ беше окъпана от разсеяната светлина на шлюза. Насън лицето ѝ изглеждаше особено младо. В безтегловността струйки кръв се виеха като змийчета от ушите ѝ.

Пул предпазливо вдигна пръсти към собственото си лице. Кръв по носа и ушите. Внезапното движение го завъртя във въздуха, увисналите крака се разклатиха и се удариха един в друг, болката от наранените му глезени и стъпала запламтя отново. Той извика тихо.

Лицето на Хари изникна точно пред неговото.

— Жив си. По-точно — буден.

Пул откри, че гласът му е спаднал до грозно чегъртане.

— Точен си, Хари, няма що. Не можа ли да пришпориш още по-силно?

Веждите на Хари подскочиха.

— Лесна работа.

— Остави ме да спя.

Майкъл затвори очи.

— Съжалявам. Скачваме се с „Рака“ след минутка. И ще трябва да се измъкваме оттук. Нали ще нападаме широк цяла миля разумен кораб от бъдещето. Или не помниш плана?

Майкъл изохка и по-силно стисна клепачи.

Първо дланите, стъпалата и коленете на Берг се блъснаха в неподатливата повърхност. Строителният материал беше хлъзгав, погладък от лед, шокът от неочакван студ смрази ръцете ѝ. Остави ръцете и краката си да се пързаят встрани изпод нея. Извърна лице, а гърдите и бедрата сравнително леко се удариха в повърхността.

Лежеше разпъната и притисната в купола. Остана така няколко минути, дишането ѝ свистеше между зъбите, гръдният ѝ кош усещаше студа на ксийлското вещество.

Случвало ѝ се бе да каца и по-лошо.

Светлината се промени. Вдигна глава. Сплайнът още веднъж изгряваше над извития хоризонт на купола — злокобна луна от плът, надупчена от кратери с очи и щръкнали оръжия.

---

[1] Ентропия — величина за измерване на неопределеността. — Бел.ред. ↑

Гласът на Хари звучеше напрегнато.

— Майкъл, Сплайнът атакува кораба от пръст.

Майкъл Пул лежеше на кушетката и двойното ускорение на „Рака“ спрямо земното тежко притискаше гърдите му. Меките светлини навсякъде наоколо бяха успокояващо привични.

Над него, точно пред устремения „Рак“, Сплайнът, когото избраха да преследват, надвисваше застрашително и забележимо нарастваше. Други кораби го обикаляха като в бавен гавот със сложни стъпки. Цялата картина беше почти приятна за гледане — мирна и безмълвна.

Пул усещаше умора, способността му да възприема промени беше изтощена. Излегнат тук, той се чувстваше като в онези скъпоценни дни, когато плуваше самотно из Облака на Оорт.

Момичето Шайра лежеше на съседната кушетка, крехкото ѝ тяло беше притиснато от двойното ускорение. Тя тихо плачеше. Пул с нежелание изви глава към нея. Лицето ѝ изглеждаше измъчено. Под очите и носа ѝ блестеше влага, цялото ѝ лице беше на петна. Очите ѝ приличаха на зачервени рани. Безтелесната глава на Хари висеше на метър над тях, изражението му беше неразгадаемо.

— Проклятие! — изруга Пул. — Хари, дай ми изображение на кораб на „Приятелите“.

Част от купола стана непрозрачна, скри Сплайна и неговите суетливи човешки придружители. Запълни се с розовооранжево петно, парче преобърнато тревистозелено и кълбото на месест корпус. Малкият, приличащ на чашка кораб висеше смален под търбуха на нападателя като абсурдно медальонче. Тревистото му лице беше извърнато, а куполът от ксийлски материал сякаш се обръщаше нагоре към чудовището, готов да се подчини. Черешови светлини проблясваха изпод Сплайна и затъмняваха сиянието на Юпитер. Корабът от пръст видимо се разтърсваше.

— Звездотрошачи — задъха се Шайра с широко отворени очи. — Сплайнът използва звездотрошачи.

— А ти какво очакваше? — намусено я попита Пул. — Може ли ксийлският материал да издържи на звездотрошачите?

— Не зная. Вероятно няма да поддаде веднага. Майкъл, нашият кораб не е военен.

Пул смръщи вежди. В увеличения контрастен образ отворите на сингуларните оръдия ясно изпъкваха като пролуки в бронята на корабчето. Предполагаше, че каузалният стрес все още отнемаше от мощността и точността на Сплайна. Но ако успееше да улучи някой от тези отвори, всичко щеше да свърши, колкото и устойчиво да беше това вълшебено ксийлско вещество.

Внезапно дим и пламъци изригнаха през един от тях. Светлината беше наситеносиня, явно клоняща далеч в ултравиолетовото. Пул, свикнал с тихото блещукане на оръжията, използващи светлина и частици, се почувства слаб и уплашен. Две светлинни точки, изключително ярки и обикалящи се една друга, излетяха от оръдието и се завъртяха в димната спирала към търпеливо очакващата грамада на Юпитер.

Хари се обади:

— По дяволите, това пък какво беше?

— Сингуларности — изумено каза Пул. — Не мога да повярвам! Включили са оръдията си. Изстреляха две от своите сингуларности. „Приятелите“ отвръщат на удара. Може би Берг...

— Не. — Лицето на Шайра, макар и мокро от сълзите, беше съдържано. — Това е Проектът. Продължават осъществяването на Проекта.

Очите й, насочени нагоре, бяха ярки и като че светеха от радост.

Лумнаха лъчи на звездотрошачи. От претоварването на сензорите куполът потъна в мрак, изображението се сви, после пак се проясни.

Сега над главата на Пул Сплайнът, когото преследваха, се завърташе, оръжейните му гнезда мътно и заплашително просветваха.

— Мисля, че ни забелязаха — каза Хари.

Търбухът на Сплайна се спусна като капак върху кораба. Най-близкото дуло на оръдие беше на броени метри.

Берг се прилепи до купола. Корпусът от плът се въртеше над нея мълчаливо и страховито, като дланта на великанска ръка. Метални устройства, достатъчно големи да бъдат оръжия, гледаха в нея. Премина огромна рана — преобърнат басейн от кръв и разкъсана плът. Видя, че нещо плуваше в тази гъста като олио кръв — симбиотични организми или пък апарати търпеливо се занимаваха с най-лошите повреди. Тези увиснали над нея декари месо сякаш бяха дошли направо от гробница и тя потисна напъна за повръщане. Но, разбира се, нямаше нито миризми, нито звуци. Сплайнът все още се намираще извън атмосферата на кораба.

Дали ксийлският строителен материал щеше да спре изстрелите от оръжията на боен кораб Сплайн? Може би не. Но поне щеше да помогне донякъде.

Трябваше да се вмъкне в купола.

Опитваше се да не гледа този притискащ таван от плът, запълзя по корем към отвора.

Движеше се мудро, дяволски мудро. Спря след секунди и отпусна лице върху гълъбовосивото на ксийлския материал.

Това беше смешно. Тъй или иначе нямаше значение дали пълзеше или не. Така само щеше да се забави.

Мърморейки си окуражително и извърнала поглед от запълнилия небето кошмар, тя се избута на колене, сви крака под себе си и се изправи несигурно.

Сякаш в отговор черешовочервено зарево избухна навсякъде край нея. Куполът потръпна като живо същество.

Ударът я запрати на колене.

После, когато сингуларното оръдие стреля, тялото ѝ направо подскочи върху трясация се ксийлски материал. Отблъсна се от купола, оставяйки кървави следи от носа и разбитата си уста.

Стана. Усецаше озонова смрад, вятър я бутна в гърдите, слабват в разредения въздух. Двойка светлинни точки — би трябвало да са сингуларностите — се издигна през димния стълб в размазаното розово на небето. Точките се въртяха една около друга като бръмчащи светулки. Тя дрезгаво кресна от радост — изглежда, че най-сетне добрите отвръщаха на удара...

Но после видя, че димната тръба, в която летяха сингуларностите, почти закачи повърхността на купола. Мина точно в пролуката между издутия търбух на Сплайна и купола, за да се устреми към Юпитер.

„Приятелите“ не се опитваха да нападнат Сплайна, да се защитят. Стреляха със своите сингуларности по Юпитер. Дори в такъв момент мислеха единствено за проклетия си Проект.

— Задници! — изсъска Берг.

Затича се.

Без да обръща внимание на болката от недостигащия въздух в дробовете си, на тежката воня на прогорения въздух и на завихрените ветрове и треперещия купол, тя се стараеше да измисли какво ще прави, когато стигне до отвора на оръдието. Тръбите бяха широки около метър и се налагаше да падне двайсетина метра до вътрешната основа на купола. Вероятно отначало би могла да се плъзга, а после да използва дланите и стъпалата си като спирачки...

Блясъкът на звездотрошача озари с адски пламък всичко наоколо. Тя заряза всякакви планове, притисна длани към лицето си и скочи с главата надолу в отвора на тръбата.

Въпреки че оръжейните люкове на Сплайна сигурно вече бяха отворени, въпреки че корабът от бъдещето приличаше на месеста стена в небето, масивна и заплашителна пред погледите на хората от тази епоха — самотен кораб като кибритена клечка се устреми към тях от купчината космически апарати. Яркият факел на двигателя го ускоряваше поне с две G направо към Сплайна.

Джейсофт Парз едва вярваше на очите си.

Корабът беше дълъг около миля. Ослепителният огън на двигателя излизаше от буца кометен лед, прикачен към дълго и изящно метално стъбло, съставено от открити рамки, а отгоре му се намираше обитаем купол. Приличаше му на езеро от матова светлина. Джейсофт беше почти сигурен, че вижда човешки силуети да се движат в него, живи хора.

Позна модела заради проучванията, които направи за мъртвия Губернатор. Това беше ГОТ-кораб, задвижван от фазовата енергия на разпадащи се свръхсили. Изглеждаше толкова крехък.

Нещо трепна в Джейсофт, както беше зарязан и изолиран в уродливото око на Сплайна.

Непременно имаше нещо, с което да помогне.

Той се отблъсна от лещата. С къси силни удари прорязваше гъстата очна течност и се мятеше из кухнята, търсеше начин да навреди на приютилия го Сплайн.

Берг изтрополи надолу по прозиращата тръба на сингуларното оръдие.

Дулото като че я заслони от ослепителната червена светкавица на звездотрошача, но повърхността се оказа хлъзгава и твърда. Нито дланите, нито подметките успяваха да се задържат в някаква опора по тръбата. Затова щом се блъснеше в стената, риташе я с все сили и се стоварваше колкото може по-тежко в отсрещната — каквото и да е, само да създаде поне малко триене. Знаеше, че долният край на тръбата беше разположен на два метра над кристалния под на залата. Берг опита да се извие, за да падне на задника си, искаше да опази главата и ръцете си...

Изхвърча от оръдието.

Равнището на сингуларностите — диамантени точки в светещата синьобяла решетка — се втурна насреща и я халоса по гърба.

Дълги секунди лежа като препарирана с поглед, зареян в купола от ксийлски материал. Черешова светлина блещукаше в далечни оръдейни дула.

Тя енергично размърда краката си, раздвижи пръстите. Сред бъркотията от болки май нищо не си беше счупила. Но дробовете, гърбът и гърдният ѝ кош бяха като една грамадна синина. Трудно ѝ беше дори веднъж да си поеме дъх по човешки.

Приятно е да си лежа тук, каза си тя, просто да си лежа и да гледам това светлинно представление...

Огънят на звездотрошача отново избухна отвъд купола — не, стреснато осъзна тя, сега светеше вътре. Видя как ксийлският материал набъбна в мехури като топяща се пластмаса.

Реши да отложи за по-нататък изпадането в безсъзнание.

Преобърна се и мъчително се изправи на краката си, без да обръща внимание на трудно преодолимото схващане или на болките в бедрата и гърдите.

Кухото сърце на кораба от пръст беше като разбунен кошер. „Приатели“ търчаха напред-назад с разни апарати в ръце, работеха на пултове за управление, крещяха си указания един на друг. Но Берг не забеляза хаос или паника. „Приателите“ знаеха точно какво правят. В сцената имаше нещо от атмосферата на голямо съоръжение — например енергийна станция в разгара на някаква криза.

В суетнята изглежда никой не беше забелязал толкова необичайното ѝ влизане. Наоколо имаше повреди, следи от могъщото нападение на Сплайна. Наблизо се виждаше изгорял контролен пулт, до него лежаха проснати две мършави тела.

Тръбата на оръдие грейна ослепително и я принуди да заслони очите си. Двойка сингуларности изфуча от равнината под краката ѝ, за миг се всмука в тръбата и изскочи над купола като възнасящи се души. Тя усети разтърсването на повърхността от отката на целия кораб при изстрелването на толкова голяма маса.

Над нея зачегърта шум като въздишката на гигант. Погледна нагоре. Повредената част на купола светеше като нажежено желязо. Около четвърт от целия купол се свличаше, губеше целостта си под непрестанните атаки на Сплайна.

Замириса на изгоряло.

Берг позна мъжа — всъщност момчето — Джаар, който бе развеждал Пул из това място. Работеше в центъра на малка група „Приатели“, вгълбени над плочи, по които се очертаваха траектории на сингуларности. По голото му теме бяха размазани сажди и кръв, дрехата му беше разкъсана и омърляна. Стори ѝ се уморен, но се владееше.

С няколко крачки Берг прекоси залата. Проби си път през скупчилите се хора, вкопчи се в ръката на Джаар и издърпа плочата му, така че той беше принуден да я погледне.

Раздразнение и свръхнапрежение набраздиха лицето му.

— Мириам Берг, как влязохте тук? Мислех, че...

— Ще ти обясня по-късно. Джаар, нападат ви. Какво ще правите?

Той си издърпа ръката.

— Завършваме Проекта. Моля ви, Мириам...

Тя го награби за раменете и го завъртя с лице към себе си.

— Погледни нагоре, дяволите да те вземат дано! Сплайнът вкара в действие звездотрошачите. Ако ще и да е от ксийлски материал, целият скапан покрив ще рухне отгоре ви. Няма да ви остане време за завършване на скъпоценния ви Проект. Ще се провалите, Джаар, ако нищо не направите.

Той уморено махна към трескавото движение наоколо.

— Преминахме към аварийен график за осъществяване на Проекта, но вече изоставаме. И загубихме хора. — Той вдигна поглед и като че трепна от гледката на свличащия се покрив.

— Защо не включите хипердвигателя?

— Вече не работи. Съставните му части бяха включени в структурата на купола. Загубихме възможност да го управляваме скоро след началото на атаката...

— Исусе...

Берг прокара вдървените си пръсти през косата. Значи нямаше начин да избягат, можеха само да се сражават. И трябваше да се бие не само за благо на човечеството, а и за собствения си живот.

— Добре, Джаар. Покажи ми как работят проклетите ви сингуларни оръдия.

Джейсофт Парз беше доста горд от себе си.

Дори да дадеше воля на въображението си, не би могъл да се смята за учен или инженер. Но както установи, не му липсваше находчивост.

В кутията с устройства за поддържане на живота си намери резервен скафандър. С острия ръб на кутията го нарязва на парчета и ги събра в подобие на островърха колиба. Веществото на скафандъра се опита да възстанови нарушената си цялост и се затвори херметично по новосъздадените шевове.

Нагласи малката палатка върху нервното стъбло на Сплайна и използва лицевата маска от скафандъра, за да напома вътре въздух, годен за дишане — създаде малък атмосферен мехур в очната течност.

Сега ровеше из съдържанието на кутията. Може би трябваше да разглоби механизмите, за да запали своя огън...

Бойният кораб Сплайн висеше над жилищния купол на „Рака“ и се въртеше с внезапни отривисти механични движения.

Майкъл Пул го наблюдаваше като омагьосан. Ако откъснеше мисълта си от налагащото се физическо присъствие на Сплайна, долавяше смътно някаква порочност в съчетанието от тази груба, раздута форма на живот и мъртвешката механичност.

Нищо чудно, че Земята е била... ще бъде поробена от тези твари.

Хвърли поглед на Шайра. Изтощената, раздърпана „Приятелка“ беше просната на съседната кушетка, смазана от непрестанната двойна гравитация от ГОТ-двигателя. Очите ѝ бяха отворени и гледаха нагоре, но не виждаха. Ясно синьо сияние примигна в периферното му зрение, някъде към долния край на купола.

Главата на Хари се понесе към него като балон.

— Това какво беше?

— Спомагателните. Двигателите за ориентация.

— Знам за какво служат спомагателните — избоботи Хари.

Главата се завъртя драматично, за да надникне към Сплайна. Грамадният разумен кораб сега се отклоняваше от зенита на купола.

— Да не обръщаш кораба?

Майкъл се отпусна на кушетката и скръсти ръце.

— Предварително зададох програмата. Корабът се завърта. Точно на сто и осемдесет градуса.

— Но ГОТ-двигателят още е включен. — Главата отново погледна Сплайна и притвори едното си око, сякаш преценяваше разстоянието. — Май намалихме скоростта. Майкъл, нима се надяваш да се скачиш с онова нещо горе?

— Не. — Майкъл се усмихна. — Окачването не влиза в плановете ми.

— Тогава какво, за Бога?

— Виж, Хари, знаеш не по-зле от мен, че този проклет дърт варел не е боен кораб. Ако не броим двата фазови археологически скенера на Бери, нямам нищо освен самия кораб, което да използвам вместо оръжие. — Сви рамене, както си лежеше. — Да бях взел още образци от Облака на Оорт, щях да мятам камъни...

— Какво искаш да кажеш — със зловещ глас попита Хари, — нямал си нищо освен самия кораб?

— След цялото това ускорение с две G имаме огромна скорост спрямо Сплайна. Когато се завъртим напълно, ще ни остават само две-три минути, преди да го достигнем. Дори с обратния тласък на ГОТ-двигателя едва ли ще загубим нещо...

Светна ли ти, Хари? Ще се ударим в Сплайна със задника напред, с пламъците на нашия ГОТ...

С бавни несигурни движения Шайра вдигна ръце и закри лицето си.

— Божичко! — изпъшка Хари и виртуалната му глава се разду в двуметрова карикатура. — Ще праснем с рогата напред боен кораб Сплайн! О, много добър ти е планът, Майкъл.

— Имаш ли по-добро предложение?

По затъмнения купол над тях просветна изображение — Сплайнът, видян от задните камери на „Рака“. Оръжейносивият корпус се отразяваше в уголемените очи на Хари, покрити от пикселен скреж.

— Майкъл, щом този Сплайн се нагласи и само ни докосне с гадния лъч на звездотрошача си, корабът ни ще се превърне в поток от разтопен метал.

— Значи ще умрем в сражение. Пак те питам — имаш ли по-добро предложение?

— Ами да. Първата ти идея. Хайде да се върнем в кометната ареола и да си намерим малко камъни за мятане.

Зад огромната полупрозрачна глава на Хари движенията на Сплайна като че се промениха. Майкъл присви очи, опитвайки се да види какво става. Въртенето на бойния кораб не беше ли по-конвулсивно и объркано?

Помисли си, че би трябвало вече да е мъртъв.

Нима в Сплайна нещо не беше наред?

Четвърт от купола пропадна. Дулата на оръдията се свличаха грациозно. Ксийлският строителен материал се свиваше като горяща пластмаса и Мириам виждаше през разкъсванията острите точки на звездите и блясъка на черешовите лъчи от звездотрошача.

Стопен материал валеше като огнен дъжд върху плоскостта на сингуларностите. „Приятелите“ щъкаха като насекоми, а нажежени до червено и остри като бръснач парцали ги засипваха. От опустошената

част вятър налиташе в остатъка от залата. Мириам усещаше дима и миризмата на обгорена плът.

— Исусе! — изохка тя.

Знаеше, че има късмет — пултът на сингуларното оръдие, на който работеше с Джаар, беше доста далеч от хлътналия купол. Джаар изкрещя неразбираемо и се оттласна от пулта. Берг го хвана за ръката.

— Не! — Завъртя го към себе си. — Джаар, не прави глупости. Нищичко не можеш да направиш, за да им помогнеш. Най-доброто място за тебе е тук.

Джаар извърна глава към разрушената част на кораба от пръст.

Черешова светкавица я зашемети. Сплайнът улучи пролука в купола и удари с лъча на звездотрошача самата зала. Тя вдигна ръка да заслони очите си от жаравата на купола и видя, че кристалната повърхност над участък от сингуларната равнина сякаш помътня и се напука. Цепнатините се разширяваха по нея като по топящ се лед. На това място вече нямаше живи хора. А самите сингуларности, ярки бели светулки сред паяжина от синя светлина, се размърдаха. Плъзгаха се.

Навсякъде в изкуствената пещера „Приятелите“ бяха загубили чувството си за дисциплина. Запрепъваха се надалеч от пултовете, вкопчваха се един в друг в хаотични купчини хора. Или отчаяно бягаха от разрушението. Движението в тръбите на сингуларните оръдия замря. Към небето вече не излитаха искри.

Берг разбра, че това беше краят на „Приятелите“.

Пусна Джаар и се наведе към пулта. Опитваше нищо да не забелязва — вонята на овъглено месо, блъскация в лицето ѝ вятър, ужасното скърцане на разпадация се ксийлски материал — и да схване схемата за управление на оръдието. Това ставаше чрез просто докосване на сензорен екран и логиката беше очевидна. Леко почукваше по цветните квадратчета и набързо преглеждаше графиките за насочване.

С ъгълчето на окото си зърна схематични диаграми на кораба — огромни ивици от основата на купола грееха в червено — графики, поредици числа, данни за по-трудно доловимите повреди.

Берг попита:

— Доколко се е влошило положението? Ще загубим ли въздуха?

Джаар я погледна разсеяно, лицето му се сви от болка.

— Не! — Гласът му беше хриптящ вик над хаотичната врява. — Пробивите в купола са над основната част от атмосферата. Гравитационната яма на сингуларното равнище ще задържи въздуха в плътен слой близо до повърхността... поне през следващите минути. Но той ще се просмуква навън през пролуките. Ще поеме цялата тази горещина и направо ще изври от разрушения пашкул... а и куполът може би ще се срути докрай.

— Добре. Кажи ми как е сингуларното равнище.

Той сведе мътния си поглед към пулта, сякаш безцелно вдигна ръка и зачука небрежно по сензорния екран.

— Загубили сме контрол над около тридесет процента от сингуларностите. Задържащата електромагнитна мрежа вече не е цялостна.

Берг се намръщи, опитваше се да проумее.

— Това какво означава за нас?

— Не сме проигравали предварително такова развитие на събитията. — Обърна лице към нея, потта по голата му глава лъщеше в светлината на звездотрошача. — Това е катастрофален провал. Оттук нататък нямаме възможности за действие. Освободените сингуларности ще се привлекат взаимно и ще се съберат. Би било интересно да се изчисли взаимодействието на N броя тела... Разбира се, след време куповете сингуларности ще имплодират. Това е краят.

Раменете му се разтресоха в гърчове под тънката обвивка на изцапания розов плат.

Тя го гледаше. Усещаше, че в този миг пречупеният Джаар охотно би й казал всичко, което би искала да научи за проклетия им Проект — че всички въпроси, измъчвали я през месеците, откакто се стовари със задника напред в скута на „Приятелите“, биха намерили отговорите си...

— Исусе, как ми се иска да имаме време за това!

Ядосано погледна пулта пред себе си, вдигна ръце към сензорния екран — но разположението вече беше друго. Правоъгълници светлина се плъзгаха по него, проклетото нещо се променяше пред очите й.

— Джаар, какво става?

Той погледна без никакъв интерес.

— Компенсиране на изгубените сингуларности. Разпределението на масата ще продължи да се променя, докато нарушените връзки

между сингуларностите се установят в някаква форма на стабилна конфигурация.

— Добре.

Тя се вглеждаше в местещите се цветни петна, стараеше се да възприеме картината като единство. Бавно започваше да проумява как новата подредба съответства на запомнената по-рано схема и колебливо посегна към екрана...

Разместването, привидно случайното подреждане започна отново.

Отпусна ръце.

— По дяволите! Така ми се пада, щом си въобразявах, че ще е лесно. — Сграбчи Джаар, той я погледна безизразно. — Слушай, Джаар, ще трябва да изпълизиш навън от тази твоя черупка и да ми помогнеш. Не мога сама да се справя.

— Да ви помогна за какво?

— Да изстреляме сингуларност.

Той поклати глава. Берг не беше съвсем сигурна, но й се стори, че той търпеливо се усмихва на нейното невежество.

— Няма смисъл. Вече ви обясних, че без тези тридесет процента, които изгубихме, не можем да завършим Проекта...

— Проклет да си! — кресна тя в усилващия се вятър. — Не смятам да пратя тези неща към Юпитер! Чуй ме. Искам да ми помогнеш да отблъснем Сплайна...

Той пак поклати глава, явно объркан и уплашен, и направи усилие да й се измъкне.

— Какво ви става бе, хора? Знам, че вашият Проект беше по-важен от скапания ви живот, но сега се провали! Защо не ми помогнете, искам да ви запазя живота!

Той се втренчи в нея, сякаш му говореше на език, който не разбираше.

Прозвуча стон като вик на огромно животно. Тя се сви от страх, но погледна нагоре. Цели декари от купола блестяха нагорещени, обширни парчета се отмятаха и разкриваха звездите. Ксийлският материал висеше като парцали обгорена кожа.

Осъзна, че й оставаха може би само секунди, преди системите за управление да откажат напълно — или пък да спре подаването на енергия, докато тя се канеше да играе билиард с хиляда излезли от

контрол черни дупки с масата на градове, или пък покривът да се срути върху тях...

А тя губеше секундите си да стиска ръката на този тип!

— Джаар — закрещя, — свършено е с твоя Проект! Единственият начин да успеете е да започнете отново след време. Да създадете нови сингуларности, да построите нов кораб. Но нямаме голям избор. Не можем да бягаме, защото хипердвигателят е вече купчина отпадъци, също като ксийлския купол. Значи остава ни само да се бием. Джаар, трябва да ми помогнеш да им отвърнем. Трябва да унищожим Сплайна, преди той да ни види сметката.

Но той я гледаше с пусти очи, долната му челюст увисна.

От отчаяние тя го удари с юмрук по ръката.

— За Проекта е, Джаар. Проекта. Трябва да живеете, да намерите начин пак да започнете всичко. Разбираш ме, нали? Джаар?

Още една част от купола хлътна навътре в пръснати парчетии, светлината на звездотрошача запремигва в залата.

Джейсофт Парз се блъскаше из кухнята на окото като грахово зърно в чаша. Части от отворения насила комплект за поддържане на жизнените му функции се мятаха в края на пъпната връв като смешна метална плацента. Но стените на кухнята бяха от плът и поддаваха при натиск, а и очната течност смекчаваше ударите.

Струваше му се почти забавно.

Кутията на комплекта представляваше тъжна гледка. Беше наизвадил толкова съставни части в търсене на начин да запали своето малко празнично огънче — пък и похарчи половината от запасите си кислород, за да подхрани пламъците — че не му се вярваше да му служи повече от няколко минути.

Но и се съмняваше дали това вече имаше значение, какъвто и да бъдеше краят на тази кратка напрегната битка. Не виждаше как лично той би могъл да оцелее.

Не го интересуваше. От години не бе изпитвал такова спокойствие.

Импровизираната кислородна палатка още се държеше въпреки друсането и завихрянцията в очната течност. Оголеният нерв на Сплайна цвъртеше под искрящия електрически огън. Бе пренаситил с

мъчение нервната система на загубилата ориентация твар. През помътняващата леща на окоето виждаше слоеве светлина, пламтящи линии, които сякаш пропукваха пространството. Значи звездотрошачите стреляха по приближаващия ГОТ-кораб. Но забелязваше колко дива е стрелбата, колко безцелна.

За пръв път си позволи да помисли, че планът му би могъл и да свърши работа.

— Джейсофт Парз. — Човекът развеселено си каза, че изкуственият глас на какса в преводача е все така равен и празен като генерирано от софтуер съобщение за пътнически полет... но под него се криеше яростен писък. — Ти ме предаде.

Джейсофт се разсмя.

— Съжалявам. А ти какво очакваше? Кой би си помислил, че е толкова лесно да обезвредиш един боен кораб Сплайн... стига да си на подходящо място в подходящ момент. Както и да е. Греша. Истината е, че ти сам се предаде.

— Как така?

— Заради своята нетърпима снизходителност. Толкова беше сигурен, че да победиш е просто. Майната ти, какс, на твоето място щях да изскоча от портала с огън от всичките си оръжия — удряш тези хорица от миналото, преди да са усетили какво става! Но не, въпреки че знаеше — „Приятелите на Уигнър“ имаха възможност да подготвят съпротива срещу тебе... И още по-зле — взе мен, човек, един от враговете си, в най-уязвимото място на своя боен кораб. И не за друго, ами да подчертаеш великолепието на своя триумф. От снизходителност, какс!

— Сплайнът не е подивял окончателно. Системите му за потискане на болка не са в състояние да се справят с нанесената от тебе вреда. Но след секунди евристични програми ще преодолеят пробива. И тогава, Джейсофт Парз, можеш да очакваш пристигането на безпилотните антители, които ще се занимават с причинителя на повредата...

— Ау, омекнаха ми краката от страх — саркастично го прекъсна Парз.

Отвъд замъглената леща-прозорец в подобното на батисфера око кометният лед връхлиташе с мътен блясък, ГОТ-двигателят пламтеше като слънце.

— Какс, не ми се вярва да са ни останали и секунди.
Погълнат от болката, Сплайнът затвори огромния си клепач.

Увиснала под повредения купол оръдейна тръба се удължи надолу. Най-сетне отворът ѝ докосна кристалния под и се сля с него без най-малка пролука. Две светулки-сингуларности неуловимо за окото се придвижиха по-близо до дулото, като че жадуваха да бъдат изстреляни в космоса. Берг усети леката промяна в задържачото я на крака гравитационно поле. Като потрепване на земята предизвика усещане за падане в стомаха ѝ.

Обърна се към Джаар.

— Чуй ме — припряно му заговори тя. — Ето какво ще направим. Искам да пренастроиш тази гадост, за да изстреля сингуларната двойка, така че връхната точка на траекторията да попадне във вътрешността на Сплайна. Но това не е всичко. Искам сингуларностите да се слоят точно в мига, когато се намират в сърцето на Сплайна. Разбра ли?

Отначало Джаар я гледаше без никакви признаци на разбиране. После думите стигнаха до съзнанието му. Очите му се присвиха.

— Колко бързо можеш да го направиш? — попита тя.

— Гледай.

Моментът на стълкновение приличаше на балет.

Факелът на ГОТ-двигателя изду в мехури грамадни парчета от гърчещата се плът на Сплайна. Майкъл се улови, че прави опити да се отдръпне от кървавите месести декари над главата си. Сплайнът все още като че не можеше да отговори с нищо. Онези странни черешови лъчи продължаваха да пронизват пространство-времето със скоростта на светлината — но стреляха напосоки и все не успяваха да улучат „Рака“.

— Има нещо сбъркано — задъхано каза Хари. — Досега трябваше да ни е нарязал на филийки. Защо не го направи?

Сега „Ракът“ навлизаше в самия Сплайн, ослепителният ГОТ-двигател проби еленската кожа на туловището. Светлината на сътворението изпаряваше кръв и плът в грамадна, беззвучна, скверна

експлозия. Великанското тяло на Сплайна сякаш се напъваше да отстъпи назад. Накрая опашката от кометен лед на „Рака“ изчезна в тялото, все така нажежена.

Около огромната рана се виждаше облак от движение. Майкъл напрегна зрението си, за да вижда по-ясно.

— Роботи-дребосъци — изумено промълви Хари.

— Безпилотни антителиа — безжизнено се намеси Шайра. Гледаше ставащото потисната, но запленена.

Хари съобщи:

— Роботите повреждат нашия корпус. Нападнати сме. За пръв път.

— Може би — каза Пул. — Но не ми се вярва вече да има някакво значение.

Звездният огън на ГОТ-двигателя накрая бе угасен от измъчените антителиа. Но буцата кометен лед и дългото, мачкащо се тяло на „Рака“ все още неумолимо се забиваха в плътта на Сплайна.

Почти като секс, помисли си Майкъл.

С намалената си скорост сингуларностите сякаш пълзяха нагоре по прозиращата тръба. В главата на Берг се мяркаха нелепи видения как се изтъркулват от дулото и безславно цопват обратно на кристалния под...

Сингуларностите достигнаха отвора на оръдието и изчезнаха от погледите им, закрити от купола.

Щом направи каквото трябваше, за добро или зло, силите на Берг се изцедиха отведнъж. Тя се хвана за пулта, за да се удържи на омекналите си крака.

Пурпурночервена светлина проблясваше безшумно през пукнатините в разбития купол. Смъртоносните лъчи на Сплайновия звездотрошач примигваха и изчезнаха.

Навсякъде по опустошения кораб „Приятелите“ вдигаха лица, сякаш чудновати цветя проследяваха слънцето.

Половината купол беше изчезнал. А над него Сплайнът закриваше звездите.

Гигантският боен кораб се въртеше със затихнали звездотрошачи в безстрастното небе. Невероятно обширен кървав кратер покриваше

поне една осма от повърхността, както прецени Берг, и обезобразяваше силуета му. Не можа да сдържи бодналото я съчувствие към съществото. Сплайнът се завъртя и тя видя не по-малко дълбок кратер на срещуположната му страна. Оръжейните гнезда се препълниха с кръв. Сплайнът се въртеше неравномерно на звездния фон, като че някаква вътрешна система за равновесие бе спряла да го управлява.

— Имплозионни рани от насочените гравитационни вълни — невъзмутимо каза Джаар. Кимна замислено. — Успяхме.

Берг затвори очи. Търсеше в душата си ликуваща радост. Дори само облекчение. Но още беше прикована върху проклетата яйчена черупка, която вероятно щеше да се разпадне и сама, без помощта на Сплайна. А и не биваше да забравя, че след като завърши унищожението на бойния кораб, слятата миниатюрна черна дупка щеше да падне от небето върху тях...

Обърна се към младежа:

— Хайде, Джаар, красиво копеле такова. Ако ще оставаме живи, имаме още работа да свършим...

Сплайнът се пропука.

ГОТ-двигателят се заби в сърцето му като кама. Мускулите се сгърчиха на вълни, които разкъсаха тялото на чудовището като земетресение. Навсякъде по повърхността избухваха кръвоносни съдове и пръскаха в космоса бързо замръзващи фонтани.

Каксът мълчеше.

Джейсофт Парз се държеше за нервни влакна. Окото се въртеше нелепо, сякаш Сплайнът търсеше как да избяга от страданията си. Парз затвори очи и се опита да усети мъките на съществото — всеки спазъм, всеки разпадащ се съд.

Бе докаран тук да стане свидетел на унищожението на Земята. Сега реши да стане свидетел на смъртта на какса, обвързан със съзнанието на Сплайна. Опитваше се да долови страха му с настъпващия мрак, отчаянието му от допуснатите грешки, осъзнаването на бъдещето, което в края на краищата щеше да се случи — Джим Боулдър, разпръсването на каксите сред звездите.

Провал — и смърт.

Джейсофт Парз се усмихваше.

Най-после „Ракът“ спря със забита опашка в разрушения център на Сплайна. Жилищният купол, щръкнал върху нагънатото стъбло на кораба, според Майкъл се издигаше над тялото на Сплайна като наблюдателна площадка над призрачна гледка от кръв и разкъсана плът.

Лежеше на кушетката и напрежението го напускаше. До него Шайра дори беше заспала.

— Имам нужда от душ — каза той.

— Майкъл — виртуалната глава на Хари се рееше по ръба на купола и надничаше навън, — там има нещо.

Майкъл се ухили.

— Какво има толкова, като не броим един разнебитен разумен боен кораб от бъдещето? Направо ме изненада, Хари.

— Мисля, че е око. Наистина — огромно грозно око, широко цели метри. Изскочило е от гнездото си, клатушка се на нещо като проводник... може би зрителен нерв.

— И?

— И мисля, че вътре има някой — Хари също се ухили. — Май ме видя. Маха ми...

12

Майкъл Пул следваше Джейсофт Парз, странния бюрократ от бъдещето, през вътрешностите на мъртвия Сплайн.

Проправяха си път през лишената от гравитация тъма, нарушена само от подскачащото, ограничено петно на светлинното кълбо, което Парз бе спасил от своето необикновено убежище в окото. Полуразумното устройство не се отделяше от него като кученце. Коридорът, по който вървяха, беше с кръгло сечение и почти докосваха тавана с главите си. Дланите на Пул потъваха в стени от сивкаво мазно вещество, налагаше се да минава между тъмни, реещи се овали, широки трийсетина сантиметра. Бяха безвредни, когато ги заобикаляше, но ако счупеше твърдата кора на някое, зърнесто подобие на кръв щедро заливаше скафандъра му.

— Исусе! — промърмори той. — Гнусно е.

Парз беше няколко крачки пред него. Засмя се и заговори на своя лек, белязан от времето английски.

— Не. Това е животът на борда на най-добрия междузвезден кораб, който ще бъде достъпен за хората поколения напред, може би дори след моето време.

Парз беше тънък пъргав мъж със среден ръст, оредяла белоснежна коса, с мрачно лице, увиснали бузи и безволева брадичка. Майкъл си помисли, че му прилича на карикатура на остаряващ бюрократ. Но това впечатление се заличаваше от поразителните зелени очи. В своя прозрачен, прилепнал към кожата скафандър Парз се движеше по-лесно из притискащите лепкави вътрешности, отколкото Пул в обемистото си приспособление, предназначено да издържа и на условията в открития космос. Но като гледаше как Парз се плъзга като риба в мрачната клоака, Майкъл се наслаждаваше на сухата прохлада в своя скафандър.

Месест капак се отметна встрани от пода на тунела. Пул отскочи с вик. Вървящият пред него Парз се закова на място и се обърна. Големи колкото юмрук кълба кръв изскочиха треперещи изпод капака,

лепкаво се разплискваха по краката на Пул, а след тях изхвърча безпилотно антитяло — един от малките роботи, които сякаш гъмжаха в трупа на този проклет кораб. Приличаше на сплескана сфера. Мяташе се между стените и отскачаше от тях. За миг застина над Пул. Мънички червени петънца на лазери заиграха по глезените и коленете му и той се напрегна в очакване на болката. Но лазерните лъчи се отдръпнаха и зашариха по стените и топките кръв като фенерчета.

Реактивните двигатели изхвърлиха искри и антитялото се понесе нататък по коридора, след миг изчезна от погледите им.

Пул усети тръпки да минават по тялото му.

Чу дразнещия смях на Парз.

— Не бива да се притеснявате от антителата. Това беше само примитивно устройство за поддръжка.

— С лазери.

— Мистър Пул, то ги употреби единствено за събиране на информация.

— И предполагам, че не може да ги използва за по-агресивни действия.

— Срещу нас ли? Антителата в този Сплайн са свикнали напълно с хората, мистър Пул. Вероятно ни смята за членове на някоя ремонтна група. Дори не би им хрумвало да нападат хора. Освен ако изрично им заповядат, разбира се.

— Това много ме ободри. Както и да е, но какво правеше тук? Според мен казахте, че гадният Сплайн е мъртъв.

— Естествено, мъртъв е — потвърди Парз с намек за сдържано от вежливост нетърпение. — Е, но какво ли всъщност означава смъртта за същество с такива размери? Нахълтването на вашия ГОТ-кораб в сърцето на Сплайна беше достатъчно да разкъса повечето му канали за подаване на команди, да наруши повечето по-висши функции. Все едно да пречупите гръбнака на човек. Но... дали е мъртъв? — Парз се поколеба. — Мистър Пул, представете си, че забивате куршум в мозъка на тиранозавър. Практически той е мъртъв, мозъкът е унищожен. Но колко ще продължат загубилите управление процеси в тялото, обратните връзки, сляпо напъващи се да възстановят някакво подобие на равновесие в организма? Безпилотните антителиа в действителност са самостоятелни, някои от тях са и полуразумни. След угасването на съзнанието в Сплайна те ще действат без контрол от

центъра. Повечето просто ще прекратят функционирането си. Но по-усъвършенстваните — като току-що явили се дребосък — нямат нужда да чакат указания какво да правят. Те дейно тършуват из тялото на Сплайна, установяват какви функции трябва да изпълняват, какви ремонти да започнат. Мисля, че донякъде може да се нарече анархия, но е и много ефективно. Гъвкавост, бързина, подвижност, евристичност — интелектът е структуриран до най-ниското равнище... Бих казал, че малко наподобява идеалното човешко общество — свободни индивиди, търсеци начини да помогнат за общото благо. — Пул си каза, че смехът на Парз беше слабост, почти изчерпан. — Като един разумен вид, обсъждащ друг, вероятно би трябвало да изразим надежда, че докато са в съзнание, антителата ще си намират достатъчно задачи, които да осмислят живота им.

Пул навъсено се вгледа в кръглото сериозно лице на Парз. Нещо странно го отблъскваше в този възрастен мъж, като че беше насекомо. Чувството му за хумор беше прекомерно суховато за вкуса на Пул, а възгледите му за света — някак твърде изтънчени, иронични, откъснати от преките обикновени грижи според човешките схващания.

Ето един човек, помисли Пул, който сякаш наблюдава от страни собствените си чувства. Бе станал не по-малко чужд от каксите. Светът е игра за него, абстрактна загадка, изискваща решение — не, дори не това — налагаща бледо възхищение, както някой би се удивлявал на записаните ходове в отдавнашна шахматна партия.

Несъмнено, било е сполучлива стратегия за душевно самосъхранение за човек с работата на Парз. Пул откри в душата си съжаление към този мъж от бъдещето.

Парз продължи по тунела и заговори отново:

— Мистър Пул, никога преди не съм бил в мъртъв Сплайн. Подозирам, че ще минат дни, преди нормалните му функции да се прекратят окончателно. Затова още някое време ще виждате признаци на живот. — Подуши въздуха. — Разбира се, постепенно ще стане нежизнеспособен. Вакуумът ще проникне навсякъде. Ще наблюдаваме състезание между разлагането и сковаващия лед... — Той се запъна. — Има ли в района други кораби, които могат да ни приберат оттук? Искам да кажа — човешки кораби от тази епоха.

Пул се разсмя.

— Цяла флотилия са, развяват всички възможни флагове на системата. Страхотно полезни се оказаха.

Военните флоти приближаваха с цялата си сила. Но решителните битки завършиха за минути, много преди най-вътрешните светове от системата дори да узнаят за нашествието от бъдещето. Но както научи Пул, небесните сражения поне били забележително зрелище, предавани на живо по грамадни виртуални над планетите...

— Помолихме ги да изчакат няколко часа, докато завършим това проучване. Искахме да сме сигурни, че това нещо е безопасно... мъртво... пасивно... преди да допуснем още някой в него.

— О, според мен е безопасно — сухо отбеляза Парз. — Ако Сплайнът беше в състояние да ви удари, не се съмнявайте, че вече щяхте да сте мъртвец. Аха — възкликна той. — Пристигнахме.

Внезапно подобният на вена тунел се разтвори навсякъде около Парз. Той се понесе напред в празното пространство, светлинното кълбо го последва упорито. Бялото му сияние слабо огряваше стените на пещерата, чиито размери Пул прецени на око — около половин километър — застанал предпазливо в края на тунела. Стените бяха розови, прорязани от тъмночервени вени, дебели колкото ръцете на Пул. Той забеляза, че подобие на кръв още пулсираше по най-широките от тях, а трепкащи кървави глобули, някои по-широки от един метър, още се рееха като величествени галеони в мрака.

Но повредите личаха. В мъждивата светлина на кълбото Пул видя метално копие с ширина много метри, пронизало пещерата от едната разкъсана стена до другата — гръбнакът на вклинилия се „Рак“. Лигавицата на кухнята бе направила всичко възможно да затвори херметично входната и изходната рана, така че сякаш прилив от плът обкръжаваше стъблото на „Рака“ в двата края. Дори в момента Пул виждаше десетки прелитащи сенки на антитела, които кръжаха край стъблото, от реактивните двигатели и лазерите отхвърчаха искри — макар и твърде късно, те се трудеха неуморно, за да измъкнат чудовищната треска от трупа. Пул донякъде изумено обхождаше с поглед невъобразимия пробив, гигантските рани. Дори правите линии на неговия кораб изглеждаха насилени, твърди и болезнено неестествени в това меко място на извити стени и плът.

Той разви въже от кръста си и закачи единия край в пулсиращата стена. Когато стягата впи зъби, Пул също се сви като от болка, но се

принуди да дръпне въжето. Силните челюсти поразкъсаха малко плътта на Сплайна, обаче трябваше да провери, преди да се довери и да се отблъсне към Парз.

Малък реактивен апарат, вграден отзад в скафандъра, буташе напред Парз и той плуваше със скована грация из кухнята. Пул забеляза, че по прилепващия към кожата му материал се плъзгаха кръвни съсиреци, придавайки му чудатия и някак неприличен вид на новородено.

— Това е коремната кухня — обади се Парз. — Главната... а, почакайте малко. Тук обикновено се настаняват каксите. Поне онзи какс от епохата на Окупацията, когото ви описах — онези турбулентни твари.

Пул оглеждаше затъмнените ниши из околното пространство. Приличаха на месеста катедрала.

— Май са имали нужда от повече място.

Парз погледна Пул през рамо. Зелените му очи просветваха изненадващо.

— Мистър Пул, не се учудвайте, че се чувствате притеснен, когато се разхождате из Сплайна. Това не е човешка среда. Не е правен никакъв опит да бъде приспособена към човешките нужди или човешката чувствителност. — Лицето му сякаш се смекчи и Пул се помъчи да различи изражението му в несигурното осветление. — Знаете ли, много бих дал да видя Сплайн, какъвто ще бъде след няколко века. Няколко века след моето време — поправи се той разсеяно. — След събарянето на каксите от власт, когато инженерите на хората ще приспособят Сплайните за нашите цели. Облицованите вени-коридори. Обковани с метал коремни кухни...

— Събарянето на каксите? — остро повтори Пул. — Какво ви е известно?

Парз се усмихваше мечтателно.

— Само това, което ми каза Губернаторът на окупираната Земя... тоест вторият Губернатор. Само каквото ми разказа за бъдещето, докато бе убеден, че ще умра, преди да зърна друго човешко същество.

Пул усети пулсиращите вени по врата си.

— За пръв път се радвам, че ви спасих от онова смешно око.

Парз се извърна. С движения на плувец се насочи към участък от стената на коремната кухня, настрани от пробива на „Рака“. Спря до

метален контейнер — кутия с размерите на ковчег, прикрепена към плътта чрез мрежа от метални прътове.

— Какво е това? — попита Пул. — Намерихте ли нещо?

Тромаво се понесе през пространството на безжизнената кухня към Парз.

Двамата се надвесиха над кутията, светлинното кълбо също подхвъркваше наоколо. Малката светлинна сфера създаваше чудновато чувство за близост. Парз бързо и опитно докосваше сензорни екрани по кутията, които обаче отказваха да се осветят. Пул ясно виждаше лицето му, но то бе лишено от изражение. Неразгадаемо.

Парз проговори:

— „Вижте делата ми, о, могъщи, и се отчайте.“

— Какво?

— Това е каксът — Той потупа кутията с ръкавицата на скафандъра. — Губернаторът на Земята. Мъртъв и безопасен...

— Как е станало?

— Каксите предпочитаха да управляват своите Сплайни чрез пряк умствен контрол, съзнанието им се включваше успоредно с това на кораба.

Пул направи гримаса.

— Едва ли е било особено удобно за Сплайна.

— Той нямаше много възможности за избор. Методът е добър. Но си носи рисковете. Когато сблъсъкът с вашия кораб прекрати висшите функции в съзнанието на Сплайна, вероятно каксът е могъл да се отдели от него. Но не го е направил. Тласкан от омразата — а може би и от високомерието си — чак до последния миг останал преплетен със сетивния апарат на Сплайна. И когато корабът умрял, с него си отишъл и каксът.

Пул замислено опипваше металната паяжина.

— Чудя се дали нещо от Сплайна може да бъде спасено. В края на краищата дори само хипердвигателят ще спести цели векове изследователска работа. Вероятно ще успеем да свържем изкуствения интелект на „Рака“ с каквото е останало от функциите на кораба.

Парз свъси вежди.

— Но ако съдим по метода на какса, имате нужда от доста сложна съзнателна единица в другия край, нещо, което може да

проникне с възприятията си до остатъка от... личността на Сплайн. Със съчувствие. Разбирате ли ме?

Пул кимна с усмивка.

— Мисля, че разбирам. И познавам точно такава съзнателна единица.

Парз замълча. Пръстите в ръкавицата поглаждаха металната кутия почти нежно, той като че се поклащаше напред-назад в тежкия въздух на вътрешностите. Пул се приведе, за да го погледне отблизо, да разчете лицето му. Но наполовина потънало в сянка, с маската на старостта, вкаменена от АС, то беше празно както преди.

— Джейсофт? За какво мислите?

Парз вдигна поглед.

— Ами май скърбя — учудено отвърна той.

— Скърбите за един какс?

Твар, каза си Пул, чиито съратници бяха превърнали земните градове в стъклени равнини. Която с малко повече късмет щеше да заличи човечеството от Слънчевата система, преди то да научи и името на своите унищожители, и която бе направила самия Парз съгласител, неспособен да застане лице в лице с истинското си „аз“...

— Джейсофт, полудяхте ли?

Парз бавно тръсна глава. Прозрачният скафандър се набра на врата му.

— Пул, някой ден хората ще причинят гибелта на родния свят на каксите. Ние почти ще ги изтребим. Но те са уникални. Те са само стотици и никога не са били повече. И въпреки това у всекиго от тях е заложено семето на безсмъртието — възможността да живее толкова дълго, че да види сиянието на разпадащите се протони в звездните трупове. Това е вторият какс, който виждам да умира. — Парз наведе глава към металния ковчег, но очите му се взираха в собствената му душа. — Да. Да, аз скърбя.

Пул стоеше до него в тишината на мъртвия Сплайн.

Съпроводена от Джаар, Мириам Берг вървеше сред опустошеното сърце на Стоунхендж.

Пръстта бе разперена в дълбоки бразди. Тревата висеше от насечените чимове като косми по плът. А древните камъни бяха

размятани, натрошени на чакъл от бръсването на гравитационните вълни от звездотрошача.

Джаар я докосна по рамото и посочи небето към туловището на Юпитер.

— Погледнете натам.

Мириам се взря напрегнато в посоката, накъдето сочеше дългата му ръка, чак примигваше от усилие да различи нещо. Забеляза някаква сянка — грубо очертан правоъгълник върху пищното розово на Юпитер, който бавно се преобръщаше, докато отлиташе надалеч от кораба.

— Последният от Стоунхендж! — възкликна тя.

— Е, поне един от древните камъни е оцелял. Може да обикаля Юпитер стотици хиляди години.

Берг поклати глава.

— По дяволите! Сигурно би трябвало да се чувствам пощастлива. Спасихме човешкия род... Но на каква цена!

Джаар наведе глава към нея с непохватна нежност.

— Мириам, според мен онези първи създатели на Стоунхендж — ако можеха да си въобразят подобна гледка — щяха да се радват да имат паметник като въртящия се в орбита менхир.

— Може би.

Мириам оглеждаше остатъците от кораба. Постройките от ксийлски материал бяха натикани в пръстта като палатки след ураган. Виждаше печално ровещите из отломките „Приатели“. Въпреки че основните системи за поддържане на живота бяха оцелели под равнището на сингуларностите, знаеше че повечето лични вещи на „Приателите“ бяха изоставени тук по време на нападението — записите на семейства и местности, загубени петнадесет века в бъдещето. Неща, които придаваха смисъл на всекидневието, когато им оставаше време за мисли, не толкова тежки като съдбата на вселената.

Берг трепереше. Гръдният кош и дробовете ѝ не се бяха възстановили напълно след препускането в самия край на атмосферата в началото на атаката срещу кораба — смъдяха притъпено, непрекъснато и натрапчиво усещане. А сега и въздухът беше забележимо по-разреден. Отразяваше се отслабването на гравитационното му поле, причинено от разбитото равнище на сингуларностите. Някои части на кораба вече бяха непригодни за

живот. Според последните пресмятания на „Приятелите“ бяха загубили поне четиридесет процента от своите сингуларности — изстреляни или разпилени, когато звездотрошачите на Сплайна разкъсваха защитата им като хартия. Много от сингуларностите, изстреляни преди Берг да влезе под купола, улучиха първоначалната си цел. Смятаха, че Юпитер вероятно е засят с достатъчно черни дупки, които накрая щяха да причинят имплозията му и някой ден — след векове — на мястото на най-голямата планета щеше да се върти една-единствена сингуларност. Но нямаше да бъде с необходимите размери или ъглова скорост, или каквато и да е адска мярка за успех бяха определили „Приятелите“. А сега нямаша достатъчно сингуларности, за да си довършат работата.

— И така — каза тя на Джаар, — какво следва отсега нататък за „Приятелите на Уигнър“?

Младежът се усмихна малко тъжно, голямата му крехка наглед глава се въртеше, докато той оглеждаше разнебитения кораб от пръст.

— На кораба са причинени прекалено големи повреди, за да остане още дълго обитаем...

— Загуби на въздух ли има?

Той я погледна.

— Да, но по-важна е загубата на хипердвигателя, когато беше разбит куполът... — Дългите му пръсти се свиха в юмруци. — А без него нямаме сигурна защита от радиацията. Това оскъдно атмосферно покривало едва ли ще стигне, за да ни предпази в околностите на Юпитер, и се съмнявам дали ще преживеем дори едно близко разминаване с магнитния канал на Йо.

— Вярно.

Берг нервно зашари с поглед по небето. Внезапно положението грубо изпъкна в съзнанието ѝ — тя стоеше на парче земя, залутано в орбита край Юпитер, и над главата си нямаше нищо, освен няколко парцалчета газ. Небето ѝ се струваше твърде надвиснало и много заплашително.

— Разбира се, трябва да се евакуираме — сковано изрече Джаар. — Ще приемем съдействието на вашите съвременници. Ако ни го окажат.

— Няма от какво да се страхувате — каза тя колкото можеше по-меко. — Ще поговоря с Майкъл, ако ми позволите. Той може да се

застъпи пред властите. Наоколо има кораби колкото искате.

— Благодаря ви.

— А после какво, Джаар?

— После продължаваме.

Кафявите му очи бяха бледи и напрегнати и отново изпълнени с непоклатима вяра. Берг усети, че се притеснява от този втрещен поглед.

— Ще открием начин да подновим осъществяването на Проекта.

— Но, Джаар... — Тя разтърси глава. — Вашият Проект вече замалко не ни въвлече в беда. Нали? Приятелю, не бива да забравяш този факт — имахме късмет, че спряхме какското нахлуване от бъдещето. Ако не бяха толкова бавни, толкова самодоволни, толкова сигурни, че за тях не сме никаква заплаха, можеха да ни унищожат като раса. Заслужава ли вашият Проект нови рискове?

Джаар отговори енергично:

— Берг, вашите думи в залата на сингуларностите, във върховия миг на борбата със Сплайна — че съм длъжен да оцелея, за да продължа битката, да работя за Проекта — те ме промениха, убедиха ме. Да, Проектът заслужава всичко това. Допустим е всякакъв риск — на каквато и да е цена, повярвайте ми.

— Виж какво, казах ти го, когато покривът падаше върху главите ни. Буквално. Беше хитрина, Джаар. Опитвах се да те манипулирам, да те накарам да се биеш, да правиш каквото исках от тебе.

— Зная — усмихна се той. — Разбира се, че съзнавам това. Но мотивите за вашите думи не намаляват истинността им. Не разбирате ли?

Тя впи поглед в продълговатото лице, излъчващо увереност, и от тревога още по-плътно притисна ръце към тялото си.

Напъхан в нервната система на Сплайна, Хари Пул страдаше.

Исусе Христе...

Тялото и сетивата на Сплайна го приютиха като вътрешността на собствената му глава (истинската). Навсякъде около себе си усещаше огромното, страховито туловище. Закаленият външен корпус от плът като че имаше изгаряния трета степен. Сензорните и оръжейните гнезда бяха като отворени рани.

Той разбра, че всеки миг носеше неспирна болка за Сплайна. Да, тези същества се бяха приспособили да оцеляват в пространството и хиперпространството, но на висока цена. Имаше чувството, че е изваден от главата мозък, чиито нервни окончания са били грубо запоени за парни чукове и подемни устройства.

Нима си струваше да платят такава цена дори за изключителното си дълголетие?... Каксът сигурно също бе преживял този ужас. Но си каза, че за толкова чуждо създание като какса болката може би имаше друго значение.

Шокът от грубата атака на Пул е бил достатъчен да убие Сплайна. Болките, които в момента измъчваха Хари, бяха като тежко раждане в свят от тъма и страх.

... Но щом започна да свиква с грамадните мащаби на Сплайна, с незамлъкващия вой на болката, Хари долови и някои... компенсирани фактори.

Някои от сензорите на кораба — дори древните, първоначални очи като разрушеното от Парз — още работеха. Виждаше звездите през погледа на разумен звезден кораб, бяха далечни, но достъпни като младежки идеали. Все още можеше да управлява, а Сплайнът да се върти. Скрити великански колела от кост се задвижиха някъде в него и той усети центробежните сили на завъртането — сякаш самите звезди бягаха край него и го дърпаха.

И като изгарящ огън в търбуха си чувстваше мощта на хипердвигателя. Предпазливо сви тези странни мускули — и се развълнува от могъществото, което можеше да насочва, могъщество, разплитащо измеренията на самото пространство-време.

Да, да бъдеш Сплайн си имаше своето величие.

Той отвори пикселните си очи в жилищния купол на „Рака“. Синът му го гледаше.

— Мога да летя — заяви Хари.

Джейсофт Парз се бе измъкнал като змия от прилепналия си скафандър и сега се рееше облечен в един от по-широките халати на Майкъл, който се издуваше като балон около него.

— Според съобщението на вашата приятелка Берг тези „Приятели на Уигнър“ изглеждат твърдо решени да подновят работата по своя Проект.

Майкъл Пул лежеше на кушетката си в купола на „Рака“ с преплетени зад тила пръсти.

— Но ако искат да възстановят своя кораб, „Приятелите“ ще имат нужда от достъп до производство на сингулярности в индустриален мащаб. А това несъмнено означава да оставим отворен „Интерфейс“ към бъдещето. В нашия период просто не разполагаме с инфраструктурата за подобно начинание.

Хари, чиято великанска виртуална глава висеше над кушетката на Пул, кимна мъдро.

— Но тогава ще оставим отключена врата за каксите и те ще хвърлят срещу нас по тръбата на червевата дупка каквото си пожелаят. Да не говорим пък за сподвижниците на нашата госпожица Надменно усамотение.

Той кимна към Шайра. Момичето седеше пред информационния пулт и безцелно ровеше из резултатите от изследванията на Майкъл, като старателно не обръщаше внимание на разговора.

Парз каза:

— Каксите проявиха крайно самодоволство при нахлуването си в това локално време. И затова най-вероятно не са изпратили съобщение за сполетялата ги катастрофа обратно през „Интерфейс“ към бъдещето. Но властите на какската Окупация несъмнено ще направят нещо, за да проверят какво е станало. Спечелихме време с победата, но нищо повече, докато „Интерфейс“ остава отворен.

Шайра вдигна поглед от пулта.

— Толкова ли сте сигурни, че можете да затворите портала? — тихо попита тя. — Нали вие го създадохте, Майкъл Пул. Би трябвало да знаете, че червевите дупки в пространство-времето не са капаци на панти, които можеш да отваряш и затваряш, когато ти хрумне.

— Ако бъдем принудени, ще намерим начин — сериозно отговори Майкъл.

— А ако каксите или „Приятелите“ от бъдещето решат да не ви позволят?

— Повярвай ми, ще намерим начин.

Парз кимна, зелените му очи се присвиха.

— Да. Но може би още сега се налага да започнем обмислянето как се прави такова нещо. Току-виж, ни се наложило да използваме

тази възможност съвсем скоро, ако въобще решим да го правим — или ако бъде необходимо.

Хари отвори своята размита от пикселите уста и се ухили.

— В аварийна ситуация нарушете законите на физиката.

— Хари, започвай да си блъскаш главата — уморено го сръза Майкъл. — Шайра, това не е невъзможно. Червеевите дупки поначало са нестабилни. При проектирането трябва да бъдат включени активни обратни връзки, за да се запази червеевата дупка...

Но Шайра пак им обърна гръб и се наведе над пулта. В полумрака на купола с лице, осветено отдолу в розово-синьото сияние на старите данни на Пул, очите ѝ изглеждаха огромни и влажни.

Отново се затваряше за тях.

— Ех, да ни бяха допуснали до своите тайни „Приятелите“! — донякъде само на себе си каза Майкъл. — Тогава вероятно щяхме точно да преценим рисковете, да сравним възможната полза с цената и да видим дали ще им позволим да продължат.

— Но те няма да го направят — възрази Хари. — Само ни повтарят, че накрая Проектът щял всичко да направи добро.

— Да — обади се Парз. — От думите им се долавя, че Проектът не просто ще оправдае използването на всякакви средства, всяка саможертва — но с успеха си някак ще заличи и саможертвата. — Той погледна Майкъл. — Възможно ли е?

Майкъл въздъхна. Чувстваше се твърде уморен и твърде стар. Товарът на вековете го притискаше, очевидно незабележимо за виртуалния на баща му, за този повяхнал бюрократ, за това смайващо, загадъчно момиче, дошло от бъдещето след петнадесет столетия.

— Щом не ни казват какво са намислили, може пък ние сами да се досетим. Знаем, че основата на Проекта е имплозията, изкуствено предизвиканият гравитационен колапс на Юпитер, чрез насищането му със сингуларности.

— Да — съгласи се Парз, — но замисълът е по-сложен. Вече знаем, че точно определената форма на този колапс и параметрите на получената от това сингуларност са жизненоважни за успеха на Проекта. Нали това са се надявали да постигнат със сингуларните си снарядчета.

Смръщването на Хари беше огромно.

— Какъв смисъл има? Една сингуларност не се различава много от друга. Така ли е? Искам да кажа, черната дупка все си е черна.

Майкъл завъртя глава.

— Хари, когато от колабиращ обект възникне черна дупка, много информация се изгубва, изчезва. Образуването на черна дупка е като нашествие на безпорядъка във вселената. Но винаги има три отличителни параметъра, присъщи на всяка дупка — маса, електрически заряд и спин.

Майкъл им обясни, че невъртящата се, електрически неутрална дупка би имала сферичен хоризонт на събитията — Шварцшилдово решение на древните, но валидни и днес уравнения на Айнщайн за общата теория на относителността. Но въртящият се, зареден обект би оставил след себе си дупка на Кър-Нюман — по-общо решение на уравненията, несферичен хоризонт.

Парз правеше леки безтегловни салта, приличаше на малко хитро зверче.

— Според Кър-Нюман, ако можете да си подберете масата, заряда и спина, можете и да оформяте като скулптори хоризонта на събитията.

Хари бавно се усмихна.

— Значи можем да си правим дупки по поръчка. Но моят въпрос си остава — и какво от това?

— Можете да стигнете и по-далеч — каза Парз, като още се премяташе отпуснато във въздуха. — Да създадете гола сингуларност.

— Гола сингуларност?

Майкъл въздъхна.

— Добре, Хари. Помисли пак за формирането на една дупка — имплозия на масивно тяло, създаване на хоризонт на събитията. Но от вътрешната страна на хоризонта на събитията историята още не е завършила. Материята на мъртвата звезда продължава да се свива и нищо — нито натискът от нагряването на ядрото, нито дори принципът на Паули за изключването^[1], може да я спре да се свие докрай.

Хари се мръщеше.

— Докрай, а после?

— Сингуларност. Пролука в пространство-времето. Място, където параметрите на пространство-времето — плътност на масата/енергията, кривината на пространството — изскачат извън

измерването, в безкрайността. В една черна дупка с добро поведение сингуларността е напълно затворена за останалата вселена от хоризонта на събитията. Хоризонтът ни осигурява безопасност от щетите, които би могла да причини сингуларността. Но има начини сингуларностите да се образуват без покриващ ги хоризонт на събитията — да бъдат „голи“. Например ако звездата се върти достатъчно бързо преди своя колапс... Или ако масата поначало не е компактно разположена — ако е удължена или изострена. Сингуларността в такова решение на уравненията няма да представлява точка, както би станало в центъра на кълбовидно симетрична и невъртяща се звезда. Вместо това материята на звездата ще колабира в тънък диск — като пита, също и по оста, минаваща през питата. Вретено от пробито пространство-време. Вероятно голата сингуларност ще бъде нестабилна и бързо ще колабира в хоризонт на събитията, но преди това би могла да направи немалко поразии...

Хари не преставаше да се мръщи.

— Не ми харесва. Какви поразии?

Пул склочи ръце зад главата си.

— Как да ти обясня? Хари, всичко е свързано с граничните условия...

Пространство-времето може да се променя по правилен и предсказуем начин само ако неговите граници в пространството и във времето са правилни. Те трябва да удовлетворяват условията на Коши. Самата причинност може да протича единствено в устойчиви граници на Коши.

Има три типа граници — в началото била първата сингуларност, Големият взрив, от който започнало разширението на вселената. Това била първата граница — началото на времето.

Следват границите при безкрайността — пространствоподобната безкрайност съдържа всички места, безкрайно отдалечени от наблюдателя... И после, далеч напред — времеподобната безкрайност. В края на всички линии на света.

Първата сингуларност и границите при пространствоподобната и времеподобната безкрайност са граници на Коши...

Но има друг вид граница.

Голите сингуларности.

— Звучи фантастично — каза Хари.

— Може и така да е. Но никой не е измислил причина да не възникват подобни обекти. Има доста лесни начини да се случи, ако почакаш достатъчно дълго. Знаеш, че черните дупки не са наистина „черни“, че имат температура...

— Да. Хокинговото изпарение. Точно като дупките в кораба от пръст.

— Малките дупки като онези в равнището на сингуларностите на кораба просто ще имплодират, когато се изпарят напълно. Но в далечното бъдеще, когато сингуларностите в дупки с масата на галактики започнат да излизат от своите хоризонти на изпарението... Хари, голите сингуларности не са граници на Коши за пространство-времето. Няма ред, няма структура в пространство-времето, което може да се появи от гола сингуларност, не сме в състояние да правим основани на причинността предвиждания за събитията в него. Някои теоретици твърдят, че ако възникне гола сингуларност, пространство-времето, самата вселена просто ще бъде разрушена.

— Исусе! Но има вероятност те да не могат да възникнат, нали?

— Трябваше да станеш философ, Хари.

— Трябваше ли?

— Разработен е принципът на Космическата цензура — че има нещо там, нещо като принципа на Паули може би, което би спряло възникването на голи пробиви. Това е едната теория.

— Аха. Само че кой е Космическият цензор? И можем ли да му се доверим?

— За съжаление е лесно да измислим прекалено много начини за възникването на голите сингуларности. А никой не може да съчини особено интелигентна история как би се появила Космическата цензура...

Реещият се Парз слушаше всичко това със затворени очи.

— Вярно е. И може би в това е стремежът на „Приятелите“.

Майкъл почувства как парчетата на картинката се подреждат в главата му.

— Боже мой! — тихо възкликна той. — Намекваха за власт над историята. Мислите ли, че може да са толкова тъпи? — Той погледна нагоре към виртуалния. — Хари, възможно е „Приятелите“ да се мъчат да променят историята чрез гола сингуларност...

— Но никога не биха успели да я контролират — все още със затворени очи възрази Парз. — Ще бъде напълно подчинена на случайността. В най-добрия случай ще изглежда като подхвърляне на граната в зала за политически дискусии. Да, ще промени дневния ред, но като го прекъсне окончателно. А в най-лошия...

— В най-лошия биха могли да разбият пространство-времето — заключи Майкъл.

Хари го гледаше отгоре, спокоен и сериозен.

— Какво ще правим, Майкъл? Ще им помогнем ли?

— Как пък не! — тихо отвърна Майкъл. — Трябва да ги спрем.

Шайра вдигна очи от екраните с данни, шията ѝ се изправи като пружина.

— Вие не разбирате — невъзмутимо заяви тя. — Грешите.

— Значи се налага да ми обясниш — уморено каза Майкъл. — Хари, разполагаш ли с възможността, за която те попитах?

Усмивката на Хари стана насилена.

— Изкуствените интелекти твърдят, че можем да затворим „Интерфейс“. Но не разбирам как. И не ми се вярва решението на проблема да ти хареса.

Майкъл усещаше как огромният товар го притиска, сякаш жадува да смаже ребрата му.

— Нищо не ми харесва в тази история. Но ще го направим, каквото ще да става. Когато можеш, започвай, Хари.

Той затвори очи и се отпусна на кушетката с надеждата сънят да го обори. След няколко секунди ускорението от планетарния двигател на Сплайна го натисна по-дълбоко във възглавниците.

---

[1] Принципът на Паули за изключване не допуска две частици от един и същи вид да бъдат в едно и също състояние. — Бел.ред. ↑

13

В зенита порталът на „Интерфейс“ наподобяваше мъничко растящо цвете с електрически син цвят. Корабът Сплайн вече навлизаше в хилядамилната зона на екзотичното пространство — изкривения вакуум около устата на червеевата дупка.

Джейсофт Парз кацна като птица в задействаната изкуствена гравитация на двигателите. Седна и впери остър поглед в Майкъл.

Шайра стана и тръгна несигурно през купола. Огромните ѝ очи бяха уморени, черепът ясно се очертаваше под тънката кожа.

— Не бива да правите това — каза тя.

Майкъл започна:

— Скъпа моя...

Хари го прекъсна:

— Майкъл, затънали сме в буря от послания. Чудя са как от всички тези комуникационни лазери куполът още не се е подпалил... Мисля, че трябва да се заемеш с това. Всички кораби в радиус от хиляда мили знаят, че сме тръгнали, и около дузина различни служби желаят да научат какво, по дяволите, правим.

— Може ли някой от тях да ни спре, преди да достигнем „Интерфейс“?

Хари помисли.

— Вероятно не. Сплайнът, дори разбит, е адски голям, трябва да го пръснат на парчета, за да го спрат. А в околността няма толкова тежки оръжия.

— Чудесно. Зарежи ги.

— Имаме и съобщения от кораба на „Приятелите“ — уведоми го Хари. — Най-учтиво питат какво си въобразяваме, че правим.

Шайра силно стисна ръце.

— Майкъл, длъжен сте да ги изслушате!

— Шайра, отговори ми честно. Могат ли „Приятелите“ да направят нещо, за да ни спрат?

Устните ѝ потрепваха, очите ѝ натежаха сякаш от напирани истерични сълзи. Майкъл почувства нелеп, необясним подтик да я успокои.

— Не — каза тя накрая. — Не и физически. Но...

— Тогава зарежи и тях. — Майкъл се умисли. — Всъщност, Хари, искам да изключиш целия проклет комуникационен блок... Както и цялото оборудване на Сплайна със същите функции. Завинаги. Искам да го превърнеш в боклук. Можеш ли да направиш това?

Пак кратко колебание.

— Няма проблеми, Майкъл — несигурно промълви Хари. — Но... според тебе това наистина ли е добра идея?

— Няма да ни послужи за нищо там, където отиваме. Само ни разсейва. След колко — той плъзна поглед по зенита, — четиридесет минути ли?...

— Тридесет и осем — мрачно отговори Хари.

— ... ще влезем в „Интерфейс“. И ще го затворим. Никой нищо повече не може да каже по това решение.

— Няма да споря — настоятелно продължи Хари, — но... Майкъл, ами Мириам?

— Мириам също е отвличащ вниманието фактор — твърдо отвърна Майкъл. — Хайде, Хари, направи каквото ти казах. Нуждая се от твоята подкрепа.

Няколко секунди всички мълчаха.

— Готово — съобщи Хари. — Съвсем сами сме, Майкъл.

— Вие сте глупак — студено изрече Шайра.

Майкъл въздъхна и се намести по-удобно на кушетката.

— Не за пръв път ме наричат така.

— Но може би за последен — сухо подметна Парз.

— Мислите си, че с един дързък, решителен удар се справяте с проблема — продължи Шайра, воднистосините ѝ очи не се отделяха от лицето на Майкъл. — Мислите си, че сте безстрашен пред очакващите ви неизвестни опасности — среща с бъдещето, дори със смъртта. Но вие не сте безстрашен. Уплашен сте. Плашат ви дори думите. Страхувате се от думите на своите съвременници — а колко лекции трябваше да изслушам, че било толкова важно да ви се доверим... да споделим с вас огромните проблеми, с които се опитвахме да се преборим? Сега път вие — колкото глупав, толкова и високомерен —

обръщате гръб дори на своите хора. Боите се и от думите на „Приятелите“, дори от мен, от логиката, от истината в нашите убеждения.

Майкъл разтърка носа си. Как му се искаше малко да му олекне от тази досадна умора.

— Страхотна реч — каза той.

Тя се изправи напрегнато.

— Боите се и от себе си. От страх, че не ви достига решителност, дори не смееете да обмислите възможността да се посъветвате с най-близкия си човек — Мириам, която е на не повече от една светлинна секунда разстояние. По-скоро сте готов да превърнете комуникационните уреди в „боклук“, отколкото...

— Стига — отсече Майкъл.

Тя леко се дръпна назад от резкия му глас, но не изглеждаше готова да отстъпи. Бледите ѝ очи блестяха на костеливото лице.

Майкъл каза:

— По дяволите всичко! Това вече са академични спорове, Шайра. Правилата се промениха. За всичко, което очаква отсега нататък този кораб, останалата вселена все едно не съществува. Да се разберем, че така ще бъде. Сега сме само четирима — ти, аз, Парз и Хари...

— И няколкостотин антители — колебливо добави Хари, — които контролирам с известни затруднения...

Майкъл не го слушаше.

— Само ние четиримата, Шайра, в този мехур от въздух и топлина. И единственият начин корабът да завие обратно е ти — именно ти — да убедиш мен и другите, че вашият Проект си струва неизчислимите рискове. — Той се вгледа в нея, опитваше се точно да прецени какво мисли. — Е, какво? Имаш още тридесет и осем минути.

— Тридесет и шест — поправи го Хари.

Шайра затвори очи и дълбоко, на пресекулки си пое дъх.

— Добре — съгласи се тя.

Тръгна към стола си тромаво и вдървено. Седна.

Майкъл се оживи от очакването, сякаш се подмладяваше от възможността най-после да получи отговор на своите въпроси.

Шайра им говореше за Юджийн Уигнър и за катастрофите на фон Нойман.

Както в случая с живата или мъртвата котка на Шрьодингер, събитията си остават недействителни, докато не ги регистрира съзнанието на наблюдател. Но всяко наблюдение просто прибавя нов слой потенциалност към ядрото от събития, също неосъществен, докато не бъде наблюдаван на свой ред.

Според Уигнър веригите от квантови функции се простират в безкрайността, в никога несвършваща верига, в безкрайна регресия.

— Така стигаме до парадокса на приятеля на Уигнър — заключи Шайра.

Майкъл нетърпеливо поклати глава.

— Но това си е чисто философски спор. Самият Уигнър вярвал, че регресията не е безкрайна... че веригата от вълнови функции прекъсва, щом нечие съзнание извърши наблюдение.

— Това е единият възглед — спокойно отвърна Шайра. — Но има и други...

Шайра им описа теорията за вселената на участието.

Според тази хипотеза животът — разумният живот, бил съществен за самото битие на вселената.

— Представете си неизброимо множество вериги от квантови функции като „кутията-котката-приятеля“, всички простиращи се през времето, без да свършват някога. Животът, съзнанието постоянно предизвикват съществуването на вселената със самото действие на наблюдението ѝ.

Съзнанието е като огромно, насочено към себе си око, рекурсивна схема, създадена от вселената, за да превърне самата себе си в действителност.

И ако това е вярно, смисълът на съзнанието, на живота трябва да бъде събирането и подреждането на данни — на всички данни, навсякъде — наблюдението и пресъздаването на всички събития. Защото без пресъздаване не може да има действителност. Надигащ се от милиони случайни начала, като разбъркването на химическата супа в древните океани на Земята, животът се разпрострял, продължава да се разпростира — и да наблюдава, да събира и записва данни, използвайки всевъзможни средства.

— Живеем във време близо до началото на контактите между различните раси в междузвездни мащаби — продължаваше Шайра. — Войни, смърт, разруха, геноцид. Но от една божествена гледна точка

всичко това може да се смята за взаимодействие — за споделяне, размяна на информация.

Несъмнено накрая счепкалите се за дреболии разумни видове от нашето време ще уредят своите детински разногласия, породени от предразсъдъци, от тесногръди интереси, от неправилни схващания. И заедно ще поемат, може би поведени от ксийлите, към върховната цел на живота — събирането и съхранението на всички данни, наблюдението и пресъздаването на самата вселена.

Все повече средства ще бъдат посвещавани на тази цел — не само нашир, с разпространението на живота от безбройните точки, в които възниква, а и в дълбочина, в обхват. Накрая всички енергийни източници, достъпни за употреба — от гравитационния потенциал на свръхкуповете галактики до енергията, присъща на пространството, ще бъдат насочени към грандиозния замисъл на съзнанието.

Шайра описва бъдещето на вселената.

След няколко милиарда години — един миг в космически мащаби — земното Слънце ще напусне Главната последователност на звездите, външните му слоеве ще се раздуят и ще погълнат остатъците от планетите. Разбира се, човечеството ще продължи нататък, ще изостави старото в името на новото. Други звезди ще възникнат, за да заменят онези, които умират... Но темпът на формиране на нови звезди вече намалява по експонента, наполовина на всеки половин милиард години.

След около хиляда милиарда години вече няма да се появяват още звезди. Помръкналите галактики ще продължават да се въртят, но случайните сблъсъци ще взимат своите жертви. Планети ще се „изпаряват“ от своите звездни системи, както и звезди — от своите галактики. Звездите, останали в орфаните от времето структури, постоянно ще губят енергия чрез гравитационно излъчване и накрая ще се слеят в огромни черни дупки с галактически размери.

На свой ред и тези дупки ще се сливат — до мащабите на галактични купове и свръхкупове. Линиите на цялата вселена ще се съберат отвсякъде, ще потънат най-сетне в гигантските сингуларности.

Но животът ще наддее, твърдеше Шайра, все по-пълно ще използва останалите във вселената източници на енергия. Като мъждукането на звездните трупове, поддържащи температура няколко градуса над абсолютната нула чрез разпадането на протоните.

И още ще има активност.

Изпарението на черните дупки ще продължава, с постепенно свиване и изчезване на хоризонтите на събитията дори в мащабите на галактиките и куповете галактики. И голите сингуларности ще възникнат в разширяващата се вълна от пространство-време.

Вероятно вселената не би могла да съществува след възникването на гола сингуларност. Вероятно появата на такава пролука ще причини края на пространството и времето, края на битието.

— И може би — обобща Шайра, — смисълът на живота в последните етапи от еволюцията на вселената е да манипулира хоризонтите на събитията така, че да предотврати възникването на голи сингуларности.

— Аха — усмихна се Парз, — още една елегантна идея. Значи на нашите потомци им предстои да преминат курс за Космически цензори.

— Или за Космически спасители — сухо добави Майкъл.

Хари попита с натезал от благоговение глас:

— Но как е възможно да се манипулират хоризонтите на събитията?

— Не се съмнявам, че начините са много — отвърна Майкъл. — Дори и сега можем да измислим няколко от по-грубите. Например като принудим черни дупки да се слоят, преди да завърши изпарението.

— Парадоксът на Уигнър е неизбежен — намеси се Шайра.

Веригите от колебливи квантови състояния ще се натрупват безспир, ще израстват като цветя, ще продължават в бъдещето, докато наблюденията на обхваналите целия космос идни умове се опрат на неизброими слоеве история, скрепени от вкаменелостите на древни събития.

— В края — продължи тя с твърд и странно безжизнен глас, — животът ще покрие вселената и пак ще наблюдава, пак ще изгражда регресията от квантови функции. Ще насочва динамичната еволюция на космоса като цяло. Можем да очакваме, че събраните ведно сили на живота ще се възползват дори от последния източник на енергия — абсолютната енергия на самото разширяване на пространство-времето...

Съзнанието трябва да съществува толкова дълго, колкото и космосът — защото без наблюдение не може да има пресъздаване, съществуване. И още — съзнанието трябва да стане равно на космоса, за да бъдат наблюдавани всички събития.

Парз меко се засмя от учудване.

— Какво видение! Момиче, на колко години си? Говориш така, сякаш си поне на хиляда.

— Но — продължаваше Шайра, — веригите от квантови функции накрая ще се слоят, ще стигнат върха си в последното състояние — при последната граница на вселената, при времеподобната безкрайност. А при времеподобната безкрайност се намира Върховният наблюдател. И ще бъде извършено последното Наблюдение...

— Да — обади се Парз, — и така, като свива всички вериги от квантови функции направо назад през времето — през разрухата на галактиките, до настоящето и нататък в миналото, през Уигнър, неговия приятел, котката и кутията й... Що за очарователна идея...

— Историята на вселената ще бъде пресъздадена в ретроспекция. Но не преди последното Наблюдение. — За пръв път, откакто се отпусна на стола си, Шайра погледна Майкъл. — Разбирате ли какво следва от това?

Той се намръщи.

— Разбира се, тези идеи са зашеметяващи. Но вие направихте още една крачка, нали, Шайра? Има още една хипотеза, която сте създали.

— Ами... да. — Тя странно сведе глава в подобна на молитва проява на уважение. — За нас е невъзможно да повярваме, че Върховният наблюдател ще представлява просто едно пасивно око. Камера, отбелязваща цялата история.

— Не — съгласи се Майкъл. — Мисля, че вярвате в способността на Върховния наблюдател да влияе на пресъздаването. Нали? Вярвате, че Наблюдателят ще има властта да изследва всички почти безкрайни потенциални варианти на историята на вселената, съхранени в регресиращите вериги от квантови функции. И че Наблюдателят ще избере, ще пресъздаде история, която... която какво?

— Която може би просто ще е най-удовлетворяващата естетическото му чувство — предложи Парз със суховатата си

старческа ирония.

— Която увеличава до максимума потенциала на битието — възрази Шайра. — Поне в това вярваме. Която превръща космоса, цялото време, в сияйно място, в градина без погубване, болка и смърт.

Тя внезапно отметна глава. Майкъл беше трогнат от контраста между мършавостта на напрегнатото лице и красотата — силата, копнежа — в нейните идеи.

Хари каза с дрезгав от изумление глас:

— Богът в края на времето. Как е възможно това?

Майкъл се улови, че би искал да погали момичето, и опита да вложи нежност в думите си.

— Вече си мисля, че ви разбирам. Вие вярвате, че нищо от това не е действително — положението ни тук, какската окупация на Земята, нахлуването на каксите през времето. Всичко е преходно в определен смисъл. Ние просто сме принудени да понасяме движението на съзнанията си по една от веригите квантови функции, която според вярванията ви ще бъде свита изхвърлена от вашия Върховен наблюдател, за да избере...

— Рая — избърза Хари.

— Не, не е толкова примитивно — каза Майкъл. Опита се да си представи, да погледне отвъд думите. — Хари, ако тя е права, върховното състояние — последната форма на битието — ще се състои от всеобща и локална оптимизация, от довеждане на потенциала до максимум, навсякъде и от първия миг, от началото на времето.

Сияние, бе казала Шайра. Да, сияние сигурно бе подходяща дума за такова съществуване... Майкъл затвори очи и се съсредоточи в усилие да извика в съзнанието си представата как тази калпава действителност изгаря, за да открие сивата светлина на лежащото под нея оптимално състояние.

Сълзите леко напиреха под затворените му клепачи. Ако някой бъде удостоен само да надзърне в това видение, каза си Майкъл, щом бъде завлечен обратно в тресавището на настоящата верига от недействително битие, той веднага ще се побърка.

Щом на това се крепеше вярата на „Приятелите“, нищо чудно, че бяха толкова далечни, толкова напрегнати — и нехайни спрямо всекидневния живот, спрямо болката и смъртта на другите. Историята, каквато съществуваше, за тях не беше нищо повече от мърляв

предшественик на идната всеобща оптимизация, когато Върховният наблюдател ще захвърли всички несъвършени световни линии.

И нищо чудно, продължаваше да размишлява той, че у „Приятелите“ липсваше човещина. Техните мистични видения бяха лишили от всякакво значение собствения им живот — единствения живот, който имаха, каквато и истина да съдържаше философията им. Бяха станали непълноценни същества, нещо по-малко от хора. Отвори очи и се вгледа в Шайра. Отново долови упоритото напрежение в това крехко момиче — но сега виждаше и колко оцетена беше тя от своята философия.

Не беше напълно жива и може би никога нямаше да бъде. Осъзна, че я съжалява.

— Добре, Шайра — нежно промълви той. — Благодаря ти, че ми каза всичко това.

Парз въздъхна едва ли не с копнеж, финото затворено лице издаваше изтънчената му печал.

— Но тя още не ни е казала всичко. Не е ли така, момиче? — Гласът му се изостри. — Щом наистина вярваш в това чудесно видение — че вече преживяната от нас история, настоящето и бъдещето, с което ще се сблъскаме, са обикновени първообрази за някаква необятна съвършена версия, която някой ден ще ни бъде натрапена от самия край на времето, тогава за какво е целият този Проект? Защо е необходимо да правите нещо, за да промените положението си тук и сега? Защо просто не понесете болката, защо не я оставите да отmine и да чакате всичко да бъде поправено в края?

Тя поклати глава.

— В моето време хората са безпомощни под робството на каксите. Успяхме да съберем силите, нужни за нашия бунт, но само непредвиденото пристигане на вашия кораб от миналото ни даде търсената възможност. Такъв бунт не може да сполучи втори път. Майкъл Пул, ние вярваме, че какската Окупация ще причини упадъка на човечеството. Може би неволно, каксите ще унищожат хората. Така те ще прекъснат всички времеви линии, в които човечеството преживява епохата на Окупацията и се присъединява към по-голямата, ставаща все по-зряла общност на разумните раси и прибавя нещо към мъдростта на онези могъщи същества в края на времето. Каксите ще спрат предаването във времето на всички данни за това, което са били

и са могли да бъдат хората. Това е най-голямото, невъобразимо престъпление — и си струваше да му се противопоставим, дори да не принадлежахме към разумната раса, която е засегната...

Но ние принадлежим към нея. И вярваме, че сме длъжни да им попречим, да опазим бъдещата роля на човечеството.

Пул подръпна устните си.

— Джейсофт, какво е мнението ви?

Парз разпери ръце.

— Може и да е права. Каксите от моята епоха не планираха унищожението ни преди тази зловещна поредица от случки, по ирония на съдбата предизвикана именно от „Приятелите“ — бяхме им твърде полезни в икономиката. Но може би в края на краищата не бихме издържали на едно по-продължително робство. Ако погледнем напред, ще видим, че предсказанието на Шайра трябва да се осъществи, но не така, както очаква. Човекът Джим Боулдър ще унищожи каксите, ще ги прогони сред звездите. След това, както изглежда, унищожението на човешката раса ще се превърне в обща цел на каксите.

Пул кимна. Изучаваше реакциите на Шайра по време на този разговор, но лицето ѝ остана празно, неподвижно, безизразно хубаво. Тя не слуша, разбра Пул. Може би не е способна да слуша.

— Много добре. Тогава, Шайра, кажи ни как превръщането на Юпитер в черна дупка ще ви помогне да постигнете целите си? Щеше ли да бъде сингуларността нещо като свръхоръжие?

— Не — спокойно отговори Шайра. — Нашето намерение не е такова. Поне не пряко.

— Не — съгласи се Пул, втренчил поглед в момичето. — Вие нито сте оръжейници, нито воители. Нали? Според мен виждате себе си като част от голямото движение на живота нагоре, към чудесното космическо бъдеще, което ни описа. Мисля, че искате да запазите нещо. Някакъв вид информация. И да я изпратите отвъд тази опасна епоха в далечното блестящо бъдеще, когато онези всезнаещи Наблюдатели на вселената ще приемат посланието ви и ще разберат същината му.

Парз го гледаше озадачено.

Майкъл му обясни:

— Джейсофт, те превръщат Юпитер в огромна времева капсула. Създават черна дупка, която може да се изпари след... колко? Десет на четиридесета или петдесета степен години след този момент? Юпитер ще представлява гигантска гробница, която след време ще се отвори. Ще възникне гола сингуларност. Онези космически инженери, любителите на човъркането из динамичната еволюция на вселената, ще дойдат да проучат какво става, да премахнат опасността за вселената и за нейното бъдеще-минало.

— Аха — Джейсофт се усмихна. — И когато дойдат, ще намерят съобщение. Оставено за тях от „Приятелите“.

Хари се разсмя.

— Разговорът става все по-интересен. Какво ще съдържа това послание? Как да започнем диалог с богоподобни космически проектант след десет на четиридесета степен години в бъдещето? „Здрасти, бяхме тук и си имахме страхотни проблеми. А вие?“

Майкъл също се усмихна.

— Очаквах да проявиш малко повече въображение. Ами ако поставиш там човешки геном например? Бъдещото съзнание ще възстанови по него най-доброто от расата ни. А ако се позанимаваш още малко, би могъл да съхраниш посланието в съзнанието на отново оживелите хора. Представи си, Хари, представи си как излизаш от някаква изкуствена утроба, а главата ти е претъпкана със спомени за кратката и славна младост на вселената — и се озоваваш в космос, където възникването, животът и смъртта дори на последната съсухрена звездичка са вече далечен спомен...

Сега и Шайра се смееше.

— Няма никакви ограничения, стига да разполагате с необходимата технология. Можем да си представим, че превръщаме маса, сравнима с тази на Земята, в данни и ги зареждаме в хоризонта на събитията. Така ще имаме на разположение десет на шестдесет и четвърта степен бита — равни на записите на десет на тридесет и осма степен човешки личности. Майкъл, можем да си представим как съхраняваме всеки някога живял човек, недосегаем за каксите и другите хищници.

— Но как ще съхраните данните? Ние вече знаем, че черната дупка е страхотен източник на ентропия. Ако обект с каквато и да било

сложност имплодира в дупка, всички битове данни за него са загубени за вселената отвън, освен неговата маса, заряд и спин...

— И сингуларностите са сложни обекти — каза Шайра. — Невъобразимо сложни. Ние отидохме много напред в разбирането им в сравнение с вашето време. Вероятно може да се съхраняват данни и в структурата на пробива в пространство-времето...

— Но — прекъсна я Парз с лукава усмивка на кръглото, слабовато лице, — при цялото ми уважение към тебе, скъпа, още не си ни казала какво точно е посланието ви към бъдещите свръхсъщества. Ако бяхте успели да го изпратите.

Майкъл се размърда на кушетката.

— Е, поне това е очевидно.

Шайра го гледаше настръхнала, във върховно напрежение.

— Нима?

— Опитвайте се да изпратите послание на Върховния наблюдател. — Чу как Парз изохка без думи, но продължи: — Искате да повлияете на начина, по който ще подбере оптималната жизнена линия на космоса. Искате да сте сигурни, че информацията за човечеството ще стигне до бъдещето след каксите и че Наблюдателят ще избере линии в полза на хората. — Майкъл се усмихна. — Прав съм, нали? Шайра, признавам си, че се възхищавам на вашите способности да мислите с размах.

Момичето кимна неловко.

— От гледна точка на цялата човешка раса, нашата цел е оправдана.

Той на свой ред склони глава.

— О, несъмнено! Няма по-оправдана. И щом бъде извършено последното Наблюдение, събитията, които преживяхме, няма да са се случили, а значи и използваните от вас средства ще бъдат оправдани... защото ако настъпи желаният от вас край, тези средства дори не са били употребени.

— Това е връх на безобразието! — възмути се Парз, зелените му очи искряха. — Но е чудесно! Много ми харесва.

Шайра седеше мълчаливо, погледът ѝ пронизваше Майкъл.

— Е, най-малкото вече знаем какво става тук — весело обобщи Хари. — Но сега идва трудната част. Ще им помогнем ли... или ще се опитаме да ги спрем?

Точката синя светлина в зенита на купола бе станала голяма колкото юмрук.

Шайра почти небрежно вдигна рамене.

— Повече нямам с какво да ви повлияя. Мога само да разчитам на мъдростта ви.

— Правилно — Майкъл сви устни. — Но преди не изгаряхте от желание да се доверите на мъдростта ни, нали?

— Не ни се вярваше, че бихте разбрали — простичко отвърна тя. — Преценихме, че е по-вероятно да постигнем успех, ако работим сами.

— Е, да — студено каза Парз. — Скъпа моя, може би сте проявили благоразумие, като сте избрали такова поведение. Научих, че тези хора, петнадесет века преди общото за двама ни време, са зад нас по знания и опит, но ни превъзхождат — дори нещо повече — по мъдрост. Подозирам, че сте знаели предварително как биха се отнесли те към вашите кроежи. Знаели сте, че ще ви попречат.

Шайра несигурно погледна Майкъл.

Той заговори неохотно, не искаше да бъде жесток с това младо, искрено в убежденията си момиче:

— Той говори за надменността ви, Шайра. За прекомерната ви дързост.

— Опитваме се да предотвратим унищожението на нашата раса — възрази Шайра с накъсан глас.

— Може би. До смъртния си час ще отдавам дължимото на смелостта, на изобретателността на „Приятелите“. Да построите кораба от пръст под погледа на каксите, да се хвърлите без колебания в непознатото минало... Да, смелост и далновидност не ви липсват. Но... кой ви е дал право да прекроявате историята на вселената? Откъде черпите своята мъдрост, за да правите това, Шайра — колкото ще да са оправдани стремежите ви? Чуй ме добре, уплашихте всички ни до смърт, когато си представяхме, че само се опитвате да създадете гола сингуларност. Това би довело до непредсказуема експлозия на непричинност. Но вие всъщност се стремите нарочно да разкъсате причинността, и то във възможно най-големите мащаби.

— Да не сте посмели да ни пречите! — извика Шайра. Лицето ѝ се разкриви от ярост, от почти детински инат.

Майкъл притвори очи.

— Не вярвам, че ще ми стигне смелост да ви позволя това, което искате. Виж какво, Шайра, може би цялата логика на разсъжденията ти е порочна. За начало да вземем философската основа на начинанието ви — точно това специфично решение на парадокса на Уигнър. То е чисто умозрително, само едно сред многото възможни.

Парз закима.

— И къде са свидетелствата за този напредък на живота, върху който градите надеждите си? Най-развитата раса, за която знаем нещо, са ксийлите. Но те не отговарят на вашето описание, не показват, че споделят целите, които сте си поставили. С нищо не са ни показали, че смятат събирането и съхранението на данни за корена на своето битие. В действителност тяхната цел изглежда съвсем друга — да направят своя Кър-метричен вход към друга вселена. И за да го постигнат, готови са да унищожават информация, съдържаща се в структури с междугалактичен мащаб. Та как космическото око, този ваш Върховен наблюдател, ще се появи някога, щом дори ксийлите не искат да ни поведат към създаването му?

Ноздрите ѝ се раздуха.

— Вие няма да ни помогнете. Ще се опитате да ни спрете. Майкъл Пул, вие сте...

Той вдигна ръце.

— Не си прави труда пак да ме обиждаш. Сигурно съм глупак, но съм глупак, който и на себе си няма доверие, щом става дума за окончателното решение на вселенската история. Мисля, че бих направил всичко, за да предотвратя налагането на такова решение.

— Вероятно Проектът няма да успее или не може да успее — убеждаваше го Шайра. — Но той си остава най-добрата и единствена надежда на човечеството да се отърве от игото на каксите.

— Не — каза той.

Усмиваше се, но го завладя безмерна тъга. Макар и без причина, той се срамуваше, че последователно унищожаваше идеалите на тази млада жена.

— Шайра, страхувам се, че този твой довод приключва спора. Фактът е, че не се нуждаем от вашия Проект. — Кимна към Парз. — Джейсофт ни разказа. Хората ще се освободят от потисничеството на каксите. Ще мине много време и свободата ще означава почти пълното им изстребление — но ще бъде направено, вече знаем това, и то чрез

простите, изненадващи постъпки на един-единствен човек. Чрез непредсказуемостта на човечеството. — Оглеждаше празното ѝ лице — сега съзнаваше, че това е лицето на непълноценна човешка личност. — Обикновените хора накрая ще се справят с каксите. Но това не се побира в представите ти, нали? Няма нужда от вашите грандиозни планове да спечелите свобода, като саботирате самата история.

— Но...

— И доколкото виждам, единственият начин да бъде погубено това бъдеще — настойчиво продължаваше Майкъл, — е да оставим портала отворен, да дадем и на каксите още възможности да променят историята — в своя полза. Съжалявам, че съм имал нещо общо със създаването на това проклето нещо, че сложих началото на толкова много неприятности. Сега всичко, което искам, е да поправа стореното...

— Но ще умрете — натърти Шайра, вече готова да се хване и за сламката.

Той се разсмя.

— Много е смешно, но май вече не ме интересува кой знае колко... Все пак не искам да повлека всички вас със себе си, ако не се налага. Хари, намери възможност да ги отпратим, преди да ударим.

— Работя по въпроса — невъзмутимо каза Хари. — Сега ни остават тринадесет минути до портала.

Парз като че се размърда смутено в креслото си.

— Не съм сигурен дали заслужавам това помилване.

— Тогава смятайте го за задача — остро подхвърли Майкъл. — Искам да отведете това момиче от кораба. Мислите ли, че ще тръгне доброволно?

Парз хвърли кратък поглед на Шайра, застанала пред Майкъл с конвулсивно свиващи се юмруци.

— Вероятно не — каза тъжно той.

— Дванадесет минути — съобщи Хари.

От разкъсано очно гнездо в сивата слонска кожа на Сплайна изскочи триметровото кълбо на окото, повлякло със себе си дебел нерв. Безпилотни антители, като се счепкваха и блъскаха едно в друго, загъмжаха по прозирната повърхност на кълбото и по нерва. Червена лазерна светлина заискри от устите на дузина антители и започна да кълца стъблото. Накрая то се скъса, поне метър от дължината му бе насечена на парченца от лазерите. Бойният кораб устремно продължи към синьото гърло на портала. Антителата се боричкаха, за да се хванат някъде, отскачаха от зарязаното очно кълбо и прекъснатия нерв и не спираха да се удрят с тънките, пронизващи лъчи на лазерите.

Когато Сплайнът се смали до петънце изранена плът, Джейсофт Парз се обърна и огледа вътрешността на окото. Единствената му спътничка, момичето от „Приятелите на Уигнър“, висеше почти точно в геометричния център на кълбото, слабото й тяло бе свито в отпусната зародишна поза, очите — полупритворени. Парз я погледна и изведнъж му се стори, че е много уязвим в тази куха сфера, облечен само с този твърде голям за него, износен халат на Майкъл Пул. Течността бе изсмукана от кълбото и то бе набързо запълнено с въздух, за да могат двамата да преживеят пътуването. Той се отказа от прилепващия скафандър, за да сподели опасностите, на които би се изложила и Шайра.

Разтърси го внезапен пристъп на страх, на чувството за голота.

Прииска му се да каже нещо.

— Скъпа моя, не бива да се боите от бъдещето. Майкъл Пул направи всичко по силите си, за да ни опази от съдбата, която сам определи за себе си. Въздухът в тази кухня ще ни стигне за много часове, Пул ни снабди с нагревателни елементи, с храна и вода. Ще можем да оцелеем, докато ни прибере някой кораб от тази епоха. И имам основания да вярвам, че скоро ще се събереш с твоите хора от кораба.

Тя изви глава и го погледна. Воднистосините очи бяха възпалени като от плач.

— Джейсофт Парз, не ме топят утешения от един слуга на каксите.

Той направи усилие да не трепне.

— Не мога да те виня за това — търпеливо каза Парз. — Но поводите за подобни епитети останаха зад гърба ни, Шайра. Тук сме — ти и аз, в това древно локално време. И след унищожаването на „Интерфейс“ тук ще прекараме остатъка от живота си. Трябва вече да се примириш с това и да погледнеш напред...

— Примирих се само с това, че попаднах в капан. С нищо друго.

— В капана на миналото ли? Не би трябвало да виждаш нещата по този начин. Сега сме в ново за нас време — в много отношения по-добро от нашето, златен век в човешката история. Помисли за това, Шайра. Хората от тази епоха са отпразвили погледите си навън, едва започват да изследват възможностите, предложени им от вселената, да осъзнават собствените си способности. Изкоренили са много недъзи, не само обществени, но и телесни — глад, болести, преждевременна смърт, която съвременниците ни твърде отблизо познават благодарение на каксите. Имат много замисли, в които ти...

— Ти не разбираш — пресече го тя. — Не казах, че съм в капана на миналото. Искан да кажа — в капана на бъдещето. Заради погубването на Проекта от налудничавата наглост на Майкъл Пул аз съм заклещена в тази единствена, обречена времева линия.

— Аха. Твоето видение за изцяло оптимизирани вериги от събития...

— Не ми приказвай за видения, предател такъв! — Тя говореше с равен, делови глас и думите ѝ още по-силно жилеха от това. — Какви ли видения може да има в главата ти?

Мускулите на челюстите му заподскачаха.

— Виж какво, Шайра, опитвам се да ти помогна. Ако желаеш да ме обиждаш, нямам нищо против. Но рано или късно ще трябва да се примириш с факта, че също като мен няма къде да мърдаш оттук. От миналото.

Тя се извърна много грациозно и присви глава към коленете си. Тялото ѝ леко се залюля във въздуха.

— Не.

Раздразнението вече напираше в него.

— Какво означава това „не“? Щом проклетият „Интерфейс“ се затвори, няма връщане в бъдещето.

Тя се усмихна съвсем неочаквано.

— Е, няма пряк път. С това се примирих. Но има друг път за връщане. По-дългият.

Той сви вежди.

— Смятам да се подложа на АС-процедури. Ако ми предложат или мога да си платя. После...

— ... после е много просто: живееш петнадесет века — петдесет поколения — и чакаш отново да се появи технологията за създаване на сингуларности. За да започнете всичко отначало. Това ли искаш да кажеш?

Усмивката не напускаше устните ѝ.

— Как можеш да си въобразяваш такива неща? — не я оставяше той. — Опозна Майкъл Пул. След два века живот главата му беше толкова препълнена с шлага, с улегнали слоеве на преживяното, че понякога едва работеше. И ти разбра това, нали? Защо според тебе той буквално десетилетия е прекарал сам в онзи ГОТ-кораб сред кометната ареола? И ти ми споменаващ небрежно, че ще живееш седем пъти по-дълго. Как би могла която и да е цел да остане в тебе след такъв огромен период? Та това е... над човешките възможности...

Момичето не отговори, но усмивката си оставаше, предназначена за самата нея. И Парз, макар доста по-възрастен, усети как се превръща в нещо преходно и слабо, в мушица-еднодневка пред необятния, горящ в душата на Шайра стремеж.

Хари прие форма на кушетката до Майкъл. Изображението беше бледо и колебливо, пикселите се скупчваха неравномерно и бяха с различна големина — очевидно Хари вече не можеше да използва изцяло мощността на процесора. Но поне създаваше илюзия за телесност, за нечие присъствие в купола, а Майкъл беше предоволен и от това.

Лежеше по гръб на кушетката, стремеше се да постигне и вътрешно, и външно спокойствие, но стегнатите възли в челото, врата и гърба не му се подчиняваха. Гледаше как порталът на „Интерфейс“

се отваря пред него, сякаш разцъфва. Вече заемаше по-голямата част от зрителното поле на купола. Бойният кораб Сплайн със забития в него „Рак“ се движеше по допирателна край Юпитер и пред погледа на Майкъл порталът сега висеше на кадифен космически фон с далечни населени звезди. Ясните синьовиолетови очертания и лъскавото злато по страните на тетраедъра — сенчести отражения на други времена и пространства — бяха наистина красиви.

Хари заговори със стържещ глас:

— Предполагам, че знаеш какво правиш?

Майкъл не можа да сдържи смеха си.

— Май е доста късничко да ме питаш.

Хари се прокашля.

— Цялата тази лудория беше скалъпена малко набързо. Само се чудех дали имаш по-ясни идеи в главата си, отколкото когато натика буца кометен лед в гърлото на боен кораб от бъдещето.

— Добре де, нали успях?

— Тъхъ, само късметът ти помогна. Защото Сплайнът беше замаян от каузалния стрес, а горкичкият стар Джейсофт решил да опържи нервната му система.

Майкъл пак се усмихна.

— Не беше късмет. В края на краищата каксите бяха победени от собственото си скапано самодоволство. Джейсофт се оказа незаключената врата, слабото място, което сами докараха през времето. Ако не беше той, щяха да оставят някоя друга пролука, някоя ахилесова пета, от която да се възползваме. Толкова бяха сигурни, че ще ни издухат от Слънчевата система, без да се напъват, че нищо не може да им се опре...

— Добре, добре — Хари вдигна призрачните си ръце. — Стига, Майкъл. А как ще унищожим червеевата дупка?

— Не съм съвсем сигурен.

— О, страхотен си!

За миг лицето на Хари се замъгли и Майкъл си представи как още от мощността на процесора се отклонява от създаването на образа. Влошаваше се все повече и илюзията за плътско присъствие до Майкъл почти изчезна.

— Хари, проблеми ли имаш? Смятах, че сме на автоматично управление до влизането в „Интерфейс“.

Гласът на баща му си пробиваше път през пукот и неясен шум.

— От онези антитета е. Прекалено хитри са.

— Аз пък си мислех, че ги контролираш. Нали ги организира да изхвърлят окото с Шайра и Парз, да прережат нерва...

— Да де, само че нямам опит как да им дърпам конците. Спомни си, че не са обикновени уреди, разполагат с доста голяма мощност на собствените си процесори. Все едно... как да ти обясня, все едно се опитвам да си свърша работата с ръцете на хиляда упорити десетгодишни деца. Майкъл, една групичка от тях пощуря. Направиха си нещо като нападателен отряд. Пробиват си път през трупа, издирват най-големите енергийни източници. Други им оказват съпротива, защото причинените от тях щети накрая ще се отразят пагубно върху работата на Сплайна. Но съпротивата още не е добре организирана... и всяко антителяло, което им се изпречи, попада в гадните им лазерни челюсти, за да бъде сдъвкано.

Майкъл прихна.

— И на кого ще присъдим победата?

— Не знам... Сега нападателят се насочват към сърцето на Сплайна. Говоря именно за сърцето — енергийни блокове и мускулни групи колкото небостъргач, съсредоточени около хипердвигателя. Зоната с най-голямата енергийна плътност. Ако групичката се промъкне вътре, ще стане адски напечено. Останалите системи на кораба ще бъдат дотолкова лишени от хранване, че нищо няма да правят, и лудите роботчета накрая ще ни отнемат и хипердвигателя... Но може и да не се стигне дотам. Други антитета се събират, за да им попречат. Май скоро ще има решителна битка около сърцето. Но в момента бих заложил на бунтовниците. Защитниците изглежда нямат особено добър шеф...

Майкъл го прекъсна:

— Ох, за Бога, Хари, ще спреш ли да дрънкаш за антителята? Кого интересуват тези нещастници в подобен момент?

Хари се намръщи неясно в мъглата от пиксели.

— Виж какво, Майкъл, никак не е смешно. Тези разбунтували се машинки могат направо под носа ми да потрошат хипердвигателя. А в твоя план да повредиш „Интерфейс“ искаш да го използваш, нали?

— Колко време ще продължава това?

Хари обърна глава и тя заблещука.

— Двадесет минути, за да се определи победителят. Ако спечелят бунтовниците — още десет минути, за да проникнат в сърцето, да стигнат до хипердвигателя и другите енергийни източници. Значи, да речем, трийсетина минути най-много, преди да загубим хипердвигателя.

Майкъл посочи увисналия над тях „Интерфейс“.

— А колко ни остава до влизането в утробата на това нещо?

Хари помълча няколко секунди.

— Най-много шест минути.

— Добре тогава. Забрави за проклетите антители. Докато направят най-лошото, всичко ще е свършило по един или друг начин.

Баща му направи гримаса.

— Добре, светна ми. Но това не те отървава от обяснението как ще гръмнеш портала на „Интерфейс“. — Хари вдигна глава към синьото сияние на портала и — очевидно с подновените усилия на процесора — нагласи виртуални синьовиолетови оттенъци по скулите си. — Мисля си, че ако просто ударим портала, трупът на този гнусен кораб ще бъде нарязан като кашкавал, прав ли съм?

— Прав си. Съмнявам се, че би повредил особено силно структура от екзотична материя, като я цапардосаш с буца обикновена материя. Разликата в плътността прави такъв опит толкова нелеп, колкото напъните да събориш сграда с въздушна целувка... Ще влезем с този варел колкото може по-точно в портала...

— А после?

— Разбираш ли принципа на действие на хипердвигателя?

Хари се ухили.

— И да, и не.

— Това какво означава?

— Сега съм едно цяло с остатъците от съзнанието на Сплайна. И знанията за работата с хипердвигателя са някъде в него... Но е същото, като да работиш с мускулите, които те задържат прав и те движат при ходене. Разбираш ли? — Гледаше някак тъжно Майкъл, а лицето му изглеждаше по-момчешко отвсякога. — Сплайновото ми ядро знае всичко за хипердвигателите. Но човешката му обвивка — Хари, каквото е останало от него, нищичко не знае. И както установих, Майкъл — уплашен съм.

Майкъл усети, че се мръщи — тревожеше се от тона на Хари.

— Това са жалки приказки!

— Много съжалявам, че не ти харесва — предизвикателно каза баща му. — Но поне съм честен. Все още съм човек, синко.

Майкъл тръсна глава, искаше да отпъди надигналата се в него плетеница от чувства.

— Значи хипердвигателят — сурово изрече той. — Добре, Хари. Колко измерения има пространство-времето?

Хари отвори уста, после я затвори.

— Четири. Три за пространството, едно за времето. Не е ли така? Всички опаковани в някакво четириизмерно кълбо...

— Грешка. Съжалявам, Хари. Всъщност те са единадесет. И точно допълнителните седем позволяват на хипердвигателя да работи...

Големите обединени теории във физиката — рамките, които свързваха гравитацията и квантовата механика — предсказваха, че пространство-времето би трябвало да се определя от единадесет измерения. Логиката, съответствието на идеите едва ли позволяваше друг вариант.

И измеренията се оказаха единадесет.

Но човешките сетива могат да възприемат непосредствено само четири от тях. Другите съществуват, само че в твърде миниатюрни мащаби. Седемте умалени измерения бяха свити в топологични съответствия на стегнати тръби с диаметри под дължината на Планк — квантовата граница за определяне на размерите.

— Е, и какво? Можем ли да наблюдаваме тези смалени тръбички?

— Не и пряко. Хари, погледни по друг начин — тези тръбички определят стойностите на фундаменталните физически константи на вселената. Гравитационната константа, заряда на електрона, Планковата константа, неопределеността...

Хари кимна.

— И ако една от тези свити тръби се отвори малко...

— ... константите ще се променят. Или — внушително натърти Майкъл, — обратното.

— А, вече стигаме до принципа на действие на хипердвигателя.

— Да... Доколкото успях да схвана, хипердвигателят локално потиска една от физическите константи. Или по-скоро лишена от

измерения комбинация от константи.

— И като ги потискаме...

— ... можем да отслабим свиването на допълнителните измерения поне локално. Като позволиш на кораба да се премести леко в петото измерение на пространство-времето, ти го караш да измине големи разстояния в обичайните измерения.

Хари вдигна ръце.

— Достатъчно. Разбирам как работи хипердвигателят. Сега ми кажи какво означава всичко това.

Майкъл обърна към него засмяното си лице.

— Добре, ето го и нашия план. Влизаме в „Интерфейс“, понавътре в червеевата дупка...

Хари трепна.

— Нека да позная. И тогава включваме хипердвигателя.

Майкъл кимна.

Порталът вече надвисваше неугледен над тях. Една от блещукащите страни потопа в себе си като басейн погледа на Пул — толкова близка, че вече не виждаше сините рамки, които я обкръжаваха.

— Още три минути — тихо каза Хари.

— Добре — Майкъл помисли и добави: — Благодаря ти, Хари.

— Майкъл... Знам, че това нито има, нито трябва да има и най-малко значение... но не мисля, че ще преживея тази бъркотия. Вече не мога да функционирам независимо от Сплайна. Толкова съм оплетен в изкуствените интелекти на Сплайна и „Рака“, че ако единият се повреди, ще го последва и другият...

Майкъл осъзна, че протяга ръка към виртуалния на своя баща. Смутено я отдръпна.

— Да, знам. Май ми е жал. Ако това те утешава, и аз няма да оцелея.

Младежкото лице на Хари се разпадна в облак пиксели.

— Това не е никакво утешение, мътните те взели — сякаш отдалеч прошепна той.

„Интерфейс“ беше съвсем близо до тях. Майкъл долавяше отражения на Сплайна върху една от страните му, като че на бойния кораб предстоеше да се гмурне в безмерно езеро.

Хари се превърна в пикселни прашинки, сетне отново придоби отчетливост.

— Майната им на тези роботчета — изръмжа той. — Чуй ме, Майкъл, докато имаме време, трябва да ти кажа нещо...

Междупланетният товарач се закова над сплесканото изтръгнато око на Сплайна. Отворените врати на товарния хангар увиснаха като подканящи устни и откриха ярко осветения трюм.

Окото се блъсна в плоския таван и меко отскочи. Няколко метра откъснат очен нерв го следваха като сдъвкан остатък от пъпна връв и бавно се увиваха около въртящото се око. Вратите се затвориха и трюмът го погълна.

Във въздушния шлюз на хангара Мириам Берг притискаше лице към дебелото стъкло на обзорния илюминатор. В ръцете си държеше мощен индустриален ръчен лазер, пръстите ѝ потропваха по корпуса му, докато налягането в двете помещения се изравняваше.

Очите ѝ се плъзгаха по одраните стени на хангара с леко неодобрение. Корабът „Нартикар“ от Ганимед правеше товарни курсове между луните на Юпитер. Притежаваше го западнала транспортна фирма, състояща се от двама души. Знаеше, че не бива да очаква прекалено много от такъв кораб. Братята д'Арси вършеха мръсна и опасна работа. Обикновено този хангар се запълваше със заледена вода от Ганимед или Европа или пък със странни серни съединения, изкопавани при изключителни рискове от повърхността на Йо. Това обясняваше произхода на някои от петната. Но серните съединения не покриват стените с пошли рисунки, каза си тя. Нито разхвърлят миризливи бинтове и недоядени порции — както ѝ се струваше, по всяка удобна повърхност. Все пак имаше късмет, че дори един кораб в района беше способен толкова бързо да прибере проклетото око. Повечето кораби около портала на „Интерфейс“ бяха спретнати правителствени играчки или военни съдове. Но точно братята д'Арси с тяхната очукана стара бричка се промушиха през тълпата и я взеха от кораба от пръст в отговор на нейното паническо послание по всички канали, след като разбра какво си бе наумил Пул.

Гледаше подскачащото око в съгъстващия се въздух на хангара. Прилича на идиотска плажна топка, кисело отбеляза тя, но покрита със

засъхнала кръв и снопчета разкъсани мускули. Все пак имаше едно прозрачно петно — може би лещата — през която различаваше смътни човешки фигури.

Майкъл...

Прозвуча звън на несъществуваща камбана и вратата, отделяща я от хангара, се дръпна встрани. С лазера в ръце Берг се хвърли към окото.

Въздухът беше свеж, макар и непоносимо студен през леката цяла дреха, която носеше отпреди атаката на каксите срещу „Приятелите“. Пое си дъх, за да прецени налягането и вкуса на въздуха...

— Исусе!

... и едва не се задави от смесицата миризми, забушували в главата ѝ. Сигурно трябваше да очаква това. Изтръгнатото око на Сплайна смърдеше като престояло три седмици месо — но се носеше и смрад на изгоряло, на опърлена плът, имаше и по-недоловима воня, вероятно от лепкавата пурпурна мръсотия, точеща се от отрязания нерв. А под всичко това усещаше — благодарение на домакините си д'Арси — изгарящия носа остър дъх на сяра.

Всеки път, когато окото се удряше в стените, то меко шляпваше.

Мириам разтърси глава, гърлото ѝ се свиваше от вонята. Кораби Сплайни. Ама че начин да пътуваш!

След още един-два подскока съпротивлението на въздуха забави движенията на кълбото. То с леко потрепване се настани във въздуха по средата на трюма.

Зад замъглената леща нещо мърдаше, сякаш надничаше от тъмен аквариум. Отвътре някой се взираше в нея.

Време беше.

Умът ѝ трескаво пресмяташе, устата ѝ изсъхна. Насили се да изхвърли всички мисли от главата си и да се съсредоточи в задачата. Вдигна лазера.

След като я взеха, братята д'Арси ѝ дадоха назаем този ръчен лазер — огромно и трудно повратливо съоръжение, предназначено да реже наведнъж тонове руда в кратера Валхала на Калисто. Необходими бяха двете ѝ ръце и цялата сила на мускулите, за да завърти нанякъде това нещо, да насочи дулото му към очното кълбо на Сплайна, но и да спре движението му, за да се прицели. Искаше да нагласи лазера така,

че с малко късмет да разреже окото отстрани, откъм лещата, без да забива лъча прекалено навътре към хората. Щом прицели тромавия уред, тя се спусна и притисна лице към мътнеещата леща толкова плътно, колкото можеше да понесе. Взираше се в кухнята. Вътре се намираха двама души, превърнати в размити фигури от тъмнеещото вещество на мъртвата леща. Плясна по нея с отворена длан — и ръката ѝ потъна през кората на повърхността в плътна разкапваща се каша. Тя рязко издърпа ръката си и я изтръска, за да отлепи парченцата месо.

— Дръпнете се от лещата!

Тя викаше и подчертаваше думите си с пресилени движения на устните, като махаше с ръце.

Двамата пътници разбраха. Свряха се навътре в гадните сенки на окото.

Като внимаваше повече да не докосва плътта, Берг се върна при своя лазер. Опипа контролните сензори и нагласи обсега на дисперсията на пет метра. Появи се свършена синьопурпурна светлинна линия, почти докосваше мътната леща. Берг се увери, че кохерентността е достатъчно ниска — лъчът не направи на отсрещната стена нищо, освен да хвърли върху нея петънце ярка светлина.

Нежно побутна лазера и насочи лъча надолу. Веществото на лещата гореше и се свиваше, а от кълбото изригна облак кафеникав въздух, който бързо се разнесе в атмосферата на хангара. И още една миризма се присъедини към бъркотията в главата на Берг — странно, но поне тя не беше неприятна, малко напомняше прясно обработена кожа.

От лещата се отдели диск, изрязан точно като капак на люк. Капки от някаква течност се проточиха и свързаха лещата с диска като лепкава паяжина.

Още не различаваше нищо в месестото кълбо. А в отворената кухня мълчаха.

Берг с едно чукване по сензора угаси лазера. Почти разсеяно посегна към диска и го издърпа от импровизирания люк. Еластичните нишки се опънаха и се скъсаха, тя отгласна диска надалеч.

След това не беше в състояние да измисли нищо. Въобще не би могла да влезе в направения от нея люк, затова просто увисна във въздуха и се загледа в хирургически точния, капещ ръб на дупката.

Появиха се тънки ръце и колебливо се хванаха за ръба. Малката пригладена глава на Джейсофт Парз се подаде във въздуха на „Нартикар“. Видя Берг, кимна с чудата скована учтивост и с непохватна грация издърпа през отвора свитите си в коленете крака. Леко потрепери от твърде хладния въздух извън кълбото. Беше бос, облечен в оръфан и измърлян халат — Берг разбра, че някога е бил на Майкъл. Парз като че правеше усилие да ѝ се усмихне. Увисна във въздуха, уловен с една ръка за ръба на дупката, като нелеп паяк.

— За втори път ме вадят от око на Сплайн, когато очаквам единствено да срещна смъртта си. Благодаря ви, Мириам. Приятно ми е да се запозная с вас на живо.

Берг не успя да изтръгне от себе си отговор.

Сега втора фигура бавно излизаше от окото. Шайра, момичето от „Приятелите“, облечена като Берг в раздърпани останки от цял тренировъчен екип. Тя се задържа със свити крака на ръба и набързо огледа хангара с безизразно лице. Обърна се към Берг.

— Мириам, не очаквах да ви видя отново.

— Не — Берг насила изговаряше думите. — Аз...

В очите на Шайра се появи подобие на съчувствие — най-близкото до човешка топлина, което бе виждала на това ледено, приличащо на череп лице. И я мразеше за това. „Приятелката“ каза:

— Няма никой друг, Мириам. Само ние двамата сме. Съжалявам.

Берг искаше да отхвърли чутото, да избути тези натъртени, мръсни чужди хора и да се хвърли с главата напред в кълбото, да го претърси сама. Вместо това запази лицето си неподвижно и заби нокти в дланите си. Скоро усети струйка кръв по китката си.

Парз се усмихна, зелените му очи я гледаха меко.

— Мириам, те — Майкъл и Хари — измислиха нещо. Ще използват разбития Сплайн, за да затворят червеевата дупка на „Интерфейс“, да премахнат риска за следващи нахлувания от бъдещето на какската Окупация. Или от което и да е друго бъдеще.

— И останаха в кораба. И двамата.

Лицето на Парз застина в почти комична сериозност.

— Да. Майкъл е много смел, Мириам. Би трябвало да се утешите, че...

— Дръжки ще се утеша, надут дъртак такъв! — Берг се извърна към Шайра. — По дяволите, защо той поне не поговори с мен? Разбил

е комуникациите, нали? Но защо? Знаеш ли?

Шайра вдигна рамене, следи от човечна загриженост още личаха наред с присъщото ѝ безразличие.

— Защото се страхува.

— Парз твърди, че е смел. Ти го наричаш страхливец. От какво толкова се бои?

Устните на Шайра се изкривиха.

— Може би малко от тебе. Но преди всичко от себе си.

Парз кимна.

— Мисля, че тя е права, Мириам. Според мен Майкъл не беше сигурен дали ще съхрани решимостта си, ако говори с вас.

Ярост и отчаяние пронизаха Берг. Разбира се, и преди нейни познати бяха умирали. Натрапчивите спомени от онези дни бяха изпълнени с безмерното отчаяние на недовършеното — лично или друго. Оставаше толкова много да се каже, което никога не можеше да бъде казано. Осъзна, че този път е по-лошо. Копелето още не беше умряло, но вече не беше по-достъпно, отколкото в гроба.

— Това е отвратително студено утешение.

— Но то е единственото — внимателно каза Парз, — което можем да ви предложим.

— Е, да. — Тя разтърси глава, опитваше се да си върне някакво чувство за цел. — Ами какво ни остава, освен да гледаме фойерверките. Хайде. После ще проверим дали тези разнебитени товарици поне имат душеве...

Пилотската кабина на товарния кораб беше тясна и задушна, всяка плоска повърхност беше покрита от бележки, надраскани върху парчета залепваща се хартия. Само величествената светлина на Юпитер, нахлуваща в мизерната кабина през прозрачния обзорен илюминатор, придаваше на мястото подобие на достолепие. Братята д'Арси, дебели и кръглолики, смущаващо неразличими един от друг, погледнаха от пилотските си кресла, когато Мириам въведе чудатата си компания в тяхната кабина.

Берг ги представи грубо:

— Джейсофт. Шайра. Запознайте се със своите прапрадядовци.

Остави ги да се разглеждат предпазливо и обърна лице към зенита. Върху бузата на Юпитер рамката на портала беше като четиристенна восъчна шарка. А бойният кораб Сплайн със забитите в

него останки на „Рака“, видими дори от такова разстояние, приличаше на свит юмрук до геометричното изящество на „Интерфейс“.

Корабът навлизаше в портала. Кървави искри опасаха Сплайна, щом туловището му се плъзна по рамката от екзотична материя.

Берг помисли дали да не вдигне ръка за сбогом.

Искрите пламтяха, докато Сплайнът се скри от погледа ѝ.

Мириам затвори очи.

Жилищният купол на „Рака“ бе погълнат от нахлулия мрак на портала. Майкъл, вперил поглед нагоре, усети как се разтрепери от страх. Синьовиолетов огън се разгоря по ръба на купола. Сякаш неизброими изгреви издигаха заревото си навсякъде по стеснения хоризонт. Хари въртеше глава уплашено на кушетката до Майкъл, който каза:

— Това е от ударите на Сплайна в рамката от екзотична материя. Предполагам, че прави доста бели. Хари, а ти...

Холограмата на виртуалния Хари Пул отвори широко уста — невъзможно широко — и запищя. Нечовешкото цвъртене се плъзна нагоре към ултразвуците и стана недостъпно за сетивата на Майкъл.

Виртуалният се разпадна на пиксели и се сви в облак от искри.

Сплайнът се раздруса от навлизането в самата червеева дупка. Майкъл безпомощно се вкопчваше в ремъците, които го прикрепяха към кушетката. Не можа да изгони от паметта си мисълта, че корабът, който го носеше към бъдещето, доскоро беше уязвимо, разумно, живо същество.

Главата на Хари отново изникна точно над лицето му. Изглеждаше току-що обръснат, а косата му беше сресана грижливо.

— Моля за извинение — смутено каза той. — Трябваше да очаквам този шок от сблъсъка с екзотичната материя. Мисля, че вече съм съвсем наред. Прекъснах много от нервно-сензорните канали, свързващи централния процесор с другите части на кораба. Разбира се, така загубих доста от функционалните си възможности.

Чувството на загуба, на отчуждение заля като огромна вълна Майкъл. Лицето на Хари беше неуместно весела анимационна картинка в зрителното му поле, иначе заето само от пустотата на пролука в пространство-времето. Насили се да отговори.

— Аз... вече едва ли има значение. Стига да проработи хипердвигателят.

— Ще стане. Накарах моите верни антители да охраняват останалите ни ключови позиции в кораба. Би трябвало да ги удържат, докато вече няма да има значение какво ще се случи.

Виртуалната глава се спусна дразнещо към Майкъл, докато застана само на трийсетина сантиметра от носа му и го погледна с преувеличена загриженост.

— Добре ли си?

Майкъл опита да се ухили, да се сопне, но чувството на самота запълваше главата му като широк, черен кладенец.

— Не. Въобще не съм добре.

Хари кимна всезнаещо и се отдръпна нагоре.

— Трябва да разбереш какво става в тебе. Минаваме от една времева рамка в друга. Помниш ли как Джейсофт Парз описваше това преживяване? Квантовите функции, свързващи те с твоя свят — нелокалните връзки между тебе и всичко и всички, които си докосвал, чувал, виждал — се разтягат, изтъняват, късат се... Оставаш толкова изолиран, сякаш току-що си се родил.

— Да. — Майкъл заскърца със зъби, искаше да потисне смазващата го психическа болка. — Да, разбирам всичко това. Но с нищо не ми помага. Не ми помага и мисълта, че оставих Мириам, всички и всичко, които познавах, без дори да се сбогувам. И не ми помага, че ме очаква само смъртта. И че ми остава да науча само колко ще боли... Плаша се, Хари.

Баща му отвори уста да каже нещо, но размисли. Убедителни наглед сълзи напиреха в очите му.

Безпричинен гняв избухна у Майкъл.

— Недей пак да ми се лигавиш, проклето... факсимиле такова!

Хари се усмихна с плътно стиснати устни.

— Да включваме ли хипердвигателя? — меко попита той. — Да приключим тази история веднъж завинаги.

Майкъл затвори очи и поклати глава, усещаше мускулите на врата си сковани и стегнати, почти като дърво.

— Още не. Изчакай да навлезем по-навътре в гърлото на червеевата дупка.

Хари се поколеба.

— Майкъл, какво ще направи хипердвигателят с червеевата дупка?

— Не знам точно какво. И как бих могъл да знам? Никой досега не си е правил такива идиотски експерименти. Виж какво, червеевата дупка е пролука в пространство-времето, която нишките на екзотичната материя държат отворена. При това пролуката е нестабилна. Когато се включи хипердвигателят, настъпва локално изменение в измерността на пространство-времето. И правим това вътре в самата червеева дупка — дълбоко вътре, някъде към средата, където напрежението в пробитото пространство-време е най-голямо. Няма начин системите за обратна връзка, контролиращи червеевата дупка, да я удържат в стабилно състояние.

— После?

Майкъл вдигна рамене.

— Нямам представа. Но съм абсолютно сигурен, че никой вече няма да мине през „Интерфейс“. Надявам се предизвиканият от нас колапс да се разпространи нататък. Спомни си, че са създадени още връзки чрез червееви дупки, отвъд времето на Джим Боулдър и неговите подвизи. Не искам да оставям възможност на още някой какс да се върне и да опита нов удар по историята.

— Можем ли да затворим и другите червееви дупки?

— Кой знае. Хари, червеевите дупки подлагат на голямо напрежение пространство-времето...

— ... и нас? — тихо добави баща му.

Майкъл кръстоса поглед с виртуалния.

— А ти как мислиш? Съжалявам, Хари. — Той се намръщи. — Е, какво са канеше да ми разкажеш?

— Кога?

— Страшната ти тайна. Когато се ударихме в екзотичната материя.

Главата на Хари се смали някак срамежливо.

— Аха. Надявах се да си забравил.

Загубил търпение, Майкъл цъкна с език.

— За Бога, Хари, остават ни някакви си минути живот, а ти пак се държиш като трън в задника ми!

— Мъртъв съм.

— ... Какво?

— Мъртъв съм. Тоест истинският Хари Пул. Оригиналът. — Очите на Хари не се отделяха от Майкъл, гласът му беше равен и сух.

— Мъртъв съм от тридесет години. Всъщност повече са.

Майкъл, потънал в квантовата, си изолация, се опитваше да схване смисъла на тази призрачна новина.

— Ти... той как...

— Организмът ми реагира неблагоприятно на една от АС-процедурите. Не я понесе. Тялото ми вече не издържаше. Казаха ми, че това се случвало на един от хиляда души. Поживях още няколко години. Състарявах се бързо. Аз, ъ-ъ... запазих този виртуален още щом разбрах какво ще се случи. Нямах наум никаква определена цел. Не съм предвиждал да ти го пратя. Само си помислих, че може би някой ден ще послужи за нещо. Дори просто като утешение.

Лицето на Майкъл се сви.

— Не знам какво да кажа. Съжалявам. Знаех какво са за тебе твоята младост, твоите...

— Моята приятна външност, здраве и потентност. — Хари се засмя. — Не се страхувай да го кажеш. Вече съм отвъд скромността. Да, всички тези неща, които исках да запазя, макар че това страшно те дразнеше.

— Знаех какво означаваше животът за тебе.

Хари кимна.

— Благодаря ти. Благодаря ти от негово име. Той... Хари умря, преди да включат мен, виртуалния. Имам спомените му до момента, когато е записал виртуалното си копие, после — празен период. Остави ми съобщение, преди да умре.

Майкъл тръсна глава.

— Оставил съобщение на един от своите виртуални. Такъв си беше баща ми.

— Каза ми, че не се боял от смъртта. — Хари изглеждаше замислен. — Той се бе променил, Майкъл. В сравнение с личността, която съм аз. Мисля, че искаше да ти предам това, ако някога се срещнем. Вероятно се надяваше да ти послужи за утеха.

Сплайнът се разтресе още по-силно и Майкъл, загледан през прозрачния купол, като че вече различаваше подробности там, където досега имаше само безформеност. С крайчеца на окото си улавяше синкавобялата светлина, още искряща по измъчения корпус от плът. Светлинни късове прииждаха от точка в безкрайността над главата му и избледняваха назад. Това бяха проблясъци, пластове безцветно

сияние, сякаш гледаше мълнии през облаци. Знаеше, че е радиация, създадена от разplitането на напрегнатото пространство-време, дълбоко в гърлото на пролуката. Хвана се по-здраво за кушетката. За пръв път истински почувства скоростта — неограничената, неуправляема бързина. Жилищният купол беше толкова крехък и уязвим над него, не даваше по-сигурна защита от някое платнище, докато устремно потъваха в този процеп на пространство-времето. Наложих си да не се поддава на уплахата, да не извърне лице от прострелото се над него небе.

— Защо не ми е казал?

Лицето на Хари сякаш се втвърди.

— Не знаеше как да го направи. Искрено беше загрижен да не ти причини болка. Надявам се, че ми вярваш. Но основната причина беше, че двамата не сте имали мигове на близост, на... интимност, откакто ти навърши десет години. Ето затова. — Впи поглед надолу към Майкъл. — Ти какво очакваше? Той потърси подкрепа от своите приятели.

— Съжалявам.

— Аз също — сериозно каза Хари. — И той съжаляваше. Но такава беше положението.

— Ето кое е лошото да живееш толкова дълго. Вкиснатите отношения си остават такива завинаги. — Майкъл клатеше глава. — И все пак... Никога нямаше да узная това, ако не те бяха излъчили да ме убеждаваш, че трябва да се върна от Облака на Оорт.

— Те... междуправителствената комисия, създадена да се занимава с този инцидент, смяташе, че имам по-голям шанс да те убедя, ако нищо не знаеш, ако не ти кажа, че е мъртъв.

Майкъл едва не се усмихна.

— И защо, по дяволите, си го мислеха?

— Че какво знаят междуправителствените комисии за отношенията между баща и син?

Стените на червеевата дупка се свиваха също като гърло. Приличащите на мълнии светлинни петна проблясваха през прозрачните стени.

— Мисля, че е време — обади се Майкъл. — Ще се справиш ли с хипердвигателя?

— Не се съмнявай. Сигурно не ти е нужно да отброявам секундите... Майкъл, има съобщение за тебе.

— Какви ги приказваш? Кой, мътните го взели, може да се свърже с мен?

Хари каза с безизразно лице:

— Представител на разбунтувалите се антитета. Не са лишени от разум. Някак са се включили в схемата на преводача. Искат да им позволя да говорят с тебе.

— За какво?

— Обкръжили са хипердвигателя. Антителата го смятат за... аха, за заложник.

— И?

— Искат да преговарят за мир. В името на хармонията между разумните раси. Пригответе си дълъг списък с условия. — Хари се намръщи над Майкъл. — Искаш ли да ги чуеш? Първо...

— Не. Само ми кажи — още ли контролираш хипердвигателя?

— Да.

Майкъл усети как напрежението изтича от мускулите на врата му, може би за пръв път от дни насам. Разсмя се.

— Кажи им къде да си заврат списъка.

Главата на Хари се разду като балон. Той се усмихваше, млад и самоуверен.

— Според мен е време. Сбогом, Майкъл.

Хипердвигателят се включи. Сплайнът се загърчи.

Ленти синкавобяла светлина нахлуха през пропукващите се стени на пространство-времето. Майкъл почти усещаше фотоните, пронизващи нелепата прозрачност на купола.

Едно залутано ъгълче от съзнанието му продължаваше да анализира, дори да се учудва. Виждаше как непоносимите напречни напрежения на изкривеното пространство-време се преливат в лъчиста енергия със свиването на червеевата дупка. Всеки миг нищожната защита на купола щеше да рухне. Сигурно плътта на Сплайновия труп вече се изпаряваше. Но знанията за ставащото не му помагаха много. Майкъл си каза, че е доста късно да установява това.

Накрая и виртуалният на Хари изчезна под натиска на божествено ослепителния блясък около купола.

Червеевата дупка сякаш се разпадаше на парчета пред „Рака“. Пукнатините в пространство-времето се разтваряха като разклонени тунели, простиращи се в безкрайността.

Майкъл не беше сигурен дали това трябваше да се случи. Може би нещата не вървяха точно според плана...

Пространство-времето се разтрошаваше. Майкъл изкрещя и притисна юмруци към очите си.

На кораба от пръст изображението на портала „Интерфейс“ светеше на всяка информационна плоча.

Мириам Берг седеше на обгорената трева, достатъчно близо до центъра, за да вижда отвъд разрушените постройки на „Приятелите“ парчетиите кафеникав варовик на мястото на древния Стоунхендж.

Джейсофт Парз, облечен в не особено подходящ по размери екип на „Приятелите“, седеше до нея, изпънал късите си крака върху тревата. Единствената капсула на „Нартикар“ стърчеше наблизко върху почернялата пръст. Братята д'Арси я върнаха тук, след като спаси Шайра и Джейсофт Парз.

Знаеше, че зелените очи на Парз я следят неотлъчно. Че той почти видимо излъчва съчувствие.

Майната му. Майната им на всички.

Подвила крака под себе си, Мириам се взираше в поставената в скута ѝ плоча, гледаше дребното изображение на портала на екрана, сякаш с усилие на волята би могла да мине през плочата, да се смали и тя, докато последва Майкъл Пул през червеевата дупка в пространство-времето. Ако успееше да се съсредоточи истински, можеше да се изключи от всичко останало — този странен, доста студен мъж от бъдещето, седнал до нея, далечната суетня на „Приятелите“, дори гадно разреждения въздух и неравномерното притегляне на опустошения кораб.

Мигът се разтегли. Порталът блещукаше като диамант на нейната плоча.

После, със стряскаща внезапност, ослепителна синьобяла светлина избухна в портала, изригна от всяка страна на тетраедърната рамка. Сякаш вътре мъничко слънце се бе превърнало в нова звезда. Блясъкът на деформиращата се червеева дупка яростно грееше от

плочите на Парз, на „Приятелите“, навсякъде, където стигаше нейният поглед. Все едно че всеки имаше пред себе си свещ и сиянието на затварящата се пролука в пространство-времето осветяваше младите гладки лица.

Сиянието угасна. Когато отново се вгледа в плочата си, порталът беше изчезнал. Разбитата на парчета рамка от екзотична материя искреше и се разнасяше на всички страни от мястото в пространството, което пак стана обикновено и крайно.

Захвърли плочата с екрана надолу в тревата.

Джейсофт Парз остави своята по-внимателно.

— Това беше — въздъхна той. — Майкъл Пул успя да затвори червевата дупка. Не може да има никакво съмнение.

Берг със сила заби пръсти в изровената земя, зарадва се на болката от извитите нокти.

— Тези скапани екзотични отпадъци трябва да бъдат изчистени. Опасни са за минаващите кораби.

— Е, всичко свърши. Ще трябва да намерите начин да се освободите.

— От какво?

— От миналото. — Той въздъхна. — А в моя случай — от бъдещето.

Тя вдигна глава към огромната мрачна маса на Юпитер.

— Бъдещето пак си е ваше... собственото ви бъдеще. Тук има какво да научите и да опитате. Това важи и за „Приятелите“, разбира се.

Той се усмихна.

— Например?

— За начало — АС-процедурите. И за пръв път в живота ви някои от най-съвременните — извинете ме, древните — медицински прегледи.

В усмивката на Джейсофт се промъкна тиха тъга.

— Но ние сме чужденци на родната си планета. Заседнали толкова далеч от своето време...

Тя вдигна рамене.

— Много сте, ако броим и „Приятелите“. А те са млади и, общо взето, жизнени. Бихте могли да основате колония, място има предостатъчно. Или пък да тръгнете към звездите. — Тя се усмихна на

спомена за странното пътешествие на „Коши“. — Естествено, още не можем да ви предложим хипердвигател. Само субсветлинни скорости... Но от това чудото на пътешествието не избледнява, уверявам ви.

— Да. Е, Мириам, такива замисли може би са привлекателни за тези младежи, но не и за мен...

Тя го погледна.

— Какво искате да кажете? Вие какво ще правите, Джейсофт?

Той се усмихна и разпери своите дълги, похабени от възрастта пръсти.

— О, мисля си, че моята песен вече е изпята. Видях, направих, научих повече, отколкото дори си мечтаех. Или пък заслужавам.

Очите ѝ се присвиха.

— Ще откажете лечение с АС? Чуйте ме, ако чувствате някаква вина за работата, която сте вършил през Какската Окупация, в тази епоха никой няма да...

— Не е това — внимателно я прекъсна той. — Скъпа моя, не говоря за някаква сложна форма на самоубийство. И не страдам особено от угризения въпреки нравствената двусмисленост на онова, което направих с живота си. Твърдо вярвам, че напуснах своето време в този проклет Сплайн, като оставих след себе си повече добро, отколкото лошо... Просто смятам, че ми стига това, което видях. Разбирате ли, зная всичко, което бих си пожелал. Зная, че въпреки провала на Проекта, замислен от тези бунтовници... от „Приятелите на Уигнър“, накрая Земята ще бъде напълно свободна от игото на каксите. Не ми е нужно да науча нищо друго. И не искам да гледам как събитията мъчително си пробиват път към този край. Сега разбрахте ли ме?

Берг се усмихна.

— Така ми се струва. Но трябва да ви смърря за дребнавото мислене. „Приятелите на Уигнър“ имат проекти, чието осъществяване ще трае чак до края на времето.

— Е, да. И като споменахме тяхното бъдеще — според мен вече кроят нещо ново.

Тя кимна.

— Нали ми казахте за какво сте говорили с Шайра — дългия път към дома, като преживее всички тези векове и стигне до епохата,

когато се е родила... После какво? Ще започне отначало същата скапана история ли?

— Може би. Дочух, че са помислили за още нещо, след като Шайра се върна при тях. Споменахте за пътуване с кораб, който се движи със субсветлинна скорост. Мисля, че това е привлекателно за „Приятелите“, дори и само заради възможността да изследват релативистичното забавяне на субективното време...

— ... и да се върнат вкъщи за доста по-малко време — един век вместо петнадесет. — Тя се засмя. — Е, сигурно и това е начин да си прахосаш живота.

— Ами вие, Мириам? Вие също не сте била тук цял век. Би трябвало почти колкото мен да се чувствате не в своето време.

Тя вдигна рамене и разоши косата си.

— Може пък да тръгна с „Приятелите“ — промърмори. — Може да ги поведе към звездите и обратно, още веднъж през петнадесет столетия...

— ... и да видите дали Майкъл Пул ще се появи в бъдещето на какската Окупация, като храбро изскочи от свиващата се червеева дупка?

Тя вдигна поглед към обсебения от Юпитер зенит, напрягаше се да различи парчетата на разбития портал.

— Сигурно бих се почувствала по-добре. Но, Джейсофт, аз знам, че загубих Майкъл. Където и да е сега, никога няма да се добера до него.

Поседяха загледани в изображенията на въртящите се, отлитащи отломки екзотична материя на захвърлените плочи. Накрая той я подкани:

— Хайде, тук е студено и въздухът не достига. Нека се върнем в капсулата на „Нартикар“. Бих желал да се постопя. И съм гладен.

Тя наведе глава.

— Ами да. Добра идея, Джейсофт.

Мириам се изправи на схванатите си от дългото седене крака. Джейсофт почти нежно я хвана подръка и заедно тръгнаха към чакащата ги капсула.

Пространство-времето е рохкаво.

Тъканта му е проядена от червееви дупки с всякакви размери. В мащабите на Планковата дължина и надолу по скалата, червееви дупки възникват от квантовите ефекти на неопределеността и размиват отчетливите Айнщайнови линии на пространство-времето. Някои от тях се разширяват до привичните за хората мащаби и отвъд тях — понякога спонтанно, а понякога нарочно създадени от разумни същества.

Пространство-времето е като ледена плоча, надупчена от пролуки, от цепнатини с ширината на косъм.

Когато хипердвигателят на Майкъл Пул се задейства в създадената от човечеството червеева дупка на „Интерфейс“, сякаш някой стовари дървен чук върху ледено покривало. Пукнатините взривно се разбягаха от точката на удара. Свързваха се една с друга в сложна, разпростираща се мрежа — допълнителна структура, която неспирно възникваше и се преобразуваше, докато пространство-времето зарастваше и се разбиваше отново.

Разрѳаният овъглен труп на бойния кораб Сплайн, понесъл жилищния купол на „Рака“, Майкъл Пул и облак непокорни безпилотни антители, се появи от свиващата се червеева дупка в епохата на какската Окупация почти със скоростта на светлината. Енергията на разкъсването от измъченото пространство-време в червеевата дупка се превръщаше във високочестотно излъчване, в пороища от екзотични частици с кратък живот, които се изливаха около премятащия се Сплайн.

Сякаш малко слънце избухна сред луните на Юпитер. Страхотни бури бяха предизвикани в плътните газови слоеве на атмосферата на планетата-гигант. Един от спътниците му беше унищожен. Хора загинаха или ослепяха.

Пукнатините в разтърсеното пространство-време се разпространяваха със скоростта на светлината.

В системата на Юпитер вече имаше още една макроскопична червеева дупка в пространство-времето — каналът към бъдещето отвъд гибелта на какската звезда, каналът, през който каксът тръгна към миналото, решен да изтреби човечеството.

Пристигането на Пул отново подежда като удар с чук — както той очакваше — и тази втора пролука в пространство-времето не можа да запази устойчивостта си.

Самата уста на дупката се разшири, екзотичността се разду на хиляди мили и погълна маса-енергията на чудноватия кораб на Майкъл Пул. Избухна икосаедърната рамка от екзотична материя, удържаща отворена червеевата дупка — огледално повторение на унищожението, видяно от Мириам Берг петнадесет века по-рано. После порталът се сви със скоростта на светлината. Гравитационните ударни вълни налитаха на тласъци от изчезващото гърло като ксийлски звездотрошачи и разпиляваха кораби и луни.

През мимолетна мрежа от червееви дупки, свиваща се след него в буря от гравитационни вълни и високоенергийни частици, безпомощният Майкъл Пул бе запратен в бъдещето.

Вериги от събития се нанизваха в бъдещето.

Човек на име Джим Боулдър нахлу с ксийлски „нощен летец“ в сърцето на родната планетна система на каксите и ги принуди да обърнат своите звездотрошачи към собственото си слънце.

Какската окупация на Земята рухна. Хората вече никога нямаше да бъдат победени от някоя младша раса.

Човеците се разпростряха сред звездите, обсегът на влиянието им нарастваше многократно по-бързо от скоростта на светлината. Последва период, наречен Асимилацията, през който мъдростта и силата на други видове биваха поглъщани в промишлени мащаби.

Скоро само ксийлите стояха между хората и господството.

Сблъсъкът продължи милион години.

Когато спорът бе решен, само шепа човеци и произлезли от тях същества останаха тук-там във вселената.

Проектите на ксийлите и неумолимите природни процеси продължаваха да я променят.

Звезди умираха. Други се появяваха, за да заменят вече угасналите... Но първоначалната смес от водород и хелий се замърсяваше със звездни отпадъци и темпът на възникване на нови звезди спадаше по експонента.

А и тъмни сили работеха неспирно. Звездите остаряваха... твърде бързо.

Ксийлите завършиха великите си проекти и избягаха от западащия космос.

Пет милиона години след първия сблъсък между човека и какса, останките на боен кораб Сплайн се появиха устремно от устата на червеева дупка сред яростно гравитационно излъчване. Червеевата дупка се затвори в облак искри.

Останките — тъмни, с почти напълно изцедена енергия — бавно се въртяха в безмълвието. В тях почти нямаше живот.

Почти.

Квантовите функции заляха Майкъл Пул като синьовиолетов дъжд и го върнаха във времето. Той изпъшка от болката на прераждането.

Човешките същества биха го нарекли антиксийли.

То беше... огромно. Величествените му чувства можеха да бъдат описани с човешки думи само приблизително.

Но това нямаше значение — антиксийли оглеждаше завършените си дела и беше доволно.

Съзнанието му се простираше през светлинните години. Сияеща материя задръстваше вселената. Ксийлите бяха дошли, построиха своите приказни замъци от тази грееща пяна, а после отпътуваха. Скоро веществото щеше да навлезе в период на разпадане и антиксийли вече усещаше как напрягат мускули обитателите на тъмния океан отдолу.

Функцията на антиксийли бе да направлява безмерните проекти на ксийлите, изграждащи път извън този смъртоносен космос. За да постигнат целите си, ксийлите дори се бяха върнали назад във времето, за да променят собствената си еволюция, превърнаха историята си в затворена времеподобна крива, във вакуумна диаграма.

Антиксийли бе съзнанието, насочващо този процес, пътуващо като античастица назад във времето от мига на разпадането си към мига, в който бе създадено.

А сега работата бе завършена. Антиксийли чувстваше нещо като удовлетворение от мисълта, че неговите подопечни се бяха спасили с бягство и сега бяха недосегаеми за онези... за другите, на които накрая не можеха да противостоят.

Антиксийли вече можеше да си даде свобода.

Разстла се нашироко. Скоро с кратък нелокализиран изблик на селектрони и неутралино съзнанието му щеше да се умножи, надроби, разбие, да потъне във вакуума...

Още не. Имаше нещо ново.

Майкъл не се нуждаеше от много време, за да установи състоянието на своя крехък кораб.

В купола засега вътрешните батерии даваха някаква мощност. Биха могли да издържат... колко, няколко часа? Доколкото виждаше, между купола и остатъка от „Рака-отшелник“ липсваше функционална връзка, нито пък бяха оцелели връзките със Сплайна, създадени от Хари... Освен една — светещо предупреждение на комуникационните екрани, което Майкъл нарочно пренебрегваше. Проклетите непокорни антители вече можеха да сдъвчат целия кораб — не го интересуваше.

Значи нямаше на разположение мощност, за да се движи. Дори и капсула за междупланетни полети. Нямаше как да промени положението си.

Но не се оплакваше, нито се страхуваше от бъдещето, каквото беше. Истинско чудо бе, че оцеля при преминаването през мрежата от червееви дупки... Всичко това беше като фантастична премия за него.

Разбира се, Хари вече го нямаше.

Вселената около купола му се струваше състарена, безжизнена, потъмняла. Жилищният купол беше самотно мехурче от светлина и живот.

Майкъл беше сам тук, в края на времето. Чувстваше това.

Пригответи си нещо за хапване. Обичайните занимания в яркия остров светлина на малката кухничка му поддържаха странно ободряващо. Отнесе храната до кушетката, легна по гръб с чинията в ръка и намали осветлението в купола.

Само Бог знаеше къде бе попаднал... ако думата „къде“ можеше да има смисъл след такова преместване в пространство-времето. Звездите бяха далечни, тъмни, червени. Нима бе отминало толкова време? Зачуди се дали пък нещо, някоя неизвестна сила бе помогнала на звездите да остаряят по-бързо в ерата след мигновения отрязък от време, принадлежащ на човеците?

Нямаше никакъв по-забележим признак за човешки живот или дейност. Нито на друг разумен живот.

Майкъл размишляваше, че разумът бе имал време да поработи. След милиони години със свръхсветлинния хипердвигател и сингуларните технологии в ръцете на стотици раси, вселената би следвало да изглежда преобразувана...

Преустрояването ѝ трябваше да бъде очевидно като неонова реклама, висока хиляда светлинни години.

... Но вселената просто се бе състаряла.

Знаеше от субективната продължителност на прехода през червеевите дупки, че едва ли бе прекошил повече от няколко милиона години — частичка от голямото пътуване към времеподобната безкрайност — и ето, вълната на живота вече се бе отдръпнала от космическия бряг. Имаше ли някъде останали хора?

Усмихна се тъжно. Значи такава бе съдбата на великите мечти на Шайра за живот, покрил цялата вселена и манипулиращ самата динамична еволюция на пространство-времето...

Значи нямаше да се появи никакъв Върховен наблюдател. Значи Проектът на „Приятелите на Уигнър“ не би могъл да успее накрая — нямаше кой да чуе толкова старателно съграденото послание. Но докато гледаше потъналата в упадък вселена, Майкъл си каза, че все пак идеята бе величествена. Само като си помислеше за смъртните човеци, отдавна превърнали се в прах, посмели да се опълчат срещу тези пустини на времето...

Изяде храната и внимателно остави чинията на пода. Изпи чаша чиста вода, отиде под приспособения за безтегловността душ и се изми в горещите струи. Стараеше се да отвори сетивата си, да се наслади на всяка частичка от усещанията си. Идваше краят на всичко, дори на най-привичните преживявания.

Помисли дали да не си намери някаква музика или да почете книга. Струваше му се подходящо за момента.

Светлините угаснаха. Даже предупреждението на антителиата изчезна от комуникационния пулт.

Е, дотук с четенето.

В мъждивата звездна светлина той с опипване се върна на кушетката си.

Ставаше все по-студено. Представяше си как топлината на жилищния купол се процежда навън в необятния топлообменник на почернялото, състарено небе. Кое ли щеше да го довърши първо — студът или липсата на въздух?

Не се страхуваше. Обзе го странно чувство на обновление — на младост, за пръв път от един субективен век товарът на времето явно вече не можеше да го смаже.

Може би изпитваше умиротворението на смъртта, готовността да се отърси от грижите на един прекалено дълъг живот, което и баща му

бе открил преди него. Накрая поне стигаше до удовлетворението, че е поживял и видял достатъчно.

Скръсти ръце на гърдите си. Вече трепереше, усещаше въздуха твърде остър в ноздрите си. Затвори очи.

Нещо като любопитство, искрица на съзнание раздвижи антиксийли.

Пред него имаше изкуствено творение.

Как тази изстиваща развалина бе попаднала тук, в това място и време?

Вътре имаше още нещо. Самотна, потрепваща свещичка на нечие съзнание...

Антиксийли посегна...

Над купола увисна кораб — друг кораб.

Умирацията Майкъл го гледаше изумено.

Приличаше на смокиново семе в лъскава черна обвивка. Никаква светлинка не се виждаше по малкия, подобен на пашкул корпус. Криле от нощна тъма, сигурно разпрострели се на стотици мили, се надвесиха над останките от „Рака“, леки вълнички пробягваха по тях.

„Приятелите на Уигнър“ бяха разказали на Майкъл за тези кораби. „Нощен летец“, чиито криле представляваха листови разкъсвания в тъканта на пространство-времето.

Ксийлски.

Студът впи нокти в гърдите му. Мускулите на гърлото му се свиха във внезапен спазъм, тъмни облаци покриха зрението му.

Още не — осъзна, че безмълвно се моли, а отслабващите очи не се отделяха от ксийлския кораб, тъжното му примирение мигновено изчезна. Само още малко. Трябва да узная какво означава това. Моля ви...

Антиксийли взе гаснещото пламъче от свещта.

И последната топлинка изтече от разбития кораб. Въздухът в прозрачния купол се натрупа като скреж по комуникационния пулт, по кушетките, кухничката, изоставеното тяло.

Антиксийли обгърна пламъчето, почти развеселен от дребния му страх, от изумлението и безпомощната жажда за оцеляване.

Пламъчето бе втъкано в паяжина от квантови функции, акаузални и нелокални.

Майкъл беше... безтелесен. Сякаш някой взе скъпоценния камък на съзнанието, почиващ досега зад очите му, и го запрати в пространството.

Вече дори не усещаше пулса си.

Но тук при него имаше още нещо, някаква... цялост. Като че подхвърчаше и бръмчеше подобно на мушица под огромен таван. Усещаше настроението му на безмерна, удовлетворена умора, задоволството на пътника в края на дълъг и труден път. Задълго остана в сиянието на неговата закрила.

После то започна да се разтваря.

Майкъл искаше да заплаче като дете, търсецо грамадния си родител. Сякаш го блъскаха и биеха. Сякаш цял глетчер спомени и чувства се разделяше на стотици айсберги около него. Сега и тези айсберги се пръснаха на парчета, а те се стопиха по повърхността на очакващото ги море...

И той остана сам.

Беше невъзможно да измерва времето, освен чрез бавните промени в собствените си чувства.

Измъчваше го отчаяние. Защо го доведоха в тази точка на пространство-времето, защо го опазиха по този начин и после го изоставиха толкова небрежно?

Отчаянието се превърна в гняв, който се задържа дълго в него.

Но гневът избледня.

Обзе го любопитство и той започна да си прави опити със своето съзнание. Изглежда физически се състоеше от стегнат възел квантови вълнови функции. Предпазливо започна да го разплита, позволи на фокуса на съзнанието си да се плъзга по пространство-времето. Скоро сякаш полетя над арката на космоса, необвързан от границите на пространството или времето.

Навсякъде в галактиките откри делата на човека. Задържаше се над места и предмети, зарязани от историята, оставаше не по-малко над някоя рееща се детска играчка, отколкото при великанска космическа крепост.

Навсякъде откриваше белезите на война. Съсипани звезди и светове, прахосана енергия. Но никъде не намери хора, не откри разум.

Отначало Майкъл определяше с човешки понятия местата, където отиваше, реликвите, които намираше. Но с времето и разрастването на съзнанието му той премахна тази преграда от мислите си. Позволи на съзнанието си да се смекчи още, да разтвори тесните човешки възприятия, в които се бе вкопчило.

Навсякъде около себе си откриваше квантови вълнови функции. Те се простираха между звезди и планети — слоеве вероятност, свързващи материята и времето като паяжини, хвърлени над остаряващите галактики. Те се преплитаха, усиливаха се и заличаваха една друга, всички свързани от неумолимата логика на господстващите вълнови уравнения.

Функциите запълваха пространство-времето и пронизваха душата му. Той въодушевено се носеше по техния пищен блясък през сърцата на стареещите звезди.

Настрои възприятията си за мащабите и вече сякаш не съществуваше разлика между големината на електрона и дълбочината на звездната гравитационна яма. Възприятието му за време уголемяваше като телескоп и можеше да наблюдава приличащото на рояци насекоми, суетливо разпадане на свободните неутрони — или да отстъпи, за да гледа величественото, бавно разрушаване на самите протони...

Скоро у него не остана много от човека.

И накрая бе готов за последната стъпка.

Човешкото съзнание беше изкуствено. Някога хората вярвали, че богове вдъхват живот на душите им, че водят своите битки в човешки облик. После създали идеята за самосъзнаващия се, самоопределящ се ум. Сега Майкъл виждаше, че всичко това не е било повече от една идея, един модел — илюзия, зад която да се скрият хората.

Той, последният човек, не се нуждаеше от такива остарели утешения.

Осъзна, че нямаше познание. Имаше само възприятие.

Той се отпусна с подобие на усмивка. Съзнанието му заискри и потъна.

Беше отвъд времето и пространството. Великите квантови функции, обхванали вселената, изтичаха край него като широка буйна

река, зрението му запълни сива светлина, която грееше под действителността — светлината, в която всички явления бяха сенки.

Неотбелязаното от нищо време отминаваше.

И тогава...

В пространството плуваше четиристранна кутия с прозрачни стени.

Изад невъзможен ъгъл човек влезе в кутията. Зад него се влачеше въже от оплетени влакна на дървесна кора. Човекът беше облечен в обработени животински кожи. Беше мършав, с полепнала по него мръсотия, с кожа, повехнала от студа.

Той учудено гледаше звездите.

Разпрострялото се съзнание на Майкъл трепна. Нещо се бе променило...

Историята започваше отново.

Издание:

Стивън Бакстър. Нашественици във времето

Американска, първо издание

ИК „Лира Принт“, София, 1997

ISBN: 954-861-017-3

Превод: Владимир Зарков

Редактор: Весела Петрова

Формат 84/108/32. Печатни коли 12

Печат: ДФ „Балкан прес“, София

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.